

Riksdagens protokoll 1997/98:53

Onsdagen den 21 januari

Protokoll
1997/98:53

Kl. 9.00 – 12.30

14.00 – 22.12

1 § Allmänpolitisk debatt

Allmänpolitisk debatt

Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 CARL BILDT (m):

Fru talman! Ärade ledamöter! Det sägs ofta att vi i dessa debatter i kammaren bara talar om det som är dåligt eller om punkter där vi har delade meningar. Låt mig då börja med två viktiga och bra besked som vi har fått under de senaste veckorna.

Det gäller för det första alldeles självklart pensionsuppgörelsen. Det kan sägas, och jag har sagt det, att arbetet tog alldeles för lång tid och att det var många konstiga turer som vi kunde ha avstått från. Men det ligger nu bakom oss. Det finns dock några frågor som återstår.

Det är en styrka att det nya pensionssystem som vi beslutade om 1994 nu kommer att genomföras. Det är ett bättre, säkrare och för individen mer rättvisande system än det gamla. Det ger större inflytande över den egna pensionen, och det ger en möjlighet till bättre pension inte minst genom den stärkta premieandelen. Jag hälsar speciellt Margit Gennser välkommen till kammaren.

Jag ser detta som en framgång för oss moderater och för våra borgerliga kolleger. Bo Könberg sitter där borta. Jag hoppas att det också skall ses som en framgång för socialdemokraterna, en framgång för Sverige och en framgång för alla som nu får en möjlighet till en bättre pension.

Det andra beskedet gäller en annan dimension. Det har kommit från näringsminister Anders Sundström. Han meddelade så småningom att det trots allt inte blir en ny skatt på sågspån. Det förslaget läggs i papperskorgen.

Denna mandatperiod har inneburit höjd skatt på nästan allt och av praktiskt taget alla i denna regering. Måhända hade det varit stilenligt om mandatperioden hade avslutats med ett beslut om att inte ens sågspånen får bibehålla sin skattefrihet. Vi opponerade oss, och Olof Johansson eller Pekka Eriksson opponerade sig, och Anders Sundström fick lägga förslaget om skatt på sågspån i papperskorgen. Det var bra. Åtminstone sågspånen är befriade från skatt. Det var ett litet positivt tecken i ett ganska skattetrött land.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi går mot ett val. Vi har vårriksdagen framför oss. På vårt bord kommer det att ligga några viktiga frågor för avgörande. Låt mig bara nämna två.

Det gäller först byggandet och bostäderna. Det är faktiskt få frågor som har försumrats så mycket under de senaste åren. Bostadsbyggandet har praktiskt taget upphört alldeles. Arbetslösheten bland byggarbetare ligger, om man skall tro uppgifterna från deras eget fack, på över 30 %.

För någon vecka sedan fick vi vara med om någonting som jag tyckte var alldeles enastående. Utanför riksdagshuset stod den person som i början av denna mandatperiod var vice statsminister och vid slutet av denna mandatperiod kanske kunde ha varit statsminister och demonstrerade mot regeringens politik. Regeringen har misslyckats med sitt uppdrag, sade Jan Nygren. Han krävde lägre skatt på boende. Jag måste säga att jag håller med Jan Nygren på den punkten. Vi får se vad regeringen kan åstadkomma.

Den andra punkten på dagordningen för vårriksdagen är självfallet den regionala utvecklingen, som också har tagits upp i debatten en del den senaste veckan. Det har väckts en hel del interpellationer under de senaste dagarna. Det är bra.

Man märker när man reser runt i landet att det finns en oro för att vi nu håller på att gå mot en ny avfolkningsvåg och att det är det som de senaste årens ekonomiska politik, med dess oförmåga att skapa förutsättningarna för riktiga jobb runt om i Sverige, nu faktiskt har lett oss. Oförmågan i sysselsättningspolitiken har börjat drabba de svagaste delarna av vårt land hårt. Det är oroande. Vi vill att hela Sverige skall kunna leva och att vi skall ha ett bra och ett tryggt land överallt. Där krävs det åtgärder.

Det skall inte vara bidrag, regler och myndigheter. Det har vi så att det räcker till att använda på alla möjliga och omöjliga sätt. Nu höll jag på att göra ett jordbrukspolitiskt inlägg. Det är inte det vi behöver. Det vi behöver är förutsättningar för jobb, företagande och sysselsättning i landets olika delar.

Det är två frågor som har dominerat denna mandatperiod.

Statsministern säger att han har lyckats så väl med statsfinanserna. Jag vill inte utesluta att han kommer att antyda det under dagens debatt. Jag är litet mindre imponerad än de flesta på den punkten därför att det till alldeles övervägande delen har skett med hjälp av höjda skatter på snart sagt allt och alla. Räknar vi bort tillfälliga tal som går upp och ned – sådana finns alltid – kan vi se att Riksrevisionsverket nu redovisar ett underliggande budgetunderskott på statssidan på ca 40 miljarder kronor. Det är det som vi får leva med. Den ekonomiska osäkerhet som vi nu känner har inte tagits med i de kalkylerna. Minsta konjunkturförsvagning riskerar att försvaga den siffran ytterligare.

Det är trots allt jobben och sysselsättningen som är det stora misslyckandet denna mandatperiod. Det var där man lovade så mycket, och det är där man har åstadkommit så litet.

Varje år – 1995, 1996 och 1997 – har man sagt att det skall bli så mycket bättre. Varje år har man tvingats säga att det inte riktigt blev som man hade tänkt sig, sagt och måhända t.o.m. lovat. Varje år hitintills har varit en ny besvikelse. Det gäller också 1997.

Den öppna arbetslösheten minskade och minskar fortfarande framför allt genom olika typer av åtgärder. LO-tidningen skrev i sin sammanställning i slutet av förra veckan att antalet människor som har jobb minskar. Det är ytterst det som gäller. Sysselsättningen har inte varit så låg i Sverige sedan 1974. Det har vi anledning att betrakta som ett memento i denna debatt. Det är ett elände att sysselsättningen är så låg och att misslyckandet har varit så stort.

Ibland får man ett intryck av att regeringen tycker att det viktigaste är att påverka statistiken. Det är åtgärder, åtgärder och åtgärder. Det skapas inte jobb utan åtgärder för att statistiken skall se bättre ut. Arbetsmarknadspolitiken skall lösa om än inte jobbproblemen så dock de politiska problemen.

Det har blivit den ena konstiga åtgärden efter den andra. När vi nu lyssnar på LO hör vi att man säger att åtgärderna har minskat antalet riktiga jobb. De har trängt bort tusentals nya möjligheter till jobb.

Vi har alltså en situation där det är litet besvärande för regeringen att vi, företagen och de flesta ekonomiska bedömare hävdar att er skattepolitik har begränsat antalet jobb. Ovanpå detta säger nu också LO att er arbetsmarknadspolitik – arbetsmarknadsministern är inte här i dag, men jag säger det ändå – har begränsat antalet jobb. Då har det blivit fel i varje ände.

Nu går vi uppåt, och det är bra, men från en låg nivå och i snigelfart, svagare än i jämförbara länder. När vi talar om jämförbara länder behöver vi dessutom inte söka oss långt bort. Vi kan titta på Norge, även om det kan sägas att det landet har olja. Men vi kan också se på Finland, som inte har någon olja – ännu. Titta vidare på Danmark, som absolut inte har någon olja! Alla våra nordiska grannländer har högre tillväxt, lägre ränta och fler nya jobb än vad Sverige har lyckats åstadkomma under dessa år.

Detta måste vi komma bort från. Vi måste få en politik som varaktigt och verkligt skapar förutsättningar för nya jobb, både för att de arbetslösa skall kunna få jobb och för att vi skall kunna få en omställning och utveckling på arbetsmarknaden – en flexibilitet så att det också finns människor till de företag som vill och kan expandera och för att vi skall slippa den väldiga offentligeconomiska börda som det är att offentligt, med bidrag, finansiera alla dem som egentligen vill kunna leva på sin lön men som i dag inte kan det.

Anna Hedborg har konstaterat att den offentliga kostnaden för att i dag försörja alla dem som egentligen ingenting hellre skulle vilja än att kunna försörja sig själva i dag är större än kostnaden för hela ATP-systemet. Vi betalar en hög skatt för att finansiera en hög arbetslöshet, och det var inte riktigt så som vi ville ha det.

Sverige behöver en förnyelse. Den har begränsats, bromsats och skjutits upp under dessa år. Se resultatet, framför allt i sysselsättningsmisslyckandet! Det är tid för förändring på den punkten. Det måste ske. Annars släpar vi efter för mycket.

(Applåder)

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har en mycket enkel fråga, som jag ställde till Carl Bildt under föregående partiledardebatt. Då fick jag inget svar, och det

kan jag i och för sig förstå med tanke på hans då nyligen inträffade återkomst till svensk politik. Nu har det gått några månader.

Jag vill veta, Carl Bildt – och det vill säkert också de som följer den här debatten – hur moderaterna skall klara att dra ned den kommunala verksamheten med 17 miljarder kronor de närmaste åren. Vad betyder det här för sysselsättningen, för skolan och för vården?

(Applåder)

Anf. 3 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Jag har förstått av medierna att statsministern har haft mycket annat för sig, bl.a. att förbereda sig för denna debatt, men om han hade följt den offentliga debatten om detta, hade han lärt sig ett och annat.

Jag har bl.a. haft en intresseväckande debatt med hans partisekreterare, som väl inte heller är här i dag. Jag har där påpekat det enkla förhållandet att nivån på statsbidragen till den kommunala sektorn – det är det som statsministern avser, eller hur? – i våra alternativ för den kommande mandatperioden är ca 40 miljarder kronor högre än den som statsministrarna Ingvar Carlsson och Göran Persson har administrerat under denna mandatperiod. Så är det. Det är sanningen, men det har socialdemokraterna oerhört svårt att erkänna, eftersom det inte stämmer med deras propaganda.

Det är också sanning att socialdemokraterna lovar ytterligare mycket mera pengar – medel som vi tycker att det är bättre att använda till skattesänkningar. Kom dock ihåg när ni lyssnar på socialdemokraternas löften skillnaden mellan före valet och efter valet! Före det förra valet lovade de inga avskedanden i kommuner och landsting, men 68 000 personer avskedades, och de avskedandena fortsätter. Med vår politik blir det mer pengar än vad det blivit under Carlsson och Persson. Det har framgått av den offentliga debatten, och jag är tacksam att ha fått denna möjlighet att direkt informera statsministern.

(Applåder)

Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är bra om vi kan klara ut den här frågan. I moderaternas budgetalternativ har det ju lagts in en skattesänkning om 3 kr i kommunerna. Två av dem skall användas för att växlas ut mot den s.k. skolpengen. Den sista kronan skall man ta hem genom effektiviseringar i kommuner och landsting. Jag har frågat vari de effektiviseringarna består. Det är ungefär 9 miljarder av de 17 miljarder kronorna. De andra 8 miljarderna får man genom att säga nej till de statsbidragshöjningar som vi har ställt i utsikt och som jag inser att moderaterna inte kommer att acceptera.

Jag har tidigare frågat, och jag gör det kanske också med stöd av några hundra moderata kommunalråd: Hur går det till att efter de svåra år som vi nu har haft i vård, skola och omsorg effektivisera i kommunerna så att man kan sänka skatten med ytterligare en krona? 9 miljarder kronor motsvarar ju, Carl Bildt, ungefär 25 000 anställda. Varifrån skall de tas? Man bör rimligen ge ett svar på det, särskilt med tanke på att hela den

nedgång i sysselsättning som vi har haft ligger inom den offentliga sektorn.

Den privata sektorn har ju växt till, och när vi nu har städat efter er och fått ordning på ekonomin kan vi vända på utvecklingen också i kommuner och landsting. Nu skall ni sänka skatten i kommunerna och effektivisera. Jag skulle sätta stort värde på om den effektiviseringen kunde klaras ut från denna talarstol.

(Applåder)

Anf. 5 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Statsministern erkände en sak och gled undan på en annan punkt. Han erkände det löfte som man ställde ut i den förra valrörelsen, och det var inte vilket löfte som helst. Jag kommer ihåg att jag satt i TV-studion när Ingvar Carlsson direkt till svenska folket i sitt sista framträdande sade: Vi socialdemokrater lovar att det inte blir några avskedanden i kommuner och landsting. Sedan dess har 68 000 personer avskedats. Det är 68 000 svek som ni har åstadkommit. Det är bra att det blir klarlagt.

Han undvek sedan hela den fråga som han brukar diskutera, statsbidragen till kommuner och landsting. När jag säger att det med den politik som vi har föreslagit faktiskt blir 40 miljarder kronor mer än vad regeringarna Carlsson och Persson har åstadkommit under denna mandatperiod säger han inte emot. Jag tar det som en bekräftelse. Det är bra.

Det är vidare riktigt att vi strävar efter att sänka kommunalskatterna. Det har varit en viss debatt under mellandagarna där man har påpekat att våra kommunalmän inte har föreslagit detta i samtliga kommuner utan för innevarande år bara i kommuner som omfattar ungefär hälften av landets invånare.

Detta är en bedömning som varken Göran Persson, jag, Erik Åsbrink eller Thage G Peterson kan göra här för alla kommuner. Duktiga kommunalmän som håller reda på skattebetalarnas pengar, undviker sådant som är onödigt och satsar på det som är nödvändigt kan i kommun efter kommun skapa de förutsättningarna. Vi svarar för statsbidragen. Där lovar socialdemokraterna mycket mera. Vi lovar *något* mera, men vi lovar inte fullt så mycket som de. Vad vi kan säga är att de bröt sina löften men att vi har förutsättningar för att hålla våra.

(Applåder)

Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en intressant diskussion som Carl Bildt och statsministern för, och jag vill gärna fortsätta den. Jag kan inte uppfatta något konkret svar på frågan hur resultatet kommer att se ut om eller när skattesänkningarna kommer att genomföras.

Såvitt jag förstår handlar det om sänkta bidrag från staten på 20 miljarder kronor de kommande två åren. Dessutom vill moderaterna sänka kommunalskatten direkt ute i kommunerna. Dessutom – och detta är en fråga som också gäller Göran Persson – har ni faktiskt kommit överens om ett nytt pensionssystem som innebär kostnader för kommuner och landsting på runt 11 miljarder kronor, eftersom man finansierat det på det sättet att skatteunderlaget för kommuner och landsting minskar.

Då frågar jag mig: Vem skall betala detta? Hur skall detta gå till?

Anf. 7 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Först vill jag be om ursäkt, Gudrun Schyman, om jag är litet kortfattad. Den enkla anledningen är att alla vill diskutera med mig, och eftersom jag inte har så mycket tid kan det bli problem.

Effekterna av pensionsuppgörelsen skall vi neutralisera. Det är vi överens om. Det gäller både oss moderater och regeringen.

När det i övrigt gäller statsbidragen till kommunerna är det inte så att de skärs ned i förhållande till vad de har varit. Vi moderater lovar mindre än socialdemokraterna. Men socialdemokraterna har ännu inte lyckats leverera vad de har lovat, inte någonsin.

Jag tror att vi har större förutsättningar att hålla våra löften. Det blir ca 40 miljarder kronor mer nästa mandatperiod med den politik som vi har föreslagit än med den som regeringarna Carlsson och Persson administrerat under denna mandatperiod.

Sunda kommunalmän administrerar goda ekonomier. De lägger fram de förslag som är möjliga i varje givet läge. Vi skall inte skriva dem på näsan om vare sig plus eller minus från Sveriges riksdag. Moderata kommunalmän strävar alltid efter lägsta möjliga skatt, men också efter god sjukvård och god skola. Det kan man se runt om i landet.

Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att moderata kommunalmän i Carl Bildts ögon är sunda. Män är de, och det ser man på vad de skär på i kommunerna. Det är alldeles tydligt. Det är inte direkt någon särskild kvinnoprofil på besparingarna, utan det är kvinnor som drabbas genom de nedskärningar som görs.

Att moderaternas pengar till kommunerna är mindre än socialdemokraternas är väl ingen bra ursäkt, eftersom inte heller socialdemokraternas räcker till de behov som vi faktiskt har. Vi har kris inom vården, omsorgen, skolan och kulturen. Människor har behov som skall tillfredsställas. De blir inte tillfredsställda för att moderaterna avsätter mindre pengar än vad socialdemokraterna gör, när socialdemokraternas pengar inte räcker.

När det gäller pensionsöverenskommelsen skall 11 miljarder kronor "neutraliseras". Hur många som lyssnar på denna debatt begriper vad det innebär i praktiken? Vad är det som skall neutraliseras? Mig veterligen handlar pengar om kronor och ören. Någon skall betala notan. Vanligtvis brukar det bli vanligt folk. Jag vet inte om det kan kallas för "neutraliseras".

Anf. 9 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! På den senare punkten, vad gäller finansieringen av pensionsöverenskommelsen, såg jag i tidningarna att Maj-Inger Klingvall höll en presskonferens i går. Jag begrep inte riktigt vad hon sade. Det måste jag erkänna. Men vi har en genomförandegrupp som nu skall reda ut detta. Jag hoppas att det från regeringens sida också kan ges klagörande besked.

Vad gäller vården: Låt mig hoppas att vi får Gudrun Schyman med på att återinföra den vårdgaranti som avskaffades, och vars avskaffande har resulterat i att vårdköerna har växt.

Prot. 1997/98:53
21 januari

Allmänpolitisk debatt

Partiledardebatt

Anf. 10 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Carl Bildt har i sitt anförande gång på gång upprepat förnyelse, förnyelse och förnyelse, som något slags mantra. Men han har inte sagt ett ord om vad förnyelsen konkret skall innebära mer än att han är glad över att han har lyckats ro hem en pensionsuppgörelse. Den skall visserligen alla enligt honom få del av. Men vi vet att den stora gruppen arbetslösa som inte kan jobba hela tiden kanske inte lika mycket får del av den. Men det var inte om detta jag tänkte fråga honom.

Inom offentlig sektor upplever man i dag stora kriser, inte minst när det gäller barnens situation och i skolan. Man hör mycket orolig personal som gång på gång talar om: Vi har inte tid, och vi hinner inte med. Då undrar jag litet grand i Carl Bildts väg: Räknas de jobb som utförs av den offentliga sektorns personal till "riktiga jobb"? Eller är det så att de inte räknas dit och därmed inte berörs när man drar ned på skatteintäkterna?

Hur kommer det att drabba kärnverksamheterna i kommunerna? Jag tycker inte att vi har fått en ordentlig redogörelse av Carl Bildt utan bara ett påhopp på den socialdemokratiska politiken. Det gagnar inte demokratin och det gagnar inte politiken när vi inte kan få svar på frågan: Vad vill moderaterna med sin politik när det gäller offentlig sektor, verksamheten där och inte minst barnen?

Anf. 11 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Jag får säga det igen. Det är ingen ohövlighet, Marianne Samuelsson. Jag är ledsen, men debattordningen förutsätter inte att alla skall debattera mot mig. Jag förutsätts vara mindre intressant. Jag får inte så mycket tid över sedan.

Marianne Samuelsson har en poäng som jag tycker är viktig, och det är de arbetslösa och pensionerna. Detta pensionssystem förutsätter att människor faktiskt har jobb och goda inkomster. Då blir det goda pensioner. Därmed ökar detta pensionssystem trycket på oss politiker att föra en sådan politik att det verkligen kommer fram riktiga jobb, riktiga löner och riktiga inkomster.

De jobben kan självfallet komma både ute i näringslivet och i den offentliga sektorn. En domare, ett vårdbiträde, en barnsköterska, en förman och en skogsarbetare har alla rätt till lön och utkomst och därmed pension. Men det vi är alldeles överens om är att vi för att klara arbetslösheten och sysselsättningen måste ha en expansion i näringslivet. Det har alla sagt, och det tror jag också att Miljöpartiet håller med om.

Det är där det stora misslyckandet ligger, också för den politik som Miljöpartiet företräder. Alla riktiga jobb är viktiga. De skall fram, och de ger nu god pension.

Anf. 12 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Av det här inlägget förstår jag att Carl Bildt har läst på pensionsuppgörelsen. Han kan tydligen den utifrån de moderata synpunkterna. Men han har inte sett hur verkligheten ser ut i den offentliga sektorn. Han talar om riktiga jobb utan att tala om att när det gäller den kommunala sektorn måste det innebära att vi gemensamt finansierar dem för att klara av en bra barnomsorg, en bra skola och en bra äldreomsorg.

Vid varje besök man gör i dag ute i den offentliga sektorn får man höra: Det behövs fler händer, och det behövs fler människor. Men det kostar också en del pengar. Jag skulle gärna vilja veta hur moderaterna vill finansiera detta, hur man skall klara pengarna till den offentliga sektorn. Även i moderat politik måste debet och kredit gå ihop.

Anf. 13 CARL BILDT (m) replik:

Fru talman! Det är rätt. De 68 000 jobb som försvann var riktiga jobb. Det var riktiga människor med riktiga jobb som hade trott på löften. Jobben försvann, och de var riktiga.

Hur finansierar man den offentliga verksamheten? Det gör man genom skatt. Jag är ledsen om det kommer som en nyhet för Marianne Samuelsson, men den moderata budgetpolitiken förutsätter inte att skatterna avskaffas i Sverige. De kommer att vara kvar. De blir något lägre och därmed något bättre, men de är kvar.

Anf. 14 OLOF JOHANSSON (c):

Fru talman! Carl Bildt vill inte ha några provokationer. Då räcker inte hans taletid. Så om jag visar vänlighet åt det hållet, beror det bara på detta.

År 1998 har just börjat, och det är väljarnas år. Då fylls medierna av opinionsundersökningar på temat: Är Persson eller Bildt populärast? Nästa fråga är: Vem kan vara med vem? Vilken politik som skall föras blir i en sådan debatt ett andrahandsintresse. Så får det inte vara. Väljarna glöms bort. Men det är de som bestämmer, och de senaste valen har de inte gett något parti eller någon konstellation egen majoritet. Därför behövs partier som vågar och kan samarbeta – detta oavsett regeringsposition eller ej. Sverige har kvar många problem.

Sverige behöver mer politisk samling, mindre konfrontation, mer av framtidstro och nya möjligheter, mer av nytänkande och nya jobb, mer av ekonomisk styrka i förhållande till omvärlden, mer av omtanke och tid för varandra, mer av delaktighet för medborgarna i det gemensamma, mer av jämställdhet mellan kvinnor och män, mer av rättstrygghet och en starkare kamp mot våldet i samhället, mer av rättvisa och likvärdiga levnadsvillkor i hela landet. Det saknas inte arbetsuppgifter, och de är vårt gemensamma ansvar.

Grunden är lagd. En del ifrågasätter den. Den ekonomiska krisen är avvärjd men aldrig avförd. Det som skett och sker i Asien ger en fingerisning om hur en bräcklig ekonomi som har allvarliga obalanser eller strukturfel lätt kan hamna i bekymmer. Därför finns det inget utrymme för överbudspolitik.

Som har berörts under tidigare replikskiften är naturligtvis ett av de stora problemen arbetslösheten, som måste angripas med kraft. Den sjun-

ker, men takten måste öka. Med ordning och reda i statens finanser ökar möjligheterna för fler jobb. Långräntan, som är avgörande för i alla fall långsiktiga investeringar, är rekordlåg. De ekonomiska kurvorna pekar åt rätt håll. Det har, mina vänner, varit fritt fram för alla här i riksdagen att delta i skapandet av dessa bättre förutsättningar. För detta behövs inga särskilda konferenser, utan det krävs samhällsansvar, vilja och förmåga.

Med en fortsatt ansvarsfull lönebildning kan arbetsmarknadens parter bidra till att stärka chanserna till nya jobb. Motsatsen innebär löneökningar utöver vad ekonomin tål och skadar ofelbart förutsättningarna för fler jobb. Pappersavtalet är ett positivt exempel på samhällsansvar, ett ansvar också för dem som står utanför arbetsmarknaden.

Vad Sverige och den svenska ekonomin nu minst av allt behöver är deltagande i högriskprojekt som den europeiska valutaunionen. Centerpartiet säger ett tydligt nej till EMU-medlemskap och ja till att utveckla Sverige som företagarnation med en stark ekonomi utanför EMU.

Skatten skall sänkas för alla löntagare, främst för låg- och medelinkomsttagarna, när värnskatten försvinner. Men det skall göras utan att låna. Det beror på det utrymme som skapas. Skatten skall vidare sänkas för företagen, såsom nu skett vid årsskiftet med fem procentenheter på en lönesumma upp till 850 000 kr. Skatten skall sänkas på arbete och samtidigt höjas på miljöbelastande verksamhet – det är det som vi brukar kalla för skatteväxling.

Det ekologiska lyftet skall fullföljas. Centerpartiets vilja att utnyttja den nya och miljövänliga tekniken, att utveckla det som växer, att värna det enda jordklot vi har att värna, att inte skjuta miljöproblemen på framtiden och kommande generationer skiljer oss från en del andra, som lätt framstår som bakåtsträvare och betongfundamentalister. De senare ser i kärnkraft och stora, prestigefyllda projekt som broar och motorvägleder en framtid som inte existerar. Jag tänkte komma med en liten passning: Så fort vi i Centern inte är med går 5–6 miljarder kronor till Södra länken här i regionen utan synbar finansiering. Det innebär 1 miljard per fil. Det är visserligen en engångssumma, men ändå!

Avgörande för nya jobb och framtidstro är också förmågan att utveckla Sverige som kunskapsnation. Centerpartiet har gått i frontlinjen för att stärka och utveckla de mindre och medelstora högskolorna. Nu har vi svart på vitt från myndigheten NUTEK att dessa högskolor står sig väl i konkurrensen. Det är inte slöseri med resurser att bygga ut högskolan i Sundsvall, Härnösand, Östersund, Falun, Borlänge, Kalmar, Växjö, Örebro, Karlstad, Norrköping, Visby etc. Det är att satsa på framtiden.

För enskilda individer ger det utvecklingsmöjligheter och är en investering i framtiden. Regionalt är det en motor i utvecklingen. Jag hoppas att de som brukar åberopa detta som manipulering av statistik skall sluta att göra det. Vi alla som haft privilegiet att få utbildning vet att det är just ett privilegium.

För Centerpartiet har det varit en självklarhet att medverka till nya, friska pengar till vård, omsorg och skola – 4 miljarder 1997 och 8 miljarder 1998. Saneringen av ekonomin syftar just till att stärka – inte försvaga – välfärdens grunder med egna pengar. Jag tror inte att Internationella valutafonden skulle göra våra prioriteringar om vi överlät besluten dit.

Centerpartiet vill fortsätta att utveckla välfärden, inte avveckla den. En viktig åtgärd är att öka barnfamiljernas valfrihet, t.ex. genom ett sammanhållet ekonomiskt stöd som är lika för alla barn från 0 till 6 år. Familjen ges maximal frihet att utnyttja det sammanhållna stödet, och genom beskattning ökar rättvisan. Den som behöver mest får mest.

Pensionsuppörelsen skapar ökad trygghet för framtidens pensionärer. Dagens ATP-pensionärer skall självfallet ha återställda pensioner i takt med att ekonomin tillfrisknar.

Fru talman! Låt mig i den andra delen av detta anförande uppehålla mig ganska mycket vid det som vi kunnat avläsa i statistiken under den senaste tiden: Sverige håller på att kantra. Hela 18 av Sveriges 23 län fick vidkännas folkminskning 1997. Särskilt storstadsområden och landsbygd förlorar på folkförflyttning och koncentration. Många byar och småkommuner får karaktären av ”de äldres kvarter”. Storstäderna får försämrad miljö genom ökade trafikproblem – det blir ökade krav på investeringar, vilket jag nämnde tidigare. De får segregation, trängsel och ökade levnadskostnader. Koncentrationspolitiken korar inga segrare. Den skapar bara förlorare.

Stockholms län har sedan 1975 ökat med 270 000 personer. Det är 42 % av den totala folkökningen på 640 000 personer i Sverige sedan dess.

Koncentrationen av befolkning och verksamheter blir en samhällsekonomisk belastning. Det är det som man brukar kalla för strukturella problem från den här talarstolen. Någon kommer att invända och kalla detta storstadsfientlighet, men det är precis tvärtom.

Runt om i Sverige har det investerats mycket kapital i bostäder, vägar, skolor, butiker och annan service, för att inte tala om alla de sociala nätverk som bryts upp när människor tvingas flytta. Nytt kapital måste investeras i nya bostadsområden, vägar, skolor och vårdinrättningar i områden som expanderar. Även om det ger jobb, som Carl Bildt sade, är det viktigt att det finns en balans i det hela och att vi inte tvingas använda mera pengar just därför att vi underutnyttjar på ett håll och överhettar på ett annat. En mer balanserad befolkningsutveckling skulle innebära ett bättre utnyttjande av gjorda investeringar. Det skulle dessutom leda till större rättvisa.

Den som värnar om t.ex. vår huvudstads utveckling och miljö – och jag har varit med om det när vi tillskapade Ekoparken – vet vilka exploateringsintressen som ständigt naggar grönområdena i kanten. Glöm inte heller den skada som överhettningen under 80-talet åstadkom. I slutändan blev det en finanskris som kostade skattebetalarna tiotals miljarder kronor efter fastighetsprisernas uppgång, lånekarusellen och spekulationerna.

Det finns ytterligare en aspekt på det här. Det märkliga är att centralister ofta talar vackert om den enskildes privata sfär som inte får begränsas men samtidigt utan tveksamhet är beredda att flytta inflytande och suveränitet i samhällsbeslut långt bort från den enskilde. Så resonerar ofta socialdemokratiska eller konservativa partier i Europa inför EMU-projektet trots vitt skilda utgångspunkter för hur marknadens makt kommer att påverkas.

Här i Sverige har Centerpartiet tydligare än något annat parti arbetat för en politik med bättre regional utveckling, med likvärdiga möjligheter till arbete, service, utbildning och god miljö i alla delar av landet. Det

borde vara självklart för alla, men andra har, som jag ser det, motarbetat vår politik.

Det handlar om att skapa närhet på det demokratiska området. De människor som berörs av besluten skall också vara med och fatta dem. Det talas om detta som ett mantra just inom EU, men det tillämpas förfärligt dåligt.

De mindre, lokala arbetsmarknaderna måste breddas genom en näringspolitik som underlättar och uppmuntrar att starta, äga, driva och utveckla företag. De mindre företagen måste främjas även i förhållande till de stora. Det är därför vi har valt den här modellen med sänkta arbetsgi-varavgifter på en viss lönesumma. Det är klart att 42 500 inte betyder något för Ericsson, men det betyder mycket för Svensson eller Johansson med det mindre företaget.

Målformuleringarna för den regionala utvecklingen behöver bli tydliga och konkreta. Statliga verk och myndigheter måste åläggas ett tydligt ansvar för regional utveckling och rättvisa. Besparingar och rationaliseringar får inte innebära att verksamheter automatiskt flyttas från mindre till större orter. Kommunikationerna måste fungera över hela landet.

Decentralisering i det regionala perspektivet handlar om rättvisa och balans. Det ger individerna större möjligheter att välja var man vill bo och arbeta. Bara koncentrationsdogmatiker kan ha något emot detta. De som anser att resurserna skall användas långsiktigt och hållbart är i allmänhet decentralister. De vet nämligen att allt som växer och allt förnybart finns över hela landet. Det kan inte ens centralister ändra på.

Under 90-talet har vi förmått först den moderatledda regeringen och sedan socialdemokratiska – och det gick ganska enkelt i det senare fallet – att ställa upp på målsättningen att hela Sverige skall leva. Men det krävs mer än bara mål. Det krävs åtgärder för decentralisering, för regional rättvisa, för delaktighet och maktspridning. Det krävs fördelning av resurser om strukturella obalanser skall kunna bemästras. Det handlar inte om regionalpolitiska bidrag. Kraven är långt vidare än så.

Därför har vi lämnat ett femtontal interpellationer, som redan åberopats, för regional rättvisa här vid riksdagsstarten. Därför vill jag också fråga främst moderater och socialdemokrater, båda med rötter i centralismens idéer från olika utgångspunkter, vad de vill göra. Om svaren inte är tillräckligt tydliga – nu eller vid kommande interpellationsdebatter – måste vi dra slutsatser om samarbetsmöjligheternas begränsningar. Då får den norska regeringsmodellen för vår del gärna bli ett alternativ också i Sverige. Men jag förstår från gårdagens Aktuellt att Alf Svensson har andra ideal än Kjell Magne Bondevik.

(Applåder)

Anf. 15 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Olof Johansson säger att politiken handlar för mycket om vem som är populärast och vem som kan vara med vem och väldigt sällan om varför.

Det här är ju ett bra tillfälle att ge litet konsumentupplysning till våra väljare. Jag vill fortsätta med frågan om pensionerna. Jag tror att det är väldigt många väljare som frågar sig framför allt hur det skall bli och hur det skall betalas. I den förra replikrundan med Carl Bildt diskuterade vi

detta, och där fick vi beskedet att dessa 11 miljarder kronor skall neutraliseras. Vi fick också besked om att Maj-Inger Klingvall hade haft en presskonferens där han inte hade förstått vad hon menade. Det är ju en hel del frågetecken som behöver rätas ut. Nu är min fråga: Har Centerpartiet förstått vad den här pensionsöverenskommelsen innebär, hur den skall finansieras och vilka konsekvenser det kommer att få för olika människor?

Anf. 16 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Svaret är ja. Jag skall inte vara oförsämd och gå ned nu.

Jag förstår om det är väldigt många människor som har ett stort kunskapsbehov på det här området. Den här reformen är tekniskt svår om man håller sig på den nivån. När det gäller de 11 miljarderna är det självfallet en fråga om fördelning mellan stat och kommun. Carl Bildt och Göran Persson diskuterade neutralisering. Det är ju en fråga om att när grundavdraget påverkas av växlingen mellan egenavgifter och annat är det inte kommunerna som skall bära den bördan.

Sedan finns det ju inkomstsidor också, om man vill gå in på dem för att säga att detta är möjligt att finansiera. Med den nya pensionsreformen har vi inte samma buffertbehov för framtiden. Vi som är emot maktkoncentration i form av pengar och stora fonder tycker naturligtvis att det är bra om vi kan dra ned den här bufferten och gärna växla den mot andra saker, dvs. statlig upplåning, och därmed få ned statsskulden och räntan på denna statsskuld. Men längre än så tänker jag inte gå i pedagogiken just nu av tidsskäl.

Anf. 17 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Det tycker jag är tråkigt. Vi kan väl ta några minuter till. Jag tror att det här är en mycket viktig fråga. Jag kan förstå att Moderaterna är glada över pensionsöverenskommelsen, eftersom det är ett ideologiskt genombrott för Moderaternas syn på att flytta offentligt, dvs. gemensamt, sparande till privat sparande. Det gör det omöjligt att få det gemensamma sparandet till att också bli ett gemensamt ägande, vilket skulle bryta den privata maktkoncentrationen över ägandet som ju Västerpartiet vill. Därför är Carl Bildt, Margit Gennser m.fl. jätteglada.

Men jag undrar ändå om det inte krävs en förklaring till varför ni är glada över detta, Olof Johansson, och hur det skall betalas. Kommunerna kommer att kompenseras på något sätt genom att vi inte har samma buffertbehov. Vad betyder det då? I slutändan är det ju faktiskt människor som måste betala. Detta är ju inte något nollsummespel antar jag. Jag tror att det vore bra om Olof Johansson ägnade några minuter till en bättre pedagogik.

Anf. 18 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det här tenderar att bli mindre av politik och mer av teknik. Det nya med det föreslagna pensionssystemet är ju att det fungerar autonomt, dvs. är balanserat inom sig självt genom den koppling till samhällsekonomin utveckling som ligger i systemet med indexering osv. kopplat till löneutvecklingen. Det är det som är grunden till att man inte behöver lika mycket kapital i reserv för fluktuationer över tiden som i det

gamla systemet. Detta höll dessutom inte ekonomiskt. Det var för generöst med det som gavs ut och klarade inte stora förändringar i tillväxttakt.

Men det är som sagt också viktigt att konstatera att pensionerna är beroende av vad vi producerar samlat här i landet över tiden. Vi får inte ut mer än en viss andel av vad vi kan producera, dvs. de 18,5 % som avses för framtiden. Det tycker jag är viktigt.

Låt mig också understryka att vi på det gamla 50-talet stod för en frivilliglinje i ATP-omröstningen, med just en större möjlighet för den enskilde att själv bestämma om sitt pensionssparande. Det blev inte så. Men det här systemet är mer balanserat ur den här synpunkten än ATP-systemet. Människor kommer att få disponera över 2,5 procentenheter av de 18,5 procenten för premiereserv och egen placering – om de så väljer. I annat fall hamnar de i en sjunde AP-fond, efter vad jag har förstått, med uppgift att förvalta dessa pengar.

Anf. 19 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag hörde noga på Olof Johansson och gladde mig över hans plädering för vårdnadsbidraget. Jag kunde inte tolka det annorlunda. Det har ju varit tyst om det från Johanssons sida under den tid han suttit tillsammans med Persson, Åsbrink och andra.

Sedan kom han in på det här med regionalpolitik, och då studsade man till. Då anklagades helt plötsligt socialdemokratin och moderaterna. Jag har inte tänkt försvara dem, men Olof Johansson har ju tidigare stått här och talat om att han har fått igenom det han önskat ihop med socialdemokraterna, räddat landet osv. Nu är det helt plötsligt elände med den regionalpolitik som Olof Johansson och Göran Persson har drivit, och det kan jag förstå. Men det är väl eftertankens kränka blekhet.

Fru talman! Jag begärde faktiskt ordet eftersom Olof Johansson helt plötsligt började tala om Norge och regeringen där. Jag blev litet nervös, för där är det ju en kristdemokrat som är statsminister. Men på slutet dängde han till med – och här var väl verkligen det dunkelt sagda det dunkelt tänkta: Jag förstod av TV i går att Alf Svensson har andra ideal än Kjell Magne Bondevik. Fru talman! Jag ber nu Olof Johansson att tala om vilka ideal jag har enligt hans åsikt, så skall jag senare vid tillfälle tala om vilka jag själv anser mig ha.

Anf. 20 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Nu skall vi inte krångla till den här debatten mer än nödvändigt, Alf Svensson. Vad det handlade om i Aktuellt i går – jag hoppas att Alf Svensson kommer ihåg det; det är ju bara några timmar sedan – var vem som kunde vara med vem. Det är kanske att använda för starka och för etiskt laddade ord att kalla det för ideal, men det var i varje fall någon sorts inriktning. Alf Svensson anslöt sig till Carl Bildt, och alla vet att det i Norge finns en mittenregering. Det var den lilla nyansen jag fångade upp i slutet av mitt anförande. Konstigare än så behöver vi inte göra den debatten.

När det sedan gäller ett sammanhållet stödsystem för barnfamiljer handlar det för oss om att familjerna under de första åren då barnen är små skall ha större möjlighet att disponera ett belopp inom en ram, säg 250 000–270 000 kr, och det skall vara beskattat. Det är samma princip

som för vårdnadsbidraget – så långt är det rätt. Men för den gruppen måste man särskilt öka valfriheten för att göra det möjligt för den enskilda familjen att bättre hantera kombinationen av föräldraskap och arbete. Precis det handlar det om. Sedan behöver man inte låsa sig vid gamla begrepp, för då är det en del andra som opponerar sig, Alf Svensson. Men kunde vi vara överens om den här modellen har jag inget emot det, tvärtom. Det är det vi eftersträvar.

När det gäller regionalpolitiken har vi ju inte samarbetat med socialdemokraterna om alltihop. Men en sak är jag helt övertygad om: Om man inte har ordning och reda i finanserna utan ständigt måste skära i offentlig verksamhet, verksamhet som ibland tillgodoser servicekrav också i periferin – även om man inte kan tro det ibland – är det ofta just där myndigheterna lägger ut besparingarna när de får sina uppgifter. Se hur polisen har tunnats ut. Den finns inte där människor behöver den. Men det gäller ju också i storstäderna, i och för sig. Det gäller kronofogdemyndigheter. Det gäller tingsrätter. Allting dras in, kommunikationer försämras, i en krympande offentlig ekonomi. När vi nu har sanerat svensk ekonomi måste vi utnyttja det till just detta: att ordna rättvisa, likvärdiga förhållanden i hela landet. Det är den ”stora” regionalpolitiken. Det handlar inte om regionalpolitiskt stöd hit eller dit.

Vi har en proposition anmäld i propositionsförteckningen för våren, och vi har bjudit på 16 interpellationer, tror jag, för att ge ett ordentligt input till denna proposition så att regeringens arbete underlättas. Så generösa är vi, Alf Svensson.

Anf. 21 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är något slags russinpolitik som Olof Johansson bedriver. Först skriver han under allt vad socialdemokrater och han själv gör upp om, och när det sedan är något som inte passar går han ut och kritiserar uppgörelsen. Men det är som sagt inte min uppgift att recensera.

Jag var mycket mer intresserad av det där med Kjell Magne Bondeviks och mina ideal, som alltså inte var desamma. Nu handlade det tydligen om vem som vill vara ihop med vem. Jag vill bedyra att jag i går också sade att jag hoppades att Olof Johansson skall vara med. Därmed vill jag inte ha sagt att det precis är något ideal, men det var ändå ett hett önskemål från vår sida. Men Olof Johansson sysslar med något slags mörkerlek i de här frågorna. Det är ju han själv som skall tala om vem han vill vara ihop med; det ankommer inte på en sådan fattig stackare som mig.

Anf. 22 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det var väl synd att TV inte hade samma bedömning som Alf Svensson av hur viktigt det var att jag var med i sammanhanget. Det hade man nog klippt bort, i varje fall i den TV-apparat som jag såg på.

Detta förändrar egentligen inte min huvudfråga. Frågan är om det finns utrymme i Sverige för någonting annat än att efterlikna ett tvåpartisystem, trots att vi har sju partier, där inget parti har egen majoritet och där man måste hålla öppet för olika regeringsalternativ för att inte Sverige skall hamna i nya förstelnade blockpolitiska lösningar där man inte

kan samarbeta. Observera det; det var huvudpunkten i mitt anförande. Det är samarbetsförmågan det kommer an på. Kan inte det här parlamentet i framtiden, efter valet 1998, fungera bättre än det gjorde 1991–94 och dessförinnan drar vi på oss nya ekonomiska kriser. Den förstelnade blockpolitiken har inte varit någon succé, för att uttrycka det försiktigt.

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Många ställer frågan vad som håller på att hända med Sverige och svensk välfärd. I fredags kom siffror som visar att av landets 8 847 000 invånare har 3 915 000 arbete. Det var genomsnittssiffran för 1997. Man får alltså gå tillbaka 23 år i tiden för att hitta ett år då antalet var lägre. Men då fanns det också färre invånare. Räknar man i procent får man gå tillbaka till det av Göran Persson omhuldade 50-talet, när de flesta kvinnor var hemmafruar, för att hitta ett år då lägre andel av svenska folket hade jobb.

Rapporterna om brister i välfärden kommer allt tätare:

- svåra disciplin- och mobbningsproblem i alldeles vanliga skolor på alldeles vanliga svenska orter
- växande köer till psykiatriska ungdomsmottagningar
- fler som begår brott och fler som börjar knarka
- 5 % av hushållen har inte råd att hämta ut den medicin de har fått recept på
- fler och fler uppgifter om vanvård i äldreomsorgen

Jag såg i tidningen att socialdemokraterna skall gå till val på att ni har löst krisen. Det stora felet med den valuppläggningsen är att det har ni inte. Där ute pågår krisen för fullt.

Valet 1994 handlade framför allt om jobben. Vilket alternativ kunde trovärdigast skapa de hundratusentals nya jobb som Sverige behövde? Ni socialdemokrater vann. Vi var för förknippade med krisbekämpningens vedermödor.

Men inför årets val är åtminstone två saker förändrade. Först och främst har vi facit i fråga om er förmåga, eller rättare sagt oförmåga, att få fart på jobben. Men vi har också så här i efterhand en klarare bild av vad vi faktiskt åstadkom. Eftersom socialdemokraterna ständigt återkommer till hur illa den borgerliga regeringen skötte sig kan det finnas anledning att påpeka hur bra Sverige gick när våra åtgärder, och för all del också devalveringen, började ge full effekt.

År 1994 hade tillväxten tagit fart och var den högsta på tio år. Helårs-siffran blev 3,3 %, men takten ökade månad för månad och jobben började komma, för det gör de när man når tillväxtsiffror på den nivån. Jämför det med 1997, det tredje året efter er valseger: medioker tillväxt och som sagt den sämsta sysselsättningen på 23 år.

Jag vill citera något som Göran Persson skrev som ganska ny finansminister i början av 1995: ”Sysselsättningen har ökat med 83 000 personer på ett år och bedöms fortsätta öka i samma takt under de närmaste två åren.”

Skildringen av vad som hade hänt var korrekt, alltså resultatet av den borgerliga tillväxtpolitiken. Men nu vet vi att förutsägelsen om framtiden var fullständigt felaktig. De två följande åren, från våren 1995 till våren 1997, alltså efter den rödgröna röran och under nostalgitrippen med Olof Johansson, tillkom inte ett enda nytt jobb. Det som skedde på arbets-

marknaden var att de 83 000 jobb som kommit till följd av vår politik försvann, och de har inte återkommit. Ni står fortfarande på stort minus, både jämfört med läget vid valet och läget när Göran Persson skrev det jag nyss citerade i vårpropositionen 1995.

Citatet visar också hur grundfalskt Göran Perssons påstående i en TV-intervju nyligen var. Han sade att det är en mycket medveten strategi att inte släppa fram sysselsättningen förrän ett antal andra ekonomiska problem är lösta. Både före valet och efter valet gav ni intryck av att de nya jobben skulle komma och komma ganska snabbt.

Det har, som nämnts, framgått att Göran Persson frigjort mycket tid för att förbereda den här debatten. Det har onekligen ökat förväntningarna på att han skall ha något att säga, framför allt på att han skall ha ett genomtänkt svar på den viktigaste frågan av alla: Vilka slutsatser drar regeringen av sitt totala misslyckande på sysselsättningsområdet? T.o.m. LO kallar ju er politik för kamouflagepolitik.

Vad skall ni skylla misslyckandet på? Ni kan inte skylla på konjunkturen; den har varit hygglig de här åren. Ni kan inte skylla på den parlamentariska situationen. Stödpartierna har stått på kö. Nej, såvitt jag kan förstå måste ni söka förklaringen hos er själva. Lär av Blair! brukar jag säga. Fundera på er ideologiska ryggsäck, er bindning till den största fackföreningsrörelsen och er längtan tillbaka till gårdagens lösningar!

Det blir säkert bra att Mona Sahlin skall bli chef på Bommersvik. Jag noterade särskilt att hon inte skall ansvara för ekonomi och administration. Men det inger ändå visst hopp inför framtiden att ansvaret för den ideologiska skolningen av en ny generation socialdemokrater läggs på en person som visat viss förståelse för företagandets villkor och ett dynamiskt samhällsklimat. Men Sverige har naturligtvis inte råd och tid att vänta på att den generationen SSU:are skall ta över sitt parti. Till dess är det definitivt säkrast att hålla socialdemokraterna i opposition.

Skall arbetslösheten halveras måste tillväxten fördubblas. Jag har bl.a. läst att just LO har sagt det, och på den punkten har man helt rätt. Det ni har åstadkommit är snarare en halvering av tillväxten. Den var nästan 4 % när ni tog över. Helårssiffran för 1997 hamnar i bästa fall på 2 %.

Vi står för tillväxtpolitik, vi vill sänka arbetsgivaravgiften, vi vill förenkla arbetsrätten, vi vill släppa loss tjänstesektorn, vi vill återupprätta skattereformen och vi vill slopa straffskatten på investeringar. Vi vill inte snabbstänga Barsebäck. Dessa saker har vi debatterat gång på gång de här åren.

Ert besked har egentligen hela tiden varit detsamma. Jag minns t.ex. den extra riksdag vi hade sommaren 1996, då sysselsättningen i själva verket var högre än nu. Ni sade också då, som vid så många andra tillfällen: Låt oss avvakta tills konjunkturen blir ännu bättre, då kommer allting att lösa sig.

Vi har varnat för det synsättet. Tro inte att någon annan kommer att lösa våra problem! Vi måste själva sätta svensk ekonomi i bästa tänkbara skick, och Asienkrisen har gett oss mer rätt än vi själva visste.

Extraskatt på arbete och extraskatt på investeringar – det är klart att ett sådant land inte blir ett tillväxtland.

De sociala effekterna av arbetslösheten märks på två sätt: direkt genom att människor tappar fotfästet i tillvaron och ibland får sociala problem, indirekt genom att färre betalar skatt och vård och skola därigenom

går miste om stora resurser. Skattebortfallet under 90-talet är, på grund av arbetslösheten, långt större än de extra resurser som nu tillförs kommunerna. Resultatet är bl.a. att sjuka människor inte får vård. Det är viktigt att se detta samband. Låt mig uttrycka vårt alternativ tydligt i en enda mening: De som inte har jobb skall få jobb, för att de som inte får vård skall få vård.

Vården lider i dag både av resursbrist och av systemfel. Ett systemfel som redan har antytts är att den enskilda patientens ställning gentemot vårdapparaten har försvagats. Det var ett stort misstag av Socialdemokraterna att avskaffa den vårdgaranti vi införde. När den gällde försvann vårdköerna nästan helt. Det berodde på att den enskilde fick ett maktmedel: "Jag har rätt att få operation i tid. Jag har min garanti."

Jag antar att statsministern, när han har förberett dagens debatt, också har tänkt en del på situationen i vården. Kan statsministern avisera något socialdemokratiskt omtänkande på vårdområdet? Kommer ni att återinföra vårdgarantin? Skall ni äntligen sluta med krypskyttet mot de enskilda alternativen? Många väntar på besked från Göran Persson om läget i den svenska vården.

Jag har också en fråga till Göran Persson om skolan. Han har ju mer än någon annan lagt grunden till 90-talets svenska skola. Kommunaliseringen och gymnasiereformen vid decenniets början framställdes som epokgörande reformer som skulle skapa en bättre skola.

Göran Persson kan nu läsa om skolor som måste kalla in vaktbolag för att visitera eleverna, att uppemot hälften av eleverna på vissa gymnasieprogram får icke godkänt i de viktigaste ämnena, att fler och fler hoppar av gymnasiet och att 60 % av dem som går på Lärarhögskolan i Göteborg inte vill bli lärare. Är Göran Persson nöjd med det han gjorde för svensk skola under sin tid som skolminister? Är han redo att på det viktiga framtidsområdet avisera något omtänkande?

Fru talman! Nu går vi in i valåret. Vi vet att politikernas anseende är fläckat av missbrukade kontokort och uppdruckna skattepengar. Vi har lärt oss nya begrepp som t.ex. "avklippta slagremsor". Vi har lärt oss nya skämt som t.ex. "Pappa, vad är en porrklubb? Ha, det är något kommunalt!"

Allvarligt talat. Politikernas anseende är ännu mera fläckat av alla brutna vallöften. Låt oss därför försöka teckna en så sanningsenlig bild som möjligt av vårt lands läge och vara försiktiga när vi delar ut vallöften. Vårt budskap är att Sverige har problem. Huvuduppgiften är att ge fler människor möjlighet att vara med och skapa en bättre framtid åt sig själva och åt hela samhället. Det kräver att Sverige moderniseras med hjälp av lägre skatter på sådant som hämmar tillväxten, färre regleringar och större utrymme för eget ansvar. Om det lyckas och resurserna börjar att växa, är det först och främst de gamla och sjuka som måste få en lättnad. Sedan måste vi se till att skolan får förutsättningarna att klara sin viktiga uppgift inför framtiden.

Hur mycket ekonomi än dominerar den ekonomiska debatten, får vi aldrig glömma att ett gott samhälle måste vila på en grundval av levande etik och solidaritet. Det är ett sådant samhälle Folkpartiet vill skapa. (Applåder)

Anf. 24 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Jag vill gärna ta tillfället i akt och också bjuda in Lars Leijonborg till den pedagogiska övningen med rubriken "Hur förklara finansieringen av pensionssystemet?". Jag har fått svar av Moderaterna. De förstod inte något. Jag har fått svar av Centerpartiet. Jag tror att svaret – om jag förstod Olof Johansson rätt – gick ut på att det är AP-fonderna som är garanten, dvs. pensionärernas egna pengar är garanten. Det offentliga sparandet skall stå som garant för det nya systemet.

Vad är Folkpartiets syn på hur de 11 miljarder kronorna i bortfall för kommuner och landsting skall kompenseras eller finansieras? Folkpartiet har en särskild ambition att värna vården och skolan – och det tycker jag är bra. Men då är det viktigt att klara ut detta: Vem skall betala de 11 miljarderna, och vad får detta för konsekvenser för vården och skolan?

Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag passa på att tacka nej till Gudrun Schymans middagsinbjudan.

Gudrun Schyman har använt ett uttryck som vi ofta använder, nämligen att mer skall bestämmas vid köksbordet. Men hon har totalt missuppfattat det uttrycket. När vi säger så innebär det att mer skall bestämmas av enskilda människor och enskilda familjer. Där skall man diskutera vilken barnomsorg som passar familjens barn, vilken skola som de skall gå i. I Gudrun Schymans föreställningsvärld är det toppolitikerna som skall samlas kring hennes köksbord.

Detta framfördes vid den vänsterpartikongress där man beslöt att friskolor skall avskaffas, dvs. den möjlighet som har skapats för familjen att sitta vid köksbordet och diskutera en verklig valfrihet.

Först detta pedagogiska påpekande: Uttrycket har totalt missuppfattats, och det är pinsamt att detta framfördes vid en kongress där man tog ytterligare ett steg bort från ett samhälle där mer får bestämmas vid köksbordet.

I huvudfrågan har vi inte sett några tecken på att Vänsterpartiet har någon insikt i vad som krävs i förvandling av detta samhälle för att fler jobb skall tillkomma. Därför skulle det inte bli särskilt meningsfullt med en sådan överläggning.

Det finns ett antal spännande frågeställningar kring det nya pensionssystemet. Ett ideologiskt skifte har antytts här. Marianne Samuelsson tog upp en helt korrekt frågeställning, nämligen att de som arbetar mindre kommer att få mindre pension än de som arbetar mer. Själva ideologin i systemet är att uppmuntra arbete.

Den diskussion Gudrun Schyman tar upp är en icke-nyhet, en icke-diskussion. Jag har själv sett samma nyhetsinslag på TV som Gudrun Schyman möjligen bygger sin argumentation på. Detta är en teknisk fråga utan ideologisk innebörd. Kommunernas verksamhet kommer inte att påverkas av pensionsreformen. Det är det korta svaret på den frågan.

Anf. 26 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Fru talman! Det var en osedvanligt lång väg för att komma fram till det korta svaret, dvs. att kommunerna inte kommer att påverkas.

Min fråga kvarstår. 11 miljarder kronor kommer att försvinna från kommuner och landsting. Detta måste få konsekvenser för sjukvården, för skolan, för barnomsorgen, för äldreomsorgen, om inte kommunerna och landstingen på något sätt kompenseras för detta inkomstbortfall.

Då frågar jag mycket enkelt Lars Leijonborg: Hur har ni förstått den för många – vad jag förstår – obegripliga pensionsöverenskommelsen? Hur ser er tolkning ut av var de 11 miljarderna skall tas från? Vem skall betala?

Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag använder min repliktid precis hur jag vill. Jag tyckte att det var angeläget att klargöra att vi inte ser någonting i Vänsterpartiets politik som skulle vara jobbskapande. Vi tycker även att det är bedrövligt att Vänsterpartiet vill minska familjernas möjligheter att själva bestämma viktiga frågor. Sedan tycker jag också att det är artigt att svara på den inbjudan till en middagsöverläggning vid Gudrun Schymans köksbord som jag ju har fått.

Om kommunerna kommer att få betala 11 miljarder mer till pensions-systemet har regeringen lovat att de 11 miljarderna skall kompenseras genom ökade statsbidrag. Så enkelt är det.

Anf. 28 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Det var ett ganska klargörande uttalande från Folkpartiet när det gällde pensionsuppgörelsen. Det här är en ideologisk förändring som bygger på att människor skall arbeta, i princip skall tvingas att arbeta, för att få pension, trots att vi i dag lever i en tid när alltfler talar om att framtiden inte kommer att se sådan ut. Vi kommer inte att kunna få jobb från gymnasiet till pensionsåldern. Det kommer att hända väldigt mycket under resans lopp, och samhället måste nog anpassa sig efter det. Då är det ganska bedrövligt att man nu i en tid med den här kunskapen bygger en pensionsuppgörelse som faktiskt kommer att öka klyftorna mellan människor från födseln till döden.

Jag tänker inte gå in mer på just pensionsuppgörelsen. Däremot vill jag gå in på det som Lars Leijonborg tog upp och som jag helt håller med honom om, nämligen den bild han gav av hur det ser ut i dag i kommunernas verksamhet och i landstingens verksamhet. De kraftiga nedskärningarna av personal har slagit väldigt hårt mot verksamheten, och alla skriker i dag efter fler händer, efter fler människor och fler vuxna som har tid.

Men när jag studerar Folkpartiets partimotion om den ekonomiska politiken hittar jag där inga pengar för att förändra. Det är samma budgetram som Lars Leijonborg klagade på att socialdemokraterna har och som därmed inte klarar vården och omsorgen på ett tillfredsställande sätt.

Jag undrar hur Folkpartiets lösning ser ut. Hur kan man inom samma budgetram utan mer pengar till den kommunala verksamheten klara att förbättra på det radikala sätt som Lars Leijonborg ändå i sitt tal gav uttryck för att han skulle vilja se? Hur klarar man en kraftfull förändring med fler händer i vården, helt enkelt fler människor i den kommunala verksamheten? Var tar Folkpartiet de pengarna ifrån, när man inte i budgeten har tillfört mer pengar till detta?

Det enda jag kan hitta i budgeten är en ytterligare satsning på eget rum i långvården. Men det löser inte de gamlas behov av fler händer.

Anf. 29 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Folkpartiet och Miljöpartiet har helt olika syn på detta med arbete. Vi tror att framtidens samhälle, framtidens välstånd och framtidens välfärd byggs genom arbete, sparande, företagande, investeringar och studier. Miljöpartiet har en mer flummig syn på den frågan.

Först sade Marianne Samuelsson att vi inte tillför mer pengar till kommunsektorn, men på slutet hade hon ändå upptäckt att vi har ett stimulansbidrag för bättre äldreboende. Det innebär ytterligare pengar. Dessutom har vi ett förslag som innebär att pengar som nu passivt används till sjukpenning från försäkringskassan skulle kunna användas direkt i vården för att operera bort värdköer. Det är två sätt att tillföra ytterligare pengar.

Men det grundläggande är att hindra er från att – som jag brukar säga – se till att folket går hem vid eftermiddagskaffet. Vi vill tvärtom se till att fler kommer i arbete så att välståndet stiger och så att vi får fler skattebetalare. Det är grundvägen för att också skapa större resurser till den offentliga sektorn.

Anf. 30 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Fru talman! Så var det med det talet från Folkpartiet om behovet av att satsa på barnen. Gå inte hem vid eftermiddagskaffet! Ha inte tid med dina barn! Se till att du har jobb, jobb, jobb!

Jag tror inte på den politiken. Jag tror att vi behöver både arbete och tid med våra barn. Jag tror också att den nya tekniken som vi i dag kan se faktiskt tar över väldigt mycket av de tunga jobben från människor. Därmed kan vi i större utsträckning dela på jobben.

Jag måste säga att jag tror att det är Folkpartiets syn som är flummig. Den stämmer inte med framtidsforskningen. Den stämmer inte med den mängd rapporter som man kan se i dag där det talas om att vi blir så mycket effektivare på bl.a. tekniksidan att det blir färre som behöver jobba. Därmed kan vi faktiskt dela på jobben och se till att vi alla behövs.

Det är ju ändå det som vi måste sträva efter. Vi måste sträva efter ett samhälle som är i social och ekologisk balans där människor känner att de behövs. Vi måste minska utanförskapet så att vi inte får ett tvåtredjedelssamhälle med en stor grupp som aldrig får rum i vårt samhälle, en stor grupp barn och unga som känner att de inte behövs. Jag trodde att det var det som Lars Leijonborg hade upptäckt när han talade om att barnen mår illa och behöver mer resurser.

Anf. 31 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag återkom från min pappaledighet i förrgår, så jag är mycket för att man skall vara med sina barn. Men jag vill bestämma det själv. Jag vill inte att Marianne Samuelsson skall bestämma när jag skall vara hemma från jobbet.

Fru talman! Det är alldeles riktigt att jag har gjort en inbjudan till samtliga partiledare att komma till mitt köksbord för att diskutera den mest angelägna frågan som vi har att lösa, nämligen arbetslösheten. Hur får vi den situationen att alla som kan och vill försörja sig i Sverige skall kunna göra det?

Skälet till att jag gjorde den inbjudan var inte att jag på något sätt ville begränsa demokratin eller minska möjligheter för andra att vara med. Förslaget kommer sig ur det faktum att väldigt många säger att det här är den viktigaste frågan och att vi måste göra någonting åt den, men ingenting händer.

Man kan säga att det indirekt är en kritik av hur arbetet går till här i riksdagen. Många människor frågar sig i dag varför ingenting händer med en fråga som så många står upp och vittnar om är den absolut viktigaste.

Vi har fått klart för oss att i arbetsmarknadsutskottet har man inte heller särskilt mycket kontroll och möjlighet att på ett effektivt sätt arbeta med den här frågan. Hans Andersson som sitter där för oss har skrivit till utskottet och försökt påtala det här för att få någon ordning och effektivitet i arbetet.

Det är mycket som brister. Jag tycker att det är viktigt att vi som är politiska representanter också vågar tala om när det brister. Inte bara sjukvårdsbiträdena inom äldreomsorgen skall våga stå upp och säga: Här är det någonting som inte fungerar. Även vi som sitter i riksdagen har ett ansvar att slå larm när vi ser att det inte fungerar, när vi ser att politiken blir en broms för en nödvändig utveckling i stället för en kraft för förnyelse och skapande.

Den situationen menar jag att vi har i dag. Jag tycker att det sätt som vi behandlar arbetslösheten på är ett mycket bra uttryck för detta. Det skapar inte respekt för demokratin, det skapar inte respekt för politiken. Ett förakt för politiken och politiker leder så småningom till en utarmning av demokratin och till ett rop på andra lösningar, elitistiska lösningar, ofta i termer av starka män. Den utvecklingen vill inte jag se, och jag hoppas att det inte är särskilt många som vill det. Därför skall vi ta allvarligt på den kritik som finns hos många människor, och som är väl grundad, om att man inte känner tilltro till politiken.

Jag är alltså inte alls låst vare sig vid mitt köksbord eller vid att det måste handla enbart om partiledarna. Min ambition var att försöka få i gång ett samtal mellan vuxna, kloka människor, att diskutera vad vi möjligen tillsammans skulle kunna åstadkomma. Min utgångspunkt är att jag faktiskt tror varje parti om något klokt, även om jag inte alls är överens med dem om allt. Jag har en, möjligen naiv, föreställning om att vi, om vi slog våra förslag samman, kanske skulle kunna vaska fram något som vi kunde enas om för att få fart på en utveckling och en process som skulle kunna bryta det här dödläget.

Jag hoppas nu att ni har förstått vad jag har menat med detta.

På Vänsterpartiets kongress hade vi en paroll som löd ”Dags för rättvisa”. Skälet till den lydelsen är att vi utgår från verkligheten, och den verklighet vi har i dag visar oss att det finns brister vad gäller rättvisan och att de bristerna faktiskt förvärras. Det blir ett ökat gap, en ökad klyfta, mellan dem som har och dem som inte har, mellan dem som har någonting att säga till om och dem som inte har någonting att säga till

*Fel! Okänt
växelargument.*

om. Det blir en ökad klyfta mellan mäns situation och kvinnors situation. Det blir stora problem när kortsiktiga ekonomiska vinstintressen tar över miljöintressena. Internationellt har vi ökande ekonomiska klyftor mellan den rika världen och den fattiga.

Vi menar därför att det är dags för rättvisa. Vår föreställning bygger på att de flesta människor tycker att det skall vara någorlunda rättvist, att vi skall ta ett gemensamt ansvar och att det är naturligt att den som har mer kan bidra mer än den som har mindre. Vi är absolut inte emot att vi effektiviserar, att vi sparar, att vi får ordning på finanserna osv. Tvärtom har vi i allra högsta grad bidragit till detta genom ett samarbete med regeringen efter valet 1994, då det stora budgetsaneringsarbetet gjordes. Vad vi krävde i det samarbetet, och vad vi också fick, var rättvisa – besparingar men också skattehöjningar.

Vi fortsätter att tjata om rättvisa. Vi vill inte sätta finanserna på obestånd. Vi vill inte ha budgetunderskott med dyra räntor som åter upp nödvändiga verksamheter, men vi vill ha rättvisa. Därför fortsätter vi att hävda att det finns pengar som kan användas på ett sådant sätt att vi får ökad sysselsättning, så att fler människor kan ha en egen försörjning.

Det går att fördela om pengar, under förutsättning att man inte låser fast den ekonomiska politiken vid det ensidiga spår som föreskrivs genom kopplingen till den ekonomiska politik som förs inom EU, dvs. den ekonomiska och monetära unionens krav på hur ländernas budgetar skall se ut. Om vi slaviskt skall följa det kravet får vi en intressekonflikt mellan att å ena sidan hålla nere inflationen och att å andra sidan hålla nere arbetslösheten.

Vi i Vänsterpartiet är av uppfattningen att det absolut viktigaste i detta läge måste vara att sätta arbetslösheten främst, att få ned arbetslösheten, att öka sysselsättningen. Vi menar då inte att det skall ske med hjälp av de olika ”förkortningsarbetena”, ALU, API, OTA och annat. Vi menar att det skall ske med vanliga, s.k. riktiga jobb.

Vi har i arbetsmarknadsutskottet och i vårt budgetförslag lagt fram ett mycket konkret förslag, nämligen att 3,3 miljarder kronor flyttas från akasemedel till kommuner och landsting för långtidsarbetslösa. Det är en mycket enkel operation, som låter sig väl göras om man vill. Det skulle ge 25 000 människor arbete med en normal lön och med normala anställningsvillkor, dvs. en trygghet i jobbet. Det skulle höja kvaliteten på vården, omsorgen och skolan. Det innebär att kvinnor inte behöver sparkas den ena dagen för att nästa dag få komma tillbaka med lägre lön och utan anställningstrygghet, under beteckningen ”resurspersoner”.

Jag har fått ett argt brev från arbetslösa kvinnor som har organiserat sig i en förening och som är innerligt trötta på att vara någon form av välfärdsdragspel, som skall hem när det inte passar och som skall ut så fort som det krävs, när det finns jobb som skall göras. De menar att det här arbetet kallas resursarbete därför att det handlar om kvinnor. Vore det män som skulle gå in i någon verksamhet och höja kvaliteten skulle de genast kallas konsulter, och de skulle också få betalt därefter.

Det här är frågor som jag tror att vi skulle kunna diskutera på ett mer konstruktivt sätt. Jag tror att synen på den gemensamma välfärden och på arbetslösheten är något som vi borde kunna sätta oss ned och diskutera mer prestigelöst. Vi behöver ju för den skull inte utplåna våra politiska

idéer, men vi skulle kunna diskutera dessa frågor i en anda av att vi vill få någonting gjort och att vi skall komma framåt.

Ett annat område där vi behöver komma framåt är jämställdhetsområdet. Kvinnomaktutredningen presenterades i förra veckan. Det var ett nedslående resultat. Framför allt borde det vara nedslående för regeringen, som är världens mest jämställda. Det visar sig att det är långt kvar till jämställdheten. Om det skall gå i den nuvarande takten kommer det att ta 100 eller 150 år innan vi når dithän att de satta målen kan uppnås.

Det visar sig också att kvinnors reaktion på detta är mycket tydlig och synlig. Vi väljer bort män, och vi vägrar föda barn. Det här är ett problem. Att det i Sverige i dag föds så få barn kommer att skapa problem i framtiden. Det är också ett mycket tydligt tecken på tillståndet i landet. Det är en mycket tydlig reaktion på problematiken kring arbetslösheten och en mycket tydlig reaktion på en bristande framtidstro. Det här skall vi ta till oss som ett faktum. Det här måste vi göra någonting åt. Vi måste göra någonting åt det faktum att kvinnor fortfarande upplever det svårt att kombinera yrkesarbete med en föräldraroll. Vi måste göra någonting åt att hemarbetet, det obetalda arbetet, fortfarande till största delen vilar på kvinnor.

Det går naturligtvis att göra någonting åt det här. Visst handlar det om bl.a. attitydförändringar, men vi kan också underlätta det på olika sätt. Ett sätt, som också har många andra goda effekter, är att sänka normalarbetstiden. Det ger utrymme också för större möjligheter att dela på hemarbetet och ansvaret för barnen. I dag vet vi att kvinnor helt frivilligt sänker sin arbetstid just av det skälet, och de betalar också själva för det. Vi har en annan lösning, nämligen att vi sänker normalarbetstiden för alla för att vi på det sättet också skall få mer tid över till frågor som rör andra områden än det rena lönearbetet.

Vi vill ha en lagstiftning om detta. Annars kommer man på de områden där man klarar av en arbetstidsförkortning genom avtal därför att det finns vinster att ta ut och fördela att gå mot en minskad arbetstid, medan man inom verksamheter och områden där det inte direkt finns några vinster att fördela, t.ex. den offentliga sektorn, och där dessutom lönerna är låga inte får någon arbetstidsförkortning. Detta är en utveckling som redan har börjat.

Lämnar vi den här frågan till arbetsmarknadens parter får vi en förstärkning av den här tudelningen av arbetsmarknaden. Det är å ena sidan exportsektorn och industrisektorn, med relativt höga löner, där de anställda har möjlighet att arbeta kortare tid och ha ganska bra betalt. Detta är manligt dominerade arbetsplatser. Å andra sidan handlar det om servicearbete inom den gemensamma sektorn. Det är lågavlönat, kvinnodominerat arbete. Där kommer man att fortsätta att arbeta mycket och med dålig lön. Det här vill vi undvika genom att få en lagstiftning om en 35-timmars normalarbetstidsvecka, vilket också innebär att vi får en ökad sysselsättning – fler människor måste in i arbete, vilket naturligtvis är väldigt bra i det läge som vi nu har.

Det finns alltså saker att göra. Det finns naturligtvis också saker att göra när det gäller arbetslösheten i stort. Jag tror att det är nödvändigt att vi ser att det är olika saker som behöver göras för olika områden.

Om vi tittar på exportindustrin, som går bra och där det finns höga vinster, skall vinsterna användas på ett sådant sätt att sysselsättning skap-

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

as. I stället för att vinsterna delas ut till ägarna kan de avsättas i fonder, vilket vi har föreslagit. Dessa kan sedan användas till teknikutveckling och kompetensutveckling. Man behöver inte avskeda människor för att de skall gå en kurs i AMS regi för att sedan komma tillbaka. De kan faktiskt utbilda sig. Företagen, näringslivet, kan ta ett ansvar och inte stå, som jag hörde på radion i dag, som barnungar och ropa: Det är flaskhalsar, staten måste göra något. Företagen har väl ett ansvar att ha en långsiktig planering för sin verksamhet. Som moderna företagare och näringslivsföreträdare borde de ligga långt framme i fråga om detta. Och de har dessutom pengarna. Det vore naturligt att de tog det ansvaret.

När det gäller den hemmabaserade arbetsmarknaden krävs det ökad efterfrågan. Vi behöver se till att människor som i dag inte har tillräckligt med pengar i plånboken får det genom att vi höjer nivåerna i försäkringsystemen och genom att vi gynnar småföretag och serviceverksamhet genom skattelättnader.

När det gäller den offentliga sektorn måste det bli ett slut på tankarna om att denna på något sätt är tärande. Vi har stora behov. Vi skall naturligtvis se till att människor får arbeta med nyttiga och nödvändiga saker och få en egen lön att leva på. Det gäller vården, omsorgen, utbildningen, kulturen och den nödvändiga miljömställningen. Det finns saker att göra. Vi kan kombinera detta med utbildningssatsningar med kvalitet, och vi kan kombinera det med arbetstidsförkortning. Då får vi i gång någonting. Jag tror att man kan vara optimistisk. Jag tror inte att vi behöver måla allt i svart, men jag tror att vi skall ändra vår attityd i politiken och gå bort från revirtänkandet och prestigen för att i stället försöka få något gjort.

(Applåder)

Anf. 33 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Riksdagskolleger och åhörare! I dag har vi ett tudelat samhälle. En del människor tillhör den grupp som har arbete, och en stor del tillhör den grupp som i dag inte har arbete. Om man räknar in alla i den senare gruppen finns det många som säger att den utgör cirka en miljon personer – en miljon personer i vårt samhälle som inte tillhör den grupp som pensionsuppgörelsen är till för, den grupp som har möjlighet att ha ett jobb efter skolan och fram till pensionen. Man skulle tydligen lösa problemen för den gruppen när det gäller pensionsuppgörelsen. Det var väl detta som den skulle locka till, dvs. att arbetslösheten skulle försvinna och att det skulle finnas jobb för den här gruppen. Jag måste säga att jag tvivlar. Jag tror att det behövs fler åtgärder och att det framför allt behövs åtgärder för människor medan de är unga och medan de är på väg ut på arbetsmarknaden.

Det är faktiskt intressant att minnas hur det var i EU-valrörelsen inför folkomröstningen. Jag minns då hur jag i många debatter från ja-sidan fick höra att det var nödvändigt att vi blev medlemmar i den europeiska unionen, annars skulle jobben försvinna från Sverige. I dag är det tyvärr så att de jobb som har tillskapats i Sverige sedan vi blev medlemmar i den europeiska unionen är betydligt mer läträknade än de jobb som har försvunnit på grund av att företag har flyttat ut ur Sverige. Löftet var ju att företagen inte skulle flytta ut ur landet om vi blev medlemmar i EU.

Dessutom har naturligtvis medlemsavgiften på 20 miljarder kronor per år inneburit kraftfulla neddragningar, inte minst i den offentliga verksamheten. Vi kan läsa i regeringens statistik att 140 000 jobb har försvunnit från offentlig sektor under de senaste åren. Det är klart att det får effekter, inte minst för våra barn och unga och deras behov men också naturligtvis för de gamla och deras behov, de som behöver händer som kan hjälpa.

Jag har varit ute en hel del under den senaste perioden på besök i den s.k. verkligheten som man talar om, den sociala verkligheten. Det som gör mig mest beklämd och mycket upprörd och ledsen är de rapporter som man i dag får från de barn- och ungdomspsykiatriska mottagningarna. Remisserna dit har under de senaste två åren i stort sett fördubblats. Utan att dessa mottagningar har fått ytterligare resurser skall de klara av att ta hand om dubbelt så många barn som behöver hjälp. När jag frågar varför det har blivit på detta sätt är svaret att det beror på neddragningarna inom barnomsorg och skola. Det finns i dag ingen som har tid att lyssna på barn som behöver någon som lyssnar på dem.

Detta är mycket svårt att förklara när man kommer ut i verkligheten. Där möter man hela tiden människor som säger att det behövs fler som har tid med barnen bl.a. i skolan och fler som har tid med dem som finns inom äldreomsorgen.

Sedan kommer man ut till de arbetslösa på datotek eller till de arbetslösa som är föremål för någon annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd. De säger att de önskar att de kunde få ett jobb, ett jobb där någon behöver dem och där de känner sig behövda. Den ena delen av sektorn skriker efter någon som har tid. Den andra delen av sektorn säger: Tänk om någon skulle behöva mig. Detta är mycket märkligt eftersom de gemensamma utgifterna faktiskt bär både-och. Kostnaderna för arbetslösheten beräknas vara över 100 miljarder i Sverige i dag. Det är naturligtvis oacceptabelt. Det är där som de stora besparingsåtgärderna borde vidtas. Vi borde spara på utgifterna för arbetslösheten för att i stället se till att använda människor till det som vi i dag behöver. Jag kan inte förstå den politik som Socialdemokraterna i dag bedriver och som innebär att man hellre betalar människor för att inget göra än att betala dem för att göra de jobb som behöver göras.

Något som är särskilt oroväckande är att AMS har gjort beräkningar på detta och säger att det i många fall är dyrare för samhället med en arbetslös i ett åtgärdsprogram än vad det är att behålla den arbetslöse i ett jobb inom offentlig sektor. Det kostar alltså skattebetalarna mer pengar att betala människor för att inget göra och för att inte känna sig behövda än att betala dem för de jobb som faktiskt våra barn och våra gamla önskar att någon skulle göra och som faktiskt, som jag ser det, vårt samhälle är till för. Detta gör mig så upprörd, ledsen och arg, eftersom det inte kan vara den politiska uppgiften att sitta här och i stort sett tvinga människor ut i arbetslöshet och sedan med de gemensamma skattepengarna betala för det samtidigt som det finns ett skriande behov av händer och öron inom vård och omsorg. Det är inte heller långsiktigt försvarbart.

Kostnadsmässigt när det gäller den här kortsiktiga besparingen börjar man nu i skolan kunna se t.ex. att det blir fler och fler oroliga barn, barn som betar sig våldsamt och aggressivt osv., just därför att ingen har haft tid att ta sig an dem medan de kände att de behövde det.

Långsiktigt kan man se att det kommer att bli väldigt höga kostnader för oss just för de utslagna i samhället om man inte bestämmer sig för att det är *nu* som vi har råd och som vi har människor som kan satsas inom vården och omsorgen och för våra barns bästa.

Till skillnad från Folkpartiet, som tycker att det är flummigt att titta på vad forskarna säger om framtiden och om hur arbetsuppgifterna kommer att se ut, hänvisar nog jag till de forskare som hävdar att vi inte allihop kommer att behöva arbeta åtta timmar per dag om vi samtidigt räknar med att alla skall få plats i samhället och få en uppgift. Vi i Miljöpartiet de gröna menar att arbetstiden borde kortas och att vi borde dela på jobben – och göra det nu. Det skulle också ge samhällsekonomiska vinster, inte minst inom sjukvården.

Nyligen kom det en forskarrapport där det sägs att summan för sjuk-skrivningar och sjukvårdskostnader för ryggbesvär är 30 miljarder kronor per år. Den grupp som visade sig vara mest drabbad av ryggbesvär var kvinnor – kvinnor som fortfarande i stor utsträckning dubbelarbetar och som därmed får förslitningsskador. Jag tänkte då att om det gick att minska den kostnaden med två tredjedelar – det skulle alltså bli 20 miljarder kronor mindre i utgifter för ryggbesvär – genom att korta arbetstiden till 35 timmar, eftersom forskningsrapporter också visar att kortare arbetstider ger mindre förslitningsskador, skulle man faktiskt få ett rejält ekonomiskt utrymme för de eventuella kostnader som en arbets-tidsförkortning skulle kunna innebära.

Detta är oerhört intressant och viktigt vid planeringen av samhället. Jag är litet förvånad över att partiledardebatter och andra politiska debatter här i kammaren inte tar fasta på helheten. Helst vill vi ju ägna vår tid till att slå varandra i skallen och säga: Du förstår inte detta. Men varför skulle vi inte kunna sätta oss ned och resonera om allas idéer och tillsammans försöka göra något av dem just för att få ned arbetslösheten?

Där har vi i Miljöpartiet detta med arbetstidsförkortningen. Vi har också idén om att man skall kunna vara ledig under ett år, samtidigt som någon som är arbetslös får gå in och göra jobbet. Man skulle då få ledigt med a-kassa. Detta har testats i både Danmark och Finland, och man tycker att det är en bra modell. Uppenbarligen vågar inte Socialdemokraterna testa det.

Det skulle få två effekter. En effekt är att man skulle få ned antalet människor, och de är i dag många, som säger sig må dåligt av att vara arbetslösa. Vid frivilligt vald arbetslöshet mår man förmodligen mycket bättre. Det är oerhört viktigt att vi får en nedgång när det gäller de här signalerna. Många människor mår alltså helt enkelt dåligt av sin arbetslöshet. I stället kunde man kanske se arbetslösheten som en möjlighet att vara kreativ och att göra något annat och därmed också kanske utveckla det här med nya företag, uppfinningar, novationer och annat som i dag nästan ligger stilla i vårt samhälle. Det är få patent som i dag leder exempelvis till ny produktion. Jag tror att vi skulle behöva mycket mer av kreativitet i vårt samhälle, mycket mer av nytänkande och mycket mer av att våga bevara också i detta nytänkande det som är viktigt, det som är basen – barnens trygghet och de gamla.

Sedan till en annan sak som är ännu mera förvånande. Det gäller då ett område där det borde ha hunnit hända en hel del, nämligen det ekologiskt hållbara samhället. Det är väl snart två år sedan Göran Persson

lanserade detta med att satsa på det ekologiskt hållbara samhället. Sedan dess har vi, tyvärr, fått se en hel del besparingar på miljöområdet, detta i stället för nysatsningar.

Jag skulle önska att Socialdemokraterna verkligen vågade ta tag i den möjlighet som miljön är och se till att vi i denna situation faktiskt satsar på miljöjobben. Se till nu, när vi har gott om människor som skulle vilja ha jobb, att de miljösaneringsåtgärder som behöver vidtas också vidtas! Att våga sig på skatteväxling t.ex. är ett ypperligt bra sätt att sänka kostnaderna för arbete och att höja kostnaderna för miljöförstörande verksamhet. Därmed får vi nya möjligheter och verksamheter i samhället. Då skulle vi kunna åstadkomma både det socialt och det ekologiskt hållbara samhället. Det är det vi i dag behöver.
(Applåder)

Anf. 34 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Det är alldeles självklart att det en dag som denna talas mycket ekonomi här i kammaren. Vad annars? Men det är också så, och det tror jag att vi någon gång behöver tänka på, att många stora internationella ekonomer allt oftare talar om tillit, om hederlighet och om förtroende som oundgängliga förutsättningar för en stabil och god ekonomi. Jag tror att det är tid för oss alla att mer agera utifrån insikten att ekonomisk tillväxt är ett medel, inte ett mål. Vi resonerar ju ofta som att det enbart är beslut i Finansdepartementet och finansutskottet som skapar den ekonomiska tryggheten, men så är det faktiskt inte.

Jag tror att det nu och då behöver sägas att ekonomin är till för människorna, inte människorna för ekonomin. Det hjälper inte en enda människa om hon vinner hela världen – sedan finns det inte mer att vinna – men förlorar sig själv. Inte ett enda samhälle gör skäl för namnet välfärdssamhälle om det förlorar sina barn och sin ungdom ut i rotlöshet och vilsenhet.

Fru talman! Inför millennieskiftet behöver vi i vårt land alldeles uppenbart restaurera den demokratiska människosynen. I det arbetet tror jag att alla måste mobiliseras. Framtiden fordrar en politik som manifesterar att det finns oersättliga värden som inte är materiella och att det är dessa värden som är en förutsättning för den stabila ekonomin.

När jag för 25 år sedan började som partiledare fnystes det faktiskt åt ord som moral och etik. Om jag inte lärde mig politikens språkbruk hade jag knappt i politiken att göra, fick jag då veta.

Häromdagen läste jag en insändare signerad ”arg käring”. Hon skrev att hon var en av dem som byggde landet. Nu tyckte hon att delar i detta bygge var, som hon uttryckte det, ett fuskbygge.

Jag tror att uppsåtet hos de flesta samhällsbyggare under gångna tider varit det allra bästa. Men vi är förblindade om vi inbillar oss att gårdagen kommer att gå i repris och om vi föreställer oss att tidigare generationers respekt för sanning och rätt och för ansvarstagande och solidaritet följer oss in i framtiden som skuggan.

Har vårt samhälle under de senaste åren genomgått någon förändring som *inte* varit önskvärd? Jovisst! Vi har nog alla talat om den svenska ekonomin, om att den missköts under de senaste decennierna. Vi har ofantligt många gånger försökt lasta skulden för detta på varandra, trots att vi vet att Sverige under de 20–25 gångna åren regerats av båda block-

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

en. Det finns således nog egentligen inte så stor anledning att fastna i sandlådefasoner och bara skylla på varandra.

Fru talman! Kanske är det inte i första hand de ekonomiska besluten som raserat ekonomin? Kanske är det sveket mot skolan? Kanske är det förmyndandet mot familjerna? Kanske är det avauktoriseringen av föräldraansvaret? Kanske är det den falska föreställningen att människan enbart lever av bröd som skapar krisen? Kanske är det den orimliga idén att ett samhälle kan vara etiskt neutralt? Kanske är det bristen på opinionsbildning för de immateriella värdena som gjort oss till ständigt accelererande kravmaskiner? Vi vet att en tillvaro utan de värden som inte kan mätas i kronor blir värdelös. Kanske söker vi förklaringen till det vi kallar kris, åtminstone till dels, på fel ställen?

Herr talman! Det kan mycket väl vara så att våra försummelser när det gäller att skapa respekt för människovärdet har lett till större klassklyftor och motsättningar än vad en misslyckad fördelningspolitik gjort. Kanske är det avsaknaden av en inre kompass hos våra ungdomar som gör att nynazismen gror och våld och otrygghet breder ut sig i det svenska folkhemmet? Och då är det detta som är de senaste 25 årens största försumelse.

För några dagar sedan såg jag professor Torsten Husén intervjuas i ett TV-program. Mer klarsynt än de allra flesta har han följt skolans utveckling i både u- och i-land. När han nu blev tillfrågad vad han trodde att det berodde på att våldet och hållningslösheten ökat svarade han: Många i min generation har nog gjort som jag, brytt sig mer om sin karriär än om sina egna barn.

I samma program yttrade en lärare att han aldrig under sina många år som lärare mött så många trasiga barn som nu.

Herr talman! Det är i denna verklighet, i dagens verklighet, vi måste akta oss för att bara stirra på budgetbalanser och koncentrera oss på ordval om stabil ekonomi, om uppåtgående konjunkturer, om egna pengar som inte är lånade osv. *Vi* har ansvar för situationen på skolgårdar och i klassrum. *Vi* har ansvar för bristen på respekt för rättssamhället. *Vi* har ansvar för otryggheten inom vård och omsorg. Det är inte så enkelt som vi ibland gör det till, att det är ekonomiska kriser och arbetslöshet som orsakar all vilsenhet och allt våld.

Jag tror att vi behöver en folklig mobilisering, en renässans för arven från Aten, Rom och Jerusalem. Inget folk existerar utan ett språk. Jag tror ingen nation fungerar utan kommunikationer. Därför är jag också övertygad om att vi behöver ett gemensamt etikens modersmål.

Ekonomisk tillväxt garanterar inte respekt för rättssamhället. Ekonomisk tillväxt i sig skapar inte automatiskt tilltro till våra familjer och trivsel i skolor och trygghet på skolgårdar. Ekonomisk tillväxt garanterar inte medmänsklig värme i vårdmiljöer och omsorgssammanhang.

När FN:s familjedag inföll första gången 1994 hade den mottot: "Building the smallest democracy at the heart of society" att bygga den minsta demokratin i samhällets hjärta. Familjen är demokratin plantskola. Vi kristdemokrater brukar kalla familjen för samhällets bästa solidaritetsskola. Där kan normer naturligt överföras. Där lär man sig hänsyn till andra. Där får man sin identitet. Vi vet att alla familjer inte fungerar och inte fungerar så som man skulle önska. Men för den skull är det orimligt att sprida misstro mot samhällets grundsten och att rasera föräldrars

självförtroende. Jag tycker att vi skall göra familjerna till våra bästa bundsförvanter.

Herr talman! I höst, den 20 september, har svenska folket valfrihet. Man kan t.o.m. göra personval. Men vilken valfrihet har föräldrarna? När det gäller att välja omsorg för de egna barnen råder teoretisk valfrihet, det är sant. Men i praktiken härskar statligt förmynderi. För ett par veckor sedan fick vi besked från Gudrun Schymans parti: Valfrihet på skolområdet skall egentligen inte få finnas. Om Schymans parti fått råda skulle inte den judiska Hillelskolan ha kunnat starta. Lägg märke till det!

Det finns tydligen åtskilliga i den här kammaren som borde läsa *hela* Europarådets förklaring om de mänskliga rättigheterna och dessutom *hela* barnkonventionen.

Vi hör numera om hur flickor i skolan förnedras genom att tilltalas med grova könsord. Något sådant skulle aldrig accepteras i ett fungerande hem eller på en normal arbetsplats. Och jag vill faktiskt säga till varenda förälder: Tolerera inte att din dotter utsätts för detta! Ta hem henne från skolan och låt henne inte gå tillbaka förrän normal hyfs råder. Normal hyfs kostar inte en massa pengar utan bidrar snarare till att resurser skapas. Engagemang och entusiasm skapas där trivsel och trygghet härskar.

Om uppgiften är korrekt att 100 000 barn mobbas tycker jag att det är en siffra som är minst lika angelägen att ta itu med som den förskräckande omfattning som arbetslösheten har. Det är våra barns arbetsplatser vi talar om. Och jag är övertygad om att devisen ”Sådan skola sådant samhälle” i allra högsta grad har fog för sig. Det duger inte med försagdheter eller tafatta kommentarer. Kravlöshet är inte liktydigt med kärleksfullhet. Det måste vi komma ihåg.

Jag skulle vilja påstå att när eleven skrivs in i skolan skall också föräldern eller föräldrarna skrivas in där. Jag menar naturligtvis att föräldrarna skall leva med, de *skall* känna till, de *skall* veta att de har ett ofrånkomligt ansvar. Och det är naturligtvis också vad de allra flesta föräldrar önskar, men relationen mellan skola och föräldrar måste bli fast och ständig och inte som nu i många fall slapp och tillfällig.

Det är positivt att många vuxna nu får bättre kunskaper. Framtiden fordrar naturligtvis ökade kunskaper hos oss alla. Men regeringen intresserar sig alldeles för litet för hur människor efter studier skall kunna få beständiga jobb.

Herr talman! Det verkliga kunskapslyftet är det som borde riktas mot våra barn i skolåldern. Nu är det dessvärre så att regeringens kunskapslyft dränerar grundskolan och gymnasieskolan på lärare. Enbart här i Stockholmsområdet fattas det 1 000 behöriga lärare i dag. Det kan inte vara det som vi skall se när vi skall lyfta skolan in i 2000-talet. I dag lämnar bortåt 20 000 elever skolan utan att kunna läsa, räkna och skriva på ett acceptabelt sätt. Om vi inte restaurerar skolan så att eleverna får arbetsro och kan inhämta kunskaper permanentar vi både arbetslöshet och klasskillnader. Läraryrket måste värderas och återupprättas. Jag tycker att det vore i allra högsta grad rimligt att det för lärare infördes ett system liknande AT-systemet för läkare, dvs. först efter ett sådant år skulle lärare få full behörighet.

Herr talman! Allt oftare funderar jag på om vi i vårt lilla land, och under de internationella omständigheter vi lever i, kan hålla på och bed-

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

riva politik som om det vore en dragkamp mellan två halvor av folket, som om det handlade om att ett block har monopol på all klokskap och att det är just den halva man själv tillhör. Under den framförvarande valrörelsen finns det väl uppenbar risk för att en massa beskyllningar, karikatyrer och påstående dyker upp om att vi sitter i varandras knän och allt vad det är.

Jag förstår att Göran Persson har gjort Thage G Peterson till sin propagandaminister, eftersom han är ute i sådana ärenden i varenda A-presstidning. Det räcker med att skriva en enda artikel och skicka den till A-pressen. Då blir man bemött av Thage G Peterson. Han har fastnat för detta med knän, såvitt jag har förstått.

Det brukar vara sådana skådespel på den politiska scenen. Jag vet ju hur lätt man sugts med i det där spelet. Men, värderade åhörare, nu handlar det om att se till att den demokratiska grunden inte vittrar sönder ytterligare.

Herr talman! Jag är ofantligt glad över att det förslag som vi kristdemokrater förde fram om en värdighetsgaranti inom vården har fått så stort genomslag. Värdighet handlar om resurser – det är sant – men inte enbart om resurser. Det gäller att se människan, att styras utifrån principen och ståndpunkten att människovärdet är viktigare än penningvärdet.

Jag läste att ordföranden i Demensförbundet, Stina Clara Hjulström, påpekade att en fånge i ett svenskt fängelse har laglig rätt att få komma ut i friska luften varje dag, och fattas bara annat. Det är både rimligt och självklart. Men vi vet sannolikt allesammans att när det gäller patienter på sjukhem eller inom hemtjänsten kan det gå månad efter månad utan att de som så gärna skulle vilja och så utmärkt skulle klara det får chansen att komma ut en enda gång. Har vår respekt för åldrandet avtrubbats? Att tala om systemfel hjälper ju inte en enda rullstolsburen ut en enda gång.

Den värdighetsgaranti som vi kristdemokrater har lanserat, och som tydligen gillas av många, fordrar faktiskt inga gigantiska ekonomiska satsningar.

Vi hävdar att ingen skall behöva dö ensam. Är det för mycket begärt att vi enas om en sådan målsättning?

Vi önskar att en läkare som är van vid att se och behandla åldrandets sjukdomar kontinuerligt besöker patienter på sjukhem och inom hemtjänsten. Skulle det kallas orimligt?

Vi fordrar att den där tokiga och upprörande stämpeln klinikfärdig skrotas, så att patienter slipper att fraktas tur och retur och fram och tillbaka mellan primärkommun och landsting.

Och skulle det vara det ringaste märkligt att kräva att det skall finnas så mycket personal att man hinner hjälpa till med toalettbesök, att man kan se till att ingen behöver bli liggande i sura och nedsmetade blöjor? Nej, det är inte att kräva för mycket. Det märkliga och uppseendeväckande är ju att det behöver sägas år 1998.

Herr talman! Jag tror inte att det är rimligt att politiska partier i en demokrati skall vara motståndare till varandra när det handlar om demokratins värden, när det är demokratins människosyn som det gäller. Då bör vi inte vara varandras motståndare, snarare varandras medtävlare.

(Applåder)

Anf. 35 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Jag känner mig föranledd att ge en liten sakupplysning till Alf Svensson när det gäller vårt kongressbeslut om friskolorna. Det grundar sig på att det är många ute i kommunerna som har erfarit att ett friskolesystem utan några särskilda begränsningar och regleringar åter upp resurserna till det vanliga skolsystemet, den kommunala skolan. För att öppna en friskola krävs det kanske att man måste avskeda lärare i den vanliga skolan osv.

Det här är inget bra system. Vad vi vill ha är en sammanhållen finansiering och organisering av skolan – dvs. hela utbildningssystemet i offentlig regi. Det innebär inte att vi vill förbjuda några särskilda pedagogiker eller t.ex. judiska skolan. Vi vill att detta skall inlemmas i det ordinarie systemet. Jag ville bara ge den upplysningen.

Sedan vill jag passa på att ställa en fråga. Alf Svensson talar så vackert om vården och omsorgen. Detta ligger också mig och Vänsterpartiet varmt om hjärtat. Hur tänker sig Alf Svensson då en kommande eventuell regering med moderaterna, som vill dra ned så mycket på bidragen till kommunerna? Hur skall det gå ihop, Alf Svensson?

Anf. 36 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Ett friskolesystem berövar inte kommunerna resurser. I stället skapar det en mängd resurser och en möjlighet att jämföra, vilket alltid är stimulerande. Men jag vet att Vänsterpartiet inte gillar den typen av jämförelser. Där skall det vara enhetlighet. Fast Gudrun Schyman gick ju på pumpen när det gällde friskolesystemet. Gudrun Schyman ville ju ha en annan tingens ordning, men Vänsterpartiet fattade ett sådant beslut.

Det jag påstod var ju att om Hillelskolan inte hade startats hade den enligt ert beslut inte kunnat startas. Det var det som var det intressanta.

Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Låt mig knyta an till Alf Svensson. Jag tror att det finns anledning för oss i kammaren och i hela vårt land att stanna upp inför det faktum att det är mycket mer som förenar oss än vad som skiljer oss. Det finns värden som går långt utöver den partipolitiska striden. Vi får inte glömma det.

Ett uttryck för en sådan samling över partigränserna har varit den ansträngning som vi alla har gjort när det gäller insatserna för att lyfta fram Förintelsens skeenden och de fasansfulla övergrepp och mord som skedde på enskilda under denna dystra tid, inte minst i Europa.

Detta har samlat stöd från alla riksdagspartier. Men det har också – vilket jag tycker är hoppfullt – mött ett starkt gensvar runt om i landet, inte minst i våra skolor. Vi står samlade i den här verksamheten.

Jag tycker inte att vi skall nöja oss med det som vi hittills har gjort, utan vi bör gå vidare. Vi samlas här i kammaren nästa vecka för en gemensam manifestation. Det är bra. Det hålls en konsert i Berwaldhallen. Det är också bra. Men detta är inget specifikt svenskt problem. Det är inte bara vi i Sverige som ser att nazismen och fascismen börjar på att marschera igen. Det gäller i många länder. Historieförfalskarna finns också utanför vårt lands gränser. De finns internationellt och på nätet.

Jag har därför i dag skrivit till både Tony Blair och Bill Clinton och erbjudit dem att ta del av de erfarenheter som vi har vunnit genom projektet Levande historia, som skall sprida kunskap om Förintelsen och morderna. Vi delar gärna med oss av dessa erfarenheter i en internationell ansträngning och i samverkan med de judiska organisationerna.

Vi tänker också bidra till den fond som den engelska regeringen och den amerikanska regeringen har instiftat. Det är fortfarande många människor, inte minst i Östeuropa, som inte har fått gottgörelse för sina lidanden under denna fruktansvärda period. Vi vet också att den fonden kan användas för att sprida kunskap och upplysning.

Vi har i regeringen beslutat att till fonden ge ett bidrag om 1 miljon dollar. Det får inte uppfattas som om det på något sätt föregriper den granskning som vi nu gör i Sverige av händelserna kring Riksbanken och guldhanteringen under andra världskriget. Den processen fortgår på sitt sätt och skall så småningom värderas. Det här bidraget är i upplysningens tjänst och i solidaritetens intresse. Vi rapporterar detta till riksdagen, eftersom vi har mött en sådan samling och en sådan enighet och eftersom det är ett bra exempel på en fråga där vi kan nå varandra över partigränser. Här står högre värden på spel än det som vanligen diskuteras i dagspolitiken.

Från detta kan det synas som ett långt steg att gå in i den debatt i kammaren som vi just nu befinner oss i. Men det är klart att det finns kopplingar. De tendenser till oro som vi ser i samhället tror jag på många sätt kan kopplas till arbetslösheten. Att bekämpa arbetslösheten är och förblir regeringens viktigaste fråga. Sedan kan vi diskutera om vi har varit framgångsrika nog, om saker och ting har gått tillräckligt fort. Där är vi väl själva de mest pådrivande i den meningen att för det parti som jag representerar har arbetslösheten alltid varit det främsta och värsta gisslet i samhället. Men det har varit viktigt för oss när vi har gjort bygget, återigen, att börja från rätt ände, att först se till att ekonomin har varit i en sådan ordning att arbetslösheten har kunnat attackeras. Det finns ingen som tror att det med skyhöga räntor, ursvag krona och mist förtroende från omvärlden går att bekämpa arbetslösheten. Vi fick börja där. Jag tror att svenska folket känner historien. Jag behöver inte upprepa den.

Vi har haft tunga år med internationell konjunkturnedgång under 1995–1996, då vi smärtsamt tappade ett år. Vi har nu sett att vändningen har kommit. Jag är litet besviken på dem som i debatten bara låtsas som om de senaste siffrorna från Statistiska centralbyrån och AKU-mätningarna inte existerar, dem som inte har sett att vi nu har fått en vändning också i sysselsättningen – det antal människor som har arbete. Den öppna arbetslösheten har vi pressat tillbaka, och det är det första målet, men vi ökar nu också sysselsättningen. Om ingenting oförutsett inträffar i Sydostasien som ytterligare fördjupar och förvärrar krisen här hemma har vi anledning att se fram emot ett 1998 då sysselsättningen kommer att fortsätta växa samtidigt som arbetslösheten faller. Det är en god utveckling.

Vi kunde väl ändå kosta på oss ett erkännande av hur det faktiskt ser ut i stället för att beskylla varandra för lögn. Vi kunde väl faktiskt kosta på oss att gemensamt glädjas åt att Sverige är på väg ur svackan, ur krisen. Den våldsamma dysterhet som några av talarna har utstrålat är ju egentligen en kontrast till den stämning som sprider sig i samhället. Det finns fortfarande många människor som har det eländigt ställt. Det finns

fortfarande stora orättvisor. Det finns fortfarande alltför många som är arbetslösa. Det finns fortfarande stora brister i vård, skola och omsorg. Ja, men det är ju ingen tvekan om att man vid de berömda köksborden har börjat se att det blir litet bättre. Det märks när man mäter opinionen hur folk ser på framtiden. Jag tror att vi går mot bättre tider, för vårt lands del och för vår egen del. Avtalsrörelsens förlopp är också i det avseendet utomordentligt löftesrikt.

Vi har anledning att vara optimister, men naturligtvis skall vi med den historia som vi har av sönderkörda statsfinanser och misskötsel vara realistiska optimister och inte en gång till begå de misstag som vi nu har lämnat bakom oss.

Jag ser ett Sverige framför mig inför sekelskiftet som kommer att utmärkas av tillväxt och uppfinningsrikedom, regional balans, ekologisk hållbarhet, utbildningssatsningar och modern teknik – allt finns där i ett land som har återvunnit styrkan och självförtroendet. Varför kan vi inte i ett sådant läge samlas och i stället för dysterhet utstråla litet optimism och framtidstro också i denna kammare?

För mig som socialdemokrat är den här debatten, som vi just nu genomför, oerhört intressant att följa. Vi har ju sett hur de nyliberala har fallit – Reagan i USA, Thatcher i Storbritannien – och senast hur de stora förebilderna i nyliberalismens värld, tigerekonomierna i Sydostasien, har fallit. Vi har sett hur vänsterregimer i Europa har klivit in på scenen i Italien, i Frankrike och i Storbritannien. Vi har sett hur den europeiska unionen förskjuter sin tyngdpunkt mot arbetslöshetsbekämpning och socialt ansvarstagande. Vi ser nu också hur denna vänstervåg når till Sverige, och jag tror att dagens debatt är det bästa uttrycket just för detta.

När hörde vi senast i denna kammare en högerledare tala om att högern vill satsa mer pengar på vård, skola och omsorg än socialdemokratin? När hörde vi senast en högerledare ta som bevis för sina utsagor Anna Hedborg, Jan Nygren, Svenska Byggnadsarbetareförbundet och LO? När hörde vi senast en högerledare säga att det blir mer pengar till kommuner och landsting, till vård, skola och omsorg, om högern får regera? När hörde vi senast en högerledare tala i Sveriges riksdag utan att nämna ordet privatisering, avreglering, marknadskrafter eller, för den delen, systemskifte? Den svenska högern blygs för sin politik. Det redovisas inte längre öppet i talarstolen, utan det här börjar likna den höger som vi såg i slutet på 60-talet och som sade ett men menade någonting annat. Det ersattes sedan av den kristallklara perioden under Gösta Bohman, då man sade ett och menade detsamma. Nu har vi återigen en högerledare i Yngve Holmbergs efterföljd som står i talarstolen och säger att man vill satsa mer på gemensam sektor, när jag ställer en enkel fråga om hur nedskärningarna skall gå till.

Det är inte så konstigt om jag blev litet överraskad när jag ställde frågan nyss och fick svaret: Nej, vi skall inte skära ned. Vi skall satsa mer pengar än socialdemokraterna. Jag tänkte: Har jag fullständigt missat vad som har hänt i den svenska politiska debatten? Jag gick då tillbaka till handlingarna och hittade till min tillfredsställelse, eftersom saker och ting då kom på plats igen, de moderata förslagen i tryck. Javisst, de vill satsa 40 miljarder mer i statsbidrag för den kommande fyraårsperioden än vad vi har kostat på oss under de år som har gått. Men från de 40 miljarderna tycker de att kommunerna skall dra bort nästan lika mycket, 32 miljarder,

i skattesänkningar. Kvar blir plus 8 miljarder i förhållande till den period som har gått.

Socialdemokraterna med stöd av Folkpartiet och Socialdemokraterna tillsammans med Centerpartiet har för de kommande fyra åren ett förslag som i stället lägger ribban ännu högre. Så differensen, Carl Bildt, blir nästan 60 miljarder kronor mindre till kommuner och landsting under de kommande fyra åren i ert alternativ jämfört med vårt. Detta finns bekräftat och redovisat.

När man då vet hur det ligger till, kommer man tillbaka till den här frågan till denne sene efterföljare till Yngve Holmberg. Nu går det inte att glida förbi längre, Carl Bildt, att flyta ovanpå, att komma med halvfinter och halvsanningar. Berätta nu! Hur går det, i det värdeklimat som vi har, till att i relation till regeringens förslag, Centerpartiets förslag och Folkpartiets förslag lägga ut 60 miljarder kronor mindre till kommunerna de kommande fyra åren?

Det skall ske genom effektiviseringar, säger ni i er motion. Jag har suttit åtskilliga kvällar och nätter med kommunala bokslut och budgetar för enskilda skolor, daghem och vårdhem. Jag har vänt på kronorna. Jag vet vad det handlar om. Det handlar om människor ytterst. Det är vårdbiträden. Det är lärare. Det är också, i statens fall, poliser. Hur går det till att effektivisera – när vi nu vet att Bildt inte har mer pengar? Det var en första försvarslinje man kröp bakom för att slippa svara på frågan.

Raljera inte längre, Bildt! Tala om och stå för er politik. Försök inte låtsas som om innehållet är något annat än det ni i själva verket har beslutat om. Det är dags att redovisa. Det är dags att sluta flyta ovanpå.

För mig ideologiskt, för socialdemokratin ideologiskt och för de krafter som står för välfärdssamhället ideologiskt, är det naturligtvis en seger att vi nu också har en uppslutning från högern i debatten. Vi har en uppslutning i den meningen att man inte längre vågar ta attacken på välfärdssamhället. Man kryper bakom bokföringstrick för att slippa redovisa sina egentliga syften och motiv.

Det moderata ungdomsförbundet sade att denna politik erinrar om Yngve Holmberg. Jag vet inte. Vi får väl se när Carl Bildt försöker svara om det är den faktiska politiken som redovisas eller om han nu, i ljuset av den opinion som han troligen möter när reser runt i landet, förstår att moderaterna för fel politik.

För mig, för regeringen och för de krafter som står för välfärdssamhället, är det inför sekelskiftet oerhört stimulerande att veta att det som denna partiledardebatt handlar om är mer resurser till vården. Det är mer resurser till skolan. Det är mer pengar och större ansvar för omsorgen om barn och äldre. Det är regional balans. Kort uttryckt: Det är solidaritet. Det är vården som har präglat 1900-talet, vården som lever så starkt i folkdjupet att de också totalt har präglat denna partiledardebatt.

Men nu är det upp till Carl Bildt och Moderaterna att redovisa. Välkomna upp i talarstolen. Tala om var ni står. Är det Holmberg eller är det Bildt? Vad är det som gäller i moderaternas Sverige?
(Applåder)

Anf. 38 CARL BILDT (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det var ett ganska sorgligt anförande som statsministern höll. Vi har tidigare i denna debatt försökt att diskutera vad

vi skall göra för Sverige i den enstaka viktigaste framtidsfrågan, nämligen jobb och sysselsättning, där misslyckandet är så stort. Och statsministern ägnar sig bara åt något som mest ligger tarvligheterna nära.

Men det är inte *så* vi skapar respekt för politiken. Det är inte *så* vi skapar en bra grund för framtiden. Låt mig innan jag går in på den sakfråga han antydde säga hur förvånad jag blev när det gäller den sakfråga han knappt sade något om, nämligen sysselsättningen. Där säger han att det aldrig var meningen att vi skulle göra något åt arbetslösheten och sysselsättningen under större delen av denna mandatperiod innan vi fått balans i statsfinanserna – om vi också har det kan ju diskuteras.

Var det aldrig meningen att ni skulle göra något åt sysselsättningen och arbetslösheten under större delen av denna mandatperiod? Är detta förlorade år inte på grund av misstag utan på grund av att det aldrig var meningen – varför sade ni då aldrig det i förra valrörelsen? Där lovade ni att det skulle komma nya jobb. Där lovade ni att inga skulle avskedas. Det blev 68 000 svek. Det blev ett förlorat 1995. Det blev ett förlorat 1996. Det blev ett förlorat 1997. Nu säger statsministern: Det var aldrig meningen att vi skulle kunna klara av sysselsättningen och arbetslösheten.

Men jag vill gärna säga att jag är övertygad om att vi hade gjort det bättre. Och jag vet att andra länder har gjort det bättre. Det skapas fler jobb i Norge. Det skapas fler jobb i Danmark. Det skapas fler jobb i Finland. Sverige tillhör de länder som är sämst i Europa på att skapa nya jobb. Och det finns skäl till det. Ni sitter fast i en gammal politik. Ni har inte riktigt gjort er av med socialismen.

Så till den här debatten om den kommunala ekonomin. Den är ganska intressant. Det här skulle ju bli socialdemokratins stora paradnummer i valrörelsen. Man skulle gå ut och säga: Moderaterna skär ned och skär ned, och det blir ingenting kvar. Så räknade jag på det här. Och jag fann att det är riktigt att vi säger nej till en del av de ökningarna som ni föreslår. Det är för att vi också vill sänka skatten. Vi vill öka småfolkets frihet och skapa bättre förutsättningar för nya jobb.

Men det som vi föreslår innebär i alla fall att vi ligger på en nivå som är högre än den som ni har åstadkommit under denna mandatperiod. Jag sade 40 miljarder. Då säger statsministern: Nej, det är inte 40 miljarder utan det är 8 miljarder. Vi får väl finräkna på det där. Men nu säger även statsministern att det som moderaterna föreslår är mer än vad han själv har åstadkommit. Sedan lovar han ännu mycket mer för nästa mandatperiod. Men han bröt nästan alla de löften som han och hans företrädare Ingvar Carlsson ställde ut. Sådan är sanningen. Därmed föll den kampanjen. Vi klarar vården och skolan. Vi sänker skatten. Den socialdemokratiska kampanjen var felaktig.

(Applåder)

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi klarar vården och skolan, och vi sänker skatten, säger Carl Bildt. Ja, och ni trycker räntorna i höjden. Det är budgetmoraset i repris om det är *så* Carl Bildt tänker driva politiken.

Sedan till hans lättvindighet när det gäller att glida förbi den stora frågan. Är det 8 miljarder eller 40 miljarder? Det får vi finräkna på. Ja, han har ju finräknat en gång i regeringsställning. Det slutade med en katastrof. Finräkningen nu gäller 32 miljarder kronor. Vet ni hur många lärare

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

det representerar? 32 miljarder kronor är 90 000 anställda – som lärare eller sjuksköterskor eller vårdbiträden på ålderdomshem. Det finräknar vi på, säger Bildt.

Ni kommer inte ifrån att ni har att redovisa hur ni skall klara av en besparing på 32 miljarder. Det gäller kanske 60 miljarder i relation till oss – sak samma vilket. Börja åtminstone med de tio första, Carl Bildt. Den besparingen skall ju ske med hjälp av effektivisering. Berätta hur det skall gå till, samtidigt som ni klarar vården, skolan och omsorgen.

Ingen här i kammaren, bortsett från den moderata gruppen, har uppfattningen att detta är en realistisk politik. Moderata samlingspartiets kommunalråd delar på denna punkt faktiskt riksdagsmajoritetens uppfattning.

Vad Carl Bildt måste göra är att fortsätta driva idén om det ideologiska systemskiftet utan att tala högt om det. Hans parti har bestämt att man skall gå den vägen. Man vågar inte redovisa för väljarna vad det betyder i form av lägre standard i skolan, vården och omsorgen.

Carl Bildt har en sista chans att i denna debatt redovisa hur dessa nedskärningar i skola, vård och omsorg kommer att se ut. Klarar han inte att redovisa alla de 40 miljarderna kan han börja med att åtminstone redovisa de åtta eller tio första. Det blir en lagom uppgift för någon som för första gången i sitt liv skall ge sig på kommunalpolitik.

Så går jag över till sysselsättningen, herr talman. Det är sant att vi inte är nöjda – långt därifrån. Men om man tittar på sysselsättningsutvecklingen ser man en sak. Det är att vi nu har en ökad sysselsättning och kraftigt fallande öppen arbetslöshet.

När vi satte målet om 4 % öppen arbetslöshet dömdes det ut av den moderata ledningen som helt orealistiskt. Folkpartiet anslöt sig naturligtvis som vanligt. I dag är det ingen som säger att 4 % öppen arbetslöshet är orealistiskt. Vi har goda chanser att nå dit.

Då bytte man spår och sade att vi fifflar med bokföringen och gömmer folk i arbetslöshet genom att sätta dem i utbildning, precis som om att utbilda skulle vara att gömma folk i arbetslöshet. Det är att förebygga arbetslöshet.

När vi nu har gjort detta visar det sig att vi därutöver fått en tillväxt vad gäller ordinarie jobb i privat sektor. Ännu har den offentliga sektorn inte vuxit. Det försvann 134 000 jobb i kommuner och landsting under den tid då Carl Bildt regerade. Vi har stoppat den utvecklingen, och nu kommer vändningen.

Hela sysselsättningsökningen ligger i den privata sektorn. Regeringen vill också öka sysselsättningen i den offentliga sektorn. Det går inte om man, som moderaterna, vill sänka skatterna kraftigt och ge sig på vården, skolan och omsorgen.

Förklara nu hur det ligger till, Carl Bildt.
(Applåder)

Anf. 40 CARL BILDT (m) replik:

Herr talman! Nu börjar jag förstå hur statsministern tänker. Det sägs att han ibland ser saker och ting centrerade väldigt mycket kring sig själv, och det verkar vara fallet.

När vi diskuterar vad vi skall göra med kommunerna och bidragen räknar vi utifrån verkligheten som den är och har varit dessa år. Våra

förslag innebär de facto att det kommer att bli mer pengar än vad det har varit under Carlsson och under Persson.

Persson utgår inte från verkligheten, utan Persson utgår från Persson. Då bli det mindre pengar, och det är rätt. Men vi tänker fortsätta utgå från verkligheten. Om sedan Persson utgår från Persson i alla sina beräkningar är det hans sak, men jag tror att människor är mer intresserade av verkligheten.

Vår politik innebär i förhållande till hur det har varit under denna mandatperiod bättre möjligheter att klara vården, bl.a. genom vårdgarantin. Den innebär bättre möjligheter att klara skolan. Det är ingen tvekan om det. Vi sänker skatten, för det är viktigt. Det innebär förvisso att Persson kan ösa på med litet mera bidrag. Vi ger människor bättre möjligheter att leva på sin lön eller på sin pension. Vi ger dessutom bättre möjligheter till jobb.

Det förvånar mig att en socialdemokratisk partiordförande kan vara så nöjd när så många går utan jobb och när kostnaderna för att med bidrag försörja dem som ingenting hellre vill än att försörja sig själva är högre än kostnaderna för ATP.

Det är inte bara vi som säger att regeringen fifflar med statistiken och vill göra satsningar bara för att hyfsa denna. Det säger LO. Det säger AMS. Det säger alla. Det är inte bara vi som säger att Sverige är sämre på att åstadkomma jobb än de flesta andra länder. Det säger alla.

Det är tydligt att man har misslyckats här. Det anmärkningsvärda i dag är att statsministern säger att det aldrig var meningen att man skulle lyckas.

Nu tittar talmannen mycket strängt på mig. Jag får inte tala längre i riksdagen i dag. Det var kul så länge det varade. Adjö och tack.

(Applåder)

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tillhör inte dem som regelbundet studerar riksdagens protokoll, men nu har jag hört ett inlägg som jag tänker läsa. Det var det senaste inlägget. Aldrig har jag hört ett så tomt svar på en enkel rak fråga. Förlåt, Carl Bildt, men det var bara rundprat. Det fanns ingen substans i detta svar. Jag frågade enkelt hur ni skulle göra.

Carl Bildt säger att man utgår från verkligheten och inte från Persson. Det är att höja debattnivån, vill jag säga.

Om man tittar på verkligheten, Carl Bildt, ser man att den rymmer en sådan enkel sak som löneökningar också för dem som arbetar i vården eller är lärare eller barnskötare. Skall de inte få några löneökningar kommande fyraårsperiod? Ni vill ju att statsbudgeten skall ligga stilla. Tycker ni att de skall bli färre i takt med att lönerna ökar? Något skall de väl ändå få – rimligen lika mycket som andra på arbetsmarknaden. Det är viktiga jobb de gör. Det är värdefulla jobb.

Den verklighet ni har att hantera och förhålla er till rymmer att ni med den position ni nu har intagit inte ens ger en krona i påslag för detta. Allt det andra kommer därtill.

Jag vet inte om Yngve Holmberg hade varit nöjd med svaret som gavs. Det är möjligt. Det där är att rida två hästar samtidigt. Den gamla högerpolitiken slutade med att Gösta Bohman bestämde sig för en linje, dvs. att sänka skatten. Ni hör själva här i kammaren hur ynkligt det låter

när Bildt säger att man skall klara vården, skolan och omsorgen och sedan sänka skatten. Man klarar inte både-och.

Det är denna fråga jag har försökt att få ett svar på. Moderaterna har sagt att man satsar ännu mer pengar än regeringen. De gjorde inte det, och Carl Bildt hade inget svar.

Jag har full respekt för Carl Bildts strävan att resa i landet. Det vill jag också göra, även om regeringsarbetet ibland är tungt och binder en vid Stockholm. Under de resorna i landet tycker jag att det vore på sin plats om Carl Bildt någon gång gick in till en skolchef eller någon som förestår ett ålderdomshem och frågade vad de tror att de kommer att ha för kostnadsutveckling de kommande åren. Han borde då också konstatera att de skattesänkingslöften som moderaterna ställer ut kommer att resultera i lägre kvalitet för det vi alla tycker är så viktigt.

Jag tror att detta var en bra upptakt, Carl Bildt, på ett valår. Det var en utmärkt upptakt. Jag vill diskutera vård, skola och omsorg. Jag vill ha en debatt med moderaterna om detta, men då får moderaterna faktiskt orka stå för sin politik, inte låtsas som om de tycker något annat.

Vi vet alla att det i den här typen av debatter finns regler som säger att man använder sin tid till att förklara sin politik. De som inte förmår att på 25 minuter klara ut de centrala frågorna har på något sätt misslyckats i debatten.

Herr talman! Jag misstänker att Lars Leijonborg tar upp sysselsättningsfrågan. Jag kommer tillbaka till den då.
(Applåder)

Anf. 42 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Det fanns egentligen ingenting i Göran Perssons anförande som tydde på att han fortfarande är statsminister. Han är ju ansvarig för massarbetslösheten, för krisen i vården och för problemen i skolan, men det kom inget besked på de punkterna. I stället väljer han att angripa Carl Bildt, som om Carl Bildt var statsminister. Han smiter från sitt ansvar när han inte har något besked att ge på de punkter där så många svenskar vill ha besked.

Han sade också att det är en ideologisk triumf att den här debatten har handlat om mer till vården och till omsorgen och om mer solidaritet, men då har han lyssnat dåligt. Jag talade om allt det där men också om att Sverige först och främst måste börja växa. Göran Persson måste genomgå en påbyggnadskurs på Mona Sahlins Bommersvik och få klart för sig att även socialdemokratin i sina bästa stunder har förstått att Sverige måste börja växa och att vi måste satsa på de krafter som ökar produktionen och tillväxten.

Politik handlar inte bara om fördelning. Det kunde den kanske göra några lyckliga år under Göran Perssons 50-tal, för då hade vi av olika skäl en mycket god tillväxt, men det som vi har stått inför under den här mandatperioden är ju att vi måste ta itu med grundläggande problem i svensk ekonomi, så att Sverige börjar växa igen.

Jag tycker visst att det är intressant med examinationen om hur kommunbidragen framöver skall utformas. Det är viktigt, men som jag påpekade i mitt anförande är det ännu mycket viktigare hur kommunernas skatteunderlag växer. Om vi hade haft samma tillväxt som Norge, Danmark och Finland, hade vi haft tiotals miljarder mer i de offentliga kas-

sorna. Hade vi haft deras sysselsättningstillväxt de senaste tre åren, skulle 260 000 fler svenskar haft arbete.

Jag tycker att man måste ta till mycket starka ord när statsministern vulgariserar den politiska debatten genom att komma med fullständigt vilseledande uppgifter. Jag har lyft fram en sådan. Socialdemokraterna har under tre års tid fullständigt medvetet struntat i att se till att flera jobb kommer fram. Jag har mängder med bevis för denna tes. Detta måste fördömas i mycket starka ordalag.

Statsministern måste bli noggrannare med sanningen, t.ex. när han säger att vårt 4-procentsmål avfärdades därför att det var omöjligt att nå. Det var precis tvärtom. Vi sade att det inte är tillräckligt ambitiöst. Ni kan klara ert 4-procentsmål med statistik, genom att tvinga arbetslösa att gå på utbildning för att få en ny a-kasseperiod. Vi menar att det är den verkliga arbetslösheten som måste halveras. Kom inte och påstå att vi tyckte att det var för ambitiöst, för det var precis tvärtom. Skall vi få en politisk debatt här i landet som börjar bygga upp politikens anseende igen, måste Göran Persson vara noggrannare med sanningen.

(Applåder)

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Norge, Danmark och Finland har nämnts i debatten. De länderna har delvis en bättre utveckling än Sverige. Norge är speciellt. Danmark gick igenom sin statsfinansiella kris långt före oss. Finlands kris var samtidig med vår. Finland har en starkare BNP-utveckling. Dess fall blev mycket djupare än det svenska. Finland tappade nästan hela sin östhandel. Att jämföra Sveriges och Finlands tillväxt på grundval av BNP-siffror är därför inte korrekt. Glöm inte att Finland fortfarande har en arbetslöshet som vi aldrig skulle kunna leva med i Sverige. Man har där sina problem, och vi har våra.

Något som bidragit till våra bekymmer var naturligtvis det utgångsläge som regeringen hade. Jag vill läsa in några siffror till protokollet, eftersom Leijonborg blir så fruktansvärt hård i sina omdömen och använder så starka uttryck. Jag vill under rubriken utveckling, tre år med Folkpartiet, redovisa följande:

BNP-utveckling med Wibble och Leijonborg 0 % – de tre senaste åren +9,4 %.

Sysselsättning med Wibble och Leijonborg -440 000 – de senaste åren +10 000.

Privat sysselsättning med Wibble och Leijonborg -300 000 – de senaste tre åren +70 000.

Lånebehovet med Wibble och Leijonborg +166 miljarder i ytterligare skuldsättning varje år – de senaste åren -178 miljarder varje år.

Arbetslösheten under den period som Leijonborg berömmar sig av +190 000 – de senaste åren -82 000.

Så här ser det ut. Det är klart att om jag liksom Leijonborg hade haft ansvaret för en politik med det resultatet och nu skulle se att det vänder, skulle jag göra allt för att komma in i debatten, men beskyll oss inte för att ljuga när vi använder offentlig statistik.

Vidare tycker väl också jag, precis som Lars Leijonborg, att frågorna om statsbidrag till kommuner och landsting är viktiga. Det skulle efter Eko-intervjun nyligen om att moderaterna har en extrem politik vara

*Fel! Okänt
växelargument.*

intressant att höra Leijonborgs bedömning av hur långt Folkpartiet orkar i en kraftmätning med Moderaterna.

Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Man måste ha en dynamisk syn på tillvaron. Vilken situation övertog vi, och vad lämnade vi ifrån oss? I den ekonomi vi övertog efter Allan Larsson fanns en växande statsskuld, ökande budgetunderskott och en sjunkande produktion. Det som vi 1994 lämnade från oss var en situation där kurvorna på alla dessa punkter hade vänt. Det är det viktiga och intressanta. Vi vet nu inför valet att vi med mycket gott samvete kan säga till väljarna att vi står för ett alternativ som innebär mer tillväxt och fler nya jobb, vilket skapar resurser.

Om Carl Bildt, jag, Alf Svensson och i bästa fall Olof Johansson i höst sitter och diskuterar bildande av en ny regering, kommer jag att avråda från att skära i några kommunbidrag. Jag kommer inte att förhandla från riksdagens talarstol och ställa några ultimatum på uppdrag av Göran Persson, men Folkpartiets ståndpunkt är alldeles klar: Kommunerna och landstingen behöver de resurser de har.

På lång sikt är dock det viktiga och spännande att se hur vi får en tillväxt av skatteunderlaget.

Det är ju vad det handlar om, inte bara hur kakan inom det offentliga fördelas, utan hur vi får mer nya resurser. Jag är övertygad om att treklövern, fyrklövern eller vad det nu blir har mycket större förutsättningar än den alternativa konstellation som jag inte ens törs tänka på hur den skulle se ut.

Det är sammanfattningen av denna debatt. Göran Persson saknar helt besked om hur Sverige på allvar skall börja växa igen. Mot det står ett tillväxtalternativ. Det kommer att vara bättre för jobben, för vården och för skolan.

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det talas här om allt detta med dynamiska effekter, dynamiska perioder och sådant. Tillåt en luttrad f.d. finansminister att säga att det har räknats hem för mycket sådant i kalkyler i Sverige genom åren. De pengar vi har skall vi använda, och använda på ett så klokt sätt att utvecklingen går åt rätt håll. Men det dynamiska inslaget i Leijonborgs argumentation är inte så imponerande när man har sett vad som åstadkommit med folkpartister i ansvarig ställning.

Det får vi låta väljarna bedöma. Vi behöver inte stå och slå varandra i huvudet med hur den här krisen uppstod och hur den såg ut. Låt folk avgöra det. Det är bara en sak som är viktig att påpeka, Lars Leijonborg. När väl krisen var ett faktum under åren 1992, 1993 och 1994 hade vi inte en regering som orkade regera. Det tror jag att folk kommer ihåg.

Sedan säger Lars Leijonborg att Folkpartiets ståndpunkt gäller om vården, skolan och omsorgen, och han kommer inte att stå här i talarstolen och förhandla med Göran Persson, osv. Uttrycket Folkpartiets ståndpunkt är något flexibelt. Vi erinrar oss väl alla den föregående partiledardebatten när Lars Leijonborg här i talarstolen bytte politik därför att moderatledaren signalerade högerom marsch.

Lars Leijonborg bytte politik i EMU-frågan. Med ett färskt stämombeslut om medlemskap från starten och motstånd mot folkomröstning meddelade Leijonborg: Folkomröstning år 1999 är vad som gäller. Båda positionerna övergavs. Sedan visade det sig att när Tobisson hade tolkat vad Bildt hade sagt stod inte moderaterna kvar där Leijonborg trodde att de stod. Kvar stod enbart Leijonborg.

Folkpartiets ståndpunkt kallas detta för. Den har inte imponerat, Lars Leijonborg. Jag är rädd för att det sociala engagemang ni ger uttryck för mycket väl kan komma att få stå tillbaka för moderaternas krav på ytterligare skattesänkningar.

Anf. 46 GUDRUN SCHYMAN (v) replik:

Herr talman! Visst blåser det en vänstervind, Göran Persson. Visst är det bra att vi står här allihop och talar om vården, omsorgen och skolan. Men det gör vi inte därför att vi har en ideologisk studiecirkel, utan därför att det är så eländigt. Vi gör det för att det i dag finns så stora brister och behov av så stora insatser.

Det finns behov av pengar till kommunerna och till landstingen. Det finns behov av människor som arbetar med andra människor. Det är därför som vi står och talar om det här. Det är ett uttryck för den reaktion på den verklighet som vi alla har omkring oss mer eller mindre på huden. Det är bra att vi talar om det. Men det måste också få avtryck i verkligheten i form av beslut som innebär att det blir förbättringar och förändringar.

Vänstervinden blåser. Det gör den också i andra länder i Europa. Det gör den, precis som Göran Persson sade, i Italien och i Frankrike. Där har de som motsvarar Vänsterpartiet ett ganska stort inflytande, ibland i regeringen och ibland utanför regeringen. Det är viktigt att se, Göran Persson, att i den vänstervinden finns också en protest mot en socialdemokratisk maktfullkomlighet och byråkratiserad politik som ibland mer innebär att administrera makten än att förändra verkligheten.

Vi har samarbetat i en hel del kommuner och landsting. Tyvärr spräckte socialdemokraterna samarbetet i Stockholm. Man tänkte sig väl med moderaternas hjälp bygga motorleder. Jag hoppas att vi slipper se sådant i riksdagen. Jag hoppas att det samarbete som vi nu har inlett genom arbetet med miljöbalken liksom arbetet med kärnkraftsavvecklingen kommer att fortsätta.

Jag hoppas att den vänstermajoritet som jag är övertygad om blir resultatet av nästa års val också kommer att hålla över valdagen. Vinden får inte mojna.

(Applåder)

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är lätt att hålla med om det Gudrun Schyman säger. Till skillnad från Schyman har vi som sitter i regeringsställning det ansvaret att saker och ting kan göras i den takt och i den ordning som vi har egna pengar till det. Vi önskar göra mer på många områden. Men inte till priset av att vi faller tillbaka igen i det läge som gällde när de borgerliga klev ur.

Det jag glädde mig åt – och det tycker jag också Gudrun Schyman kan ta till sig – är att den massiva attacken på välfärdssamhället, systemskiftet, privatiseringarna, entreprenadernas välsignelse, allt detta som har predikats från denna talarstol och från högerns alla organisationer, inte nämns längre. Det är borta.

Det är borta, Gudrun Schyman, därför att det finns en sådan folklig uppslutning kring den samhällsmodell som bygger på solidaritet, svensk alliansfrihet, full sysselsättning och ett välfärdssamhälle som utjämnar klyftor. Det går långt in i borgerligheten. Det har högern nu också förstått. Därför står nu inte striden i offentligheten på den punkten.

Låt oss göra allt vad vi kan för att hålla den debatten levande. Jag vill inte att vi glömmer att det finns en motsättning om välfärdspolitiken i Sverige, en välfärdspolitik som vissa har bekämpat och som andra har slagits för.

Anf. 48 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Göran Persson sade i sitt anförande: Varför kan vi inte samlas och utstråla optimism och arbetsglädje i denna kammare? Varför kan vi inte erkänna att det blir bättre? Visst kan vi som sitter i kammaren utstråla optimism och arbetsglädje när vi går in i en valrörelse. För egen del räknar jag med att vi till hösten kommer att vara fler gröna parlamentariker som sitter i kammaren.

Vi här i kammaren har inte fått känna av någon besparingspolitik över huvud taget. Inte ett dyft. Det har en socialdemokratisk regering stått bakom. Det gör mig bedrövad när jag samtidigt kommer ut och ser hur verkligheten ser ut. Utanför detta hus är det inte samma glädje.

Man behöver bara ta promenaden till Centralstationen för att konstatera att antalet uteliggare i detta samhälle ökar i stort sett varje dag. Det är oerhört vanligt att man i dag möter människor som tigger om att få pengar till mat och natthärbärge. För några år sedan var det något som var ytterst ovanligt i vårt samhälle.

Vi vet att det i dag inte finns plats för de psykiskt sjuka i samhället. Psykiatrireformen har inte fungerat. De psykiskt sjuka mår väldigt dåligt, och många av dem som blir uteliggare är just psykiskt sjuka. Vi kan se hur fattigpensionärerna har drabbats av besparingspolitiken så hårt att många av dem inte ens klarat att söka den vård och få den medicin som de behövt.

Jag kan helt hålla med Göran Persson om att den borgerliga skattesänkingspolitiken inte är receptet som löser de problem vi står inför. Men varför kan inte Socialdemokraterna hålla med Miljöpartiet om att det t.ex. vore mer solidariskt, mer demokratiskt och bättre att använda de stora pengar som i dag betalar kostnaderna för arbetslösheten till att betala människor för att utföra de jobb vi behöver ha gjorda? Man kan skicka över mer pengar till kommunen för att klara det här.

Varför inte lyssna på oss när det gäller förkortad arbetstid och att dela på jobben? Det är en framtidsmodell som socialdemokratiska kvinnor under många år har arbetat för. Jag önskar att kvinnorna i ert parti kunde bli som i vårt parti, nämligen i majoritet. Då kunde de kanske driva igenom detta tillsammans med oss. Det behöver vi.

Varför inte skatteväxla så att miljöförstörelse beskattas hårdare och arbete lättare? Då skulle småföretagare och andra få plats med flera an-

ställda. Det är oftast inte brist på arbete utan brist på pengar att betala arbetskraften med som man känner av. En stor andel är skatteintäkter som aldrig kommer in därför att ingen anställs. Att då sänka kostnaderna för skatten på arbete skulle faktiskt göra att vi sänkte kostnaderna för arbetslösheten, och vi är ju helt överens om att det är mot arbetslösheten vi måste sätta in stöten. Men i fråga om metoden för att göra det borde Socialdemokraterna lyssna på Miljöpartiet. Vi har många goda idéer, så varför inte lyssna på oss?

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi lyssnar gärna på Miljöpartiet och har också gjort det under mandatperioden. Det vet Marianne Samuelsson. Vi är inte överens om allt – så är det ju i politiken – men det finns mycket som förenar.

Jag reagerade på en sak som Marianne Samuelsson sade om att vi här i kammaren inte har bidragit till budgetsaneringen. Det är fel. Ni betalar värnsskatt, mina vänner. Jag skulle gissa att det rör sig om 7 000–10 000 kr per år som var och en bidrar med. En del här har väl en förmögenhet, misstänker jag, som ni betalar extra skatt på som ett inslag i budgetsaneringen. Att en och annan äger en aktie har jag förstått av tidningsrapporteringen. På aktier är det också skärpt beskattning. Dessutom har ni kanske haft anledning att betala reavinstskatt, och i sådana fall har ni också bidragit.

Det är så saneringsprogrammet är utformat. Också ni med goda inkomster skall bidra för att vi skall klara en rättvis fördelning. Det är just en rättvis fördelning som gör att saneringspolitiken i det långa loppet är trovärdig och hållbar. Där har vi aldrig haft några bekymmer med Miljöpartiet. Där har vi samma värderingar. Men glöm inte bort vad ni troligen har varit med och röstat för i saneringsprogrammet.

Vi för internt i vårt parti en intensiv debatt om arbetstiderna. Som Marianne Samuelsson själv har sett gör de fackliga organisationerna på arbetsmarknaden stora ansträngningar för att plocka in en arbetstidsförkortning i lönerörelsen. Det är ett nytt tidens tecken, och det kommer att fortsätta. Att under pågående avtalsrörelse göra uttalanden om den här saken är för mig naturligtvis både olämpligt och äventyrligt. Marianne Samuelsson får komma tillbaka och diskutera arbetstidsfrågor när vi är igenom lönerörelsen. Jag sätter ibland en tilltro till resonemanget om att det finns ett samband mellan arbetstider och sysselsättning. I andra sammanhang har jag svårt att se den direkta kopplingen. Här har vi trots allt anledning att vara öppna och sökande, inte tvärsäkra.

Anf. 50 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar statsministern för den inviten. Jag kommer gärna och diskuterar det som jag ser som nödvändigt, nämligen att vi sänker arbetstiden och delar på jobben. Det är också något som många av EU-länderna har praktiserat och är inne på. När EU-länder har något som är positivt finns det ingen anledning för oss att inte lyssna, även om jag är mycket kritisk till många andra EU-beslut.

Jag vill komma tillbaka till en sak. Visst har vi fått värnsskatt och annat, men vi har samtidigt fått löneökningar. I min plånbok är det fortfarande mer än när vi började saneringsarbetet. Däremot kan jag tydligt se

hur t.ex. fattigpensionärerna har fått mindre i sina plånböcker, och i deras så knappa ekonomi fanns ju ingenting att ta av. De har drabbats mycket hårdare än vi med god ekonomi. Det tycker inte jag är rättvis fördelningsspolitik, så det skulle jag vilja ändra på.

Det finns en annan viktig del som det är synd att statsministern inte tar upp. Det gäller socialdemokraternas syn på de larmrapporter som kommer om hur våra barn mår och reagerar. Barn reagerar inte med våld för att de av naturen är våldsamma, utan det är omgivningen som gör att de reagerar med våld. Jag blev förfärad när jag såg att skolministern tyckte att vi skulle sätta in fler poliser i skolan. Är den nya socialdemokratiska modellen att vi skall vakta våra barn och inte ge dem den kärlek, vård och omsorg som de tigger om när de reagerar med våld?

Anf. 51 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag hoppas att detta inte verkar övermaga på något sätt. Det skall man ju akta sig för att vara. Men jag måste få berätta att man hundratals gånger på väg till vårt riksdagskansli går förbi några tuffar som står och liksom bröstar sig och burrar upp sig mot varandra. Jag tror att väldigt många som betraktar politiken uppfattar oss politiker ungefär som de tuffarna. Uppfatta nu inte detta som någon examination, men det fanns vissa inslag av detta här för en stund sedan. Jag tror att många uppfattade det som att fjädrarna skulle ryka för sakens egen skull.

Svenska folket gillar lagom och landet Lagom. Därför borde vi mittenpartier egentligen vara mycket större. Vi kanske blir det efter den här debatten, vad vet jag. Det vore inte orimligt. Göran Persson gick upp i talarstolen att sade: Låt folk avgöra. Låt oss inte träta! Vi skall inte examinera. Men strax efteråt säger han: Då hade vi en regering som slutade att regera. Är inte det att påstå och examinera? Om inte det är att tala om för folk vad de skall tycka, så vet inte jag vad det är.

Dessutom vet Göran Persson och Erik Åsbrink ofantligt väl att snack-
et om att den svenska krisen började i oktober 1991 och höll på till 1994 är nonsens. Ni skulle aldrig ha blivit statsminister respektive finansminister om ni inte mycket väl känt till att krisen som Sverige hamnade i började långt tidigare. Jag skulle inte kalla det vissa ögonblick av klarsyn – det vore ju fel – men vid vissa tillfällen då ingen offentlig debatt pågår och inga TV-kameror är på så tillstår ni detta. Sveriges ekonomi började misskötas för 20–25 år sedan, och så småningom hade man kört snöplogen så att den satt fast. Det hände under de åren.

Därmed inte sagt att inte Göran Persson har gjort ett utomordentligt arbete när det gäller att åstadkomma besparingar. Var så god! Det gick ju inte under tiden 1991–1994, då Göran Persson satt i opposition. Då tryckte han på nejknappen till 60 miljarder av besparingar. Då var det annat ljud i skällan, men så är det kanske.

Jag tror alltså att vi måste ta kål på försöken att tricksa inför svenska folket för att med något slags trollformel få dem att tro att helt plötsligt inträdde krisen, sedan kom Göran Persson som den store räddaren och räddade landet. Det är ju inte så. Vi ansvarar kanske litet till mans för vad som har hänt under de senaste 20–25 åren.

Sedan vill jag stryka under att jag tror att det ligger ofantligt mycket i det Lars Leijonborg sade. Vi kan tala om sysselsättningen och arbetslösheten som ett isolat i sig. Sedan får vi då frågor från Gudrun Schyman

och andra om hur vi skall få pengar till detta. Vi i den här kammaren måste väl ändå veta att om inte kommunerna får större skatteintäkter kan vi stå här och harva hur mycket vi vill. Det handlar ju om att folk måste komma i arbete så att det kommer in skatt. Bevare oss väl om det skulle inträffa att det blir ännu färre som blir sysselsatta framöver! Då hjälper det inte hur flotta budgetmotioner vi än komponerar.

Herr talman! Jag tycker att man måste tillstå att misslyckandet med att ge folk arbete är omfattande. Det är väl en verklighetsbeskrivning.

Anf. 52 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Nu skall jag överraska Alf Svensson. Jag tycker lika illa som Alf Svensson om den här historieträtan, och jag tror folk är trötta på den. Läs den enkla lilla boken som kom för ett tag sedan, *Den som är satt i skuld är inte fri!* Där tror jag att jag gör upp med den här saken. Vi hade väl också skuld i detta, precis som de borgerliga. Så är det ju.

Men min huvudsakliga argumentering är att när krisen väl var på plats, när en ränta på 500 % inträffade, orkade inte regeringen Bildt regera. Man hade gjort sig beroende av Ny demokrati och stängt ute samarbetet med socialdemokratin. Och jag måste tyvärr säga, Alf Svensson, att allt kröntes i denna galopperande statsfinansiella karusell eller förfallperiod av att man på sista tampen införde ett ofinansierat vårdnadsbidrag för 2,5–3 miljarder kronor. Problemet var en för svag regering och en för svår uppgift. Men vi delar allihop ansvaret för att det var svårt.

Anf. 53 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag hade behövt litet mer tid för att tala om för Göran Persson att vårdnadsbidraget icke var en utgift, vilket jag tror att han också vet. Det var en rättvisereform. När det drogs in fick ni satsa väldigt på att bygga nya daghem, och det kostar faktiskt mycket mer.

Man hade gjort sig beroende av Ny demokrati, säger statsministern. Ja, ni såg då till att ni inte var med och hjälpte till i det besparingsarbete som var nödvändigt. Ni röstade på fler utgifter, som jag sade. Ni hade kunnat hjälpa till då, men ni var väldigt glada för att inte göra det och försätta den regering som fanns då i en problemfylld situation.

Sedan hoppas jag att det nu utgår en ukas från Göran Persson till samtliga statsråd så att vi slipper höra varenda torsdag här att ni övertog och ni övertog. Det skall bli intressant att se om det hjälper nu på torsdag. (Applåder)

Anf. 54 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Visst, vi övertog de gigantiska underskotten från en regering som inte orkade regera. Det jag säger är att den regeringen i sin tur hade en uppgift som vi delar ansvaret för. Men glöm aldrig vad som hände under den period då ni hade ansvaret.

För övrigt vill jag säga grattis till Alf Svensson. 25 år som partiledare är imponerande. Jag är ju så gammal att jag kommer ihåg den dag Alf Svensson blev vald. Grattis!

(Applåder)

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 55 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Ärade riksdagsledamöter! Jag har inte varit utsatt för fler påhopp än man kan stå ut med. Därför har jag inte gett mig in i den knivkastning som har pågått en stund.

Låt mig göra någonting för mig ovanligt. Jag har deltagit tillräckligt länge i parlamentariskt liv för att kunna bjuda på en och annan erfarenhet. Jag tycker nog att man kan säga att vi har misslyckats med en sak. Det är att få dialogen och det politiska klimatet att bli litet mjukare. Jag sade i min inledning att det behövs mer av samarbete och mindre av konfrontation. Det var nästan en signal till att det skulle bli det senare.

Min erfarenhet är att partier i det politiska mittfältet, som inte har de stora politiska ideologiska spänningarna i förhållande till varandra, har en väldigt viktig uppgift i ett parlament som skall fungera långsiktigt. Det går inte att låsa in sig när landet står på kanten till avgrunden till att bli helt beroende av internationella marknadskrafter, valutafonder och annat.

Jag tycker att den insikten har funnits hos Folkpartiet och Bengt Westerberg och hos Kristdemokraterna i en artikel, som jag för övrigt har med mig här, från den 5 april 1995. Det var precis den dagen då vi för första gången hade samarbetsdiskussioner mellan Centern och Socialdemokraterna. Ni erbjöd då era tjänster. Det är bra att sådant förekommer. Det här landet klarar inte först det ena och sedan det andra och däremellan en massa återställare. Valperioderna är för korta för det. Vi har inget intresse av att gräva i historien, som här har skett. Vi försöker göra någonting åt det och lära av historien så att saker och ting blir bättre.

Det är väl den erfarenhet som jag skulle vilja skicka vidare. Det återstår mycket arbete för att det här landet skall bli långsiktigt stabilt.

Tack för ordet och grattis Alf Svensson!

Anf. 56 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Låt mig använda mina sista sekunder till att instämma i vad Olof Johansson har sagt. Vi behöver en kontinuitet i politiken. Vi behöver samarbete över blockgränsen. Det är inte populärt i alla läger, men det är bra för Sverige. Tack för en konstruktiv insats!

Vi behöver också uppslutning kring riksdagen som institution. Vi måste ta riksdagen på allvar, infinna oss till debatter och inte uttrycka oss nedsättande om denna kammare.

Anf. 57 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag väljer att påminna om dagens sammanfattning från Folkpartiet: De som inte har jobb skall få jobb för att de som inte får vård skall få vård.

(Applåder)

(forts. 4 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.30 att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

2 § Meddelande om motionstid

Andre vice talmannen meddelade att motionstiden för skrivelserna 1997/98:51 och 53 stämplats med felaktigt datum. Motionstiden skulle utgå *onsdagen den 4 februari*.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelser
1997/98:51 till socialutskottet
1997/98:53 till justitieutskottet
1997/98:66 till skatteutskottet

Förslag
1997/98:RR7 till konstitutionsutskottet

4 § (forts. från 1 §) Allmänpolitisk debatt

Allmänpolitisk debatt

Sysselsättningsfrågor

Sysselsättningsfrågor

Anf. 58 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Som framgått av förmiddagens partiledardebatt är ett av socialdemokraternas värsta misslyckanden denna valperiod den stora arbetslösheten. Västland har gått förlorat för enskilda människor och för Sverige som helhet. Massarbetslösheten är ett tecken på att Sverige har försummat den nödvändiga förnyelsen. För att hantera dagens globala, rörliga ekonomi duger inte det gamla industrisamhällets stela strukturer.

Sedan några månader tillbaka skryter regeringen med att ha knäckt krisen och återställt Sveriges ekonomi till dess forna styrka. Men det säger sig självt att ekonomin inte kan friskförklaras så länge tillväxten ligger under genomsnittet för andra länder, jobben blir färre och medborgarnas beroende av socialbidrag ökar. Statsråden måste rimligen leva i en helt annan värld än den verklighet som hundratusentals svenskar är smärtsamt medvetna om – ett massarbetslöshetens samhälle där man riskerar evigt bidragsberoende och utanförskap.

Vid tiden för valet 1994 sjönk arbetslösheten och sysselsättningen steg. Men den utvecklingen bröts när den nya regeringen återupptog högskattepolitiken och återreglerade arbetsmarknaden. Hade den positiva tendensen i stället fått fortsätta skulle i dag väl över 100 000 fler människor ha haft riktiga jobb. Förutom att detta skulle ha betytt mycket för de enskilda människorna hade det allmänna fått skatteintäkter i stället för

arbetslöshetskostnader. Det hade varit positivt för vården, omsorgen och skolan, men den möjligheten slarvade regeringen bort.

Beträffande sysselsättningen blev även 1997 ett förlorat år. Antalet sysselsatta var 43 000 mindre än under 1996, och – än mer anmärkningsvärt – de var t.o.m. färre än 1994.

Under den gångna mandatperioden har socialdemokraterna således inte lyckats öka sysselsättningen över huvud taget. Nu hoppas de på en internationell konjunkturuppgång. Och visst kan den ge också Sverige ett och annat nytt jobb, men inte på långa vägar så många som vårt land behöver.

Förklaringen är – som ekonomiprofessor Lars Calmfors skrev nyligen – att regeringen tills vidare av valtaktiska skäl tycks ha avfört effektiva åtgärder mot arbetslösheten från dagordningen. Reflexmässigt avfärdas de råd som ges av experter och internationella organisationer, nämligen att sänka skatten på arbete och att anpassa arbetsmarknaden till en ny tids mer rörliga villkor. Den i andra sammanhang så omhuldade Calmfors konstaterar att huvudinriktningen i regeringens politik är att hålla nere den registrerade arbetslösheten genom åtgärder som minskar utbudet av arbetskraft: AMS-politik, förtidspensionering och arbetstidsförkortning.

På senare tid har regeringens arbetsmarknadspolitik kritiserats även från LO-håll. Trots miljarder och åter miljarder till AMS har de arbetslösa inte förberetts för den lilla ljusning som konjunkturuppgången gett även Sverige. Resultatet har blivit flaskhalsar och undanträngningar av riktiga jobb.

Liksom vi moderater reagerar LO mot den volymsjuka som ligger bakom alla satsningar på RAS, ALU, API, OTA och allt vad de här programmen heter. Två LO-ekonomer sammanfattade nyligen kritiken på följande sätt: ”Det är genom ökad sysselsättning som arbetslösheten skall bekämpas – inte genom kamouflage av den öppna arbetslösheten.”

Nu gläds regeringen åt att arbetsmarknadsutsikterna ser något ljusare ut. Men det är en bedräglig tröst. Tror man att krisen är löst behöver man ju inget göra. Och då lämnas alla de hundratusentals människor i sticket som likväl inte har fått något jobb.

En sådan hållning kan vi moderater inte godta. Vi vill sätta Sverige i arbete på riktigt. Vårt program för förnyelse, företagande och arbete syftar till att avveckla arbetslösheten som samhällsproblem. Det betyder en halv miljon nya jobb i företagen. För det krävs följande:

- Sänk skatten på arbete, så att företagen har råd att anställa fler. Sänk skatten särskilt inom tjänstesektorn, där nya jobb fort kan komma fram. Det är bara genom fler och växande företag som sysselsättningskrisen kan hävas.
- Modernisera arbetsrätten, så att det blir lättare att anställa. En arbetsrätt som stänger människor ute från jobbet är varken socialt eller ekonomiskt försvarbar.
- Förnya arbetsmarknadspolitiken i grunden. Sluta tricksa med statistik och ersätt huvudparten av dagens AMS-åtgärder med en bred lärlingsutbildning för unga arbetslösa och en fokuserad arbetsmarknadsutbildning.

En politik av det slaget ligger i linje med vad fristående experter rekommenderar och vad framsynta socialdemokrater, t.ex. Tony Blair, redan gör. Skulle inte regeringen för en gångs skull kunna erkänna att

politiken de senaste åren gått alldeles fel, lyssna på vad andra föreslår och sedan börja om från början?

Min fråga till Anders Sundström blir: Är regeringen beredd att – i stället för att försöka sprida och maskera arbetslösheten – sänka skatter och reformera arbetsrätten och även i övrigt avreglera arbetsmarknaden, så att människor som kan, vill och borde arbeta också får tillfälle att göra detta?

Anf. 59 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Lars Tobisson sade att det behövdes förnyelse på svensk arbetsmarknad. Jag håller med. Men det fanns ingenting av förnyelse. Vad jag kan se säger moderaterna nej till miljöomställning, till att avveckla kärnkraften, till skatteväxlingsförslag, till förnyelse av arbetstidspolitiken, till initiativ för att få en förändrad branschstruktur – Sverige har halkat rejält efter.

Att återropa LO-ekonomerna som stöd för moderaternas kritik är fullständigt orimligt. Vänsterpartiet har här i kammaren år efter år bekämpat den passiva arbetsmarknadspolitik som Börje Hörnlund var främste exponent för när Carl Bildt var statsminister.

En riktig tillväxtpolitik bygger på att människor är trygga. Den bygger på löntagarnas inflytande. Den bygger på långsiktigt hållbar utveckling av Sverige – inte på att marknadskrafterna skapar större klyftor, inte på att ge större spelrum åt spekulanterna. Det handlar om att sätta hela Sverige i arbete. Jag har inte sett några initiativ för regional förnyelse och regional utvecklingskraft från Lars Tobissons sida. Jag tycker att det är motsatsen till förnyelse. Det är riktigt traditionell passivitet som Lars Tobisson står för.

Anf. 60 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller dessa frågor har nog Hans Andersson och jag helt skilda ideologiska värderingar. Det som Hans Andersson står för är verkligen att bevara en stel struktur på arbetsmarknaden, medan vi förordar förändringar som skall ge möjlighet till den tillväxt i landet som kan ge nya jobb. Vi satsar på skattelättnader och på avregleringar på arbetsmarknaden – inte på den stela arbetsrätt som nu råder.

Det här menar vi är alldeles nödvändigt. Det egendomliga är ju att socialdemokraterna – Hans Andersson har nog aldrig varit med i den gemenskapen – ändå har sagt sig förstå att det är genom satsning på arbeten inom den enskilda sektorn som sysselsättningskrisen kan lösas.

Det kan man inte få fram genom att fortsätta med högskattepolitik, att återreglera arbetsmarknaden, att med olika åtgärder kväva den tillväxt som är nödvändig för tillkomsten av nya jobb.

Vi kommer inte att mötas här, Hans Andersson och jag, för vi har helt skilda utgångspunkter. Men jag är övertygad om att den politik som Hans Andersson står för, och som är än värre än regeringens politik, därmed också skulle leda till ännu färre jobb och en ökad arbetslöshet i landet i den riktning som vi har sett under de gångna åren.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 61 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, Lars Tobisson, jag är också för att vi ökar tillväxten i näringslivet. Men vi kan inte göra det genom att ge fritt fram för marknadskrafterna.

När man, som vi i Sverige, har en sådan extremt stor storföretagsbaserad exportsektor av gammalt snitt leder ytterligare investeringar normalt till mindre sysselsättning. Det måste göra det, det är nödvändigt för konkurrensförmågan. Men vi måste få produktionsöverskottet och vinsterna att återföras till innovationer och nyskapande av mindre företag, som skall kunna växa av ny teknik. Då är det miljösektorn som är viktig, då måste flexibiliteten öka, då måste arbetstidsreformer komma till. Tro inte att man kan göra det mot hela löntagarkollektivet.

Det är inte sant som Lars Tobisson säger att det är med hjälp av reformer som gör det lättare att anställa som ni vill komma vidare. Era förslag går ut på att det är lättare att avskeda. På det sättet skapar man ingen ny sysselsättning, Lars Tobisson.

Anf. 62 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Våra förslag syftar till att göra det lättare för enskilda människor att få jobb. De tar inte hänsyn till behov och önskemål hos fackliga ledare, som slår vakt om den stela struktur vi har på arbetsmarknaden.

Jag tyckte att det var uppmuntrande att höra Hans Andersson konstatera att det är genom att skapa bättre villkor för den mindre företagsamheten som vi kan få till stånd flera jobb. På den grunden möts vi. Men jag är alldeles övertygad om att vi för att skapa sådana förutsättningar måste motverka de tendenser som har skapat nuvarande tillstånd, med en dominans för stora företag och därutöver nästan bara ensamföretagare.

Det handlar om villkoren för den mindre företagsamheten, där man kommer in på regelsystemet och där man kommer in på beskattningstvillkoren. Dessa motverkar att de här företagen växer. De har inget incitament att göra det. För att skapa sådana incitament krävs skattelättnader. Det krävs avregleringar. Det krävs ett erkännande av att den som lyckas i sitt företagande också skall få någon utdelning av detta genom ökade inkomster.

(forts.)

Ajournering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren kl. 14.13 att förhandlingarna ajournerades till kl. 14.14 på grund av ett tekniskt fel på högtalaranläggningen.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.14.

Anf. 63 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är mycket av det Lars Tobisson säger som man i och för sig kan hålla med om, t.ex. sänkt skatt på arbete, sänkt skatt för tjänstesektorn, förnyad arbetsmarknadspolitik osv. Men när moderaterna talar om den ökade flexibiliteten på arbetsmarknaden brukar det nog bakom ändå ligga att man skall öka löneskillnaderna, i praktiken genom att ha lägre betalt än vi har i dag för de lägst betalda arbetena. Det är klart att det ger många nya jobb om man gör så. Det är den anglosaxiska modellen.

Här uppfattar vi moderaterna som väldigt stela. Min fråga till Lars Tobisson är: Kan ni tänka er att diskutera andra varianter, att t.ex. titta mer på arbetstid och sådana faktorer för att få fler i arbete? Vill vi verkligen ha ökade sociala orättvisor, som det blir om man ökar löneskillnaderna på det sätt som man har gjort i USA?

Anf. 64 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Vi formulerar inte några föreskrifter om hur lönebildningen skall gå till eller vilka löneskillnader den skall resultera i. Det skall bestämmas på marknaden. Men jag är för min del helt på det klara med att det är bättre för människor att ha ett jobb, om än – ofta övergångsvis – till en lägre lön, än att stå utanför arbetsmarknaden och åtnjuta bidrag och vara osäker på vad framtiden kan erbjuda.

När det gäller arbetstidsförkortning, som är Miljöpartiets lösning på alla problem, är vi på helt annan kurs. Det är i själva verket en rättighet för människor att få arbeta. Att föreskriva att man skall vara begränsad till exempelvis 35 timmars arbetsvecka är oss helt emot. Det är ingen lösning. Problemet för Sverige är inte att vi arbetar för mycket i vårt land, utan problemet är att vi behöver arbeta mer för att kunna upprätthålla det välstånd i form av vård, utbildning och omsorg som alla efterfrågar. Det gör man inte genom att reglera arbetstiden i fortsättningen.

Anf. 65 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Nu smet Lars Tobisson undan litet grand. Samtidigt bekräftar han min farhåga. Man tänker sig alltså att det bara finns två alternativ.

Ökar man löneskillnaderna innebär det att man måste ha fler lågt betalda jobb. Det är klart att det finns nya jobb att hämta om man sänker minimilönen och även sänker bidrag, t.ex. socialbidragen. Annars blir det mer lönsamt att gå på dem än att jobba.

Det får väldigt långtgående sociala effekter. Det ser vi exempel på bl.a. i USA. Frågan är då: Vill verkligen moderaterna ha det samhället? Är man inte, som många andra ekonomiska tänkare, öppen för att diskutera andra varianter, där man tittar på arbetstidsfaktorer, kombinerar det med lägre sociala avgifter och arbetsdelning? Hur man reglerar eller inte reglerar kan vi diskutera, men är man ändå inte beredd att föra en dis-

*Fel! Okänt
växelargument.*

kussion som är mer öppen kring de här frågorna? Jag uppfattar tyvärr Tobisson som väldigt låst här. Det ger inga nya jobb.

Anf. 66 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Nu är det faktiskt så väl ordnat i Sverige att vi inte har någon lagstiftad minimilön. Det är bra. Men det finns föreskrifter i kollektivavtalen som skapar samma effekt. De utestänger människor från arbeten som de annars skulle ha kunnat få, där de hade fått en välförtjänt och välbehövlig träning i att vara på arbetsmarknaden och kunnat meritera sig för bättre löner i framtiden.

Att de arbeten som har tillkommit i USA, till skillnad från i Europa och särskilt i Sverige, skulle vara låglönejobb är en myt. Flertalet av dessa jobb är välbetalda just genom att man har avreglerat arbetsmarknaden.

Får jag ställa en fråga till Roy Ottosson som gäller arbetstidsförkortning: Har Roy Ottosson någonsin tänkt på sambandet? Sverige har tillsammans med Norge den kortaste årsarbetstiden bland industriländerna. I USA och Japan arbetar man 25 % längre tid. Ändå har de där inte bara högre levnadsstandard utan också en betydligt lägre arbetslöshet än vi har i Sverige. Det finns alltså inget samband mellan arbetstid och välbefinnande, som ni gör gällande.

Anf. 67 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har en kort fråga till Lars Tobisson: På vilket sätt har er politik förändrats i förhållande till den politik som ni bedrev mellan 1991 och 1994?

Anf. 68 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Som jag påminde om i mitt anförande ökade arbetslösheten när vi tog över 1991, jobben blev färre. Efter tre år hade vi vänt den utvecklingen. Då gick arbetslösheten ned, jobben blev fler. Vi förde alltså en politik som skapade jobb, och det skulle vi naturligtvis fortsätta med. Det är nämligen den sorts politik som vi nu förordar: fortsatta skattelättnader, avregleringar som främjar tillväxt och skapar utrymme för företagen att expandera och erbjuda de jobb som måste tillkomma i den enskilda sektorn om det skall bli en varaktig förbättring i sysselsättningssituationen.

Anf. 69 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag skulle uppskatta om Lars Tobisson och Moderaterna bedrev just den argumentationen, dvs. att ni vill fortsätta med den politik ni bedrev mellan 1991 och 1994. Det skulle underlätta för alla oss andra att bedriva valrörelse under 1998. Jag tror att det är rätt tydligt för svenska folket att just den perioden inte var någon höjdpunkt i svensk politik. Det var de svåraste åren Sverige gått igenom efter andra världskriget. Därför är det rätt brutalt när både Tobisson och Bildt säger att de är rätt stolta över detta. Det är ni ensam om i Sverige.

Anf. 70 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Kan industriministern bestrida att mot slutet av socialdemokraternas regeringsperiod, dvs. framåt 1991, steg arbetslösheten? Det var er politik som ledde till det.

Vi fick krispaket på krispaket. Vi såg hur Allan Larsson förgäves spanade efter vändpunkten.

Vi tog tag i detta, och det krävde mycket arbete. När vi satte i gång vände utvecklingen. Tre år senare, närmre valet, sjönk arbetslösheten och det fanns fler jobb.

Det tog er drygt ett år att stoppa den gynnsamma utvecklingen. Ni gjorde det med hjälp av en återgång till högskattepolitik och regleringar. Vi har sett resultatet.

Trots betydligt gynnsammare internationella konjunkturförhållanden har ni under de snart fyra år som har gått inte lyckats få fram fler jobb i Sverige.

Anf. 71 ELVING ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en vision om att Sverige återigen skall bli en nation i arbete. Sverige skall vara en nation som präglas av framtidstro och optimism, där människor kan få jobb på den reguljära arbetsmarknaden och där hela vårt land har del i en positiv utveckling.

Med hjälp av den budgetsanering som Centern har medverkat till har en bra grund lagts för en sådan utveckling. Statsfinanser i balans, kraftigt sänkta räntor, stabil valuta och låg inflation gör att vi nu har bra möjligheter att ta till vara den goda konjunkturen och skapa förutsättningar för en nation i arbete.

Vägen dit är dock lång. Fortfarande har massarbetslösheten Sverige i ett kvävande grepp. När vi nu har levt med hög arbetslöshet under lång tid finns en tendens till att perspektiven förskjuts. Arbetslöshetstal som för några år sedan ansågs orimligt höga riskerar att mötas av acceptans. Jag vill för min del slå fast att kampen för nya jobb måste stå högst på den politiska dagordningen. Arbetslöshet är och förblir ett gissel. Det är socialt nedbrytande för den enskilde samtidigt som det är ett samhällsekonomiskt slöseri.

Utvecklingen har vänt. Sysselsättningsläget förbättras dagligen. Antalet arbetslösa minskar och antalet i arbete ökar. Antalet varsel minskar, och antalet nyanmälda lediga platser ökar.

Om vi skall få ordentlig fart på sysselsättningsstillväxten måste fler nya företag startas och befintliga företag måste ges förutsättningar att växa. Åtgärder för att stimulera denna utveckling har genomförts under senare år. Bl.a. har arbetsgivaravgifterna sänkts med 5 procentenheter på en lönesumma upp till 850 000 och på en summa på 180 000 för egenföretagare. Arbetsrätten har reformerats, och den sociala tryggheten för företagare har kraftigt förbättrats genom den nya a-kassan. Kvittningsrätten har återinförts och dubbelbeskattningen har lindrats.

Jag skulle i det här sammanhanget vilja rikta en fråga till Lars Tobisson med anledning av hans anförande. Han sade att han vill ha förändringar i arbetsrätten som gör det lättare att anställa. Vilka hinder finns i den nuvarande arbetsrätten mot att anställa?

De är i de små och medelstora företagen som den största potentialen för nya jobb finns. För Centrerns del är det därför ett prioriterat område att

gå vidare med sänkta arbetsgivaravgifter riktade till dessa företag. Med hjälp av sänkta arbetsgivaravgifter för småföretagen fångas också en mycket stor del av den expansiva tjänstesektorn in. Vi måste också gå vidare med regelförenklingar. Det måste helt enkelt bli enklare att bli och vara företagare.

Omställningen till kretsloppssamhället är nödvändigt för en hållbar utveckling och skapar samtidigt en stor mängd nya arbetstillfällen. En viktig del i detta är omställningen av energisystemet och en avveckling av kärnkraften.

Med hjälp av det ekonomiska saneringsarbetet har också utrymme skapats för att tillföra vård-, omsorgs- och utbildningsområdena ökade resurser. Detta är viktigt och bra för kvaliteten i verksamheterna, men är också viktigt för arbetsmarknaden och framför allt kvinnornas möjligheter att få jobb.

Den tillväxt som vi just nu ser i sysselsättningen går dock stora områden av vårt land förbi. Befolkningssiffrorna för 1997 talar sitt tydliga och dystra språk. De regionala obalanserna ökar. Flyttlassen rullar i snabb takt mot några få tillväxtregioner i vårt land. Vi har som nation inte råd att inte ta till vara tillväxtkraften i hela vårt land. Regionalpolitiken måste effektiviseras och präglas av en helhetssyn som gör att tillväxten i ekonomin och sysselsättningen kommer hela vårt land till del.

En paradox är att samtidigt som vi har massarbetslöshet är det alltför företag som rapporterar arbetskraftsbrist. Bristen på arbetskraft med adekvat utbildning gör sig gällande inom flera sektorer. I första hand handlar det om olika yrken som förutsätter högskoleutbildning. Men det blir också allt vanligare med brist på yrkesutbildad arbetskraft inom industrin, som t.ex. tekniker och svetsare.

Detta är en oacceptabel tingens ordning. Samtidigt som människor inte kan få jobb bromsas tillväxten i företagen på grund av arbetskraftsbrist.

Arbetsmarknadspolitiken måste därför styras över mot mer kvalitet i åtgärderna i stället för kvantitet. Centern anser att för att möta efterfrågan på vissa typer av utbildad arbetskraft i näringslivet bör den kvalificerade yrkesutbildningen fördubblas och uppgå till i storleksordningen 50 000 platser i genomsnitt per månad. För att skapa utrymme för den ökade omfattningen av yrkesutbildningen måste det s.k. volymmålet justeras ned till i storleksordningen 140 000 platser.

Arbetsmarknadspolitiken måste också på ett bättre sätt än hittills inriktas på kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Ökad decentralisering och större inflytande på den lokala nivån över arbetsmarknadspolitikens utformning måste också genomföras.

Fru talman! Med hjälp av fortsatt ordning och reda i statsfinanserna med låg ränta och låg inflation, ytterligare sänkta arbetsgivaravgifter riktade till de mindre företagen, förenklingar och minskad byråkrati för företagen, fortsatt satsning på kompetensutveckling och utbildning, en effektiv, decentraliserad och kvalitativt inriktad arbetsmarknadspolitik kan Sverige återigen få målet om full sysselsättning i sikte.

Anf. 72 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Elving Andersson frågade mig vad som hindrar företagen att anställa. Jag tycker att det är rätt makabert att ett parti som har stött

regeringens sysselsättningsfientliga politik ställer en sådan fråga. Det är uppenbart att de skattehöjningar och återregleringar som Centerpartiet har varit behjälpligt med har motverkat sysselsättningen. Det har funnits flera enskilda exempel på detta, t.ex. den tidigare lagda momsutbörden och den fördubblade sjuklöneperioden, som just har försvårat för mindre företagare att bygga ut sin verksamhet.

Inte nog med detta: Man har i hög grad stimulerat fram det som Anders Sundström är huvudman för, dvs. den förtida avvecklingen av kärnkraft. Det driver upp elpriser och slår ut väl fungerande produktionsanläggningar.

Så kommer man i efterhand och säger att denna politik har gått ut över befolkningsutvecklingen, fördärvat jobb i glesbygden och tvingat människor att flytta därifrån.

Det är ni med er politik som har hjälpt till att ge socialdemokraterna en majoritet för en sysselsättningsfientlig politik.

Anf. 73 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är beklagligt att Lars Tobisson inte lyssnar på mina frågor. Lars Tobisson sade i sitt anförande att arbetsrätten måste förändras så att det blir lättare att anställa.

Min fråga till Lars Tobisson var följande: Vad är det i arbetsrätten som hindrar företaget att anställa? Lars Tobisson svarade på något helt annat.

Sedan har vi naturligtvis helt olika syn på möjligheten att skapa ett hållbart energisystem. Kärnkraftsavvecklingen innebär inte något hot mot jobben. Tvärtom innebär det stor potential för att skapa nya jobb och att satsa på och utveckla alternativa energikällor som är långsiktigt hållbara, som är inhemska och som skapar jobb i Sverige. Dessutom ger det förutsättningar att skapa jobb över hela vårt land, vilket inte är oviktigt i sammanhanget.

Anf. 74 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Det finns inget som helst exempel i hela världen på att det har varit möjligt att skapa välbefinnande och nya jobb genom att slå ut väl fungerande produktionsanläggningar.

Elving Andersson inriktar sig nu särskilt på arbetsrätten. Det är klart att de restriktioner som där finns i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare begränsar möjligheterna att anställa. Vi har tillsammans en gång i regeringsställning lagt fram ack så blygsamma förslag i liberaliserande riktning. Det har den regering som Centerpartiet nu har understött tagit tillbaka.

Vi menar att det inte räcker. Vi måste gå längre i syfte att få en mer individualiserad arbetsmarknad där människor själva bestämmer inte bara vilka löner de är beredda att acceptera utan vilka arbetstidsförhållanden och övriga anställningsvillkor som passar dem. Om man ser till ungdomar i dag är det ingalunda så att det gamla inrutade anställningsförhållandet – 9–5, på samma arbetsplats från ungdomsår till pensionsålder – är något man eftersträvar. Tvärtom krävs det mer flexibilitet. Då får vi mer jobb, även ute i företagen.

Anf. 75 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas att den uppmärksamme lyssnaren konstaterar att Lars Tobisson inte hade ett enda konkret exempel, som jag efterlyste.

Jag skulle vilja rekommendera Lars Tobisson att åka ut i landet och träffa småföretagare. Jag gör det ganska ofta. Av dem som jag träffar är det nästan ingen som anför just arbetsrätten som ett hinder för expansion och utveckling. Det är helt andra faktorer som de efterlyser. Vi har faktiskt förändrat arbetsrätten under den här mandatperioden, Lars Tobisson. Centern och Socialdemokraterna har tillsammans genomfört, vågar jag påstå, långt vidare förändringar i arbetsrätten än vad vi lyckades åstadkomma under fyrpartiregeringens tid.

Jag skulle som sagt vilja rekommendera Lars Tobisson att prata med de enskilda företagarna och inte bara med deras organisationsföreträdare på SAF och Industriförbundet som driver det här som en politisk kampanj. Prata med de enskilda företagarna! Då får också Lars Tobisson reda på vad problemen är för expansion i näringslivet.

Anf. 76 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har två frågeställningar.

Den första gäller just en tillväxtorienterad, kompetensorienterad arbetsmarknadspolitik. Partikamraten Hörnlund var ju en exponent för att föra bort den svenska arbetsmarknadspolitiken från kompetensinriktning till volymåtgärder med ALU, ungdomspraktik osv. Vi hade ju rekordartat många åtgärder. Tyvärr har en hel del av det återkommit under senare år, när Centern återigen fick inflytande över regeringsarbetet. I dag är det 35 000 i arbetsmarknadsutbildning, men det kommer till IT-utbildning. Jag menar att det måste lyftas väsentligt mer än de sammanlagt 50 000 som Elving Andersson anger.

Min andra synpunkt är näringslivets finansiella ansvar. Varför får vi i Vänsterpartiet aldrig stöd för våra förslag om framtidsfonder och vinstdelning för att utnyttja produktionsöverskottet för utbildning och produktivitetshöjning där det skall ske – på jobbet, innan folk blir arbetslösa? Det kan handla om utbildning, rehabilitering, praktik osv.

Anf. 77 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller arbetsmarknadspolitiken tror jag att Hans Andersson och jag är överens om att vi måste satsa mer på kvalitet i stället för kvantitet. Det har vi gemensamt under de senaste åren i arbetsmarknadsutskottet också åstadkommit. Vi har successivt justerat ned de s.k. volymmålen för att bl.a. försöka skapa utrymme för mer arbetsmarknadsutbildning.

Genom det senaste beslutet har vi öppnat möjligheter som regeringen sedan har utnyttjat för att gå ytterligare ett steg på vägen. Det tycker jag är bra, men jag tycker också att det är otillräckligt. Det är därför vi från Centerns sida har preciserat vårt krav på att gå väsentligt vidare.

Det finns som sagt två skäl till varför det är nödvändigt. För den enskilde är det viktigt därför att han eller hon lättare kan få jobb och en adekvat kompetens som passar på arbetsmarknaden. Men det är också nödvändigt därför att bristen på arbetskraft med adekvat kompetens hindrar eller bromsar den tillväxt som annars skulle ske i företagen. Gör vi en

Anf. 78 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag är tacksam över att Centern så smått kommer krypande åt det håll där Vänsterpartiet finns. Även Moderaterna har flera gånger – det skall jag också säga – haft synpunkter av den arten.

Se till att vi har en effektiv, kompetensinriktad arbetsmarknadspolitik. Moderaterna anslår nästan inga pengar. Det gör vi. Ni har anslagit pengar, som regeringen, men ni har låtit det gå till stora volymer med låg kvalitet.

Men nu gärna till den andra frågan. Varför skall samhället, försäkringskassan och a-kassan, dessa offentliga kassor, stå för alla kostnader på en arbetsmarknad som har blivit alltmer *just in time*? Jag exploaterar arbetskraften så länge den är frisk och stark och jag har marknadsbehov av den. Sedan får den gå, helst med Tobissons arbetsrätt där det inte finns några restriktioner. Jag ropar och skriker på flaskhalsar i den sekund jag har marknad för mina produkter. Men mitt eget ansvar för att utbilda folk, att rekrytera i god tid – var finns det? Varför skall jag som företagare ta vinsten och samhället och socialförsäkringarna kostnaderna? Det är ett drömsamhälle för Tobisson, men kanske inte för Centern än så länge.

Anf. 79 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Hans Andersson om att det här är ett oerhört viktigt problem som vi måste finna lösningar på. Det får inte vara på det sättet att företag höjer sin kompetens genom att byta anställda. Det måste i stället ske en successiv utveckling i företaget med lärande i arbetslivet och med kompetensutveckling. De allra flesta företag jobbar på det sättet. De företag som är framgångsrika jobbar också på det sättet. Men det finns alltså undantag. Den arbetsmarknadssituation som nu är med massarbetslöshet uppmuntrar mer till att byta arbetskraft än till att kompetensutveckla.

Jag för min del är helt klar över att det måste till någon form av trepartsöverenskommelse för att lösa det här. Arbetsmarknadens parter, de anställda och företagen måste tillsammans med staten gemensamt finna ett system där man medverkar till att organisera men framför allt finansiera ett långsiktigt system för kompetensutveckling och vidareutveckling i arbetslivet för de anställda.

Anf. 80 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att säga någonting om framtiden så som den spås av dem som har detta till uppgift. Konjunkturinstitutet och de stora bankerna som har prognosavdelningar säger om de närmaste två tre åren att tillväxten i Sverige i år blir låt oss säga 2 ½ % och nästa år i bästa fall 3 %. År 2000 säger några optimister att den kanske blir 3 % och andra 1 ½ %. Konjunkturedgången kommer någon gång 1999 eller år 2000. Ovanpå detta kan det bli sämre genom Asienkrisen.

Gemensamt för dessa bedömare är dock att trots att vi har en jämförelsevis god tillväxt, särskilt utan Asienkrisen, kommer den totala arbetslösheten, summan av dem som är öppet arbetslösa och dem som är i åt-

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

gärd, att gå ned från i dag 12, 13 % till kanske 10 % i de optimistiska prognoserna och till 11 % i de flesta prognoser, dvs. en nedgång med 1–1 ½, max 2 %. Det är denna situation vi har att ta ställning till.

Då måste jag säga att jag blir litet bekymrad över den traditionalism och ortodoxi som härskar dels i denna kammare, dels i den arbetsmarknadspolitiska diskussionen i allmänhet. Arbetslösheten riskerar alltså att bli hängande kvar på en mycket hög nivå även vid en mycket positiv utveckling i ekonomin.

Det här visar enligt min mening att det inte räcker med att säga att vi måste få upp tillväxten, att få upp BNP-tillväxten. Det räcker inte. Tillväxten blir dessutom sannolikt ganska måttlig. Man måste göra någonting annat, man måste ta risken politiskt att göra saker och ting som är ovanliga i Sverige. Det innebär kanske att man bryter ut och kommer bort från volymmålen – det är en del av detta – men också från den traditionella arbetsmarknadspolitiken. Det innebär kanske också att man gör en del av de saker som har testats i andra länder, där alla inte kan förutsättas vara idioter. I dessa länder har man kommit ned till en arbetslöshet som ligger väsentligt under den svenska. Det kan ju faktiskt finnas något att lära från utlandet. Det gäller särskilt som regeringen, tillsammans med Centerpartiet, har misslyckats så grundligt i frågan om sysselsättningen. Man lovade i 1994 års valrörelse att arbetslösheten om ett år skulle vara nere i 5 %. Det blev över 7 %. Man skulle skapa 90 000 nya jobb i ett första skede. Det misslyckades man med. Sedan bytte man mål för politiken, eftersom målet fungerade som ett bete i det socialdemokratiska röstfisket; när det inte var användbart längre bytte man till ett nytt.

Hur har det gått sedan dess? Jo, vi har i dag 28 000 färre sysselsatta i vanliga, reguljära jobb än då näringsministern och hans regering tillträdde i oktober 1994. Inte ens under varvs- och stålkrisen i slutet på 70-talet var sysselsättningen så låg som den är i dag. Sysselsättningen har inte heller under något borgerligt regeringsår varit så låg som den är i dag. Sysselsättningsökningen på hösten 1994 var betydligt starkare än vad den är i dag. Det går uppåt i dag, men trenden är oerhört mycket svagare. Sysselsättningen var i november förra året lägre än i september förra året. Andra halvåret 1997 var sysselsättningen lägre än andra halvåret 1996. Det går inte bättre för sysselsättningen i Sverige. Man kan klamra sig fast vid en decembersiffra från förra året och peka på att sysselsättningen hade ökat med 7 000 reguljära jobb mellan november och december på en arbetsmarknad där det finns 3,9 miljoner personer, men detta ligger väl inom den statistiska felmarginalen.

Den totala arbetslösheten, summan av dem som är i åtgärder och dem som är öppet arbetslösa, ligger alltså fortfarande, efter det att kunskapslyftet har introducerats, någonstans mellan 12 och 13 %. Det har gått bra med kunskapslyftet, men det är inte lösningen på det här problemet inom överskådlig tid. Detsamma gäller kompetensutvecklingen. Detta är något väldigt viktigt, men om tio år kommer fortfarande 80 % av dem som i dag befinner sig på den svenska arbetsmarknaden att vara kvar där. Man kan inte lösa det här problemet med hjälp av kompetensutveckling inom en mandatperiod. Den typen av tidshorisont måste vi också ha.

Arbetsmarknaden fungerar också sämre än tidigare. Antalet icke tilltagna jobb har ökat. Statsministern har i en TV-intervju sagt att detta är en mycket medveten politik, något som jag menar är både cyniskt och felakt-

igt. Det är naturligtvis en ren efterhandskonstruktion att man skulle släppa upp arbetslösheten därför att man har en hel del andra problem att lösa under tiden och att man sedan skulle ta ned den. Det är fel, det är en efterhandskonstruktion. Det stämmer nämligen inte när man jämför finansplaner och Statistiska centralbyråns utfallsstatistik. Det är också väldigt egendomligt att statsministern hävdar denna ståndpunkt, eftersom det var den som Reagan, Thatcher och andra drev under 1980-talet. De tänkte då att arbetslösheten kunde få stiga, och sedan skulle man ta ned den, men det visade sig då i Västeuropa att detta var en omöjlig framgångsväg. Att statsministern då sade att detta var något som han valde är mycket egendomligt och är väl egentligen ett utslag av okunnighet.

Fru talman! Min taletid är ute. Jag skall gärna i senare inlägg återkomma till Folkpartiets lösningar på dessa problem. Låt mig snabbt till näringsministern få ställa tre frågor: Är fortfarande arbetslösheten det överordnade målet? Vilken definition av arbetslöshet anser näringsministern i så fall vara den mest relevanta och meningsfulla? Anser näringsministern att kortare arbetstid är ett sätt att öka antalet jobb?

Anf. 81 ANDRE VICE TALMANNEN:

Ledamöterna har sex minuter till förfogande för sina anföranden, inte längre.

Anf. 82 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Det fanns en del intressant i det Hamilton sade, men det är litet svårt att veta vad han egentligen står för. Det är riktigt att det inte räcker med tillväxt. Det är inte rimligt att förvänta sig att det går att blåsa upp tillväxten så kraftigt i Sverige att det skulle lösa problemet med den höga arbetslösheten. Något otraditionellt behövs. Javisst! Det är precis vad det handlar om. Då frågar man sig varför Folkpartiet och Hamilton är så fruktansvärt låsta i diskussionen om arbetsdelning.

Jag kan referera till IMD, International Institute for Management Development, som apropå detta säger att i stället för att gå mot lägre löner, ökade löneklyftor och större orättvisor eller att välja den socialistiska modellen skulle man kunna tänka sig en tredje väg mot en försiktig utveckling, där man tittar just på arbetstidsfaktorer, arbetsdelning och lägre sociala avgifter för svaga grupper. Det är precis vad vi i Miljöpartiet föreslår. Kan Folkpartiet tänka sig att åtminstone diskutera detta?

Anf. 83 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Visst kan vi diskutera, men jag vill avvisa detta av det enkla skälet att det inte är lösningen på det problem som Roy Ottosson tar upp. Roy Ottossons förslag skulle leda till att färre människor arbetade fler timmar, eftersom detta medför en högre fast kostnad för varje person som är anställd i ett företag eller i offentlig sektor. Om man tänker igenom detta kommer man fram till att det skulle innebära att arbetsgivarna utnyttjar arbetskraften fler timmar men att de anställer desto färre.

Den här tanken bygger dessutom på att människor är utbytbara som klossar, men människor är olika, med olika kompetens, erfarenheter, visioner, önskemål och ideal. Tack!

Anf. 84 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Människor behöver inte nödvändigtvis vara helt utbytbara. Våldigt många människor är arbetslösa och vill ha jobb och är kompetenta för olika jobb, så visst finns det goda möjligheter att skapa fler jobb om man också tittar på arbetstidsfaktorer. Det är en viktig ekonomisk faktor i sammanhanget. I dag får i stället vi som jobbar betala högre skatt och betala dem som är arbetslösa för att de är arbetslösa. Det är ett annat sätt att dela på den ekonomiska kakan. Är det då inte bättre att också titta på frågan om arbetstider?

Vi i Miljöpartiet anser att detta skall kombineras med lägre beskattning på arbete, lägre sociala avgifter, så att det inte blir en högre fast kostnad för arbetskraften. Det är väldigt viktigt i sammanhanget, och det är precis det våra förslag innebär. Kan ni tänka er att diskutera en sådan sak?

Anf. 85 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Vad människor i det här landet efterfrågar är en möjlighet att få arbeta mer för att kunna få högre inkomster. Därmed blir de också skattebetalare, vilket den offentliga sektorn har glädje av, och det blir färre bidragsmottagare. Ärligt talat kan jag inte riktigt följa Roy Ottossons argumentation i alla delar, men hans förslag kommer inte att leda till att individer och hushåll får ökade möjligheter att själva välja sin arbetstid och dessutom arbeta mer än vad de har möjlighet att göra i dag.

Anf. 86 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Vi har nu i kammaren fått besked om att moderaterna vill bedriva samma politik som man gjorde 1991–1994. Jag vill fråga Carl B Hamilton: På vilket sätt har er politik förändrats i förhållande till den politik ni bedrev mellan 1991 och 1994?

Anf. 87 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag förmodar att näringsministern närmast avser arbetsmarknads- och sysselsättningspolitiken. Jag tror att det är väldigt viktigt att man driver en politik som i större utsträckning tar hänsyn till de arbetslösa och deras inflytande över reglerna på arbetsmarknaden. Arbetarrätten fungerar till delar såsom ett skydd för dem som redan har jobb på bekostnad av dem som inte har jobb. Det fungerar ungefär som tullmurar runt ett land; det gynnar de producenter som producerar innanför tullmurarna på bekostnad av dem som vill försöka komma in med sina varor. Där måste det ske en balansförskjutning, och vi är i dag mer medvetna om de problem som finns på det arbetsrättsliga området.

Anf. 88 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror att sysselsättningen inte bara är ett resultat av vilken arbetsmarknadspolitik man bedriver, utan hur hela politiken ser ut är naturligtvis av betydelse för hur mycket människor vi kan ha i arbete. Därför blir min fråga: På vilket sätt har er politik förändrats i förhållande till den politik ni bedrev 1991–1994? Finns det delar av den politiken som Hamilton i dag vill ta avstånd från?

Anf. 89 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag är inte så road av sådan politisk teater som Anders Sundström här försöker exekvera. Vi kan diskutera detta mer seriöst, t.ex. de frågor jag tidigare tog upp. Vad anser regeringen vara en relevant definition på arbetslöshet, och vad är det för mål för politiken som egentligen bör eftersträvas? Är det verkligen en halvering av den öppna arbetslösheten, eller är det sysselsättningen som skall stå i centrum, eller är det den totala arbetslösheten? Jag tycker att vi kan koncentrera oss på den typen av frågor snarare än denna som jag vill kalla politiska teatern.

Anf. 90 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Arbetsmarknadspolitik har kommit i vanrykte. Den diskuteras häftigt, och många riktar kritik mot den. Vi har försvarat idén om en arbetsmarknadspolitik – att inte lämna de arbetslösa i sticket. Men jag tror att vi hårdast i denna kammare under en följd av år har kritiserat rådande arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitik har blivit överlastad. Sysselsättningsproblemet och massarbetslöshetens problem löser man inte med arbetsmarknadspolitik. Det handlar om att få en sysselsättningsstillväxt, och det handlar om att ha en sysselsättningspolitik. Därför är det grundbulten i Vänsterpartiets hela ekonomiska politik. Vi har ett stort ekonomiskt paket, som innebär 25 miljarder utöver regeringens förslag, för att gagna och skapa ny sysselsättning. Vi har en serie förslag som ändrar strukturförhållandena på arbetsmarknaden – maktfrågor, arbetstidsfrågor och mycket annat. Vi har även en serie förslag som ökar demokratin och tryggheten för människor som skall arbeta. Allt detta syftar till att skapa mer sysselsättning och större möjligheter för människor att försörja sig.

I åtta punkter skall jag kortfattat säga något om vårt paket.

Den första punkten handlar om en förnyelse av näringslivet. Den bygger på miljöomställning, kompetenslyft och modernisering av vår branschstruktur och skall ta oss ur strupgreppet av att vara beroende av stora företag och gamla råvarumarknader. Den innebär att vi skall ha en tillväxtpolitik som också bygger på att vi skall ta hand om innovationer och nyföretagande och stödja småföretag. Jag är mycket förvånad över att Moderaterna och Folkpartiet har så litet att komma med när det gäller branschförnyelse, förnyelsepolitik i näringslivet, utan mer talar om makroekonomi – att man skall släppa marknaden fri, att man skall låta företagen göra vad de vill och att man skall se till att löntagarna inte har så många rättigheter så får man se vad som händer.

Den andra punkten handlar om regional utvecklingskraft. Skogslänen och glesbygden förlorar folk och har högre arbetslöshet. Om man läser SCB:s befolkningssiffror, AMS prognoser för 1998 och NUTEK:s genomgångar av vilka resurser som finns att mobilisera finner man att vi har ett jätteproblem i Sverige, nämligen de regionala obalanserna. I detta sammanhang behövs mycket statlig politik. Man behöver mobilisera mycket lokal kraft från människor som faktiskt finns där och som ofta drabbas av arbetslöshet. Det behövs också en förnyad näringspolitik. Delar av dagens arbetsmarknadspolitik borde överföras till lokal utvecklingspolitik, ett slags regional näringspolitik.

Den tredje punkten handlar om skatter. Vi kräver en röd skatteväxling. Vi får därmed en starkare efterfrågan, och efterfrågan genererar

*Fel! Okänt
växelargument.*

jobb. Då har företagen några att sälja till. En röd skatteväxling innebär att man skall beskatta folk som har mycket pengar och stora företag som gör stora vinster och försöka kanalisera över pengar till dem som saknar resurser, både människor och företag. Det är också en del i den rättvisepolitik som vi tror är produktiv.

Vi vill också ha en grön skatteväxling. Vi vill gynna jobbskapande, och vi vill missgynna ett alltför stort utnyttjande av våra naturresurser och en alltför stor belastning av vår miljö. Vi vill ha hela serien av politiska styrmedel, inklusive skattemedlet. Jag anser alltså att man i vissa sammanhang skall kunna sänka skatten för vissa branscher inom t.ex. tjänstesektorn för att man skall gynna en sektor som kan ha svårare att utnyttja produktivitetsvinster. Det innebär alltså att politiska och ekonomiska verktyg som styrmedel också är ett sätt att göra riksdagen och regeringen, det politiska systemet, något mer potent.

Den fjärde punkten handlar om makt och ansvar. Är det rimligt att ägandet är koncentrerat som det är i dag? Är det rimligt att inflytandet i börsbolagens styrelser ser ut som det gör i dag? Är det rimligt, Carl B Hamilton, att könsfördelningen ser ut som den gör i börsbolagens styrelser? Är det rimligt att inflytande med hjälp av tricksandet med A- och B-aktier ser ut som det gör i våra största företag? Är det rimligt att man spelar med regioners sysselsättning och utveckling på en global marknad enkom för att maximera vinsten i sin egen koncern? Vi vill ha en demokratisering. Vi vill också ha en demokratisering genom en utbyggnad av arbetsrätten, och vi vill också, som jag tidigare sade i ett replikskifte, att näringslivet tar ett ökat finansiellt ansvar och inte lastar över alla kostnader på samhället och försäkringssystemen.

Den femte punkten handlar om välfärdstillväxt. Vi vill inte se liggsåren uppkomma på vårdhemmen för våra äldre därför att det inte finns tillräckligt med personal. Vi tycker att det är ett systemfel när människor går passivt på a-kassa efter att ha blivit sparkade från kommunernas vårdhem och skolor och inte kan göra nytta där de verkligen behövs. Vi tycker att det är lika egendomligt och har yrkat avslag på förslag om OTA, 55-plus, resursarbeten och missbruk av ALU-platser, som ofta inte alls är fråga om någon praktik utan faktiskt en undanträngning av riktiga välfärdsjobb. Detta har ingen samhällsekonomisk mening. Det innebär inte att man spar, utan det innebär att man är dum och att man står för ett systemfel. För att travestera Carl Bildts stora talekonst: Det är fel, fel, fel.

Den sjätte punkten handlar om att man skall omfördela arbetstid och inte bara ekonomin. Det är orimligt att vi maximerar övertidsuttaget samtidigt som vi maximerar mängden av människor som står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Vi anser att man skall inleda en planerad arbetstidsförkortning och att man skall göra det genom en kombination av lagstiftning och avtal. Det är inte heller någon finess att ha minimerad frånvaro, vare sig det är på sjuksidan eller i fråga om utbildning, för att i stället ha människor i passivitet som inte har meningsfull frånvaro från arbetet.

Den sjunde punkten handlar om att vi anser att man i stället för EMU:s tvångströja som i konvergenskraven gör att mycket av sysselsättningen i Europa har kollapsat skall använda den gemensamma möjligheten mellan Europas stater till ett finanspolitiskt samarbete som skapar bra många fler jobb.

Den åttonde punkten slutligen handlar om att man måste ha en arbetsmarknadspolitik som är tillväxtorienterad och som inte förfaller i en socialpolitik. Det har vi andra instrument för.

Anf. 91 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Att arbetslösheten är kvar på en så hög nivå att vi kan tala om massarbetslöshet visar att den ekonomiska politiken inte har lyckats annat än möjligen delvis.

Arbetslösheten är egentligen ganska absurd. Under senare år har vi fått uppleva en rad skattehöjningar för att finansiera denna arbetslöshet. En stor del av saneringen av statens budget har bestått i skattehöjningar för att finansiera kostnaderna för den höga arbetslösheten.

Det är riktigt som Carl Bildt sade i partiledardebatten tidigare i dag, nämligen att vi tvingas betala högre skatter för att betala arbetslösheten. Sedan tryter förslagen från den kanten. Lars Tobisson förordar att man skall öka löneklyftorna i samhället och ha fler lågt betalda jobb. Det är klart att det kan skapas många nya jobb om man sänker lönerna och därmed också socialbidrag och andra bidrag som bostadsbidrag m.m. Det innebär ett orättvist samhälle som Miljöpartiet aldrig kommer att kunna acceptera.

Facken säger nu högt och tydligt, vilket är bra, att den arbetsmarknadspolitik som vi i dag upplever är inriktad på att få bort så många som möjligt från statistiken över den öppna arbetslösheten. Detta tränger undan riktiga jobb i både privat och offentlig sektor. Det är dåligt använda pengar, det är ineffektivt, och det motverkar sitt syfte.

Det andra valet, att med offentliga medel, skattemedel, skapa ett slags B-arbetsmarknad i form av subventionerade jobb, är ingen hållbar lösning. Det leder till att man får en stor och tung offentlig sektor som är konjunkturkänslig, som är mindre flexibel och som leder till ekonomisk stagnation och på sikt även ökad arbetslöshet.

Vi från Miljöpartiet menar att det faktiskt finns andra vägar att gå än dessa två huvudalternativ som finns i dagens politik i Sverige och i många andra västländer. Det finns andra vägar som diskuteras alltmer internationellt i alla fall och som vi försöker få en diskussion om även i Sverige. Jag har försökt få Tobisson och Hamilton att diskutera detta i dag, men det är litet trögt. Det innebär att man skall gå in och också titta på arbetstidsfaktorerna, möjligheterna till arbetsdelning kombinerat med lägre sociala avgifter och lägre skatt på arbete för att fördela det utbud som arbetslivet totalt kan skapa i samhället.

Det är ju så, som Carl B Hamilton nyss sade, att vi inte med ekonomisk tillväxt kan skapa så mycket ny arbetstid totalt i landet att alla får jobb. Detta räcker inte. Vi måste också tänka litet mera okonventionellt.

Fru talman! Jag har läst en rapport från Svensk Handel som kom i min brevlåda i går. Just när det gäller Sverige är detta något som från International Institute for Management Development, IIMD, diskuteras som en möjlig väg och som en fullt realistisk väg om man vill ha ett rättvist samhälle. Det vill vi i Miljöpartiet.

Sedan finns det ju andra inslag i en bra politik för ökad sysselsättning som jag tycker diskuteras alldeles för litet främst då av de två stora partierna här. Det gäller möjligheterna att skapa ett nytt näringsliv, att ta vara

på de framtidsfrågor som faktiskt framöver genererar nya jobb. Där är miljödimensionen oerhört intressant.

I fråga om häftet från Svensk Handel kan jag också konstatera att World Economic Forum i Genève speciellt har tittat på hur miljöregleringar inverkar på konkurrenskraften i olika länder, bl.a. i Sverige. Det står så här:

”Utländskt kapital tvekar inte att investera i länder med tuff miljölagstiftning, noterar man. Faktorer av större vikt, som attraherar eller avskräcker investeringar, är möjlighet att ta hem vinster, rättssystemet, tillgång till marknaden, arbetskraftens utbildningsnivå och produktivitet samt infrastrukturen. Det verkar snarast som om hårda miljökrav, om de är rimligt utformade (flexibla, transparenta och varaktiga), positivt kan påverka ett lands konkurrenskraft. Detta sker genom ett effektivt utnyttjande av resurserna och utveckling av teknologin.”

Detta borde vara självklart även för dem ute på högerkanten som finns i denna kammare, så man borde även på den sidan kunna diskutera en ekologisk omställning. Sverige släpar faktiskt efter på det området. Vi hänger inte ens med i tillväxten när det gäller ekologisk eller miljöinriktad produktion internationellt. Där släpar vi efter.

Vi kan i det sammanhanget se ett enormt intresse ute i landet. Svenska kommuner har lämnat in ansökningar när det gäller att investera i miljö-satsningar. Det skulle innebära 60 miljarder i investeringar bara nästa år. Det är det utrymme som vi ser, men vi vet att det inte finns möjligheter att göra detta på grund av att pengarna prioriteras fel. Det gäller bl.a. i denna kammare. Här borde man tänka om. Vi i Miljöpartiet säger därför: Satsa mera också på miljön, för det ger jobb!

Anf. 92 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag fråga Roy Ottosson: Vart ställer de svenska kommunerna nämnda ansökningar? Vem är alltså mottagare av ansökningarna, och vem är det som eventuellt skall betala ut pengar för att stödja de här miljö-satsningarna? Vad är det för en kassa som det är tänkt skall delvis tömmas?

Vidare har jag en grundläggande fråga: Varför skall Roy Ottosson eller andra politiker lägga sig i enskilda människors och enskilda familjers val av hur länge de vill jobba och av arbetstid? Vad är det som är så viktigt att Roy Ottosson och de andra miljöpartisterna skall få tafsa på vanliga familjers mycket personliga valsituation?

Anf. 93 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller kommunernas engagemang avseende en ekologisk omställning hann jag på grund av den korta taletiden i debatten inte lägga ut texten mera i detalj. Jag tänker på den s.k. kretsloppsmiljarden. Man kan alltså ansöka om investeringsstöd för en omställning i ekologisk riktning – Agenda 21-arbetet i kommunerna osv. Dessa ansökningar finns just nu hos departementen i fråga. Det handlar om att försöka få ett visst investeringsbidrag. Många investeringar kan vara lönsamma i sig, men framför allt visar det här på det oerhört stora intresse och på den volym som faktiskt finns potentiellt när det gäller att sätta i gång med

detta redan nästa år – förutsatt att det finns en beredskap att prioritera pengar åt det hållet.

Sedan gäller det människors fria val. Javisst, men människor får inte fritt välja när de måste betala ökad skatt för att finansiera en hög arbetslöshet. Vi måste välja. Vill vi ha höga skatter, får vi finansiera det. Vi skall också kunna diskutera arbetstiden som ett sätt att få fler i arbete.

Anf. 94 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag får inte det sistnämnda att gå ihop, dvs. att man skall få välja fritt men att någon annan skall bestämma vilken arbetstid man skall ha. Roy Ottosson får väl ändå bestämma sig för vilken fot han skall stå på.

Jag trodde att Roy Ottosson skulle hänvisa till de EU-bidrag som finns på miljöområdet liksom på en del andra områden, men det lyckades han undvika. Det kan väl ändå upplysningsvis vara värt att påpeka att det finns en hel del bidrag att få från EU för den här typen av ändamål.

Anf. 95 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! EU-bidragen på miljöområdet är, *tyvärr*, inte någon succé. De fungerar dåligt.

Det val vi har gäller ju, Carl B Hamilton, om vi skall betala hög skatt för att finansiera en hög arbetslöshet eller om vi är beredda att också titta närmare på detta med en förkortning av arbetstiden. Då skapas möjligheter att sänka beskattningen. Den diskussionen vill Carl B Hamilton inte delta i. Han är alldeles för låst i sin föreställningsvärld för att höra detta. Men läs vad som sägs från de internationella instituten! Jag har nyss citerat vad som sägs från det hållet. De har kanske argument som även Carl B Hamilton förstår – om han nu inte förstår mig här.

Anf. 96 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Roy Ottosson nämnde att regeringen nu försöker gömma undan arbetslösheten i statistiken. Det skulle alltså vara fråga om något slags statistikfiffel. Jag vill därför fråga Roy Ottosson: Är det att gömma undan arbetslösheten när man satsar på kunskapslyftet? Är det att gömma undan folk i statistiken när man ger människor som har låg utbildning utbildning, som i dag är arbetslösa och som man vet inte får något arbete därför att de nya jobben kräver väl utbildad arbetskraft? Är det att gömma undan arbetslösheten när vi satsar på högskoleutbildning, på högre utbildning och forskning? Är det att gömma undan i statistiken när vi satsar på resursarbete – på mer händer och fötter i vården – när kommuner och landsting har svårt att anställa fler och när vi satsar på att människor kommer ut i arbete i stället för att vara hemma och uppbära akassa?

Anf. 97 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! När det gäller kunskapslyftet vill jag påminna Sonja Fransson om att vi i Miljöpartiet för några år sedan deltog i den uppgörelse med Socialdemokraterna som gällde tillväxtpolitiken. Där var en av grundbultarna just detta med att mycket mera satsa på utbildning hela vägen. Inte minst gäller det den högre utbildningen. Där har vi självklart

ingen annan åsikt. Detta är alltså bra, och ytterligare satsningar kan göras framför allt när det gäller att höja kvaliteten.

Vad jag kritiserat är de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som tränger undan riktiga jobb inom offentlig sektor och i privat verksamhet. Det är bättre att se till att man redan från början har riktiga jobb. Det ger en bättre kvalitet, och det ger också bättre effekt, framför allt på lång sikt. På det viset får man ett bättre utnyttjande av resurserna.

Anf. 98 SONJA FRANSSON (s) replik:

Fru talman! Självklart skall vi satsa på det som kallas för riktiga jobb, om nu Roy Ottosson avser lönearbete i stället för åtgärder. Men om man är arbetslös och inte får ett arbete och alternativet är att inte göra någonting alls måste det vara rimligt och rätt att gå in i en åtgärd för att få möjlighet att gå vidare – att utbilda sig eller att gå in och göra något när man ändå är arbetslös. Det kan vara fråga om t.ex. resursarbete som innebär att vi ger arbetslösa ökade möjligheter att gå in och göra ett gott arbete i kommuner och landsting men där det finns en överenskommelse om att detta inte skall tränga ut andra arbeten.

Anf. 99 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Problemet är att många av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inte har den kompetenshöjande effekt som man skulle vilja ha, utan man ersätter ett jobb som man tidigare tagit bort. Antingen har man skurit ned i offentlig verksamhet eller fört en politik som gjort att företag får svårigheter. Sedan kommer man in andra vägen, via en annan kassa, nämligen a-kassan, rättare sagt arbetsmarknadspolitiken. Det blir samma jobb men med lägre kvalitet. Det är fel typ av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Åtgärderna skall just handla om att höja kompetensen, att utbilda och se till att man kommer vidare. Här finns det skäl att kritisera Socialdemokraterna. Ni har satsat för mycket på volymmålet helt enkelt.

Anf. 100 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Jag skall börja med två citat från LO-håll. Det brukar vara så att regeringen hellre lyssnar på LO än på den politiska oppositionen i riksdagen. Det första citatet är ur LO-tidningen från i fredags. Det står så här: "I medeltal var 558 000 personer, 13,1 % av arbetskraften, öppet arbetslösa eller sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder under 1997. Det är 51 000, en procentenhet, färre än 1996. Sysselsättningen minskade med ungefär lika mycket." Vidare står det: "Förbättringen på arbetsmarknaden beror främst på politiskt beslutade åtgärder, inte på att fler fått arbete. Regeringens utbildningsåtgärder, kunskapslyftet, och särskilda åtgärder för att förtidspensionera äldre arbetslösa har putsat siffrorna. En annan orsak är att antalet långtids sjuka ökade kraftigt i fjol. De långtids sjuka räknas inte i arbetskraften och räknas därmed inte som arbetslösa." Så långt LO-tidningen.

Det är alltså inte fler som har fått arbete. I stället har sysselsättningen minskat. Det här har vi från oppositionens sida påtalat många gånger, vilket regeringen viftat bort. När nu också LO noterar det kanske det inte går att negligera det längre. Eller ifrågasätter näringsministern vad LO-tidningen skrev så sent som i fredags? Är det här korrekt eller inte?

Jag fortsätter med en DN-artikel från förra måndagen som presenterade en LO-rapport om arbetsmarknadspolitiken. Det står: "Den svenska ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken har förlorat mycket av sin särart. Vi börjar alltmer likna resten av kontinentaleuropa. Där har arbetslösheten permanentat sig på en hög nivå och sysselsättningen har sjunkit, speciellt bland de äldre i arbetskraften. Dagens svenska arbetsmarknadspolitik har avgörande problem på flera områden." Sedan döms regeringens arbetsmarknadspolitik ut, och en omläggning krävs för insatser som skapar kvalitetsinriktade åtgärder. Vi har från regeringens, jag menar Kristdemokraternas, sida år in och år ut tjtat på regeringen om att vi skall få något som skapar förutsättningar för nya jobb och att vi skall få en kvalitetssatsning vad gäller arbetsmarknadsåtgärder. Men det har inte hänt speciellt mycket.

Nu kanske Anders Sundström och Margareta Winberg sprattlar till när LO står på samma sida som vi i oppositionen. Man kan alltid hoppas. Men jag har, fru talman, inte alltför stora illusioner om detta. Jag kan hoppas, men jag har inga illusioner. Grundproblemet är fortfarande att regeringen inte förstått att det utan tillväxtåtgärder och företagsfrämjande insatser inte kommer fram fler arbetstillfällen. Det är detta som är en nödvändighet för att vår välfärd skall kunna upprätthållas. Den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken, som den exempelvis beskrevs i tidningen Kommun Aktuell i fredags, skapar för ungdomar ett reservat för arbetslösa. Så beskrev man där regeringens politik. Då kan man konstatera att denna politik verkligen har nått vägs ände.

Vad skall vi då göra? Från Kristdemokraternas sida har vi i motioner och rapporter presenterat en rad tillväxt- och företagsfrämjande åtgärder. Jag skall upprepa några av dessa och komplettera med nya, i förhoppningen om att nu när LO har dömt ut regeringens politik kanske ändå regeringen måste presentera någonting som kan främja just sysselsättningen och få till den här tillväxten. Här kommer några av våra förslag:

- Sänkt skatt inom tjänstesektorn. Vi har just presenterat en ny rapport om detta. Våra förslag som syftar till att göra en svart sektor vit och nettobeskatta hemtjänster kan på kort tid ge 65 000 nya arbetstillfällen inom tjänstesektorn. Bl.a. handlar det om en breddad och förbättrad skattesänkning, ROT-avdrag för underhålls- och reparationsarbeten. Jag noterar här att man också från Vänsterpartiets sida lyfter fram just tjänstesektorn som en framtidsbransch. Jag tror att den samlade oppositionen i riksdagen kanske skulle kunna samla sig till ett bra förslag om inte regeringen tar något eget initiativ mycket snart.
- Minskad byråkrati för företagare – i stället för ökad som regeringen står för. Jag behöver bara nämna kartavgifter och kopass för att en rysning skall gå genom alla lantbruksföretag som drabbats av dessa pålagor.
- Lättare att erhålla F-skattsedel för att få i gång nya företag.
- Avskaffande av förtida momsinsbetalning. Det är egentligen en självklarhet.
- Befrielse av royaltyinkomster från skatt – detta för att stimulera uppfinnare att komma fram med nya innovationer och våga satsa på utveckling här hemma i Sverige.
- En förutsebar energipolitik och energibeskattnig till skillnad från den motsägelsefulla och osäkra politik som nu förs på detta område.

Det här var några exempel. Vi har flera förslag. Redan har nämnts skatteväxling, från att beskatta arbetskraft till att lägga skatt på det som är miljöbelastande. Vi kan diskutera regionalpolitik och jordbrukspolitik. Det finns en rad områden där man nu måste förnya politiken och lägga om den.

Vad säger näringsministern om dessa förslag? Har han möjligtvis några egna? Om inte ministern vill lyssna på oss i oppositionen kommer han ändå att lyssna på LO, eller kommer det inte, trots LO:s svidande kritik, att hända någonting?

Anf. 101 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Det var nästan en freudiansk felsägning där: Vi i regeringen, sade Dan Andersson. Det var så en gång. Med tanke på lågkvalitativa åtgärder: Minns Dan Ericsson själv hur många ALU-platser som infördes fastän det sades att det skulle vara en sistahandsåtgärd, ett litet antal? Minns han vad ungdomspraktiken låg i? Gratisutnyttjandet av våra ungdomar! Det var då det började, och vi är ännu inte på den nivån även om Socialdemokraterna tyvärr har lyssnat så mycket på Centern att man kommit en bra bit åt det hållet.

På kort sikt vill man i kd:s förslag plocka ned 2 260 000 000 kr på arbetsmarknadspolitik för det år vi nu har. Det var budet några veckor före jul, för att inte tala om 15 miljarder från a-kasssidan Utgiftsområde 13. Är det så snabba ryck i era skattesänkarförslag att det ger sådana effekter på arbetsmarknadspolitikens område? Det tror ingen på, Dan Ericsson.

Anf. 102 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det var en freudiansk felsägning när Hans Andersson kallade mig för Dan Andersson. Jag har väl inte riktigt den lyriska ådran i mina anföranden, men jag kanske får tacka för komplimangen.

Vad gäller ALU-åtgärder och ungdomspraktik kan vi konstatera att det var ett helt annat skede. Vi hade alla dessa kriser som drabbade vårt land. Det var faktiskt för att skona människor från arbetslöshet. Sedan fick ju den regeringen fart på tillväxten. Vi fick fram ett antal nya jobb och ekonomisk tillväxt. Om vi hade fått fortsätta hade vi kunnat krympa de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det var ett helt annat läge än vi i dag har. Det är verkligheten, Hans Andersson.

Anf. 103 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ber Dan Andersson om ursäkt, jag skall aldrig så göra mer, och förlåt även Dan Ericsson.

Dan Ericsson antyder att vi har haft en lågkvalitativ arbetsmarknadspolitik. Det har vi haft, och jag beklagar det, men det var oändligt mycket värre under Börje Hörnlunds och Alf Svenssons tid.

Jag frågar mig vad det är för realism i era åtgärder när ni kritiserar regeringens, när ni omedelbart skär bort så stora belopp som jag nämnde? Jag läste just i finansutskottets betänkande som riksdagen fattade beslut om.

När det gäller tjänstesektorn har vi länge sagt att man måste göra någonting på det området från skattesynpunkt. Det går en rysning, inte bara hos Sveriges alla kvinnor utan också hos oss vänsterpartister när vi hör de förslag som Dan Ericsson lägger fram och som ofta är kopplade till vårdnadsbidrag.

Och jag tror att det går en rysning också hos LO. Om Dan Ericsson läser hela rapporten skall han se att denna är någonting som ligger mycket fjärran från Dan Ericssons tankevärd när det gäller sysselsättning och arbetslöshetsbekämpning.

Anf. 104 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Hans Andersson talade om en rysning. Är det något fel i att skapa för att skapa förutsättningar för 65 000 arbetstillfällen i tjänstesektorn? Vad är det i så fall för rysning som skall drabba landet? Är det inte nya arbetstillfällen som vi vill ha? Hans Andersson säger ju själv att man skall satsa på tjänstesektorn, och varför då inte diskutera de sakförslag som vi har lagt fram i stället för att vifta undan dem med uttryck som pigdebatter och annat?

Ta del av vår senaste rapport om tjänstesektorn! Vi har breddat våra förslag i syfte att få fram fler arbetstillfällen. Vi i oppositionen kan kanske samlas om regeringen inte tar något initiativ på detta område, om nu Hans Anderson är så angelägen. Då kan det finnas en poäng med att komma till Gudrun Schymans bord och diskutera arbetsmarknadspolitiken. Det är ju någonting som vi kristdemokrater har föreslagit i flera år. Det här är en viktig fråga. Låt oss samlas och diskutera tjänstesidan.

Anf. 105 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s):

Fru talman! Det är intressant att följa debatten och höra de som är besvikna och ledsna. Jag har framtidstro. Jag är övertygad om att Sverige är ett land som åter kan bli bäst i klassen, och det är jag därför att jag tycker att vi har så många starka sidor. Det syns också i dag att det går bättre för Sverige.

Det märks på alla utländska företag som väljer att investera i vårt land. Under de första tre kvartalen förra året uppgick de utländska direktinvesteringarna till i storleksordningen 60 miljarder kronor. Det är klart att man inte investerar i ett land som man inte tror på.

Det märks på att det är den kunskapsintensiva industrin som växer och som tar en allt större del av utrymmet för investeringarna. Ungefär en tredjedel av näringslivets investeringar görs i den kunskapsintensiva industrin.

Det märks på att en bred majoritet av de svenska företagen vill se sin produktion växa i Sverige.

Det märks också på att en allt större andel – ungefär hälften av företagen i Sverige – planerar nyanställningar.

Jag har framtidstro, och det har jag därför att Sverige åter är ett land som med kraft kan hävda sin självständighet och forma sin egen politik, en rättvis politik.

Jag erkänner gärna att det inte alltid har varit så. Som jag ser det startade vi i en mycket svår position hösten 1994. Vi hade ett antal rekordår bakom oss i växande statsskuld, i växande arbetslöshet, i växande budget-

underskott, i antalet konkurser, i fallande sysselsättning och i negativ tillväxt.

Det var så vi började. Därför ställde jag dessa två frågor till företrädarna för Folkpartiet och för Moderaterna om perioden 1991–1994, en period som Hamilton kallade teater. För de allra flesta människor var detta brutal verklighet.

När jag läser att den moderate partiordföranden är stolt över den perioden och dessa rekordår, som var de dystraste år som vi har upplevt, finns det väl anledning för mig att ställa den frågan. Hamilton svarade inte på den. Tobisson gav ett svar. Han sade att det här var bra. Hamilton gled undan. Och jag väntar på Hamiltons besked. Jag tycker inte att man kan vara stolt över dessa år.

Vi har jobbat med en dagordning, en vanlig arbetsordning, för att vända Sverige och för att få tillbaka en situation där rätten till ett arbete är någonting som är var mans egendom. Det har varit en lång dagordning. Det har handlat om att få ordning på statsfinanserna, om EU-medlemskapet, om att skapa politisk stabilitet och komma bort från de blockgränser som har fört Sverige från att ha varit bäst i klassen ganska långt ned på välfärdslistan.

Det parti som har ställt upp och brutit blockgränserna, Centerpartiet, har hårt angripits av er på den borgerliga kanten därför att man i Centerpartiet har sett det som hela omvärlden och nästan hela svenska folket har sett, nämligen att om Sverige återigen skall bli bäst i klassen måste vi komma ur den låsta blockpolitiken och söka lösningar som är bredare, stabilare och mera långsiktiga. För detta hånas Centerpartiet av moderater och folkpartister. Gå ut på gatorna, res i Sverige, prata med folk, fråga hur många som helst om de vill se en blockpolitik, en hård konfrontationspolitik! Det vill bara kärnan och de allra trognaste ombudsmännen i Moderata samlingspartiet och i Folkpartiet.

Vi har lyckats med att ta tag i de stora problemen med inflation och räntor. Vi har skapat resurser för utbildning. Visserligen är ökningen i arbetsmarknadsutbildning inte så stor, men utbildningsvolymen i vårt land har ökat kraftigt. Det kan väl inte vara så mycket sämre om en arbetslös får utbildning på en gymnasieskola, på folkhögskola, på ett universitet eller en högskola än om man råkar få utbildning på ett AMU-centrum. Jag har väldigt svårt att se att arbetsmarknadspolitiken begränsas till ett AMU-centrum. För mig är detta verkligen en stelbent politik.

Vi har jobbat hårt med att göra Östersjön till vårt område. Förra året var det 100 nya amerikanska företag som investerade i Sverige. Det sammanhänger med att Sverige har satts på kartan som ett intressant land att jobba i när det gäller Östersjöområdet.

Vi har jobbat med att förändra politiken för de små företagen, och det har vi gjort mycket ihop med Centern. Det har handlat om arbetsgi-
varavgifter, om sjuklöner, om riskkapital, om regelförenklingar, om ägarbeskattning, om insatser på IT-området och om exportfrämjande åtgärder. Det har också handlat om högskolor och universitet i hela landet.

Vi har jobbat med det ekologiskt uthålliga, med att gå före och ställa om Sverige till ett ekologiska uthålligt samhälle. Det har handlat om energipolitiken, om bostadspolitiken, om byggpolitiken och om teknikpolitiken.

Vi har jobbat med lönebildningen tillsammans med parterna på arbetsmarknaden. Vi kan nu se resultat av dialogen mellan politikerna och arbetsmarknadens parter som vi har arbetat med.

Just nu jobbar vi med en för Sverige väldigt viktig fråga, nämligen att forma en ny regional näringspolitik som inte gör att den tillväxtfas som vi nu är inne i snabbt klingar av genom att bara några få städer i Sverige växer. Hela Sverige växer nu. Därmed kan vi hålla en tillväxttakt under en mycket längre tid utan att hamna i problem med överhettning och andra besvärligheter.

Vi har också skapat resurser för välfärdens kärna, vården, omsorgen och utbildningen.

När vi tillträdde fanns det 300 000 människor i den offentliga sektorn som var anställda med lånade pengar. Det är visserligen sant att det är 70 000 färre anställda i dag, men det är 230 000 jobb i den offentliga sektorn som i dag är finansierade med egna pengar. Det är en väldig skillnad. 230 000 jobb betalas nu via en statsbudget som går ihop. Det kan jämföras med 300 000 jobb i den offentliga sektorn som finansierades med lånade pengar. Det har blivit en bättre situation också för dem som jobbar där.

Vi kan se resultat i privat sysselsättning, där det är plus 70 000 mot förra periodens minus 300 000. Vi kan se resultat i att antalet konkurser är det lägsta sedan 1990. Vi kan se resultat i att antalet privata konkurser är det lägsta sedan 1982, då antalet konkurser började mätas. Vi kan se resultat i att BNP har vuxit med ungefär 10 % sedan vi tillträdde. Vi kan också se att fler av de offentliganställda nu kan känna trygghet därför att lönen betalas av egna pengar.

Framtiden handlar ju väldigt mycket om att se till att göra det lättare för småföretagen. Vi har gjort en del, och mycket som är viktigt för de små företagen. Stabilitet, ordning och reda – allt det där är väldigt bra. Men det krävs mer. Det krävs förenklingar, och det krävs satsning på kunskap och kompetens. I den regionalpolitiska propositionen kommer regeringen också att föreslå förbättringar när det gäller finansiering av kapital för de små företagen.

ALMI har i dag 4 miljarder i sin lånefond. ALMI skall jobba mer med kreditgarantier och på det sättet öka det riskvilliga kapitalet från 4 miljarder till 8 miljarder – en fördubbling av det riskvilliga lånekapitalet via lån i ALMI – genom att övergå till mer kreditgarantier och mindre av egna lån.

Vi skall förbättra välfärden, som är så viktig för oss.

Jag vill avsluta med att säga att för oss socialdemokrater kommer de nya jobben genom ett samspel mellan välfärdspolitiken och tillväxtpolitiken. För oss är det hela politiken som bestämmer om vi lyckas. Jag tror att svenska folket vill se en fortsättning på de gångna fyra årens politik, inte en återgång till rekordåren 1991–1994.

Anf. 106 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Mot bakgrund av massarbetslösheten och nedgången i sysselsättningen var det mycket självberöm. Alla problem är den borgerliga regeringens fel. Det är en egendomlig bild som näringsministern försöker skapa. Men han kunde inte bestrida det jag sade och det som han frågade efter, nämligen att det när ni tog över var så att utvecklingen gick

åt rätt håll. Arbetslösheten sjönk och sysselsättningen ökade. Ni lyckades efter något år vända det så att vi fortfarande inte har kommit upp i den sysselsättningsvolym som rädde när ni tog över.

Det finns ett antal frågor som svävar i debatten här. Det som LO har sagt har tagits upp, nämligen att den arbetsmarknadspolitik som ni står för inte går ut på att bekämpa arbetslösheten, utan det är åtgärder av kamouflagekaraktär. Vad är näringsministerns svar på detta? Och vad svarar han med anledning av de förslag till strukturella åtgärder som ekonomiprofessor Lars Calmfors har lagt fram? Kan ni inte göra hög sysselsättning till ett prioriterat mål, som ni säger, och inte låta hänsyn till fackliga ledares intressen förhindra förändringar som skulle kunna ge fler viktiga jobb?

Anf. 107 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Låt mig först säga om Lars Tobisson's nya beskrivning av perioden 1991–1994 att det blev fantastiskt först i slutet. Låt säga att man i ett land hade rea på alla varor med omkring 30 %, vilket Sverige hade, och man samtidigt hade ett underskott på ungefär 240 miljarder och 300 000 anställda i offentlig sektor avlönade med lånade pengar. Om man beskriver detta som att man nu var på väg till himmelriket med full fart, kan det vara rätt i den meningen att underskottet rätt snabbt närmade sig himlen. Men det var inget himmelrike för dem som var anställda med lånade pengar. Det kan ju inte Tobisson mena.

För socialdemokratin är sysselsättningen viktig. Det är också att konstatera, Tobisson, att just när välfärdssamhället är som starkast, när vi har samklang mellan starkt välfärdssamhälle och bra tillväxtpolitik, har vi också världens högsta sysselsättning. Och det hade Sverige fram till 1990–1991. Sedan har vi gått igenom ett stålbad. Men jag är övertygad om att vi går tillbaka till välfärdssamhället med vår politik.

Anf. 108 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Problemet med er socialdemokrater är att ni inte kan skilja på samhällsekonomin och på statens finanser. Ni säger att ni har reparerat samhällsekonomin. Det har ni inte gjort. Ni har behållit de höga utgifterna, återgått till högskattepolitik och regleringar. Det är det som leder till ökad arbetslöshet och försämrad sysselsättning.

Nu har vi näringsministern här, som också är ansvarig för kärnkraftens avveckling vilken det inte går att undvika i en debatt om jobben. Hur kan ni tro att ni genom att avveckla effektivt fungerande produktionsanslagningar skall kunna skapa fler jobb? Hur kan en regering med 25 års eftersläpning bakom sig och många strukturella reformer framför sig satsa på en sådan åtgärd? Varför väljer regeringen en kurs som förvärrar en redan rekordhög arbetslöshet?

Anf. 109 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag vet att Moderaterna tror att de är de som har svaren på alla frågor och kan allt. De gillar att undervisa oss.

Man kan ju titta på historien 20 år bakom oss. Under de perioder när Tobisson har regerat har arbetslösheten ökat. Under socialdemokratiska regeringar har den minskat. I snitt har den varit dubbelt så hög när den

borgerliga politiken har provats i förhållande till socialdemokratiska perioder.

Tillväxten under de nio år som de borgerliga har regerat under de senaste 20 åren har varit en halv procent per år. När Socialdemokraterna har regerat har den varit 2 % per år. Så här kan jag fortsätta när det gäller investeringarna, industriproduktionen och statskulden. Jag tror nog att vi kan skilja på både samhällsekonomi och statskuld. Vi kan också skilja på ditt och mitt. Vi har faktiskt sanerat det som ni inte klarade av.

Anf. 110 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att näringsministern har framtidstro, för om man tittar på de mätningar som görs bröts optimismen i den svenska ekonomin i höstas vad gäller det egna hushållets ekonomi, beträffande landets ekonomi och vad beträffar arbetslösheten. Det är väldigt tydligt.

Pharmacia & Upjohn meddelade häromdagen att viss verksamhet flyttas utomlands, och Ericsson diskuterar fortfarande flyttning av sitt huvudkontor.

Sedan, Anders Sundström, detta med politisk teater. Varför i all världen skall vi sträva efter en politik som den som ni för, som till dags dato har lett till färre, nära 30 000, människor anställda än när ni tog över 1994? Ökningstakten i sysselsättningen i dag är ju väsentligt lägre än vad den var 1994. Sysselsättningen under andra halvan av förra året var lägre än under andra halvåret 1996. Hur kan detta vara en eftersträvansvärd och attraktiv politik? Den leder ju till färre jobb på den reguljära arbetsmarknaden. Den privata sysselsättningen har ökat under tre kvartal förra året, men uppgången bröts under hösten, och sysselsättningen blev lägre mot slutet av året. Dessutom säger ministern att denna politik är en medveten politik.

Anf. 111 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Pharmacia & Upjohn meddelade i går att de gör en gigantisk investering i en ny forsknings- och utvecklingsanläggning i Sverige. Varför säger inte Hamilton det? Ericsson ökade sin sysselsättning i Sverige i sina egna anläggningar i fjol med 2 500 jobb. Under 90-talet har jobben ökat med ungefär 50 % i Sverige. Varför säger inte Hamilton det? Vad är det för intressen som driver Hamilton att beskriva sådana företag som faktiskt satsar i Sverige som att de inte vill göra det? Vilka intressen gör att Hamilton vill se det på det sättet? Det förstår jag inte.

Det är sant att sysselsättningen totalt sett inte har ökat så mycket som vi önskade. Men det är också sant att de som i dag faktiskt jobbar i den offentliga sektorn betalas med egna pengar, inte lånade pengar. Det är 230 000 jobb i offentlig sektor som i dag avlönas med egna pengar, inte med lånade. Snacka om att tricksa med statistik!

Anf. 112 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! De prognoser som görs visar – och låt oss vara generösa – att den totala arbetslösheten stannar på mellan 10 och 12 %. Jag upprepar min fråga till arbetsmarknadsministern: Är det här med den öppna arbetslösheten ett attraktivt mål? Är det ett eftersträvansvärt mål? Eller är målet ökad sysselsättning och total arbetslöshet?

Dessutom hade näringsministern en lång utläggning om regionalpolitik. Det kan ju konstateras att Centern tidigare i dag har sagt att landet håller på att kantra. En stor del av Olof Johanssons anförande gick ut på det. Det funkar inte riktigt.

Anf. 113 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är inte så lätt. Jag har ju hunnit vara arbetsmarknadsminister också, så jag har förståelse för Hamiltons felsägning på den punkten. Men jag vill säga att socialdemokratin ju eftersträvar ett samhälle där alla har rätt till ett arbete. Vad vi nu diskuterar är vilken politik som för oss till ett sådant samhälle. Därför har jag ställt frågan: Är det den politik som vi över blockgränserna har bedrivit under den här mandatperioden eller är det den politik som Hamilton formade i skrubbarna på Finansdepartementet under perioden 1991–94 som för oss dit? Jag tror att medborgarna i Sverige faktiskt ser den blocköverskridande politik som vi har bedrivit under den här perioden som den som har förutsättningar att föra Sverige till den fulla sysselsättningen.

Hamiltons recept har prövats och misslyckats. Min fråga till Hamilton är: På vilka punkter vill ni förändra er politik eftersom den förra gången misslyckades?

Anf. 114 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till näringsministern angående enskilda näringsidkare, alltså de riktigt små småföretagarna. Jag vill ge ett litet räkneexempel som jag brukar presentera för ungdomarna hemma när vi diskuterar att starta företag. Jag brukar få frågan: Om jag som enskild näringsidkare skickar i väg en faktura till kunden där slutsumman är 10 000 kr, hur mycket kan jag då stoppa i min egen ficka? Ja, om jag har tur och inte har några som helst omkostnader förutom skatter och avgifter, så kan jag få behålla kanske 2 500. Det betyder alltså att ungefär 75 % går till moms och egenavgifter. När jag berättar det här för de ungdomar som funderar på att starta eget, tror de inte att det är sant.

Jag vill fråga näringsministern om näringsministern möjligen tror att lättnader i skatte- och avgiftspolitikerna skapar bättre förutsättningar för näringslivet att växa. Eller spelar det liksom inte någon roll hur mycket avgifter och skatter man tar ut?

Anf. 115 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har lyssnat på den debatt som har pågått här, och det har handlat om två sådana där enkla recept. Ett är utfärdat av Miljöpartiet. Det lyder: Delar vi bara på arbetstiden så fixar vi arbetslösheten. Ett är utfärdat av Moderaterna och Folkpartiet. Det lyder: Sänker vi bara skatten så exploderar det av jobb. Jag är ganska övertygad om att bägge modellerna är fel. De bygger på samma fantasier.

Jag har en motfråga till Ann-Kristin Føsker. Hur mycket av de där 10 000 vill Ann-Kristin Føsker att denna egenföretagare skall behålla?

Anf. 116 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Fru talman! Nog vore det väl ändå rimligt att den som utför ett arbete på något sätt har chansen att få behålla ungefär hälften.

Då kanske jag kan få ett svar på *min* fråga om det enligt näringsministern finns något som helst tak för hur mycket skatter och avgifter man kan ta ut?

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 117 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja ställa ytterligare en fråga. Här lovar Folkpartiet att man skall få behålla hälften. Vad kostar det? Vad är det för reform som Ann-Kristin Føsker skulle ha genomfört om hon och Folkpartiet hade styrt i Sverige?

Det är ju väldigt lätt att åka runt och lova både det ena och det andra. Det är därför jag har hakat mig fast vid min fråga. Vilka erfarenheter drar ni av perioden 1991–1994 i förhållande till det litet hårda, kärva, tråkiga saneringsarbete som vi har genomfört? Då kommer man tillbaka till samma oansvariga politik. Jag tycker att man kan halvera det, säger Ann-Kristin Føsker. Vad det kostar? Ja, det slår hon ut med armarna om. Det har hon ingen aning om. Det kan inte vara på det sättet. Då går det alldeles åt skogen med vårt land.

Anf. 118 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har roat mig med att ta fram näringsministerns jungfruanförande här i riksdagen den 20 oktober 1994. Där säger Anders Sundström att under de närmaste åren behöver vi skapa flera hundra tusen arbetstillfällen. Vi måste helt enkelt få en mycket stor ökning av sysselsättningen i näringslivet för att den vägen säkra välfärdssystemet. Ja, fru talman, Anders Sundström har varit arbetsmarknadsminister, och han är näringsminister. Han har varit det i snart fyra år. Han har haft möjlighet att verkligen förverkliga detta, att få en ökning av sysselsättningen. Dessvärre har vi inte fått detta.

Fru talman! Jag lyssnade också på statsministerns ord om att vi skall lägga det som har varit bakom oss och se framåt. Jag lade ju fram ett antal förslag på tillväxtfrämjande åtgärder här i talarstolen. Jag lyssnade på vad Anders Sundström skulle ha för förslag. Det var mer krediter. Det kan vara positivt. Men han hade ingenting i övrigt. Jag vill efterlysa litet reaktioner på hur vi nu skall se framåt för att faktiskt få de jobb som Anders Sundström själv för snart fyra år sedan talade om att han skulle skapa.

Anf. 119 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att sysselsättningsökningen *är* ett viktigt mål för socialdemokratin. Det krävs att vi skapar förutsättningar i miljön för detta. Det är ingen lätt uppgift att samtidigt göra sig av med ett stort underskott i de offentliga finanserna och skapa efterfrågan i den privata sektorn. Men vi har trots allt lyckats. Vi har nu finansierat 230 000 jobb i offentlig sektor som det tidigare lånades till. Vi har en ökning av antalet anställda i den privata sektorn med 70 000.

Det är sammantaget 300 000 människor ytterligare som har arbete med egna pengar – inte lånade pengar. Det skall ställas i motsats till att det försvann 450 000 jobb under den borgerliga regeringen och att det samtidigt var 300 000 jobb som man lånade till i den offentliga sektorn. Det är ingen dålig förändring.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Min fråga till Dan Ericsson blir: Ställer Dan Ericsson upp på de neddragningar i offentlig sektor som Moderaterna vill genomföra för att ytterligare minska sysselsättningen i offentlig sektor?

Anf. 120 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är ju rätt fantastiskt. Hörde ni vad näringsministern sade nyss? Vi har lyckats, sade näringsministern när jag konfronterade honom med vad han sade för snart fyra år sedan om vad som var hans uppgift, alltså att se till att vi fick en ökad sysselsättning i vårt land med flera hundra tusen nya arbetstillfällen. Vi kan ju själva avläsa resultatet. Det är alltså lägre sysselsättning nu än någonsin i modern tid. Det är verkligheten.

Det är ju detta som också LO nu så tydligt har avslöjat och talat om. LO vill ha en omläggning av politiken som skapar förutsättningar för ordinarie arbetstillfällen i näringslivet. LO vill ha en omläggning av arbetsmarknadspolitiken till kvalitetsinriktade insatser. Man säger att regeringen faktiskt inte har lyckats. Jag tror faktiskt att Anders Sundström snart är den ende som säger att man har lyckats. Verkligheten talar ett helt annat språk.

Jag har ett tips till Anders Sundström: Köp Göran Perssons bok! Han sade ju att detta var ett avslutande av diskussionerna om vems felet är. Låt oss se framåt. Låt oss samla oss till förslag som faktiskt kan ge de nya arbetstillfällena i näringslivet.

Anf. 121 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Återigen är det fråga om vilken politik som har förutsättningar att föra Sverige till ett läge där vi blir bäst i klassen. Är det den politik som vi har bedrivit under de här åren eller är det den ni provade? Man kan konstatera att vi på punkt efter punkt har kunnat förbättra klimatet i Sverige så att förutsättningarna för stadiga, trygga jobb i både offentlig sektor och privat sektor har förbättrats. I den privata sektorn, som inte var uppblåst genom lånade pengar, har sysselsättningen ökat med ungefär 70 000. I den offentliga sektorn, som ju finansierades med lånade medel, är det nu 230 000 jobb som finansieras med egna pengar. Det är väl ändå en förbättring av sysselsättningen? Något annat kan inte Dan Ericsson säga.

Men nu, när vi skall gå till val, vill Moderaterna skära i bidragen till kommunerna – i Östergötland, i Norrköping. Min fråga till Dan Ericsson blir: Är det den politiken som Dan Ericsson vill stå bakom?

Anf. 122 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Näringsministern inledde med att tala om framtidstro. Vid Socialdemokraternas partikongress i inledningen av denna mandatperiod röstade kongressen för att påbörja kärnkraftsavvecklingen, dock endast under förutsättning att detta inte skulle skada elintensiv industri. Detta sades också av statsminister Göran Persson i hans första regeringsförklaring. Jag noterar att denna formulering, att inte skada svensk basindustri, inte är med i den senaste regeringsförklaringen. Jag vill ha bekräftat om detta innebär att man har ändrat uppfattning om basindustrins betydelse för Sverige.

Jag vill därför fråga näringsministern: Kan det försvunna löftet till basindustrin tolkas som att Socialdemokraterna kan tänka sig att driva en politik som på ett avgörande sätt förstör basindustrins framtidsutsikter?

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 123 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag bor utanför fabriksgrindarna till flera basindustrier hemma i Piteå i Norrbotten. Att jag skulle ha ett intresse av att lägga fram en energipolitik som skulle omöjliggöra eller försvåra för svensk basindustri är faktiskt fullständigt befängt.

Jag är övertygad om att svensk basindustri vill komma ur det starka beroendet av kärnkraften. En del vill göra det längre fram i tiden. Jag tror att det är klokt att göra det under lång tid, att successivt ställa om energisystemen så att basindustrin inte hamnar i stora problem när Moderaterna, på kort sikt och under en kort period, skall avveckla kärnkraften – visserligen några år längre fram. Det är ju också därför, Elizabeth Nyström, som energi- och elpriserna inte har stigit ute på marknaden. Det beror på att den energiuppgörelse som vi har träffat är väldigt ansvarsfull. Den har inte lett till ökade priser utan snarare till fallande priser.

Anf. 124 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Näringsministern! Jag lever också nära en elintensiv basindustri. Många av de mindre, elintensiva basindustrierna övervintrar bara för närvarande. De kommer inte att överleva om energiskatterna fortsätter att vara så här höga. Därför vill jag fråga: Kommer man att sänka energiskatten för basindustrin så att den kan få konkurrenskraftiga och klara spelregler i framtiden?

Anf. 125 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nu byter vi argument. Låt mig börja med det första. Vad har beslutet att inleda en klok, ansvarsfull och långsiktig omställning av energisystemet fått för effekt på marknaden? Hittills har effekten på marknaden varit fallande priser på el.

Sedan går vi över till skatterna. När det gäller dessa har energiskatterna framför allt använts för att sanera statsfinanserna och öka satsningarna på utbildning. Det är hushållen som har betalat dem till den allra största delen, basindustrin endast till en väldigt liten del. I den del där vi fortfarande har kvar produktionsskatter är vår avsikt att successivt fasa ut även dessa ur systemet för att stärka konkurrenskraften för svensk basindustri. Men det skall vi göra i den takt som vi har råd att genomföra en sådan förändring.

Jag vill försäkra att den energipolitik som jag driver och står bakom inte kommer att leda till konkurrensnackdelar för den svenska basindustrin i förhållande till andra basindustrier i Europa.

Anf. 126 STEN ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Statsrådet pratade om rekord. Regeringen Bildt satsade 99 miljoner på vägar och järnvägar. Anders Sundströms parti klippte då till med dubbelt så mycket. Det hade man glömt när det blev val 1994. Det var ett rekord, men i överbud.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill också ställa en fråga till Anders Sundström om kärnkraftsavvecklingen. Varför är det så noga att man följer folkets uppfattning när det gäller EMU när man struntar i den kompakta folkliga uppfattningen avseende kärnkraftsavvecklingen?

Anf. 127 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi inte har haft råd med samma publikknipande satsningar i offentlig sektor som ni hade under perioden 1991–1994. Vi har nämligen betalat det ni utlovade under 1991–1994. Det är de väg- och järnvägsinvesteringar som ni åkte runt med i valrörelsen som vi nu håller på och betalar av, Sten Andersson. Det är klart att det inte är lika roligt, men det är lika nödvändigt, kanske t.o.m. litet mer nödvändigt.

När det gäller folkopinionen finns det en mycket stor majoritet av svenska folket som vill avveckla kärnkraften. I riksdagen vill alla partier avveckla kärnkraften. Nu finns det också i folkopinionen en majoritet som vill att avvecklingen skall ta längre tid än till år 2010, nämligen just den tid som ingår i energiöverenskommelsen. I en mängd opinionsmätningar ställs frågan om kärnkraften skall vara avvecklad till år 2010, och en majoritet säger nej. Här i riksdagen är det faktiskt hela kammaren med undantag av Miljöpartiet som inte vill avveckla till år 2010.

Anf. 128 STEN ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Det var alltså Sundströms parti som i opposition klippte till med nästan 100 % utöver vad regeringen Bildt föreslagit avseende satsningarna på infrastruktur. Den dagen man vann valet glömde man den satsningen.

När det gäller kärnkraften är det ju tidpunkten för när vi skall inleda avvecklingen som vi pratar om, och det finns definitivt ingen folkmajoritet bakom den här tidpunkten.

Jag noterar dock att statsrådet i dag har löst en fråga som har föresvävat mänskligheten i många tusen år. Han vet nämligen antalet kilometer till himmelriket, enligt ett tidigare inlägg. Då har han gåvor som vi andra dessvärre inte har.

Anf. 129 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag vet avståndet dit. Däremot vet jag att 240 miljarder kronor räcker väldigt långt. Om man hamnar i himmelriket för att ha åstadkommit detta eller om man hamnar på något helt annat ställe kan vi tvista om. Det är inte säkert att det är himmelriket som blir belöningen för en sådan insats.

Jag vill gärna komma tillbaka till kärnkraften. Det finns en mycket stor opinion, både i Sveriges riksdag och bland svenska folket, för att kärnkraften skall avvecklas. Det visar också alla dessa opinionsmätningar. Det som är intressant är att den överenskommelse vi gjorde med linje 3-partierna innebär att Sveriges riksdag nu har en mycket stor majoritet som vill att omställningen skall ta ordentlig tid och göras på ett ansvarsfullt sätt. Det är någonting som vi har medverkat till och som inte Moderaterna har medverkat till.

Anf. 130 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! I sitt anförande nyligen sade näringsministern: Nu kan vi föra en politik som gör att hela Sverige växer. Underförstått: Det har regeringen inte gjort hittills. Och det har vi ju sett. Regeringens energipolitik med bidrag till investeringar för att elda upp skogsråvara hotar jobben inom spånskiveindustrin, exempelvis i Storuman i mitt hemlän. Anser näringsministern att det är acceptabelt för en regering som vill se hela Sverige växa att jobben försvinner i inlandet?

Anf. 131 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! En av de frågor som har varit väldigt viktiga för mig personligen är att snabbt åstadkomma ordning på statsfinanserna. Jag vet nämligen att med krympande utrymme i statsbudgeten, med mindre statsbudget i förhållande till den övriga ekonomin, minskar möjligheterna att klara Norrlands inland. Det är säkert därför som jag och Per-Ola Eriksson, till skillnad från Ulla Löfgren, hemifrån våra Norrlandslän har kämpat oss igenom de här tre åren. Vi vet nämligen att så fort vi får fast mark under fötterna, så fort vi hamnar i en situation där det finns resurser, har vi större chans att klara Norrlands inland. Det är just därför vi har problem i Norrlands inland: därför att fördelningspolitiken har fått minskat utrymme som ett resultat av att underskottet knuffat undan fördelningspolitiken. Den skall vi nu, undan för undan, försöka lyfta tillbaka i den takt som statsfinanserna förbättras.

Anf. 132 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Näringsministern pratade om fördelningspolitik, och jag pratade om konkurrens på lika villkor. Med regeringens intervenering i konkurrensen, genom bidrag för investering i exempelvis fastbränsleanläggningar, höjer man priset på skogsavfall. Med höjda priser på skogsavfall kommer säkert transportkostnaderna att få större betydelse. Det kan vi se. Regeringen har också aviserat höjda priser på diesel, höjda dieselskatter. Oroar det inte näringsministern att den här politiken gynnar centralisering och förstärker de regionala obalanserna?

Anf. 133 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har litet svårt att följa Ulla Löfgrens resonemang. Att ett ökat värde på de tillgångar som finns i Norrlands inland leder till en utarmning av Norrlands inland och en tillväxt av centrum begriper inte jag, Ulla Löfgren. Jag vill nog gärna få det förklarat en gång till.

Anf. 134 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det kan vara svårt att utveckla tillräcklig pedagogisk styrka för att förmedla det man står för som parti. Jag noterar att arbetsmarknadsministern insett att Miljöpartiet driver frågan om sänkt arbetstid. Han tror då att det räcker för att vi skall lösa arbetslöshetsproblemen enligt Miljöpartiets recept. Men det gör det inte, enligt Miljöpartiets recept.

Den andra delen av det konceptet är att man också sänker beskattningen av arbete. Vi har alltså netto en skattesänkning på närmare 20 miljarder. Det kommer också till uttryck som sänkt skattetryck. Det är den kombinationen som är intressant att diskutera. Om man bara sänker

*Fel! Okänt
växelargument.*

arbetstiden vete katten hur det går. Då blir det dyrare för företagen. Men om man sänker skatten samtidigt kan man hitta andra kombinationer som är intressanta. Det är det vi borde diskutera.

Anf. 135 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När vi går in i nästa mandatperiod och har ett förbättrat statsfinansiellt läge är det mitt partis bedömning, med de tillväxttal vi nu kan se, att det kommer att finnas ett utrymme för lägre skatter. Att de sänkta skatterna i första hand måste läggas ut på arbete och ha en korrekt fördelningsprofil, så att det också ges till dem som bäst behöver, är för oss rätt självklart. Där tror jag nog att vi och Miljöpartiet kan finna varandra i ett samtal.

Däremot vill jag nog säga att jag har litet svårt att se möjligheten att korta arbetstiderna rätt över utan att det genomförs i ett samtal mellan arbetsmarknadens parter. Jag menar nämligen att det är en del av löneutrymmet som huvudsakligen skall tas ut i förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter, inte genom politiska beslut i riksdagen.

Anf. 136 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Näringsministern har alldeles rätt. Självklart handlar det också om att ta i anspråk löneutrymme för att klara en så pass radikal politik som vi vill föra. Det kräver ett samtal med arbetsmarknadens parter. Det gör naturligtvis att man måste ha ett bra paket som man kan komma överens om. Då räcker det inte med bara arbetstidsförkortningen, man måste också gå in på beskattning av arbete.

Min fråga är: Kan Socialdemokraterna tänka sig att i samtal med arbetsmarknadens parter sänka skatten på arbete i kombination med arbetstidsförkortning för att på det sättet få någon typ av samhällskontrakt där man verkligen kan ta ned massarbetslösheten? Vi kan inte förvänta oss att tillväxten blir så enormt stor att den löser problemet inom överskådlig framtid.

Anf. 137 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Återigen vill jag litet grand redovisa hur jag upplever stämningen på arbetsmarknaden. Där är det så att anställda med de lägsta lönerna och sämsta anställningsvillkoren är de grupper på arbetsmarknaden som visar det minsta intresset att inom löneutrymmet också betala en kortare arbetstid. De lever redan under så små förhållanden att de ser det som svårt att klara det inom givna löneutrymmen.

Jag vill säga till Roy Ottosson att frågan om kortare arbetstid, som i grunden är en fråga om välfärd, en möjlighet för oss att ta ut en del av levnadsstandarden i mindre arbete – som i sig är en mycket sympatisk ståndpunkt – ändå måste drivas på ett sådant sätt att det inte bara blir ett resultat som leder till att fler av dem som har råd kortar sin arbetstid och därmed ökar klyftorna. Därför menar jag att det vore väldigt olyckligt om man i riksdagen tvingar fram kortare arbetstider för dem som inte har råd. Då tvingas de jobba svart eller grått eller dubbelt på något sätt. En sådan utveckling vill inte jag se.

Anf. 138 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det finns ingen anledning att känna glädje över sysselsättningsituationen i Sverige i dag. Jag tror att Anders Sundström mycket väl känner till den hårda kritik som vi från Vänstern har riktat både mot sysselsättningspolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Men jag vill ändå vara mer optimistisk i dag. Jag lade fram en skiss till ett program i åtta punkter. Vi kan inte diskutera allt nu, men några saker.

En del av arbetsmarknadspolitiken menar jag borde omvandlas till en regional tillväxtpolitik. Det kanske finns utrymme för det redan i vår, när näringsministern grubblar på den regionalpolitiska propositionen. Jag skulle gärna vilja höra reaktionen på den här idén.

Det har talats mycket om LO:s skrift *Arbetsmarknadspolitik för ökad sysselsättning*. Moderater, kristdemokrater och folkpartister har gjort det. Om den skulle tillgodoses skulle jag vilja säga att 95 % av Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitik tillgodoses. Det skall i så fall bli en skojig seans i arbetsmarknadsutskottet. Men jag vill höra om även regeringen anser sig vara överens med LO om dess sysselsättningsrapport, som Margareta Winberg sade i ett pressmeddelande häromdagen.

Anf. 139 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Först skall jag beträffande utbildningsfrågan säga till Hans Andersson att jag tycker att han gör en väldigt snäv definition av vad vi har gjort inom arbetsmarknadspolitiken. Det är sant att vi kommer att få i storleksordningen 50 000 personer i olika typer av arbetsmarknadsutbildningar, inklusive IT-utbildningar. Men till det skall faktiskt läggas att vi lyfte i storleksordningen 5 miljarder kronor från arbetsmarknadspolitiken för att finansiera väldigt mycket av utbildningsatsningen i den kommunala skolan.

Väger man ihop detta ser man att vi trots allt finansierar i storleksordningen 100 000–120 000 utbildningsplatser via arbetsmarknadspolitiken, varav drygt hälften ligger i utbildningssystemet och 50 000 i den traditionella arbetsmarknadspolitiken. Det är faktiskt den största satsningen på arbetsmarknadsutbildning någonsin i Sveriges historia. Det är ingen liten satsning. Det tycker jag på något sätt glöms bort.

Anf. 140 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Mina frågor kvarstår. Låt mig bara göra en kommentar. Kunskapslyftet är utmärkt. Det är utmärkt att många får plats i det reguljära systemet, men man skar för hårt i den arbetsmarknadspolitiska utbildningen. Det blev ju också rena chockverkan, t.ex. för Amugruppen, som hade gått i konkurs om inte riksdagen hade tagit ett initiativ.

Ytterligare en fråga, även om det kan vara svårt att besvara den på den korta tiden. Vi har drivit frågan om framtidsfonder. Använd företagsvinstmedel till kompetensutveckling, till åtgärder som höjer produktiviteten men gynnar löntagarna, så att de känner större trygghet och har en bättre chans på arbetsmarknaden även i framtiden. Då blir vinsterna också mer acceptabla för löntagarna, och vi får en sund lönebildning. Kom med initiativ! Det behövs både lagstiftning och en kombination med parterna om vi skall ta oss fram i den frågan.

Anf. 141 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag skall försöka att kort besvara de frågor jag fick av Hans Andersson.

Först och främst var det en fråga om den regionala tillväxtpolitiken. Den bör naturligtvis knytas ihop med arbetsmarknadspolitiken. Det gör vi också ett försök med i Skåne. Jag ser det som ett första steg mot en mer sammanhållen regional näringspolitik.

Den andra frågan gällde LO:s synpunkter på arbetsmarknadsutbildning. Ja, jag delar uppfattningen att det i den konjunkturfas vi är i nu, i det bättre läget, med en större framtidstro, faktiskt finns anledning att öka arbetsmarknadsutbildningen. Nu finns det en efterfrågan på jobb. Det är därför som LO vill se mer av den typen av åtgärder. Det är också därför som regeringen anslår mer pengar till den typen av åtgärder.

Den tredje frågan, om nya regleringar av näringslivet, är jag däremot väldigt tveksam till. Jag tror inte att vi skall jobba med den typen av åtgärder, utan vi skall framför allt genom regelverket förbättra strukturen för det svenska näringslivet om vi skall få det att växa i vårt land.

Anf. 142 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Näringsministern har i sitt anförande gjort ett stort nummer av regeringens sysselsättningspolitik. Men han övertygar inte.

Jag har en allvarlig fråga till näringsministern. Nyligen lades en rad förslag fram i utredningen om en expanderande livsmedelssektor i Sverige. Utredningen leds av landshövding Gunnar Björk, och där redovisas en aktuell bild av den svenska livsmedelssektorns konkurrensförutsättningar gentemot inte minst andra EU-länder. Nu råder ovisshet om huruvida utredningen skall gå ut på remiss eller inte. Det är helt uppenbart att den till svensk nackdel rådande konkurrensnedvridningen hotar sysselsättningen för många och stoppar den expansion som vore möjlig. Näringsministern är närmast ansvarig inom regeringen för den fortsatta hanteringen av utredningen. Vad kommer att ske, näringsminister Sundström?

Anf. 143 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ingvar Eriksson har tagit upp en för mig viktig näring i Sverige. Det är en av de största näringarna vi har.

Björk har gjort en ordentlig belysning av hur det ser ut med primärproduktionen och livsmedelsindustrin i Sverige. Dessa är viktiga i ett regionalt perspektiv.

Det material som Björk har presenterat skall skickas ut på remiss. Vi får då synpunkter från alla dem som jobbar inom näringen. Jag tror att det är viktigt för att få fram ett bra beslutsunderlag. Jag är stolt över att vi har gjort en ordentlig belysning av en sådan viktig näring.

Men jag vill samtidigt säga att detta inte utesluter att det också finns möjlighet för oss att i den regionalpolitiska propositionen som kommer under våren ha med förslag som gäller just hur den svenska livsmedelsindustrin skall stärkas. Livsmedelsindustrin i Sverige passar bra i tankarna om att bygga det ekologiskt uthålligt starka samhället. Det skall göras till en exportframgång för Sverige.

Anf. 144 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Det gläder mig att statsrådet i dag ger ett klart besked om att utredningen skall skickas ut på remiss och att det i en nära framtid, i samband med den regionalpolitiska propositionen, går bra att lägga fram förslag.

Jag hoppas att näringsministern tar utredningens intentioner på allvar, där man bl.a. klarlagt de stora konkurrensnedvridningar som faktiskt finns och som i praktiken hotar expansion och sysselsättning.

Det är alldeles uppenbart att näringen i stora delar av vårt land har stor betydelse för sysselsättningen. I södra Sverige är 30–40 % av de sysselsatta på något sätt beroende av näringen. Vi känner till problemen i Norrland, där man är beroende av näringen för att få en levande landsbygd. Vi hoppas verkligen att detta kommer att leda till positiva förslag från regeringen.

Anf. 145 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är sällan vi och Moderaterna förenas i synen på att det behövs någon form av branschpolitik, dvs. insatser för att stärka olika branscher. Det brukar i regel vara tabu hos Moderaterna. Men just inom detta område gillar Moderaterna detta. Det är bra. Jag hoppas att det kan smitta av sig till någon annan bransch – utom försvarsindustrin.

Anf. 146 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Anders Sundströms lycksalighet över regeringens sysselsättningspolitik delas inte av så många ute i landet, allra helst inte i den glesbygd jag representerar. Anders Sundström och jag kommer från Norrbotten. Där finns en stor arbetslöshet – även med våra mått mätt. Utflyttningen från Norrbotten är stor. Det gäller visserligen för många delar av landet. Men i Norrbotten har det varit nära 6 000 på tre år, och mängden har ökat år för år sedan 1995.

Många företag har problem. Det sägs bero på skatter av olika slag, avstånden i glesbygden och energiskatterna.

Hur avser Anders Sundström att försöka få balans i den båt som en del av oss säger har kantrat?

Anf. 147 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är en stor fråga att på en minut tala om hur en regional näringspolitik skall se ut. Jag skall begränsa mig till att säga att det handlar om att ha en hel politik. Jag tycker att Moderaterna står för en politik som bara omfattar en del.

Moderaterna pratar mycket om skattesänkningar. När Olle Lindström beskriver problemen i Norrbotten handlar det naturligtvis om de påfrestningar som har lagts på norrbottningarna i form av skatter för att finansiera underskottet. Men det handlar också om minskade intäkter för kommuner och landsting. Det handlar om minskade inkomster i a-kasssystem, sjukförsäkringssystem och pensioner – och därmed försämrade köpkraft.

Jag tror, Olle Lindström, att lösningen på Norrbottens problem, liksom lösningen på Sveriges problem, är en hel politik – inte en del politik.

Anf. 148 OLLE LINDSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det är fråga om en hel politik. Men det är inte enbart moderater som talar om skattesänkning. Det finns ett företag som sedan 1981 har jobbat med uppdrag för kommuner, länsstyrelser och organisationer i Norrbottens inland som nyss har lagt fram en rapport, *Näringsakt*. Jag vet inte om Anders Sundström har tagit del av den. Där visar man på och talar om varför utvecklingen för företag i Norrlands inland har kommit att bli så negativ. Man pekar också på ett antal punkter, men jag kan inte gå in på dem nu.

Anders Sundström talar nu om att åka ut i landet och fråga människorna, företagen och organisationer. Jag rekommenderar Anders Sundström att göra så, och kanske kan det bli en förändring på den situation som nu har uppstått.

Anf. 149 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag rör mig också ute i landet. Om man anser att Norrlands inlands problem beror på de höga skatterna, har man inte lämnat Bodens centralort många gånger.

I Boden finns det problem. Men det sammanhänger med den offentliga sektorn. Hur stor försvarskostym skall vi ha? Hur stor sjukvårdskostym skall vi ha, dvs. hur stora skatter skall vi ha för att betala ett välfärdssystem och ett försvarssystem? Det är det som bestämmer möjligheterna för Olle Lindströms egen hemkommun.

Det är inte skatterna som är problemet för Norrlands inland. Problemet är att välfärdssektorn inte räcker till. Köpkraften är för liten. De arbetslösa är för många. Sjukhemmet har för få anställda. Daghemmet har för få anställda. Det är det som är problemet.

Det är definitivt inte ett system med minskad kommunal verksamhet, ett helt nytt skatteutjämningsystem som slår stenhårt mot Norrlands inland och som Olle Lindström vill införa, som löser problemet.

Anf. 150 BERTIL PERSSON (m):

Herr talman! Jag tror att man skall närma sig sysselsättningsproblematiken med betydande ödmjukhet. Jag är bekymrad över framför allt den relativt låga spetskompetensen i vårt land. Jobben är beroende av tillväxten. Det är framför allt produktionen inom industrin och servicesektorn som kommer att bära upp landet framöver. Den offentliga sektorn utgör förvisso riktiga jobb, men de är beroende av skatteintäkterna och därmed av utvecklingen av bruttonationalprodukten.

Hur ser då det svenska näringslivet ut? En alldeles för stor del av den svenska produktionsapparaten bygger på uppfinningar som gjordes vid förra sekelskiftet. Det är saker som alla andra kan göra lika bra. Därför måste Sverige konkurrera med låga priser och därmed låga löner. Förr gick det bra eftersom vi kunde konkurrensdevalvera gång på gång. Men det kan vi inte göra sedan vi gick med i EU.

Vi har inga medelstora företag med stor tillväxtpotential. Vi har storföretag och småföretag. Ser vi på basindustrierna är det så att skogen huvudsakligen bara kokas till massa eller sågas till bräder, och malmen smälts. Förädlingen överlämnar vi till andra länder. Kompetensinnehållet är för lågt, och förädlingsgraden är för låg i många svenska produkter. Ser man på huvuddelen av den svenska industrin kan man konstatera att

det är de gamla uppfinningarnas branscher. Varv, teko, skrivmaskiner och skor har redan fallit. Kvar har vi sådant som kullager, kylskåp, dammsugare, telefoner och bilar.

När det gäller ny teknik måste man konstatera att exempelvis Saab får lägga ned civilflygplanstillverkningen. Ingen har beställt några JAS Gripen, sannolikt beroende på att de inte kan vrida jetstrålen som konkurrenterna kommer att kunna göra. ABB har inte lyckats sälja ett enda X 2000 utanför Sverige. Ericsson fick ge upp försöken att bygga bredbandsväxlar. Man fick hänvisa kunder från 16 länder till ett italienskt företag. Ser vi på bilunderleverantörer är det ett jätteproblem att man har för låg kompetens och mest bara gör plåt- och plastbitar. Läkemedelsindustrin har stora svårigheter att få tag på den kompetens man behöver för sina forskningsavdelningar.

Det här är naturligtvis riktigt bekymmersamt om man sedan konstaterar att vi har en kris i Sydostasien och att Japan nu avreglerar sin finansmarknad. I april skall banker och finanshus ha 8 % eget kapital. Hittills har japanska banker litat på att staten finns där som räddare. De har litat på låntagarna och inte förstått att man inte alltid kan göra det. De har gott om dåliga lån, och snart, närmare bestämt i april, kommer de att få välja på att antingen gå i konkurs och betala med a-aktier för statligt stöd eller att ta hem de klena lånen och därmed spä på den asiatiska krisen. Eller också stängs de med automatik. Det blir tufft för svensk industri att konkurrera med Sydostasien. Priserna kommer att rasa, och vi får en svår asiatisk konkurrens och en ordentlig risk för protektionism här hemma.

Svensk industri borde i stället sälja nya produkter till en häpnande värld för om inte hutlösa så i alla fall rejäla priser. Då hade vi haft möjlighet till den välfärd som vi så gärna vill ha. Men det kräver ett kunskapslyft, ett kunskapslyft som handlar om spetsteknologi i viktiga nischer. Det gäller att satsa på långa utbildningar, det gäller att satsa på forskning. Det går inte att klämma åt forskningsstiftelserna och att skära ned på doktorandutbildningarna. Här handlar det om ett behov av en elitsatsning på samma sätt som i idrotten, där det varken finns plats för rättvisa eller fördelning.

Kom ihåg att i Sverige är det på det viset att av dem som är födda 1950 har 15 % en lång utbildning bakom sig. Av dem som är födda 1968 är det bara 7 %. Av alla människor med en lång akademisk utbildning bakom sig är 37 % födda under åren 1943–1952, under en tioårsperiod. De går snart i pension. Vi står inför en katastrofal situation när det gäller spetskompetens i det här landet. Jag tror inte att vi har råd att inte satsa på spetskompetensen. Den satsningen måste vi göra. Dessvärre kommer vi att få ränta på de här resultaten i ett tiotal år innan utfallet kommer. Men det är nödvändigt, herr talman.

Anf. 151 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det fanns delar i vad Bertil Persson sade som jag tyckte var mycket bra. Jag hade inte så mycket tid att ägna mig åt det här, jag nämnde det bara när jag pratade om branschstruktur och behov av förnyelse. Jag delar mycket av det som Bertil Persson sade. Min erfarenhet från industrin visar, tycker jag, att det är riktigt.

Men det räcker inte bara med spetsteknologi. Det gäller inte bara att ha spetsar i företagen. Vi måste höja hela löntagarkollektivet för att vara

delaktiga i att utveckla produkter och att stå för en avancerad produktion. Om vi nu kokar för mycket massa – det tycker jag också – och exporterar oförädlad, vem är det som har bestämt att det skall vara så? Varför är vi som tränationer så dåliga på att göra möbler?

Jag håller med – höj förädlingsgraden. Men då behöver vi skärpa politiken för de regionala högskolorna, då behöver vi få mer demokratiskt långsiktigt inflytande. Varför skall då ett litet antal ägarrepresentanter sitta i stort sett i alla bolagsstyrelser och bestämma att det skall vara just precis så enkelt som Bertil Persson nu beskrev, att man devalverar sig fram, utnyttjar konjunkturen och inte förnyar på lång sikt? Vad är Bertil Perssons recept?

Anf. 152 BERTIL PERSSON (m) replik:

Herr talman! Det givna receptet är att man inte skär ned på de strategiska forskningsstiftelserna, att man inte skär ned på möjligheterna att skaffa sig en doktorandutbildning, att man ger möjlighet till fler människor att gå de långa utbildningarna. I Sverige är det något över 12 % som tas in på de långa akademiska utbildningarna. Vi lurar oss litet grand genom att vi kallar utbildningar för akademiska som utomlands inte är det. Kommer man utomlands är det i USA, Japan och Kanada mer än dubbelt så många som tas in, och det är väsentligt fler i EU-länder som Holland, England och Danmark än vad det är i Sverige.

Den här situationen kan naturligtvis inte fortsätta. Jag medger att man faktiskt har gjort försök att öka utbildningen. Men samtidigt är det också viktigt att hänga med i de branscher som håller på att expandera – gen- och bioteknik, datakommunikation, optik, solarteknik och ren mat.

Anf. 153 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Ja, det är viktigt, inte minst inom miljösektorn, den kanske allra snabbast växande. Mer forskning och utveckling – svar ja! Men det är ju inte en fråga om stiftelser, det är en fråga om forskning och utveckling. Hur vi sedan organiserar det – Bertil Persson vill ha det i privata former, jag vill ha det i mer offentliga former av demokratiska skäl – är en annan sak.

Jag är överens med Bertil Persson om den bild han ger. SCB har gett den, NUTEK har gett den, många utredningar har gett den. Man kan inte nog understryka den långsiktiga kompetensutvecklingen vi behöver, både på spetsidan och på den breda löntagarsidan. Där saknar jag varje initiativ från Bertil Perssons sida.

Om det nu verkligen var en välgrundad analys och kunskap Bertil Persson hade kan han komma igen och ansluta sig till våra förslag om att strukturellt omvandla näringslivet. Men det behövs mycket mer demokrati och mycket mer delad makt, inte bara ett fåtal kapitalistiska ägarrepresentanter i våra styrelser i så fall.

Anf. 154 BERTIL PERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag har pratat om de här frågorna i åtskilliga år i den här kammaren vid det här laget, och det jag tycker är viktigt är att man vågar satsa på spetsteknologin också. Man satsar väldigt mycket på att höja

kunskaperna på de låga nivåerna, men alldeles för litet på spetsteknologin för att vara med i konkurrensen.

Det här är en fråga där samhälle och näringsliv måste gå samman. Vi måste lära av både samhälle och näringsliv i den här utvecklingen. Här behövs det exempelvis industridoktorander. Det behövs adjungerade professorer i näringslivet och på högskolorna för att skapa den förståelse som gör att det levande bibliotek som ett universitet är blir tillgängligt för näringslivet. Här finns mycket att göra.

Anf. 155 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Om exakt 709 dagar är vi framme vid sekelskiftet. Under nästa mandatperiod tar vi steget över till ett nytt sekel.

Den politiska debatten inte minst här i riksdagen måste handla mer om framtiden än om 1990-talets ekonomiska krisår. Alltför ofta har den politiska debatten en tendens att handla om dåtiden, om det som varit, och mindre om framtidens problem och villkor.

Vi måste fokusera intresset på dagordningen för nästa mandatperiod då Sverige efter krisen skall formas. Kort sagt: Det handlar om Uppdrag 2000. Vi måste koncentrera oss på framtidsfrågorna, på företagandets villkor främst för de mindre och medelstora företagen, på åtgärder för att pressa tillbaka arbetslösheten, på att skapa det ekologiska lyftet och på människors rätt till arbete, service, skola, vård, omsorg och levande bygder runt om i vårt avlånga land.

När nu den svenska ekonomin står starkare än någonsin tidigare under 1990-talet finns det faktiskt bättre förutsättningar att angripa de regionala problemen.

Det finns annars en risk för att vi går mot ett alltmer tudelat Sverige. Landsbygd och tätorter i glesbygd riskerar att utarmas när andra delar drar nytta av den starkt förbättrade konjunkturen. Det är inte bra när arbetsmarknaden i vissa orter avvecklas medan den utvecklas i andra orter. Rätten till arbete och utveckling är lika stor varhelst i landet människor bor. Därför måste politiken medverka till regional utveckling och inte till det tudelade Sverige. Uppdrag 2000 handlar om att skapa regional balans och regional rättvisa.

Under flera decennier har Sverige faktiskt koncentrerats. Allt fler jobb och människor finns i dag i större städer och i storstadslänen, medan landsbygden och mindre orter har fått vidkännas både avfolkning och färre arbetstillfällen.

Sedan 1975 har folkmängden i Stockholmsregionen ökat med inte mindre än 270 000 människor samtidigt som folkmängden i hela landet har ökat med ungefär 640 000 invånare. 42 % av den totala befolkningsökningen i landet har fallit på en region. Om man sedan jämför med den befolkningsökning som har skett i de två andra storstadslänen finner man att över 68 % av hela den svenska befolkningsökningen sedan 1975 har hamnat i tre län. Det är därför som man kan säga att Sverige har kantrat under de senaste decennierna.

Våra möjligheter att bekämpa arbetslösheten och skapa utveckling och livskraft i Sverige är nu faktiskt större än på mycket länge när ekonomin är sanerad. Vi har låga räntor och låg inflation.

Uppdrag 2000 inför nästa mandatperiod är att få ned arbetslösheten. Särskilt viktigt är det att man angriper arbetslöshetsproblemen i de områ-

den som under lång tid, långt före krisåren under 90-talet, har haft svårigheter på arbetsmarknaden. Man måste skapa fler företag, företagare och livskraft och förhindra en ny flyttlasspolitik.

Inom Centerpartiet slår vi vakt om det personliga ägandet, om utrymme för privata initiativ, och vi arbetar för en omfattande företagsamhet. Vi hävdar det decentraliserade samhällets fördelar. Vi ser gärna att fler också gör detsamma.

Vi från Centern såg tidigt hur en ensidig inriktning på storskalighet innebar stora nackdelar för både miljön och den sociala tryggheten. Till detta kan vi i dag lägga att stordriften inte heller är bra för den ekonomiska tillväxten och att den inte heller ger jobb åt arbetslösa.

Herr talman! Vi har nu i Sverige, tack vare ett framgångsrikt och många gånger mödosamt men helt nödvändigt saneringsarbete, skaffat oss en ekonomisk situation som ger handlingsfrihet i politiken. Men det finns ett mörkt hot, och det är Asienkrisen som kastar mörka skuggor över oss. Det finns anledning att höja ett varningens finger för effekterna av Asienkrisen.

Om Asienkrisen fördjupas och förlängs finns risken att den blir en broms för konjunkturuppgången och en annars förväntad god tillväxt i Sverige. Det skulle då främst drabba de arbetsmarknader som under en lång följd av år har haft problem och har haft svårt att hävda sig mot expansiva områden. Därför är det så viktigt att man formar en offensiv politik för regional rättvisa och utveckling.

Jag läste i en morgontidning som ges ut i Stockholm att regeringen diskuterar särskilda arbetsmarknadspolitiska frizonsåtgärder i ett län i södra Sverige. Det skulle vi egentligen behöva ha i hela Sverige. Jag utgår från att regeringen tar tillfället i akt att också pröva flexibla lösningar i andra delar av landet och inte enbart i ett län i södra Sverige.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga några ord om lönebildningen. Jag tycker att det finns anledning att uttala en eloge till de parter på arbetsmarknaden som under januari månad har medverkat till löneavtal på en samhällsekonomiskt vettigare nivå än tidigare. Det vittnar om en ansvarsfull lönebildning, och det leder förhoppningsvis också till efterföljd av övriga parter på arbetsmarknaden.

Anf. 156 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Uppdrag 2000 låter som en bok av Jan Guillou. Därför reagerade jag med en kobras hastighet och begärde replik.

Per-Ola Eriksson säger att Sverige nu har en starkare ekonomi än någonsin tidigare. Det är en ekonomi där sysselsättningen har minskat med ungefär 30 000 personer sedan Per-Ola Eriksson bytte sida. Blir ekonomin då ännu starkare när vi har en förlust på låt oss säga 60 000 jobb eller 90 000 jobb? Det är en väldigt pervers definition av styrka, att styrka är lika med minus i sysselsättningen. Det är mycket egenartat, Per-Ola Eriksson.

Den här politiken som Per-Ola Eriksson tycker är så framgångsrik har enligt hans partiledare och honom lett till att landet har kantrat. Någon ting som kantrar brukar sjunka ganska snart. Landet håller på att sjunka som ett resultat av Centerns och Socialdemokraternas ekonomiska politik. Nu har vi hört det från källan.

Anf. 157 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att det är trist, Carl B Hamilton, att man inte vidgar perspektivet. Den utveckling som vi har haft i Sverige med en ökad befolkningstillväxt i storstadsområdena är ingenting som har tillkommit i går eller i förra veckan. Det är något som har pågått under flera decennier. Jag sade att Stockholmsregionen sedan 1975 fått 42 % av landets totala folkökning. Det är inte bra. Det är därför som vi talar om att vi måste få en bättre utveckling i hela landet. Nu har Sverige en ekonomisk styrka som vi tidigare inte har haft under 1990-talet. Vi har låg inflation, låga räntor och sanerade statsfinanser. En statssekreterare, som Carl B Hamilton har varit i Finansdepartementet, borde ju glädjas åt en sådan situation och icke hålla på med dessa tarvligheter i form av anklagelser hit och dit. Se framåt, Carl B Hamilton, och delta i att skapa och genomföra Uppdrag 2000.

Anf. 158 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Nu, Per-Ola Eriksson, har ni och Socialdemokraterna drivit en politik gemensamt. Det har Per-Ola Eriksson och hans partiledare ofta berömt sig av och fått beröm för av Göran Persson och hans kolleger. Nu när politiken har lett till att landet kantrar, då vill ni inte vara med längre utan hoppar av skeppet innan det sjunker. Jag kan förstå den reaktionen. Men ni kan inte rida på två hästar, eller sitta i två båtar, och driva olika linjer samtidigt. Var Per-Ola Eriksson medveten om att den här sysselsättningspolitiken och arbetslöshetspolitiken var ett medvetet val från Göran Perssons och regeringens sida, att låta arbetslösheten stå på tur medan andra problem först åtgärdades, så som Göran Persson har framställt det i en bekant TV-intervju? Var ni i Centerpartiet medvetna om den strategin?

Anf. 159 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det finns ett spår av uppvaknande hos Carl B Hamilton som jag värdesätter, nämligen att han börjar intressera sig för regionalpolitik. Det har jag tidigare aldrig upplevt att Carl B Hamilton har intresserat sig för. Därför hälsar jag med tillfredsställelse om Carl B Hamilton nu också vill vara med och forma en slagkraftig regionalpolitik. Tids nog kommer Carl B Hamilton att få visa prov på detta.

Som den ekonom Carl B Hamilton är vet han att om statsfinanserna inte är i ordning kommer man heller aldrig att klara av sysselsättningen. En stor del av sysselsättningsproblemen under 90-talet har funnits i den offentliga sektorn på grund av bl.a. besparingar. Det har självfallet gett utslag. Det har inte varit bra. Men nu finns förutsättningar för att ta igen förlorad terräng. Under en lång följd av år har Sverige haft problem med ekonomin. Nu står Sverige starkare för att möta 2000-talet under nästa mandatperiod. Välkommen, Carl B Hamilton.

Anf. 160 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är mycket bra att Per-Ola Eriksson väcker det regionala perspektivet med utgångspunkt i de regionala obalanserna. Jag har två frågor som jag skulle vilja ställa. Den ena är: Hur tänkte ni under dessa år i fråga om saneringsarbetet och budgetpolitiken, eftersom det var så väl känt? NUTEK har lagt fram en serie rapporter där man väl har analyserat budgetens inkomst- och utgiftssida och dess regionala effekter. Och man har tittat på olika saneringsmetoder och deras regionala effekter. Vi har tagit upp detta i kammaren under tre års tid. Men jag kan inte säga att det har lämnat något spår när det gäller Centerns politik.

Nu kommer en stormvind med interpellationsinitiativ, och det är mycket bra. Det är bara det att ni visste om detta – ni borde i alla fall ha vetat om detta. Hur tänkte ni? Varför hade ni inga regionala utvecklingsinitiativ under den perioden?

Den andra frågan handlar just om förhållandet mellan den aktiva och den litet statistiskt passiva regionalpolitiken. Jag återkommer i nästa replik till den frågan.

Anf. 161 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Hans Andersson har väl under senare tid varit upptagen med andra möten. Kanske har han därför inte hunnit läsa in sig på vad som har hänt.

En av de viktigaste regionalpolitiska insatser som genomförts under de senaste åren och som kommer att få effekt också framöver är den kraftiga satsningen på de mindre och medelstora högskolorna. Från år 1997 och fram till år 2000 kommer 60 000 nya platser att tillföras högskoleområdet, inte minst vid de mindre och medelstora högskolorna. Forskning och högre utbildning är många gånger motorer i den regionala utvecklingen. Därom vittnar många mindre högskolor runt om i landet. Detta är *en* åtgärd. Lägre räntor och bättre villkor för småföretagen är andra åtgärder som medverkar till att den regionala problembilden förbättras. Satsningen på lägre arbetsgivaravgifter hör också dit. Det här är bara några exempel.

Anf. 162 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Kampen för regionala högskolor och för forskning har varit en gemensam kamp för Centern och Vänsterpartiet, så där finns det inga missförstånd. Vad jag talar om är helhetseffekten. Den kan vi avläsa i statistiken. Ni har själva avläst den i era interpellationer.

Den andra frågan gäller utveckling – aktivitet kontra passiva bidragssystem. Jag har både i utskottet och här i kammaren upplevt att Centern *inte* har tagit till vara möjligheten att komma ifrån det alltför passiva bidragsmottagandet vad gäller stödområdena. Ni i Centern har nästan alltid sagt nej till en växling från sådana åtgärder till aktiva utvecklingsinsatser. Ni hade inte ork att följa med på en förstärkning av landshövdingeuppdraget just för att stärka den regionala utvecklingskraften. Jag har alltså varit besviken, men jag tror att ni lärde er läxan när ni såg statistiken från SCB, NUTEK och AMS. Därför hoppas jag att ni nästa gång är med på båten och vill satsa mera kraftfullt på en aktiv utvecklingspolitik för alla regioner.

Anf. 163 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad Hans Andersson syftar på när han talar om statistik från AMS och NUTEK.

Vi har under många år intresserat oss och drivit en politik för en regional utveckling. Men en ekonomi som är i obalans, och så har det ju varit med statsfinanserna under hela 90-talet, sätter självklart sina spår i den regionala utvecklingen. Näringsministern var tidigare inne på det. Nu har vi förutsättningar att ge oss i kast med detta. Utifrån en styrkeposition kan vi nu angripa de regionala problemen.

Det är riktigt att framtiden kommer att ställa nya krav på regionala åtgärdsinslag. Jag tror inte att det går att möta nästa mandatperiod och 2000-talet med den typ av tänkande som förekom på 60-talet, då man lockade företag med höga regionalpolitiska stöd för att de skulle flytta till olika regioner. Den tiden är förbi. Det är nu fråga om andra typer av åtgärder – kunskap, forskning, utveckling samt, inte minst, kommunikationer och ny teknik.

Anf. 164 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Eftersom jag tillhör den mindre krets av människor i regionen som faktiskt har rötter här sedan både tre och fyra generationer tillbaka kan jag inte låta bli att litet grand reagera på det som Per-Ola Eriksson sade. Den korrekta bilden är att den största delen av inflyttade till Stockholmsregionen kommer från större städer i södra Sverige och från andra länder. En lätt retorisk fråga till Per-Ola Eriksson kunde därför vara om det är riksdagsman Hamilton från Skåne eller riksdagsman Fonseca från Colombia som inte borde ha fått komma hit utan som skulle ha tvångsflyttats.

Sanningen är att endast Stockholm och Göteborg är de regioner som under senare tid fått fler jobb. Alla andra regioner och län har fått färre jobb. Nu är det helt plötsligt ett problem att man där får fler jobb. Det är klart att det leder till en viss logik när man nu får höra att ett minskat antal jobb är en så stor politisk framgång. Då är det klart att det måste vara ett streck i protokollet att det finns några ställen där folk faktiskt har lättare att få jobb.

Vår partiledare Lars Leijonborg sammanfattade partiledardebatten så här: De som inte har jobb skall få jobb för att de som inte har vård skall få vård. Vad det handlar om är att Sverige behöver fler skattebetalare och att fler måste få en lön att leva på. Då kan det aldrig vara ett problem när det går bra på några ställen. Fler måste alltså få jobb.

Inte sedan ABBA år 1974 vann Melodifestivalen med Waterloo har det varit så få som jobbat som det är i dag. Jag gör den liknelsen för att ni riktigt skall känna hur länge sedan det är. Inte sedan Anders Sundström, som just lämnade kammaren, var barn har det varit så liten andel av svenska folket som jobbat som det nu är.

Fler måste vara med och skapa välfärden, åt sig själva och åt andra. Det är den enda vägen ut ur nuvarande samhällssituation. Målet måste vara jobb, jobb, jobb.

Sossarnas statistikpolitik utgår från helt fel mål och helt fel problemformulering. Då blir det också fel resultat. Vi måste ha fler jobb som mål. Medlet måste vara att skapa förutsättningar för jobb.

Statistikpolitiken, som för övrigt Socialdemokraternas lokala företrädare i många fall vill slippa, leder åt fel håll. De som ansvarar för verksamheten lokalt har begärt en frizon. Enligt uppgift förbereds en proposition med förslag om att skåningarna skall slippa regeringspolitiken. Storstadskommitténs socialdemokratiska majoritet kommer att föreslå att alla storstadsområden skall slippa regeringens arbetsmarknadspolitik. S-politikerna vill alltså befria sina egna kommuner från regeringens politik. Vi i Folkpartiet tror att det är bäst att befria hela Sverige från regeringen och dess statistikpolitik.

Statistikpolitiken gäller även jämställdheten. Man kallar sig ju för världens mest jämställda regering och tror att man är jämställd därför att man har ökat kvinnornas andel på olika politiska poster. Det är i och för sig bra men det är beslutens innehåll som räknas. Det spelar ingen roll om det är kvinnor eller män som tar beslut som leder till ojämslällda förutsättningar; det blir fel i alla fall. Jämställdhet betyder lika villkor. Regeringen har en lång lista över insatser som på olika sätt har försvårat för kvinnor. Man vill inte gå in och göra förändringar som förbättrar möjligheterna för kvinnor och män att dela på jobb och på ansvaret för hem och barn.

Vi har en rad förslag som skulle öka förutsättningarna för kvinnor och män att få lika möjligheter. Det är inte en politik som kostar extra. Jämställdhet är ingen lyxpolitik. Vad det handlar om är strukturförändringar och ett nytt synsätt. Det gäller F-skattsedel även åt moderna företag som kvinnor ofta jobbar med och sänkt skatt på tjänster. Vidare handlar det om att man släpper loss tjänsteföretagen inom vård, omsorg och utbildning, där många kvinnor finns. Det här skulle ge kvinnor fler arbetsgivare och större möjligheter att starta eget och större möjligheter att faktiskt få rättvisa löner. Det skulle också ge alla kvinnor som fortfarande har huvudansvaret för hushåll och barn mer att välja på och större möjligheter att själva bestämma över sina liv och över vad som är den bästa kvaliteten för dem – dvs. möjligheter att själva bestämma vid det egna köksbordet.

Jämställdhet kräver makt, inte bara antal. Verklig jämställdhet handlar faktiskt allra mest just om jobb, försörjning, rättvisa löner och möjligheter att själv bestämma över arbete och inom familjen. Detta gäller både kvinnor och män. Också här har regeringen kapitalt misslyckats med att föra de olika frågorna framåt.

Arbetstidsfrågorna har också diskuterats mycket i detta sammanhang. När det gäller arbetsdelning kommer det ett helt bak- och framresonemang, att det skulle vara solidariskt att inte delta i skapandet av resurser utan att bara delta i förbrukandet av resurser. Men det måste väl vara precis tvärtom. Solidaritet är ju att alla vi som orkar och kan vara med och skapa ser till att vi gör det, så att de som inte kan tillförsäkras både försörjning och den omsorg som behövs.

Arbetstidsförkortning kan vara en mycket bra välfärdsreform men knappast en ofärdsreform. Vi i Sverige, liksom människor i andra länder, kommer säkert att fortsätta precis som hittills med att ta ut en ökad välfärd i olika former av arbetstidsförkortning. Vi kan dock inte ta ut en minskad välfärd i form av kortare arbetstid. Det är helt omöjligt. Sverige behöver en arbetstidsreform – mer att bestämma om i avtal och framför allt lokalt och enskilt. Människor måste få större möjligheter att hitta

lösningar som är till nytta för både den enskilde och för företaget och som är sådana att man kan dela på vinsterna därav – såväl de ekonomiska som de mänskliga vinsterna. Vi liberaler tror alltså att en arbetstidsreform är *ett* led i en politik för fler jobb.

Vi behöver också en skattereform som gör att det lönar sig att arbeta och lönar sig sämre att förbruka resurser och miljö. Det kommer min kollega Isa Halvarsson att återkomma till senare under debattens gång.

Jag vill avsluta med att säga att Sverige behöver fler skattebetalare, fler människor som får en lön att leva på. Det är bara fler jobb som kan ge mer vård.

Anf. 165 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Karin Pilsäter tar upp arbetstidsförkortningen och ser den som en välbehövlig välfärdsreform som man bör ta sikte på. Hon menar att vi behöver en arbetstidsreform i någon riktning. Det tycker jag är bra. Karin Pilsäter har också talat mycket om jämställdhet. Det är alldeles utmärkt.

Min fråga till Karin Pilsäter blir: Ser Karin Pilsäter här något samband med arbetstidens ojämlika fördelning mellan könen, dvs. att män i stor utsträckning jobbar alltmer med lönearbete medan kvinnor frivilligt, oftast ofrivilligt, tvingas välja deltid? Arbetstiden är ojämlikt fördelad mellan könen. Ser Karin Pilsäter något behov av att aktivt försöka förändra den fördelningen så att den blir mer rättvis och jämlik?

Anf. 166 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns ett mycket starkt samband, men jag tror att Vänsterpartiet och många andra faktiskt angriper saken från fel håll. Jag tror inte att det är tvångsmässigt, lagstiftningsvägen, som man får männen att yrkesarbeta mindre och ta ett större ansvar hemma. Det finns ingen som helst empiri i det. Jag tror tvärtom att olika åtgärder för att underlätta för kvinnor och män att dela på ansvaret hemma automatiskt kommer att leda till att man också får jämlikare förhållanden på arbetsplatser. Det finns många andra reformer. En del skall man göra lagstiftningsvägen, en del kan vi politiker bidra med via opinionsbildning. Det finns mycket att göra i avtalen som vi inte skall lagstifta om men där vi som politiker kan opinionsbilda för att få mer moderna avtal som gör det lättare för både kvinnor och män att kombinera förvärvsarbete och ansvar för hem och barn. Att karlarna skulle hjälpa till mer hemma därför att de har kortare arbetstid tror jag inte ett ögonblick på.

Anf. 167 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Om karlar hjälper till mer eller mindre om de får kortare arbetstid är ett oskrivet kort – jag delar den uppfattningen. Men i dag jobbar kvinnor deltid. Det handlar delvis om att hela den kvinnliga arbetsmarknaden är organiserad i deltid. Man har inget alternativ. Normen med åttatimmarsdag och heltidslöner präglar männens arbetsmarknad. Vill man förändra detta tror jag att man kan ha nytta av ett politiskt redskap om man verkligen vill förändra detta så att kvinnor skall ha tillgång till heltidslöner och möjlighet att försörja sig själva.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det finns andra saker där Folkpartiet har visat framfötterna och som jag känner stor respekt för. Det är t.ex. att lagstifta om en obligatorisk pappamånad. I Vänsterpartiet vill vi öka det till två månader. Vi tycker att det här att använda politiska instrument för att stimulera en rättvisare fördelning mellan könen är ett bra sätt att arbeta på. Vad tycker Folkpartiet om detta?

Anf. 168 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det torde väl ha framgått av att det var vi som genomförde den s.k. pappamånaden vad vi tycker. Vi tycker att det hade varit ännu bättre om man hade fortsatt och kombinerat med piskan i form av att den är styrd till vardera föräldern med en morot som innebär att man skulle ha högre ersättning. Nu har Socialdemokraterna tyvärr tagit bort det.

Jag tror fortfarande att det bästa sättet att förbättra villkoren på arbetsmarknaden för kvinnor är att se till att vi får fler jobb och att vi får en större variation på arbetsmarknaden, särskilt den arbetsmarknad som gäller för kvinnor: fler privata alternativ, större möjlighet för kvinnor att välja olika arbetsgivare och en mer marknadsmässig möjlighet för kvinnor att få heltidslöner och rättvisa löner för de arbetsinsatser som de gör. Dit kommer man inte via arbetstidsförkortning.

Anf. 169 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Året är 1998, och det får mig att tänka 150 år tillbaka i tiden då det kom ut en mycket berömd bok skriven av Karl Marx och Friedrich Engels. I en amerikansk tidning för inte så länge sedan utnämnde man Marx till vår meste trendsättare, han som hade framtidens idéer. Jag tror att det kan finnas anledning att försöka ta det litet mera långsiktiga strukturella greppet på dagens diskussion.

Vad är det som händer i den moderna kapitalismen? Vad har den frågan att göra med dagens debattämne, sysselsättning? Det är nämligen så att sysselsättningen liksom jämställdheten är en maktfråga.

Det personliga ägandet, sade Per-Ola Eriksson, behöver öka. På Stockholmsbörsen har det individuella privata ägandet gått ned från 50 % 1970 till i dag lägre än 20 %. Det är de anonyma stora institutionella ägarna, de lata kapitalisterna, de som enbart tänker på kortsiktig avkastning som har ökat sitt ägande, människor som saknar varje idé om hur man skapar nya produkter, ställer om till kretsloppssamhället osv.

Alf Svensson gjorde ett mycket märkligt inlägg tidigare här i dag där han sade någonting om att vi måste återupprätta de gamla grekiska och romerska traditionerna. Kanske Mats Odell kan förklara vad han egentligen menade. Var det alltså den romerska diktaturen eller kejsarnas tro på orakel och på att man genom att titta på inälvor kan utröna framtiden?

Jag kom också att tänka på en mycket välkänd man som för mycket kort tid sedan uttalade att han tyckte att det vore bra med mera andlighet i de kurser där man skulle lära sig företagsledning i Sverige.

Det skulle vara intressant att höra vad både Mats Odell och de folkpartistiska representanterna anser om det mycket märkliga faktum att vi 1998 kan ha en man som har ärvt så mycket makt utan några som helst egna kunskaper om produktionen, utan eget arbete och sparande. Han har

ärvt makten i princip över halva svenska storföretagsamheten. Har ni som liberaler ingen som helst synpunkt på denna oerhörda maktkoncentration och vad det betyder för stagnationen i det svenska näringslivet att det är sådana som är makthavarna? Det är inte de kreativa företagarna som har makten över näringslivet, utan det är de lata kapitalisterna som saknar varje kunskap och som tror på andeväsen.

Det skulle också vara intressant att höra vad Karin Pilsäter säger om uppgiften att det är 35 män, enbart män, som sitter i minst fem bolagsstyrelser på Stockholmsbörsen. Det är inga sådana som har hittat på någonting själva utan finansknuttar som placerar pengar. De skapar ingen förädling. De skapar ingenting nytt.

En annan mycket viktig trend i det kapitalistiska ägandet, förutom förskjutningen från industrikapitalister till finanskapitalister, är det som ekonomerna brukar kalla humankapitalet. I de moderna storföretagen har man räknat ut att kunskaperna i de arbetande människornas huvud är tre–fyra gånger så mycket värda i genomsnitt jämfört med det s.k. fysiska kapitalet, dvs. maskinerna, byggnaderna osv. Det här visar hur oerhört betydelsefullt kunskaperna är i utvecklingen av företagandet. Däremot anser jag att Bertil Perssons övertro på att vi med det akademiska – fler doktorer och fler professorer – löser detta. Så är det inte, utan den genomsnittliga svenska uppfinningen görs i princip bakom ladan, litet förenklat uttryckt. Det handlar om en bredd på kunskaperna, en bredd på den praktiska kunskapen.

Carl Bildt sade här tidigare att Socialdemokraterna inte har gjort upp med socialismen. Också detta skulle jag gärna vilja ha utrett, men det finns väl ingen chans till det i dag.

Ni moderater har nyligen gjort upp med regeringen om att avveckla det stora socialiseringsspöket AP-fonderna. De skall ni nu skrota. Den statliga storbanken skall ju säljas ut. Är ni inte nöjda? Det som ni har kallat för socialism är på väg att totalt avvecklas.

Nu är det inte detta som är socialismens innebörd. Socialismens ursprungliga idé är att de kunniga och arbetande människorna är de som skall ha makten och också förmågan att utveckla välfärden och fördela resurserna på ett solidariskt och jämlikt sätt.

Anf. 170 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! De lata kapitalisterna har faktiskt blivit betydligt färre i Sverige under de senaste 50 åren. De mekanismer som finns i en marknadsekonomi är att man väljer att inte köpa aktier i företag som drivs av sådana lata och inkompetenta personer som gör att deras företag blir mindre lönsamma, mindre vinstgivande och att aktiekurserna går upp mindre än i andra företag som är mera professionellt skötta. Det är så det fungerar.

Det som Johan Lönnroth säger är intressant. Jag förstår att det är familjen Wallenberg som han syftar på. Menar Johan Lönnroth åberopandes Marx att man från Vänsterpartiet vill socialisera bankerna? Är det så som man nu skall återinföra Marx teorier? Han var ju så modern sade Johan Lönnroth.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 171 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Först skulle jag väldigt gärna vilja höra vad Carl B Hamilton har för synpunkt på det faktum att en man eller ett par män kan ärva makten över halva svenska näringslivet utifrån något slags gammel-liberal ståndpunkt. Har inte Carl Hamilton någon som helst synpunkt på denna oerhörda maktkoncentration som dessa män har fått till skänks därför att de har råkat födas in i en viss familj?

Hans Andersson redogjorde för våra förslag om framtidsfonder, att man genom statliga beslut ser till att de pengar som annars rinner i väg till spekulation i stället investeras i framtiden. Det är ett av våra förslag.

Det har uppstått en ny mycket viktig debatt om de nya premiereserv-system som tyvärr kommer att växa fram. Vi anser att där måste den samlade arbetarrörelsen se till att de arbetande människorna tar initiativet och utvecklar ägaransvaret.

Anf. 172 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Folkpartiet är för arvsskatt bl.a. av det skälet som Johan Lönnroth anförde.

Det intressanta är att de som är oprofessionella och som sköter sina företag bara för att de har ärvt dem, men som inte klarar av det, kommer att förlora i en marknadsekonomi.

Jag återvänder till min fråga som anknyter till beskrivningen att Johan Lönnroth och hans parti tydligen vill konfiskera privata förmögenheter av den dimensionen. Är det på det sättet? Har ni återvänt till denna hållning från Hilding Hagbergs tid eller inte?

Anf. 173 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Nej, Carl B Hamilton, vi lägger inte fram några konfiskationsförslag. Däremot lägger vi fram förslag om att man skall skärpa förmögenhetsskatten och arvsskatten. Det var oerhört glädjande att höra Carl Hamilton. Det var första gången på mycket länge som jag hörde en folkpartist tala om arvsskatten. Men jag misstänker starkt att det handlar om mycket små pengar.

Jag efterlyser fortfarande Carl Hamiltons synpunkt: Vad anser Carl Hamilton att man skall göra åt den oerhörda maktkoncentration som ligger i händerna på ett litet antal herrar som egentligen inte vet någonting om den praktiska produktionens villkor och som inte har några som helst idéer om vad man långsiktigt vill med den svenska ekonomin och med sysselsättningen? Det enda de kan är möjligen en del om andeväsen och om finansiell ekonomi.

Anf. 174 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Johan Lönnroth tar upp att det finns för mycket ”mansknuttar” i företagsledningarna. Det känns skönt att kunna säga att vi är helt överens. Johan Lönnroth sade att det finns många av dessa som inte vet någonting. Problemet är kanske att alldeles för många har nominerats till dessa poster och handplockats genom kompis-skap och inte på grund av kompetens. Där delar jag Johan Lönnroths uppfattning.

Det ligger nog mycket till grund för detta. Givetvis är herrarna medskyldiga, men jag tror också att kvinnor har alldeles för svårt att stötta varandra. Det här med jämställdhet skulle jag gärna ta en lång diskussion med Johan Lönnroth om.

Anf. 175 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Det kan vi gärna fortsätta att diskutera en annan gång.

Jag har varit på en del bolagsstämmor under de senaste åren och bl.a. argumenterat för fler kvinnor i de större bolagens styrelser. Problemet är bara att där finns mycket litet av demokrati. Det handlar i huvudsak om något slags fätalsvälde och ibland om en ren diktatur.

Det kan föras en lång debatt på en bolagsstämma som sedan slutar med att fem eller sex herrar från de stora institutionella ägarna ställer sig upp och säger att de instämmer i det förslag som någon av höjdarna i näringslivet har lagt fram.

Jag vill gärna fortsätta debatten om jämställdhet, men jämställdhet har, precis som Karin Pilsäter sade, med makt att göra. Det måste finnas demokrati och makt för att man skall kunna göra någonting åt detta.

Anf. 176 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Herr talman! Kort: Det gäller också att få in kvinnor i dessa styrelser och att kvinnorna är så starka att de orkar att fortsätta att föra diskussion på sitt kvinnliga sätt. Problemet är också det klimat som många gånger råder i dessa bolagsstyrelser, det hierarkiska systemet där det bara är en som kan vara högst upp i hierarkin medan de andra skall sitta snällt och lyssna. Detta är en stor fråga om attityder, värderingar och förhållnings-sätt gentemot varandra.

Anf. 177 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag har återigen mycket litet att invända mot detta.

De 35 män som jag talade om, liksom i huvudsak nästan alla de som sitter i de stora bolagens styrelser, har i stort sett samma värderingar. 90 % av dem röstar på Moderaterna. De anser i princip att kvinnorna har fått breda ut sig för mycket. Man vill hellre att kvinnorna skall vara hemma och sköta basservicen. Man har kort sagt reaktionära högervärderingar. Det är genomgående.

Detta är en av våra stora maktfrågor. Det stora problemet är ju att hur demokratiskt som svenska folket än kan välja till denna kammare, så ligger en mycket stor del av makten i händerna på sådana som helt enkelt har råkat födas in i vissa familjer och därför blivit mycket rika och fått mycket stor makt. Det måste vi göra någonting åt.

Anf. 178 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag håller gärna med Johan Lönnroth om att det inte är mer av transcendental meditation som svenskt näringsliv behöver. Också jag blev chockad när jag såg bilderna från dessa seanser över flummig-heten och försvaret för denna från hög nivå inom S-E-Banken.

Men sedan tycker jag ändå att Johan Lönnroth faller i andra diket när han vill plocka fram Marx ur garderoberna igen. Snacka om nyandlighet! Är det någon ideologi som har ställt till så mycket elände på detta jord-

*Fel! Okänt
växelargument.*

klot som den som har marxistiska förtecken är jag intresserad av att få reda på det. Men det är en enormt negativ sak att ta fram marxismen ur historiens garderob, Johan Lönnroth.

Det återstår nu åtta månader av den här mandatperioden. Det är åtta månader kvar till valet. Då kanske det är dags att börja förbereda ett bokslut över det ämne som vi diskuterar i dag, nämligen regeringens sysselsättningspolitik. Den är ju fullständigt misslyckad. Denna statistik- och kamouflagepolitik introducerades ju i och med själva målet att halvera den öppna arbetslösheten. Det ledde till felaktiga åtgärder. Åtgärderna kritiseras numera av alla, utom möjligtvis av Per-Ola Eriksson. Men LO, Aftonbladets ledarsida, AMS generaldirektör osv. anser att det är en felaktig statistik- och kamouflagepolitik som måste förändras.

Lars Calmfors skrev en intressant artikel på DN-debatt i lördags. Han skrev att det verkar som om vi i Sverige i praktiken har börjat acceptera den höga arbetslösheten. Jag vet inte hur det är med det, men regeringen tycks utgå från att det är på det viset när man har byggt upp sin politik. De effektiva åtgärderna mot arbetslösheten har nu av uppenbarligen valtaktiska skäl avförts från dagordningen, i den mån de över huvud taget har funnits där i någon annan form än som testballonger i första halvlek under mandatperioden. Men de sköts mycket snabbt ned av någon sorts målsökande artilleri från LO-borgen vid Norra Bantorget.

Nu verkar det bara gälla för regeringen att hålla nere den registrerade arbetslösheten genom åtgärder som minskar utbudet av arbetskraft. Ingen tror längre att regeringens politik leder ens till den halverade öppna arbetslösheten år 2000. När det gäller att skapa ett bättre företagsklimat rör sig Göran Persson och hans ministär i en främmande terräng med gulnade kartblad och gravt missvisande ideologiska kompasser. Därav den fallande sysselsättningen, därav misslyckandet när det gäller att ge en värdig vård och en bra skola för våra barn.

Men, herr talman, det är på få områden som Socialdemokraternas ideologiska låsningar framstår så tydligt som när det gäller möjligheten att öppna tjänstesektorn till en arbetsmarknad också för tjänster som riktar sig till hushållen. Det har av ideologiska skäl effektivt blockerats av regeringen under hela denna mandatperiod. Det är djupt tragiskt, eftersom en mängd länder runt om i EU-området framgångsrikt har genomfört reformer som har åstadkommit tusentals nya företag och nya jobb på detta område.

Tjänsteutredningen visar att det finns både en efterfrågan på den här typen tjänster och att det finns ett stort utbud av människor som skulle vilja arbeta inom denna sektor. Det finns tillförlitliga kalkyler som bygger på siffror och nyckeltal i tjänsteutredningen. De visar att det går att åstadkomma uppemot 60 000–70 000 nya heltidsjobb om man vågar ta bort de ideologiska skygglapparna på det här området.

Vi kristdemokrater har föreslagit enkla åtgärder. Om man tar bort den skadligaste delen av skattekillen på arbete minskar kostnaden för den som köper tjänsterna – en skattereduktion av dansk modell, som nu har permanentats av det danska folketinget. Vi föreslår att ROT-avdraget utvidgas till att inkludera flera tjänster som hushållen efterfrågar. Vi vill också göra det möjligt att göra avdrag för arbetskostnaden. Man bör också sänka förmånsskatten på de tjänster som många företag erbjuder i stället för t.ex. tjänstebil. Ganska många företag, inte minst de som nu har flask-

halsproblem därför att det inte finns tillräckligt med datakonsulter t.ex., erbjuds de anställda ett visst antal timmar hemservice för att de skall kunna fungera bättre. Eftersom förmånsskatten är alldeles för hög har man inte råd att ta emot servicen ens om företaget betalar hela kostnaden. Det här tror vi skulle vara mycket enkelt att genomföra. Det kostar nämligen inte heller särskilt mycket, eftersom det i dag inte flyter in några pengar att tala om i form av skatteinkomster. Huvudparten av dessa jobb utförs nämligen svart. Här ges också en möjlighet att förbättra förutsättningarna att lära unga människor att arbeta vitt och lagligt och att också lära de svenska hushållen att köpa sådana tjänster. En reformerad tjänstesektor, som vi kristdemokrater föreslår, öppnar alltså för vita, lagliga tjänster som köps av hushållen.

Nu vill jag fråga Inger Lundberg, som jag antar är den som för regeringens och Socialdemokraternas talan här i dag, varför socialdemokratin lägger en död hand över den här möjligheten. Vad väntar ni på? Med er nuvarande politik blir det bara färre och färre som får jobb i Sverige.

Anf. 179 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag måste bara få fråga Mats Odell om han har läst någonting av Marx. Jag har läst Bibeln, Mats Odell. Men jag misstänker starkt att Mats Odell inte har en blek aning om vad Marx egentligen skrev. Att det sedan har begåtts många illdåd i Marx namn är sant, men de har ännu inte hunnit komma upp i klass med den mängd illdåd som också har begåtts i Jesu, Guds och kristendomens namn. Men, som sagt var, frågan är: Vet Mats Odell över huvud taget någonting om Karl Marx?

Anf. 180 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet började i dag med att representeras av partiledaren Gudrun Schyman, som började ställa frågor kring hur pensionssystemet fungerar – baskunkaper som man kan läsa sig till. Andra partiledare fick stå och undervisa henne om detta.

Nu skall jag svara på frågor om Marx. Jag har bara försökt säga att politiker som har kallat sig för marxistiska har åstadkommit ganska mycket problem, för att uttrycka mig väldigt försiktigt. När Johan Lönnroth nu säger att det inte är någonting jämfört med de illdåd som har skett i Jesu och kristendomens namn tycker jag att han nästan passerar de lågvattenmärken som Anders Sundström och Göran Persson tidigare har stått för i den här debatten.

Det skulle vara intressant att höra av Johan Lönnroth vad det är i marxismen som ni nu är beredda att föra fram från Vänsterpartiets sida. Det kanske är en litet mer konstruktiv inledning på en dialog kring marxismen i svensk och i Vänsterpartiets tappning. Vänsterpartiet marxistpesimisterna, eller vad kommer det nya namnet att bli?

Anf. 181 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Om Mats Odell hade läst Marx hade han vetat att Karl Marx en gång sade att han inte skrev några recept för framtidens soppkök. Marx angav ett sätt att tänka om historien. Vad jag i all anspråklöshet försökte göra i mitt lilla anförande var att uppmana till förståelse för

det tankesätt som Marx hade i fråga om produktivkrafterna för att vi skall förstå den historiska utvecklingen. Men Odell vet ingenting om Marx, och därför tror han att det är fråga om något slags lyckolära om hur vi skall bete oss, vilka skatter vi skall sänka eller vad det nu är han tror.

Till sist bara: Vad menade Alf Svensson, Mats Odell, när han sade att vi skall återupprätta de gamla grekiska och romerska traditionerna?

Anf. 182 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det var nog ingen tillfällighet att Karl Marx såg fram emot ett stort behov av soppkök i de länder där hans ideologi skulle komma att tillämpas. Att han inte skrev ut några recept för detta kanske var en bra hållning.

Johan Lönnroth har talat om datakapitalister. Det leder naturligtvis till tankar undan för undan. Det har här talats om familjen Wallenberg. Jag skulle då vilja fråga hur Johan Lönnroth vill rangera in sin egen partiledare, Gudrun Schyman, som såvitt jag förstår nu är delägare med insatt kapital i ett företag. Är hon lat kapitalist, eller är hon flitig småföretagare? Det kanske kunde vara intressant att få den frågan klarlagd när vi nu försöker kategorisera olika företagare i de termerna.

Anf. 183 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag talar gärna med Mats Odell om tjänstesektorn, men inte nu. Jag vill ägna mina sex minuter åt att tala om de mest utsatta delarna av Örebro län.

Herr talman! I somras återinvigdes bostadsområdet Polstjärnan i Hällefors. Bostäder hade rivits. Utemiljön hade förändrats i ett nedslitet område från 70-talet. Men framför allt: En modig styrelse för ett litet kommunalt bostadsföretag vågade det ingen annan vågade. Man använde de allra bästa av dagens skulptörer för att skapa en miljö som människor kunde känna stolthet över och som väckte genklang i hela landet.

I Karlskoga kunde arbetsförmedlingen redovisa nästan 300 nya jobb i november/december. Telemarketingföretag som Transcom – som inte fanns för några år sedan men som i dag har bortåt 700 anställda – nyanställde. Verkstadsföretag som Iplast har flyttat från Norge till en utsatt kommun i Örebro län. Det är resultatet av att det börjar gå bättre för Sverige och av envetna kommunala insatser där jobben satts i förgrunden. Men det är också resultatet av det av Folkpartiet och Moderaterna så förhånade regionalpolitiska stöd som är viktigt när utsatta regioner förnyar sitt näringsliv. I Lindesberg har lärocentrum etablerats i den gamla masugnen. Småföretagare får möjlighet att på hemmaplan möta de bästa företagsekonomerna.

Det här är viktiga exempel på kraft och förnyelse. Men de sker mot en mörk bakgrund. Per-Ola Eriksson beskrev hur vi under en följd av år har haft en kraftig omflyttning i vårt land och en allvarlig tillbakagång. Kommuner som Ljusnarsberg och Hällefors har förlorat runt en tredjedel av sina invånare under en tjuugoårsperiod. Karlskoga har trots sina många framgångar i dag 1 000 tomma lägenheter.

Det är många unga som flyttar, och det är mycket positivt i deras flytt. Det är flytt till högre utbildning och till spännande upplevelser. Men det allvarliga är att de inte flyttar tillbaka. Jobb finns inte för många av dem.

Det sker en utarmning. Vi får en allt äldre befolkning i stora delar av Sverige.

Lokalt finns det engagemang, och där finns det många nycklar till utveckling av de samhällen som haft en kraftig tillbakagång. Men det krävs att de får stöd i strukturomvandlingen. För detta krävs det målmedvetenhet, fantasi och mod. Låt mig ge några exempel. Låt oss använda företag som Telia och Posten för att låta hela Sverige leva och inte bara tillväxtområdena. Där var den diskussion som fördes om teletaxorna i höstas viktig. Där är det också viktigt att statens företrädare i styrelserna förstår vikten av en IT-utveckling i hela landet.

Låt oss se på hur statliga bolag och myndigheter decentraliserar *sin* verksamhet. De måste gå före när det gäller att se hur ny teknik ger möjlighet till decentralisering.

Carl Tham har gjort ett enastående arbete. Han har vågat det tidigare utbildningsministrar inte vågade. Han har vågat prioritera de mindre och medelstora högskolorna och ge högskolor som Örebro möjlighet att stå på tröskeln till att vara universitet.

Det krävs att vi prioriterar infrastrukturinvesteringar som har betydelse för Bergslagen. Det gäller Bergslagsdiagonalen. Det gäller Bergslagsbanan. Det gäller också att vi klarar av att se det nya, att t.ex. flera statliga myndigheter gör som Arbetslivsinstitutet, som går ut i Bergslagen och satsar på något som Sverige tidigare har varit svagt på; design och marknadsföring. Det gäller att vi här i huset förstår att det kanske är just i Bergslagen som vi skall göra en stor och framtidsinriktad satsning på design.

Det krävs mod för att tänka nytt ibland. Grythytte akademi växte fram genom ett gemensamt engagemang i utbildningsutskottet för några år sedan – mot byråkrater, mot departement, mot alla dem som tyckte att det här var mot alla regler. Det är i dag en av de mest spännande regionalpolitiska satsningarna. Det handlar om 115 ungdomar i en synnerligen utsatt del av Bergslagen. Det är många ungdomar som forskar och samverkar med livsmedelsindustrin i Bergslagen. På sikt kan det här bli något mycket stort.

Herr talman! Omvandlingen och omflyttningen i Sverige tillhör 2000-talets stora utmaningar. Det krävs fantasi och mod för att stödja de krafter som finns i Bergslagen, som finns i utsatta delar av Sverige. Hela vårt arbete måste inriktas på att hela Sverige skall leva. Unga människor skall ha möjlighet att verka i områden som Bergslagen.

Då krävs det också att vi vågar pröva sådant som det förslag om möjlighet till pension från 60 år som ett antal kommunalråd kom med för några dagar sedan.

Anf. 184 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Herr talman! Ja, folk flyttar ut. Det finns inga jobb för dem. Det krävs mod för att tänka nytt ibland, säger Inger Lundberg. Om vi nu skulle försöka se vilka möjligheter det finns att just skapa de efterlängtrade jobben?

Jag vill göra samma försök som jag har gjort tidigare, men den här gången med Inger Lundberg, som jag väl ändå får se som en socialdemokratisk representant som är kvar här. Då vill jag fråga om Inger Lundberg på något sätt tror att lättnader i skatte- och avgiftspolitiken skapar bättre

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

förutsättningar för näringslivet att växa. Eller spelar det över huvud taget ingen roll? Kan man höja skatter och avgifter hur mycket som helst? Påverkar det inte näringslivet?

Jag ställde den frågan till näringsministern, men jag fick inget svar. Nu vänder jag mig till Inger Lundberg.

Anf. 185 INGER LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Det faktiska skattetrycket har minskat radikalt sedan socialdemokratin tog ansvar för Sverige. Vi hade en utgiftskvot i Sverige som var förödande. Det har lett till skattehöjningar på många områden. Det finns områden där det finns anledning att se över beskattningen. Så har socialdemokratin också gjort. Ett exempel på det är de lättnader i ägarbeskattningen riktade mot de mindre och medelstora företagen som har skett. Ett annat exempel är den sänkning med 5 % av arbetsgivaravgiften som i första hand kommer de små företagen till del.

Men det som är farligt, och det är det viktigt att säga till Moderaterna, är ofinansierade skattesänkningar. Ingenting skadar ekonomin och den svenska industrin mer än ett ekonomiskt moras och höga räntor som beror på att man ser lättjefullt på skatteutvecklingen.

Anf. 186 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Herr talman! Jag talar inte om några ofinansierade skattesänkningar. Man kan, som vi har föreslagit, t.ex. avveckla företagsstöden. Det ges ut tiotals miljarder kronor per år. Det här med arbetsgivaravgifterna som har sänkts med 5 % är bra för dem som får glädje av det. Enskilda näringsidkare får inte det. De ses inte som direkta arbetsgivare. Det var *dem* jag talade om. Kan det vara rimligt att proportionerna är att den som utför jobbet, en enskild näringsidkare, får behålla ca 25 % medan resten går bort i avgifter och skatter? Är det rimligt?

Anf. 187 INGER LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! När man lyssnar på moderater och folkpartister så blir det mindre och mindre företagarna får ha kvar för varje anförande. Visst, vi har höga skatter i Sverige. Men höga skatter innebär samtidigt att vi har en offentlig, gemensam sektor som spelar en oerhört viktig roll för ekonomins produktionssätt. Det gäller insatser som utbildning och barnomsorg. Den efterfrågan som finns från den gemensamma sektorn spelar också en oerhört viktig roll.

Sedan finns det, som Mats Odell var inne på, vissa områden av ekonomin som kan vara skattekänsligare än andra. Det är också därför som regeringen nu diskuterar och har gjort – inte en ytlig och slarvig, utan en seriös analys av tjänstebeskattningen.

Anf. 188 EVA BJÖRNE (m):

Herr talman! I mitt hemlän Västernorrland har arbetslösheten minskat litet under 1997. Varslen har också minskat, och det har anmälts fler lediga jobb än under 1996. Men förändringarna är tyvärr relativt små, och i december 1997 var 18 533 personer utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det motsvarar nästan 12 % av befolkningen eller 15 ½ % av arbetskraften.

SAF har gjort en rundfråga till sina företag i länet. Resultatet visar att framtidstron i länet är sämre än den var för tre år sedan. År 1997, förra året, trodde 23 % av företagen på en expansion och nyanställning. År 1994 var det 36 % som trodde att man skulle kunna expandera och nyanställa.

Under 1997 ökade också antalet personer i åtgärder. Speciellt under december gjorde man en stor ansträngning och många hamnade i åtgärder. Främst ökade arbetsplatsintroduktionen, men även arbetsmarknadsutbildningen ökade på grund av den lilla minskning av volymmålen som kom. Det tycker jag var mycket glädjande, eftersom den efterfrågan på arbetskraft som finns i länet och den kompetens som arbetskraften har inte motsvarat varandra särskilt bra.

Hade vi sluppit regeringens volymkrav och billiga åtgärder som API, ALU, håll-i-gång-kurser och allt vad det är skulle betydligt fler människor även i mitt hemlän ha haft jobb i dag. Vi moderater har påtalat det här ända sedan volymmålen infördes, men regeringen är och har varit mest intresserad av att visa låga siffror för den öppna arbetslösheten. Man bryr sig inte om de arbetslösa människorna eller alla de i dag totalt nedkörda och frustrerade arbetsförmedlare som inte har fått arbeta med sina verkliga arbetsuppgifter utan tvingats administrera och genomföra meningslösa åtgärder.

AMS personal har faktiskt yrkeskunnande för att förmedla lediga arbeten och tillsammans med de arbetssökande som saknar adekvat kompetens sy ihop utvecklingsprogram som leder till arbete. Därför skulle jag vilja vädja till de socialdemokrater som finns här: Påverka Margareta Winberg! Ta bort volymmålen! Låt AMS-personalen och de arbetssökande få möjligheter att tillsammans göra individuella program som leder fram till jobb för dem som saknar kompetens.

Men vi behöver också många fler arbetstillfällen i Västernorrland. I Örnsköldsvik, där det finns många små företag i förhållande till befolkningen, ökade antalet lediga platser med 27 % mellan åren 1996 och 1997. Det är 400 jobb, och det är bra. Men det skulle ha varit många fler jobb om skatter och avgifter, arbetsmarknadslagstiftning och det byråkratiska krånglet hade varit annorlunda.

Vi har också i Västernorrland många stora industrier: MoDo, SCA, Akzo Nobel och Gränges Aluminium – företag som agerar på en internationell marknad och som svarar för att vi får ett stort exportnetto till Sverige. Samtliga dessa företag är expansiva, effektiviserar och söker nya marknader. Ett stort krx är att de använder stora mängder elenergi och att elförsörjningsläget är minst sagt snurrigt. Detta drabbar det här länet mycket hårt.

SCA har t.ex. under tio år kämpat för att få bygga en fabrik för LWC-papperstillverkning på egen mark. Under dessa år har situationen för elpriset och elmarknaden ändrats. Nu är det väldigt osäkert om man kommer att bygga. Samtidigt fick SCA under fjolåret på tre månader klartecken för att bygga en fabrik i centrala London. Just nu bygger man också en fabrik i Österrike.

Akzo Nobel beslutade i fjol att investera i en fabrik i Norge i stället för i Sverige, på grund av elpriset och läget i energifrågan.

Gränges Aluminium överlever ytterligare ett år tack vare en gynnsam dollarkurs och terminssäkring. Man kommer dock att förhandla om ett

nytt elavtal under slutet av det här året, och fortsätter den här osäkra situationen är det mycket osäkert om produktionen kommer att fortsätta.

Det finns kreativa människor i länet, mycket kreativa människor, både inom industri och inom offentlig sektor. Sundsvalls kommun och SCA planerar t.ex. ett unikt projekt för att sammanföra den storskaliga energi-omvandling som sker i kraftvärmeanläggningarna vid Ortvikén och kommunens fjärrvärmeverk och ta till vara energiöverskottet. Det skulle ge en hel del arbetstillfällen.

Jag vädjar alltså till socialdemokraterna här i salen: Påverka er regering så att vi inte avvecklar kärnkraften utan får stabila planeringsförutsättningar och fler arbetstillfällen – även i Västernorrland.

Anf. 189 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Jag undrar om Eva Björne någon gång har funderat på hur man skall göra om man skall avveckla alla kärnkraftsreaktorer på säg tre till fem år. Hur blir då situationen för de företag i Västernorrland som Eva Björne talade om?

Anf. 190 EVA BJÖRNE (m) replik:

Herr talman! Vi vet att kärnkraftverken kan tuffa och gå säkert i bra många år till. Vi menar också att de skall få göra det och producera billig el till dess att vi hittar ersättningsenergi som kan motsvara behovet i det här landet.

Om man ser till miljöaspekterna, Arne Kjörnsberg, innebär den senaste hopkopplingen mellan Finland och Ryssland att vi kommer att importera kärnkraftsel från betydligt sämre kärnkraft än den vi har i landet.

Det är kapitalförstöring att i dag lägga ned fullt funktionsduglig kärnkraft. Och det är – ja, jag vet inte vad jag skall hitta för ord – att utsätta företag för nedläggning, ta bort arbetstillfällen och försämra landets ekonomi.

Anf. 191 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Eva Björne visste inte vad hon skulle hitta för ord. Jag förstår det. Det enda jag frågade var: Hur tror Eva Björne att industrier som behöver mycket energi skall klara sig om vi oplanerat måste avveckla kärnkraften eller om vi planerat skall göra det på fem år? Det var min korta och enkla fråga.

Anf. 192 EVA BJÖRNE (m) replik:

Herr talman! Jag saknar ord för att beskriva den fullständigt vansinniga plan som ni har för energiförsörjningen i det här landet: att helt plötsligt bara besluta att ta bort ett kärnkraftverk, dessutom ett som man inte äger utan skall expropriera – ta – från privat ägande, och ställa till med ett sådant bedrägligt elände för hela svenska folket. För det är vad det kommer att innebära, både ekonomiskt och miljömässigt.

Anf. 193 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Hur länge skall kvinnorna vänta innan de får samma behandling som männen i olika sammanhang? Att det har varit ännu värre

tidigare i mänsklighetens historia ursäktar inte att det går så långsamt med förändringarna i dagens samhälle.

På arbetsmarknaden har kvinnor lägre betalt för att de är kvinnor – inte för att de gör ett sämre jobb utan bara på grund av kön, sägs det i Kvinnomaktsutredningen. Detta har vi kvinnor vetat länge, men nu har en statlig utredning satt orden i svart på vitt. Kan vi också hoppas att männen i den här församlingen liksom i kommuner, landsting, regering och näringsliv läser detta och förstår att man inte kan fortsätta på det här viset?

Kvinnor har i alla tider varit uppfinningsrika och prestigelösa när det gäller att överleva. För att försörja sig och sina barn har de tagit de arbeten som har funnits och så gör uppenbarligen även dagens kvinnor. Antalet arbetslösa kvinnor är nämligen lägre än antalet män som går utan arbete. Kvinnor är också mer intresserade av utbildning i olika former för att förbereda sig för ett nytt jobb. Denna ödmjuka inställning leder uppenbarligen till att kvinnor erbjuds billiga och enkla åtgärder av arbetsförmedlingen. Man tar korta vikariat och ställer upp som springvikarier. Män ställer andra krav och nu måste kvinnorna göra detsamma. Det finns ingen anledning att kvinnor med god utbildning tar ett jobb vilket som helst, när en man i motsvarande situation kräver sysselsättning som motsvarar hans utbildning. Kvinnor måste höja huvudet och ställa större krav på rättvis behandling.

Arbetslivet måste också förändras för att ta till vara kvinnors kreativitet och förmåga att finna utkomster. Detta inte minst för att få bl.a. unga kvinnor att inte i strid ström flytta till storstäder och andra tillväxtcentrum, utan ge dem möjligheter till arbete och utveckling i alla delar av landet. En ny form av arbetsmarknad måste initieras där man förenklar för den som vill starta eget. Man kan kalla det självanställning, och det innebär att man öppnar ett konto i en bank eller annat kontoförande företag. Sedan går alla ersättningar in till detta konto och från det betalar det kontoförande företaget ut en generell och låg egenanställningsavgift. Den skall motsvara skatt, sociala avgifter och arbetsmarknadsförsäkringar. Avgiften skall vara så låg att ingen avskräcks av den. Den skall också gälla upp till ett visst intäktsbelopp om exempelvis 300 000 kr per år. Vid högre intäkter skall personen i fråga få f-skattsedel och komma in i vanlig taxering och med vanliga möjligheter till avdrag för kostnader o.d.

Ett annat område där kvinnor, särskilt på landsbygden, ofta söker sin utkomst är turismen. Man har möjligheter att erbjuda hantverk, övernattning, kulturupplevelser/naturupplevelser eller annat till turister. Här behöver samhället satsa mer på att samordna småskalig turism. För att locka tillräckligt många turister måste man gå samman och erbjuda hela paket. Tillsammans i en region kan man så skapa sysselsättning för flera mindre företag i näringen. För att nå utanför landets gränser måste man också gå ihop flera mindre regioner så att man har ett tillräckligt varierat utbud och så att den som funderar på att resa till Sverige kan se flera olika ställen och uppleva olika saker. Samhället behöver stödja verksamhet av det här slaget och ibland också ta initiativ till samordning. Avundsjuka mellan regioner och att man inte kan samarbeta kan annars hindra att människor får sysselsättning i både tätorter och landsbygd.

För att minska arbetslösheten för både kvinnor och män måste alla möjligheter till nyordning prövas. Även gamla idéer måste prövas på nytt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Kanske finns en annan vinkling i dag än för ett par år sedan. Kvinnor kan ofta vara prestigelösa och är redo att pröva nytt. Låt politiken på många sätt präglas av kvinnors sätt att tänka.

Anf. 194 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag kan dela uppfattningen i mycket av det Margareta Andersson sade i sitt anförande, t.ex. att kvinnor ofta får nöja sig med väldigt litet och att det är en ordning vi bör ändra på.

Men Margareta Andersson sade också att kvinnors arbetslöshet är lägre än mäns. Det stämmer ju, om vi ser till hur kvinnors arbetslöshet registreras, dvs. att man som deltidsarbetslös inte registreras som arbetslös. Man är ju sysselsatt. Kvinnor i Sverige äger i dag inte ens rätt att bli en pinne i arbetslöshetsstatistiken, utan skall nöja sig med deltidsarbete. Efter en period har man inte rätt till a-kassa. Då förs man ut ur systemet. Hela regelverket är alltså uppbyggt kring män och mäns arbetslöshet.

Är Margareta Andersson beredd att göra gemensam sak med Vänsterpartiet när det gäller att också gå vidare och synliggöra kvinnors villkor och kvinnors undersysselsättning.

Anf. 195 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är i det här fallet beredd att arbeta tillsammans med Ingrid Burman. Just de frågor som Ingrid Burman tar upp här är väldigt viktiga. Många gånger har vi alltså inte klart för oss hur situationen ser ut för många kvinnor på arbetsmarknaden.

En av de saker som jag anser vara mycket viktig är att man också kräver en annan behandling, att man inte accepterar korta vikariat, deltider och annat. Det gör inte männen och då behöver inte vi kvinnor göra det heller. Jag kan hålla med Ingrid Burman.

Anf. 196 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi nu blir två partier som tillsammans driver frågan att även kvinnor har rätt att få sin arbetslöshet, som i vissa delar ser annorlunda ut än mäns arbetslöshet, synlig och införd i statistiken och att vi gemensamt också strävar efter att ändra språkbruket. Kvinnors arbetslöshet är större än männens, men den ser annorlunda ut. Jag tror att det är viktigt även med de små detaljerna för att vi sedan gemensamt skall kunna få till de politiska redskap som behövs. Jag delar Margareta Anderssons uppfattning, och en rad av de förslag som hon har presenterat från talarstolen skall vi arbeta gemensamt för.

Anf. 197 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är glad för att Ingrid Burman och jag också kan vara överens om en del av de förslag som jag har lagt fram. Det finns fler, och vi behöver söka efter många fler okonventionella lösningar för arbetsmarknadsfrågorna.

Jag tycker också att det är viktigt att vi framför allt ser till att småföretagandet och kvinnors företagande underlättas i så stor utsträckning som möjligt. Det är inom det området, kanske inte minst inom en kooperativ verksamhet, som kvinnor i framtiden kommer att ha en sysselsättning, och det skall ske i alla delar av vårt land.

Anf. 198 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Inte sedan 1974 har sysselsättningen varit så låg i vårt land. Det är ett gigantiskt misslyckande för den socialdemokratiska politiken. När man ser så dåliga tendenser måste man ändra sig och sluta skydda sina politiska tragedier. Det är dags för en ny kurs.

Alltför ofta framställs arbetsmarknadsministern och AMS-chefen som huvudpersonerna i kampen mot arbetslösheten. Det är de inte. Kampen mot arbetslösheten måste vara en kamp för de människor och de processer som skapar nya jobb.

Ett väsentligt förändrat företagsklimat krävs, där hundratusentals enskilda människor känner det mödan värt att starta nya företag eller att expandera redan befintliga företag. För det krävs undanröjande av hinder av olika slag, men också att signaler ges – i stort och i smått – om ett nytt företagarklimat. Det gäller synen på företagen, människorna bakom företagen. Och där finns mycket att förändra. Jag vill ta två exempel på detta som stått att läsa i pressen de senaste veckorna och som visar att samhället inte förstår eller vill ta hänsyn till företagandets villkor:

I lördags tvingades företagaren bagaren Najafi i Forshaga att stänga sitt kafé. Det var kommunens ALU-kafé som konkurrerat ut honom genom att ha halva priset på mackor och bullar, något som man kunde ha eftersom man inte hade några lönekostnader för de anställda.

Claes Lindahl i Varberg vägrades uppskov med militärtjänsten. Hans expanderande dataföretag äventyras. ”Jag gör gärna lumpen – men inte nu”, säger han. På överklagandenämnden säger man att det främst är de som söker uppskov för studier som har en chans att få det.

En grundsten i ett företagsklimat där man törs investera i sina drömmar och satsa framåt är en stabil omgivning. Att lita på att spelreglerna inte förändras från dag till dag är nödvändigt för den som skall bygga upp en långsiktig verksamhet.

Förutom stabila spelregler är det givetvis också viktigt med goda ekonomiska incitament. För även om många inte främst startar eget för pengarnas skull, måste det finnas möjligheter att också tjäna på sitt företag. Skall man våga ta chanser och investera sina mödosamt ihopsparade slantar är det naturligtvis bra om det finns något att vinna. Vill vi ha växande och starka företag, måste de givetvis få gå med vinst – utan att företagen betraktas som spekulanter och klippare.

Den stora potentialen för en sysselsättningsuppgång torde finnas i tjänstesektorn. Men det krävs att de hinder som i dag står i vägen för nya riktiga jobb undanröjs. Företagsbeskattningen är i huvudsak konstruerad för storföretagen. Många av företagen inom tjänstesektorn – och många av dem som vi vill skall tillkomma – är typiska småföretag. I decennier har egna företagare i s.k. fåmansbolag direkt diskriminerats jämfört med de börsnoterade företagen. Fåmansbolagen har knappast betraktats som några ”hjältar”, snarare som presumtiva ”skattesmitare och fiffelare”. De snåriga och oöverskådliga skattereglerna måste ändras och sänkas i syfte att förenkla för fåmansföretagen.

En ständig källa till problem är framför allt de små företagens kapitalförsörjning, i synnerhet riskkapital för mindre tillväxtföretag. Förutom avskaffande av dubbelbeskattning på aktier måste det införas lättnader i bolagsskatten. Möjligheter att använda egna vinstmedel måste införas för

nya snabbväxande företag. Om det inte görs några utdelningar av vinsten, måste den kunna återinvesteras i företaget utan bolagsskatt.

De personliga inkomstskatterna, socialavgifterna och momsen bidrar till att de s.k. skattekilarna blir så orimligt höga. Skatter på arbete är viktiga för människors beslut om hur de skall använda sin tid. Ingemar Hansson, chef för ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet, har i ett exempel med en advokat och en snickare visat på de destruktiva skattekilarna. Om advokaten, som är egenföretagare, skall betala snickaren 1 000 kr inklusive moms för en reparation i hemmet måste han först tjäna ihop 1 000 kr netto, vilket kräver att han drar in 3 850 kr brutto inklusive moms. För att det skall löna sig att köpa tjänsten måste alltså snickaren vara 3,8 gånger produktivare än advokaten. Det är verkligen inte säkert att det är de högavlönade som egentligen betalar priset för de höga marginalskatterna! Det är de som inte får göra jobbet.

Folkpartiet vill sänka skatten på arbete, först och främst i tjänstesektorn, så att de orimliga skattekilarna minskar. Effekterna kan studeras i Danmark, där tusentals jobb tillkommit de senaste åren genom att hushållssektorn blivit en vit arbetsmarknad. Sverige behöver fler skattebetalare.

Herr talman! Folkpartiets politik går ut på att de som inte har jobb skall få jobb för att de som inte får vård skall få vård. Vi är optimistiska, för vi tror på människorna!

Anf. 199 MONICA GREEN (s) replik:

Herr talman! Snacka går ju. Men frågan är vad det blir i fråga om konkret politik när det väl visar sig hur ni bedriver politiken. Det låter som om Isa Halvarsson vurmar om företagen. Men hur var det med företagen egentligen? Det var rekordmånga företag som gick i konkurs under er tid. Det var då som arbetslösheten sköt i höjden.

Anf. 200 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är sant att det var dåliga tider. De började under den socialdemokratiska regeringen. Hösten 1991 försvann det 15 000 jobb i månaden eller 3 500 jobb i veckan. Hösten 1994, efter det att den borgerliga regeringen hade genomfört en mängd förändringar, tillkom 9 000 jobb i månaden eller 2 000 jobb i veckan. Vi kan faktiskt säga att vi har bevisat att vi kan vända utvecklingen – utan någon som helst hjälp av Socialdemokraterna. Ni sade nej till 70 % av de besparingar vi föreslog och drev igenom.

Anf. 201 MONICA GREEN (s) replik:

Herr talman! Visst vände ni. Men vad var det ni vände? Förutom att arbetslösheten rusade i höjden och att konkurserna ökade under er tid, blev det ett gigantiskt budgetunderskott som vi har fått ta hand om.

Anf. 202 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Herr talman! Budgetunderskottet hade sett betydligt bättre ut om Socialdemokraterna i opposition hade sagt ja till de minskade utgifterna. I stället föreslog Socialdemokraterna ofinansierade skattesänkningar.

Monica Green satt inte i riksdagen under den förra perioden och har alltså inte tryckt på alla nej-knappar. Men så var det.

Prot. 1997/98:53
21 januari

Allmänpolitiskt debatt

Sysselsättningsfrågor

Anf. 203 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Det finns ingenting som sorterar människor så mycket som arbetslösheten. Det är om du har en plats på arbetsmarknaden som avgör om du finns med i välfärdssystem eller utanför, om du skall få en rimlig pension att leva på eller om du skall bli fattigpensionär, om du skall ha möjlighet att försörja dig själv eller förpassas till olika försörjningssystem.

Jag tvingas konstatera att en i övrigt relativt aktiv regering har visat en förvånansvärd passivitet när det gäller att åtgärda arbetslösheten. Nu är det ingen enkel uppgift att bryta massarbetslösheten. Det krävs en mängd åtgärder.

Det handlar om förnyelse av näringsliv, om att öka de svaga hushållens köpkraft, om att stärka kommunernas ekonomi med inriktning på jobb. Det handlar om satsning på infrastruktur, gröna jobb. Det handlar om att näringslivet måste ta ett utökad ansvar för att rekrytera och utbilda sin egen arbetskraft, t.ex. med hjälp av obligatoriska praktikplatser och återkommande kompetensutveckling.

Det handlar om att öka antalet arbetade och avlönade timmar. Men det räcker inte enbart med detta.

Vi i Vänsterpartiet är starkt kritiska mot och förvånade över att den svenska regeringen, till skillnad från andra regeringar, nu senast Frankrike och Italien, frånhänder sig arbetstidsförkortningen som ett medel när det gäller att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Vi tycker att det är allvarligt att man så kategoriskt väljer bort den diskussionen, inte minst mot bakgrund av att arbetslösheten i Sverige delvis är strukturell. Det krävs strukturella åtgärder för att möta arbetslösheten om den skall sänkas till en rimlig nivå inom en rimlig tid.

Mot den bakgrunden är det allvarligt att arbetstiden är ojämnt fördelad mellan könen. Dagens arbetstidsmönster med 8-timmarsdagen och 40-timmarsveckan fastställdes i ett samhälle där en i hushållet arbetade och där en var hemma och skötte servicen. Det var någon sorts manlig arbetstidsnorm som inte längre stämmer i ett samhälle där två i hushållet arbetar.

När kvinnor gick ut på arbetsmarknaden, betalade de sin egen arbetstidsförkortning genom att i stor utsträckning arbeta deltid. Dessutom är nästan hela den arbetsmarknad som domineras av kvinnor organiserad med deltid. Det innebär en deltidslön på en redan alltför låg lön. Många kvinnor har inget val när det gäller de villkoren.

Varken i offentlig sektor eller i övrig servicesektor verkar den gamla industrinormen med 8-timmarsdag fungera – varken utifrån verksamhetens eller individens behov.

Att förkorta arbetstiden innebär att fördela arbetstiden och därmed också löneinkomsterna rättvisare mellan könen. På sikt kommer det att påverka den ojämna fördelningen av pensioner – som är en förlängning av vårt arbetsliv och våra inkomster.

Det är bekymmersamt att regeringen så totalt avhänt sig arbetstidsförkortningen som redskap både när det gäller att fördela lönearbete på ett rättvist sätt mellan könen och mellan de som i dag finns i arbetslivet och

de som ställs utanför arbetsmarknaden. Regeringen har inte ens lagt fram något förslag när det gäller det alltfjämt gigantiska övertidsuttaget. Det registrerade och det dolda övertidsuttaget motsvarar långt mer än 100 000 årsarbetstillfällen. En del undersökningar talar om 130 000 årsarbetstillfällen.

Övertiden, nu liksom tidigare, är fördelad så att främst män med små barn arbetar övertid. Ett antagande – mitt antagande – är att de här männen har hustrur eller sambor som under samma period arbetar deltid med deltidslön. Fördelning, ja.

Räknar man in övertidsberget blir lönearbetstiden än mer snett fördelad mellan könen, liksom inkomsterna. Att begränsa övertidsuttaget skulle snabbt fördela arbetet på ett rättvisare sätt mellan könen och mellan dem som arbetar för mycket och dem som inte har arbete. Tyvärr underlåter regeringen att ta även i den här frågan. Vänsterpartiet har upprepade gånger lagt fram förslag i den riktningen, liksom LO och andra fackliga organisationer.

Efter valet 1994 tillsatte regeringen en arbetstidskommitté som har lämnat en slutrapport. Där lade man bl.a. fram förslag om en begränsning av övertidsuttag. Regeringen har under perioden sagt att man skall komma med en proposition om arbetstider. Man har skjutit på det, och nu har man skjutit på det så att den tydligen inte kommer under den här mandatperioden.

Det här tycker vi är beklagligt. Även icke-beslut har ett pris som skall betalas, och priset för just det här icke-beslutet i arbetstidsfrågan är en fortsatt ojämlik fördelning av det betalda arbetet och löneinkomsterna mellan könen. Arbetslösheten riskerar att vara kvar och permanentas på en orimligt hög nivå.

Jag konstaterade när jag följde partiledardebatten att Göran Persson hade en vision om ett samhälle i framtiden. Det skulle innehålla regional balans och ekologisk omställning. Men vad jag saknade i hans vision var det jämställda samhället. Det fanns inte med. Det är klart att då kanske behovet av en arbetstidsförkortning inte heller är så akut om man inte vill ta alla delar av problemen i samhället och förändra.

Anf. 204 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Jag vill tala om arbetsmarknaden i framtiden. Flera av talarna här i dag har ju vittnat om att vi behöver prata om det och om visionerna. Jag tycker att det vi hittills har gjort är jätteviktigt. Vi har fått ordning på statens finanser, och nu görs det ansträngningar att få ned arbetslösheten. Men vi måste också prata om visionerna, om framtiden, om optimismen, om regional balans, om ett jämställt samhälle och om ett ekologiskt samhälle.

Vi skall självklart ha full sysselsättning. Något annat är otänkbart för svensk arbetarrörelse. Vårt delmål är att halvera arbetslösheten till år 2000. Under tiden som vi har haft underskott har de humana, de mjuka värdena pressats tillbaka, och hårda materiella värden har lyfts fram under 90-talet. Nu när ekonomin har sanerats kan de mjuka, humanare värdena få ett större utrymme igen.

Men vi måste fortsätta att vara noggranna med prioriteringarna. Man måste ställa sig frågor som om vi skall ha mer omsorg eller mer avancerade vapen till försvaret, om vi skall ha mer vård eller sänkta skatter för

att anknyta till förmiddagens debatt. T.o.m. inom försvaret ser man nu att man inte automatiskt blir tryggare eller starkare av mer vapen. Man kan t.ex. inte oreserverat bara kräva nya miljarder till försvarets svarta hål.

Jag tyckte att det var litet trist tidigare här i dag när folkpartirepresentanter använde sig av gammal statistik. Det blev lättare så att hävda att arbetslösheten inte har sjunkit, när den senaste statistiken faktiskt visar att arbetsmarknadsläget stadigt blir bättre. Det är särskilt glädjande att den öppna arbetslösheten har minskat med 82 000 personer på ett år och att långtidsarbetslösheten minskar. Sysselsättningen visar också en fortsatt ökning. Än så länge är den svag, men vi skall bli bättre. Vi skall även bli bättre när det gäller den sysselsättning som vi hade tappat tidigare.

Det är också litet trist när folkpartisterna här i dag kallar våra ansträngningar för statistikpolitik. Det är ganska oseriös debatt, tycker jag.

Arbetslösheten har alltså sjunkit såväl bland män som bland kvinnor. Men vi är självfallet inte nöjda med det. Antalet personer i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder var enligt AMS statistik 7 000 färre nu än för ett år sedan. Det känns som vi äntligen kommer ut ur den mörka tunneln och kan se framåt igen.

Även antalet heltidsstuderande har ökat med 36 000. Just studier är ju ett sätt att förebygga arbetslöshet och ger möjlighet för Sverige att även fortsättningsvis ligga i framkant när det gäller kvalitet och kompetens i arbetslivet. Grunden för det nya samhället är just kunskap och kompetens och det livslånga lärandet, och här kommer IT väl till pass. Det blir både roligare, enklare och lättillgängligare med IT, och jag återkommer till det.

Vi befinner oss i en brytningstid. Vi går in i ett nytt samhälle. Vi kommer att lämna industrisamhället, trots att vi kommer att tillverka lika mycket i framtiden. Vi går in i det som ibland kallas informationssamhälle. Det kan kännas lite knepigt att inte riktigt veta hur samhället kommer att utformas. Många tycker t.o.m. att det är jobbigt och vill gå tillbaka till det gamla.

Förändring är dock inget nytt. I själva verket är samhället hela tiden i förändring. Det blir man ju varse när man tänker tillbaka 10, 20, 30 år i tiden. Då blir man varse hur mycket som har hänt. Då inser man att förändring är det normala och att stillastående är det onormala. Men utvecklingen och förändringen går att påverka i den riktning vi vill. Det är inget förutbestämt öde som pekar ut framtidsvägen. Det är vi som skall visa på visioner och möjligheter och som skall sätta upp mål, och då skall vi också se till att gå den väg som vi vill gå.

Men låt oss i denna förändringens tid tala om livskvalitet, om arbete, om fritid, om mer tid, om möjlighet att påverka sitt arbete, om makt över sin vardag, om tillit. Jag menar att vi har goda förutsättningar att klara det goda arbetet i framtiden, att klara både större inflytande, kompetensutveckling och flexibilitet på de anställdas villkor.

Jag vill med tanke på den debatt om arbetstidsförkortning som pågick på förmiddagen och som även Ingrid Burman tidigare talade om säga att vi s-kvinnor har drivit frågan om arbetstidsförkortning under en mycket lång tid. Men det är inte förrän nu som det börjar slå igenom inom vissa branscher. Även arbetstidsförkortning handlar om livskvalitet. Vi vill att de ofrivilligt deltidarbetande, bl.a. kvinnorna, och de heltids- och övertidarbetande möts på vägen för att nå full sysselsättning.

Men var finns då de nya jobben som vi vill lyfta fram som viktiga?

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag är helt övertygad om att omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle, dels via ombyggnaden i hela Sverige till ett hållbart energisystem, dels genom hushållning och andra miljöåtgärder, kan ge många gröna jobb både i privat och i offentlig regi. Jag kan konstatera att Eva Björne i debatten tidigare i dag sade att man helt plötsligt fattade beslutet om kärnkraftsavveckling. Det plötsliga beslutet tog bara 17 år från det att vi hade en folkomröstning att fatta. Så plötsligt var det.

Miljö och IT hänger ihop. Vi kan effektivisera och optimera transporter med IT. Vi kan ha interaktiv kommunikation för en ekologisk utveckling och vi kan gå över till en uthållig infrastruktur.

IT är den snabbast växande branschen och där saknas yrkesfolk. Jag måste passa på att berömma regeringen för att man tillsammans med IT-branschen skapar 10 000 nya utbildningsplatser. Men det finns betydligt fler områden än IT – medier, ekoturism, upplevelser, logistik, tjänster och livsmedel. Vi behöver ett kunskapslyft när det gäller både ekologi, språk och IT.

Anf. 205 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Fru talman! Först vill jag säga till Monica Green att jag också tycker att det är härligt med visioner här i plenisalen. Men jag har ändå ett par frågor till henne, eftersom hon representerar Skaraborgs län om jag har förstått det rätt.

Den kritik som Monica Green gav till folkpartister tar jag inte åt mig av, för jag har inte kommit med någon statistik tidigare. Men jag har däremot alldeles färsk statistik från SCB, som talar om sysselsättningsförändringen från tredje kvartalet 1994 till fjärde kvartalet 1997. Just för Skaraborgs län har antalet sysselsatta minskat med totalt 1 000. Då skall det observeras att 3 000 färre kvinnor är sysselsatta, medan antalet sysselsatta män har ökat med 2 000. Då undrar jag vad Monica Green säger till dessa kvinnor i Skaraborgs län. Monica Green vill ha regional balans och ett jämställt samhälle. Hur skall dessa 3 000 kvinnor – för att man åtminstone skall komma i någorlunda balans med hur det var tredje kvartalet 1994 – få jobb?

Anf. 206 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag kan passa på att göra reklam för ett nytt län som just har fötts och som heter Västra Götalands län. Det är ingen kritik mot att Ann-Kristin Føsker inte tänkte på det. Jag är skaraborgare i alla fall, även om Västra Götalands län nu finns och vi nu tillhör det länet. Men Skaraborg försvinner ju inte från kartan bara för att det inte längre är ett län.

Jag vill fortsätta på den inslagna vägen som vi nu äntligen ser börjar ge resultat. Det tog mycket lång tid, och jag är inte glad över att det tog så lång tid att sanera ekonomin och att det tog så lång tid innan det började ge resultat på arbetslöshetsciffrorna. Nu äntligen ser vi detta ljus i tunneln. Och jag är ganska övertygad om att även vi skaraborgare kommer att få ta del av den nya infrastrukturen och de nya jobben i framtiden.

Anf. 207 ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar för uppgiften om att det heter Västra Götalands län. Men det finns inte med i statistiken.

Kan Monica Green tala om för mig, om dessa siffror inte stämmer, hur det ser ut i Monica Greens län i dag? Anser Monica Green att arbetslösheten har minskat där och att fler kvinnor är sysselsatta där i dag än tredje kvartalet 1994? Har Monica Green någon aning om det?

Anf. 208 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! I Västra Götalands län kommer vi att följa denna utveckling mycket noga. Det blir ju litet speciellt eftersom vi går över från ett system till ett annat i och med att det blir en ny region. Det är väldigt spännande att följa den utvecklingen.

Jag är ganska övertygad om att det kommer att bli bättre i framtiden och att det kommer att bli fler jobb. Jag är självklart inte nöjd med att människor är arbetslösa i dag. Det är ingen socialdemokrat som är nöjd med att vi har en hög arbetslöshet, utan vi fortsätter våra ansträngningar för att få ned arbetslösheten i hela landet.

Anf. 209 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Monica Green säger att de socialdemokratiska kvinnorna vill ha en arbetstidsförkortning, och det är bra. Bl.a. de socialdemokratiska kvinnorna har drivit den här frågan på ett förtjänstfullt sätt. Men min upplevelse av socialdemokratiska kvinnors agerande just nu är att de mer är observatörer än aktörer i frågan.

Min fråga till Monica Green är: Tror Monica Green att man kommer att få med sig de lågavlönade kvinnorna på ett framgångsrikt sätt när det gäller att få igenom en arbetstidsförkortning enbart avtalsvägen, om man inte samtidigt går in politiskt och underlättar det genom att t.ex. skapa ett utökat löneutrymme inom vissa sektorer, vilket Vänsterpartiet anser att man skall göra? Kommer de lågavlönade kvinnorna att avtalsvägen kunna driva denna fråga?

Anf. 210 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Kvinnorna måste ha en lön att leva på. Det är därför som de än så länge är tveksamma till att sänka arbetstiden. Vi följer alltså utvecklingen mycket noga genom att titta på om parterna klarar av detta eller om det måste ske genom lagstiftning.

Vi vill att de deltidsarbetande kvinnorna skall kunna mötas någonstans. De måste ju inte gå upp till 40 timmars arbetsvecka, om man nu skall arbeta för en arbetstidsförkortning. De som jobbar heltid skall kunna möta dem som jobbar deltid. På det sättet skulle man kunna lösa detta problem.

Anf. 211 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag tror att Monica Green och jag är helt eniga om vart vi skall. Frågan är hur vi kommer dit. Vänsterpartiet har väckt ett förslag som innebär att man kombinerar detta, så att detta sker dels genom lagstiftning, dels genom avtal med de avtalslutande parterna.

Men för att detta skall bli möjligt och för att kvinnor i de lågavlönade yrkena skall kunna få del av denna process och inte behöva avstå alltför mycket av ett kommande löneutrymme, vill vi att samhället går in och sänker arbetsgivaravgifterna inom vissa sektorer, vilket vi har redovisat i

vår motion, för att det skall finnas ett utrymme som gör att vi får med oss de kvinnor som finns i låglönebranscherna.

Har Monica Green några synpunkter på detta, eller har Monica Green några andra lösningar för att en arbetstidsförkortning skall vara möjlig även för kvinnor i låglöneyrken?

Anf. 212 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag vill avvakta med lagstiftning tills jag ser hur det går. Jag tror att det handlar om att kvinnors arbete måste uppvärderas och att de måste ha en god löneutveckling. När de har en lön att leva på och när de har ett bra jobb osv., då är de också beredda att vara med och diskutera arbetstidsförkortningen.

Anf. 213 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Monica Green talade om visioner. Det tycker jag är bra. Det är det som vi skall göra under den allmänpolitiska debatten. Hon talade om att vi är inne i en brytningstid. Jag ser väl på situationen på i stort sett samma sätt. Ja, vi står inför ett vägval.

Jag skulle vilja tala litet grand om miljöfrågorna som Monica Green kom in på, men inte så konkret. Regeringen har ju gjort en hel del när det gäller miljöfrågorna. Vi har skapat ekologiska fonder, som bl.a. har sin grund i ett samarbete med Vänsterpartiet hösten 1994. Det är jättebra. Vi har börjat avveckla kärnkraften, och miljöbalken kommer. Men varför står man och stampar när det gäller trafikfrågorna, Monica Green, när trafiken är huvudansvarig för de allra flesta miljöproblem som vi har i Sverige?

Anf. 214 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att trafikfrågorna också kommer att kunna lösas i framtiden, bl.a. genom det som jag nämnde i mitt anförande, nämligen att man skall ha en optimal IT-satsning på logistik och att man då kan optimera transporterna på ett annat sätt. Man kan då använda sig av en kombinerad trafik genom att lätt kunna lasta över från tåg till lastbil osv. Jag tror därför att vi inom en snar framtid även kommer att kunna lösa detta.

Anf. 215 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Naturligtvis finns det vissa frågor inom trafikområdet som även jag ser är positiva. Nollvisionen är en annan sådan som jag tror att vi kan bygga väldigt mycket på. Men när jag talar om vägval, och när jag talar om brytningstid, så vill jag i alla fall poängtera att det är viktigt att man vågar ta strid för saker. Det är viktigt att vi som politiker vågar vara dem som har visionerna och som också driver igenom dessa visioner. Där ser jag att man i fråga om trafikpolitiken – framför allt med Socialdemokraterna och Moderaterna i spetsen – faktiskt står och stampar och tyvärr sätter krokben för i princip alla andra initiativ som tas på miljöområdet.

Anf. 216 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte riktigt hålla med Hanna Zetterberg om det, även om jag håller med om att det är oerhört viktigt. Men jag tycker inte att vi socialdemokrater står och stampar när det gäller trafikfrågorna. Men jag är övertygad om att vi inom ett par år, när vi har lärt oss IT-tekniken och kan optimera transporterna och när vi kan se till att man inte låter några lastbilar köra tomma osv., satsar på att de långa transporterna sker med järnväg eller med det mest energieffektiva transportmedlet, kanske fartyg osv. När vi har kommit in i det är jag övertygad om att även trafikfrågorna kommer att bli miljövänligare.

Anf. 217 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Fru talman! Det finns anledning att vara orolig i dag. Det har redovisats från olika företrädare för riksdagens partier att det finns en oro för den situation som råder med en hög arbetslöshet och en utveckling där allt färre skall försörja alltfler. Det borde stämma till eftertanke. Det är ju bara med fler jobb som Sverige har möjligheter att förbättra den välfärd som vi alla säger oss slå vakt om.

Jag kommer från Västmanlands län, och där tror jag att vi har större anledning än på många andra håll i landet att vara oroliga. Om jag redovisar hur det förhåller sig med arbetslösheten och människor i åtgärder i kommunerna där blir det en mycket negativ redovisning.

Det rör sig om följande procenttal: Fagersta 9,5 %, Skinnskatteberg 8,3 %, Norberg 11,4 %, Köping 11,9 %, Arboga 10,0 %, Kungsör 10,7 %, Västerås 10,3 %, Hallstahammar 11,3 %, Surahammar 10,7 %, Sala 11,2 % och Heby 10,4 %. Totalt ligger arbetslösheten, inklusive människor i olika åtgärder, på 10,6 %.

Bakom dessa procentsiffror, som i diskussionen mera har cirkulerat på nationell nivå, döljer sig individer, människor – bekymrade människor, människor som lever i en vardag som de många gånger har svårt att klara. Kanske vill de inget hellre än arbeta. Totalt handlar det i länet om 17 113 personer. *Det är bekymrande!*

I riket handlar det, som alla känner till, om 495 737 personer. Vi har då bytt ut procenten mot antalet personer. Levnadshistorierna återfinns i medierna. Där framgår vilka människor det handlar om. Arbetslösheten är ett gissel och skall naturligtvis bekämpas. Det ställer, vill jag påstå, krav på andra åtgärder, på nya åtgärder. Monica Green talade här alldeles nyss om förändringar. Jag tror också att det är förändringar som behövs. Det gäller då förändringar inom skatteområdet och förändringar i fråga om regleringar och regelverk inom allt till vilket företagande och arbete hör. Det handlar också om att öppna nya möjligheter, nya arbetsområden, t.ex. för vanliga människor att efterfråga tjänster. Det gäller att kunna göra det öppet och ärligt, för visst finns det en efterfrågan!

Det handlar om en ny politik för företagande. Redovisningarna och förslagen till åtgärder har varit många. Vi har också sett en förändring under de gångna åren. Vi såg ju Socialdemokraterna och andra göra upp om införandet av ett utökat arbetsgivarinträde t.ex., vilket man senare backade från. Konsekvenserna av den åtgärden var ju direkt negativa för företagens möjligheter att anställa.

Framför allt måste vi bygga på de små företagen. Det är de små företagen, på företagandet, som är förutsättningen för att komma till rätta med

den arbetslöshet som råder. Vi må ha många fina debatter i Sveriges riksdag och vi må måla vilka visioner vi vill men det är först i och med företagandet och möjligheterna för vanliga människor att förverkliga sina idéer som arbetslösheten kan botas.

Anf. 218 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Tomas Högström efterlyser nya åtgärder. Själv har jag förmånen att sitta med i arbetsmarknadsutskottet. Jag skulle vilja fråga om Tomas Högström ställer upp på de motioner som hans partivänner har väckt i vårt utskott. Bl.a. tycker de att det här med kollektivavtal är pest för arbetslivet. Man vill minska kollektivavtalets betydelse och få en friare användning där för företagen. Dessutom undrar jag om Tomas Högström ställer upp på kravet om att arbetsrätten helt och hållet skall avregleras.

Anf. 219 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Paavo Vallius, vi kommer båda från Västmanlands län och vi känner varandra väl, liksom vi känner till situationen i Västmanland. Ja, jag ställer faktiskt upp på kravet om att man skall minska kollektivavtalets betydelse. Inte minst i vårt län kan vi se exempel på att företagare hamnar i lägen där man mer eller mindre måste gå ut med ett allmänt upprop i landet för att slippa ur en situation som kollektivavtalet och de fackliga regelverken har åstadkommit.

Det krävs alltså förändringar. Vi kan ju läsa rubriker om att rekryteringsstöd tränger undan reguljärt arbete. Åtgärderna försvarar för människor att få riktiga jobb.

Anf. 220 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att vi båda har besökt samma företag i vårt län. Inte på något av de företag som jag besökt i vårt län har man sagt att kollektivavtalet är ett bekymmer när det gäller att öka sysselsättningen och att skapa nya jobb. I stället tror jag att framför allt de mindre och medelstora företagen upplever att det är en styrka att de har ett kollektivavtal, att de har ramar på arbetsmarknaden att rätta sig efter. Jag kan inte förstå varför Moderaterna vill minska kollektivavtalets betydelse.

Anf. 221 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Ferritas är ett företag i Köping som Paavo Vallius närmare borde studera. Det är ett exempel på varför Moderaterna, således också jag, vill minska kollektivavtalets betydelse. Till saken hör väl också att de anställda vid nämnda företag de facto har visat på de möjligheter som finns att flytta beslut så att säga ned till arbetsplatsen genom att lämna de fackliga organisationerna och den tvångsförvaltning som uppenbarligen tycks finnas där.

Anf. 222 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har väldigt stor respekt för Tomas Högströms åsikter om arbetslöshetens gissel. Utan att känna den ärade ledamoten från Västmanland kan jag säga att jag är säker på att han talade från hjärtat.

Tomas Högström, problemet är att under tre korta år tredubblades arbetslösheten i vårt land. En tidigare ledamot av denna kammare och sedermera arbetsmarknadsminister, nämligen Anna-Greta Leijon, har lärt mig och många andra att det är livsfarligt att släppa upp arbetslösheten på det sätt som gjordes, för då tar det lång tid att få ned den.

Jag kan inte Västmanlands län speciellt bra men jag kan mitt eget län – Älvsborgs län, som det tidigare hette. Numera tillhör vi ju Västra Götalands län. I Älvsborgs län gick arbetslösheten ned väldigt mycket under andra halvåret 1997. Det finns alltså glädjande tecken, så måla inte en viss potentat på väggen utan se i stället ljusningarna, Tomas Högström!

Anf. 223 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Vi politiker har väldigt lätt för att teckna in varje framgång som redovisas i ett statistiskt material.

Kanske skulle jag först ha framfört ett tack till Arne Kjörnsberg för de fina orden om min person.

Under tre korta år steg arbetslösheten, säger Arne Kjörnsberg. Ja. Men varför? Kjell-Olof Feldt har själv vittnat om att om ingenting gjordes i den socialdemokratiska politiken så hotade arbetslöshetens stålbad.

Tidigare har vi sett en socialdemokratisk finansminister leta efter vändpunkten i svensk ekonomi. Den finansministern hette Allan Larsson. De varsel som lades var en förutsättning för den arbetslöshetsvåg som rullade under tre korta år. Ja. Men när skapades de situationer som ledde till att företagen gick omkull? Vad var det som orsakade bankkrisen, fastighetskrisen och kollapsen inom byggbranschen? Jo, en serie ofullständiga beslut från Socialdemokraterna. Det har både Allan Larsson och Kjell-Olof Feldt vittnat om.

Anf. 224 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag var med i slutet av 80-talet. Jag satt med i finansutskottets sessionssal och försökte 1989 driva igenom åstrammingsåtgärder. Då ställde inte Tomas Högströms partivänner upp. Det var då vi talade om att strama åt den ekonomi som marknaden hade ställt till. Tomas Högström, lägg märke till att det var *marknaden* som orsakade både bankkrisen och fastighetskrisen! Det var fråga om ren spekulation och om klippare. Där försökte vi strama åt.

Jag är ledsn, vi fick inte majoritet, vi var inte tillräckligt många. Det blev det som numera bara jag kallar det tillfälliga obligatoriska sparandet. Alla andra kallar det för tvångssparande.

Anf. 225 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Nu ser vi hur den socialdemokratiska historieskrivningen fungerar. I realiteten säger nu en f.d. finansminister vid namn Kjell-Olof Feldt en sak, Allan Larsson har i sitt handlande redovisat en sak. Vi har ytterligare en socialdemokratisk riksdagsledamot som gör våld på historien. Faktum var att hade ni lagt fram förslag om åtstramningar och sparande i statsbudgeten som hade överensstämmt med och inneburit ett närmande till den moderata politiken under den tiden hade vi kanske tillsammans kunnat förhindra den här situationen. I och med att ni fortsatte

*Fel! Okänt
växelargument.*

att driva en klassisk socialdemokratisk politik omöjliggjorde ni för oss att hitta en lösning.

Anf. 226 SIVERT CARLSSON (c):

Fru talman! Den som är satt i skuld är inte fri. Det har vi ofta hört uttryckas från den här talarstolen. Jag delar till fullo denna uppfattning, och därför är jag glad över att tillhöra ett parti som aktivt och ansvarsfullt medverkat till den sanering av landets ekonomi som nu bl.a. resulterat i såväl halverad ränta som ökad handlingsfrihet.

Men, fru talman, den som saknar arbete och den som i brist på arbete tvingas flytta är inte heller fri. Det är i dag alltför många som är ofria, som saknar arbeten och som tvingas lösa enkel biljett på de flyttlassbussar som nu rullar allt oftare. Ofriheten ökar, obalansen ökar.

Det är, fru talman, inte för mycket att säga att det i dag pågår en dramatisk folkomflyttning i Sverige, till men för utflyttningsområdena och till men för koncentrationsområdena. När invånarantalet i 18 av landets 23 län minskar, när mer än 200 av landets kommuner minskar i folkmängd, när mitt hemlän Kalmar län enbart under de två senaste åren förlorat 3 200 invånare och när närmare 70 % av folkökningen sedan 1975 hamnat i de tre storstadsområdena, finns det fog för att tala om en dramatisk folkomflyttning, en folkomflyttning som jag menar är misshushållning och resursslöseri men som också är resultatet av en utebliven aktiv och medveten decentraliserings- och regionalpolitik.

Detta är inte utveckling. Det är en återgång till 60- och 70-talens flyttlasspolitik, som måste brytas innan den får än mer förödande konsekvenser för hela landet. På samma sätt och med samma beslutsamhet som målen sattes upp beträffande den nödvändiga budgetsaneringen måste nu målen fastställas beträffande näringspolitiken, sysselsättningen och den regionala balansen. Alla de möjligheter för tillväxt i hela Sverige som i realiteten finns måste utvecklas och tas till vara.

Styrmedel, konkreta åtgärder, en aktiv regionalpolitik och en helhetspolitik som synar varje förslag till åtgärd ur sysselsättnings- och regional synpunkt måste till om livskraft, utveckling och regional rättvisa i hela landet skall kunna uppnås.

Bland den arsenal av åtgärder och förändringar som måste till vill jag särskilt nämna några.

- Landsbygdens resurser måste bättre tas till vara. Detta förutsätter bl.a. likvärdiga post-, tele- och datakommunikationer för hela landet, till enhetliga priser och rimliga distributionstider. Även i regeringsförklaringen erkänns att lantbruket är en framtidsnäring. Men lantbrukarna utanför de stora slätterna kan inte hur länge som helst konkurrera med utländska yrkesbröder på ojämlika villkor. Skattelättnader som leder till konkurrensneutralitet med framför allt Danmark och Finland måste till och är, som den Björkska utredningen visar, en framtidsinvestering i såväl tillväxt som regional utveckling. För en fortsatt levande landsbygd, oftast utan någon som helst tillgång till kollektivtrafik, är tillgång till bil en överlevnadsnödvändighet. Därför menar jag att ett särskilt landsbygdsavdrag bör införas som ett generellt reseavdrag.
- Ny- och småföretagsamheten måste stimuleras med bl.a., som i Norge och Kanada, tidig utbildning, redan i grundskolan och gymnasium, i

företagande och entreprenörskap med ökad samverkan mellan skola och näringsliv och med ökad lärlingsutbildning. I Värmland har exempelvis omkring 80 % av platserna i ett lärlingsprojekt resulterat i riktiga jobb. I min hemkommun Mönsterås pågår just nu ett framgångsrikt lärlingsprojekt i samverkan mellan arbetsgivare, LO-fack och arbetsförmedling. Ett stort antal företagare och lärlingar lovordar satsningen, som för lärlingen innebär en skräddarsydd utbildning och för företagaren en möjlighet att lära känna den person han förhoppningsvis kommer att anställa. Försöket med frikommuner visar att med okonventionella metoder och med ökat lokalt inflytande kan ungdomsarbetslösheten sänkas med, som i Södertälje, upp till 75 % eller med 63 %, som i Älvdalen. Det är erfarenheter som bör tas till vara och utvecklas. För ny- och småföretagandet är det också en nödvändighet att fortsätta sänkningen av arbetsgivaravgifterna, öka tillgången till riskvilligt kapital och minska byråkratin med bl.a. lättare tillgång till F-skattsedel.

- En närmare analys av befolkningsstatistiken visar att de kommuner som har ett differentierat näringsliv och många småföretag klarar sig bättre än andra kommuner. Det gäller exempelvis Smålandskommuner som Gnosjö, Vaggeryd och Mönsterås. En politik som stimulerar företagare att starta, driva och utveckla sina företag tillhör de främsta åtgärderna för såväl ökad tillväxt, sysselsättning som regional balans. Centern kommer att fortsätta i denna riktning.
- Befolkningsstatistiken visar också att Centerns arbete för högskoleverksamhetens decentralisering och utveckling av de regionala högskolorna medför en mera gynnsam befolkningsutveckling och tillväxt. Det gäller bl.a. Kalmar, Jönköping och Växjö. Fortsatt satsning på de regionala högskolorna är därför enligt vår mening en nödvändighet och en mycket räntabel framtidssatsning, liksom en ökad kvalificerad yrkesutbildning.

Fru talman! Vårt rika land med enorma resurser i jord, vatten och skog, energi, kommunikationer, utbildning, kompetens, företagsamhet och långvarig fred har inte råd att "utvecklas", eller kanske rättare invecklas, enbart till tre större överhettade storstadsområden med omkringliggande delar av landet som avfolkade ålderdomshem och turistbroschyrattraktioner.

Centern kommer att fortsätta att arbeta för ett decentraliserat samhälle, i balans och med likvärdiga möjligheter. Vi menar att hela Sverige skall leva, och jag förutsätter att bl.a. vårens regionalpolitiska proposition kommer att verka i samma riktning – för regional balans, för ökad sysselsättning och därmed för ökad frihet. Det är hög tid, och det behövs samlade och kraftiga åtgärder.

Anf. 227 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag måste vända mig till Sivert Carlsson och säga: God morgon, det är dags att vakna nu. Det är bara att konstatera att Sivert Carlsson som god centerpartist har medverkat till en regeringspolitik som inneburit negativa konsekvenser för bl.a. boendet i glesbygd. Ta konsekvensen av bensinskatt höjningen och höjda energiavgifter. Vilka drabbas de? Jo, de boende. Nu förfasar sig Sivert Carlsson över att flyttlassen,

*Fel! Okänt
växelargument.*

60-talets flyttlasspolitik åter tycks ha inträtt. Det är självklart, för det han har varit med om att besluta får han nu skörda konsekvenserna av.

Anf. 228 SIVERT CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tänker inte exercera i vems skulden är. Vi har alla ett gemensamt ansvar sedan 1970-talet för utvecklingen.

Det talas om bensinskatt höjningen och annat. Om jag inte minns fel höjdes bensinskatten med 1 kr 41 öre 1992. Det som har hänt nu är att vi har sanerat ekonomin, vi har balans i den, högskoleverksamheten är utlagd, småföretagsamheten har fått rejäla förbättringar, lärlingsutbildningen är införd. Det är tecken på och verktyg för att åstadkomma högre sysselsättning och en bättre regional balans.

Anf. 229 ANDERS JOHNSON (fp):

Fru talman! Under den här debatten har praktiskt taget alla möjliga och omöjliga siffror redan nämnts. Därför skall jag inte tala om talen, utan i stället orda om orden, och då särskilt om ett ord jag ogillar, nämligen ordet s-y-s-s-e-l-s-ä-t-t-n-i-n-g.

Jag stärks i min aversion av hur ordet i första hand definieras i Nationalencyklopedins ordbok. Där står: "(meningsfull) aktivitet på fritiden". Ordet meningsfull är t.o.m. satt inom parentes.

Jämför detta med hur ordet arbete definieras i Nordisk familjebok från 1904. Jag citerar: "mänsklig verksamhet i allmänhet, för så vitt det har till ändamål något annat eller åtminstone något mer än själva sysselsättningen".

Jag tycker ändå att rubriken *Sysselsättning* är passande för en riksdagsdebatt i Sverige. Ordet är ju kongenialt med regeringens strävan för arbetsmarknaden.

Numera tycks praktiskt taget alla bedömare som inte å tjänstens vägnar är ålagda att försvara regeringens politik anse att regeringen har gått från en arbetslinje till ett sysselsättningsfriseringslinje.

I dessa yttersta av dagar har t.o.m. två företrädare för LO känt sig tvungna att fråga sig om regeringens politik är "ett kamouflage av den öppna arbetslösheten? Är möjligen dess främsta funktion social – verksamhet av terapikaraktär och ett kaffebord att samlas kring? – – – Tyvärr är det inte många som med någon säkerhet kan svara på detta längre."

Det viktiga för regeringen tycks vara att snygga till arbetslöshetsstatistiken. Medlet är att finna mer eller mindre verkningsfulla aktiviteter åt dem som saknar arbete. Och så blandar man till en osalig röra av byråkratiska akronymer och insmickrande eufemismer. Till AMU, ALU, API, OTA läggs ett "värdigt slut", några "avaktualiseringar", en "generationsväxling", litet "arbetsdelning" och så ett "kunskapslyft".

Fru talman! Här finns en avgörande skillnad i svensk politik, nämligen den mellan en socialdemokratisk sysselsättningspolitik och en liberal politik för att återupprätta arbetets värde och värdighet.

Vad Sverige behöver är inte mer av sysselsättningsterapi eller utmotning från arbetsmarknaden. Vi behöver mer arbete – arbete just i 1904 års bemärkelse: verksamhet som har något annat nyttigt ändamål än själva sysselsättningen.

Det är genom arbete som vi skapar välfärd och välfärd. Därför skall arbetslösheten minskas genom att vi får fler arbetsgivare, inte genom att vi delar på jobben.

Då allt fler lever allt längre och är allt friskare på gamla dar är det bra om de äldre människor som kan och vill arbeta, får möjlighet att göra det. Därför säger vi nej till generationsväxling.

Vi skall återupprätta arbetets värde och värdighet genom att göra det mer lönsamt att arbeta, inte genom att göra det mer lönande att sluta arbeta.

Sverige behöver skapa bättre förutsättningar för att länka samman utbud av och efterfrågan på arbete. Det gör vi inte genom arbetsmarknadsministrar, arbetsmarknadsdepartement, arbetsmarknadsutskott eller arbetsmarknadsverk. Det gör vi genom att skapa en fungerande marknad för arbete, anpassad till den moderna ekonomins förutsättningar.

Fru talman! Sverige hade en gång en arbetarrörelse. Till skillnad från Fingal Olsson rör den inte längre på sig. Av arbetets rörelse har det blivit en sysselsättnings stiltje som har lagt sig över landet.

För att återupprätta arbetets värde och värdighet behöver Sverige en liberalt präglad regering.

Anf. 230 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! I motsats till Anders Johnson skall jag säga någonting positivt om min meddebattör. Jag instämmer i resonemanget om sysselsättning och arbete.

Men jag vill peka på ett ord som ledamoten använde, och det var sysselsättningsfriseringslinje, dvs. kunskapslyftet. Låt mig ta upp ett exempel.

Jag känner en ung man som är 32 år och småbarnsfar. Han hade tvåårig gymnasieskola bakom sig. Nu har han fått chansen att komplettera sin gymnasieutbildning, för han har kommit på att han vill bli lärare. Detta är inte sysselsättningsfriseringslinje.

När jag ser den här grabben gå till skolan med sin portfölj med sina böcker och pennor i blir jag varm i hjärtat. Folkpartiledamoten kallar detta sysselsättningsfriseringslinje.

Anf. 231 ANDERS JOHNSON (fp) replik:

Fru talman! Om jag under min i tid i riksdagen i någon mån kan påverka språkbruket i svensk politik blir jag glad. Det kommer i så fall att överträffa mina förväntningar om vad man som riksdagsledamot i opposition kan åstadkomma.

När det gäller sysselsättningsfriseringslinje kritiserar jag att nästan allt som regeringen gör har till syfte att frisera arbetslöshetsciffrorna. Däremot hävdar jag inte att allting som görs inom kunskapslyftet är fel.

Sverige behöver satsa oerhört mycket mer på kompetensutbyggnad. Det kan göras genom kortsiktiga åtgärder, men det allra viktigaste är långsiktiga åtgärder: att göra det mer lönande att studera, att som politiker, som föräldrar och som arbetsgivare uppskatta kunskaper och bildning mera. Jag tror också att det behövs beredskapsinsatser.

Och till sist, fru talman: Sverige återupprättar inte en bra nation genom AMU, ALU, API, OTA utan bara genom a-r-b-e-t-e.

Anf. 232 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Låt mig än gång säga att jag tycker att resonemanget om arbete och sysselsättning är bra. Jag menar faktiskt det.

Låt mig ta ett andra exempel. Det handlar om en man som är strax under 50 år. Han var isolerare. Han har gått i skola i sju år. Nu har han börjat i kunskapslyftet. Han var en av de 226 000 svenskar och icke svenska medborgare som bor i Sverige som fick chansen.

När han klarade sitt första matteprov och hade alla tal rätt, då firade han och hans fru på fredagskvällen. När han klarade sitt andra prov firade de också på en fredagskväll.

Jag blir varm i hjärtat när människor får denna chans.

Anf. 233 ANDERS JOHNSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag på min första riktiga arbetsdag som riksdagsledamot kan vara så överens med Arne Kjörnsberg. Jag gläds också åt dessa exempel. Jag har ingenting emot att människor genom kunskapslyftet får en chans till förkovran.

Vad jag dock hävdar är att det viktigaste är långsiktiga insatser för att återupprätta värdet av kunskap, kompetens och förkovran. Det handlar om läraryrkets ställning i samhället och om lönebildning och beskattning så att kunskap lönar sig. Jag tror att man från många olika håll och från olika partier har försummat betydelsen av kompetensutveckling, vilket har bidragit till att svenskt näringsliv i dag halkar efter många viktiga konkurrentländer.

Kunskapslyftet har också en karaktär av statistikfrisering. Det var detta som jag kritiserade.

Anf. 234 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Jag vill ta upp två frågor med bäring på ökad sysselsättning, regional rättvisa, industriutveckling och i viss mån energi. Det gäller då frågan om industrispånen och om småföretagens sjuklöneansvar.

I Sverige finns det i dag ca 13 fabriker som vidareförädlar den skogsråvara som utgör restprodukt vid sågverken. I första hand är det sågspån som är intressant. På 70-talet kunde industrin hämta sågspån vid sågverken till ett pris som motsvarar transportkostnaden.

Beroende på att vi i Sverige har höjt skatterna på olja och kol har olika bioenergimaterial blivit mycket intressanta också för värmeverken och den snabbt växande pellets- och brickettindustrin. Detta är naturligtvis en bra, riktig och nödvändig utveckling. Men tyvärr är det just sågspånen som är intressanta för värmeverken och pelletsfabrikerna.

Konkurrensen om sågspånen har inneburit kraftigt höjda priser, vilket också leder till höjda priser på olika sorters träbaserade skivor. Skivindustrins konkurrenter i Finland, Polen och Tjeckien har mycket lägre spånpris. Det beror naturligtvis på en annorlunda beskattning på olja och kol. Konkurrensen är därför hård.

Det var inte en dag för tidigt att problemet med skogsråvaran togs upp och att landshövding Björn Rosengren kunde lägga fram sin utredning. Rosengren kom till den slutsatsen att den effektivaste åtgärden för att se till att industrin klarar sin försörjning av råvara är att lägga en skatt just på sågspånen. Detta skulle få till följd att skivindustrin kunde vidareför-

ädla sågspån till olika slags träskivor, medan värmeverk och pelletsindustri i högre grad skulle söka sig till andra icke beskattade biomaterial som sågverksflis, grönflis, bark och kutterspån.

En särskild skatt på sågspån är en annan åtgärd som klarar industrins råvara. Det skulle öppna för nyinvesteringar i skivindustrin och därmed rädda viktiga arbetstillfällen på glesbygdsorter som Storuman, Edsbyn, Svaneholm, Hultsfred m.fl. orter.

Att slå vakt om vidareförädling av vedråvaran är också att slå vakt om sysselsättningen. De partier som likt strutsen gömmer huvudet i sanden bär ett stort ansvar. Säger man nej till utredningsförslaget bör man lägga fram andra alternativ.

I partiledarrundan tidigt här i dag var Carl Bildt road av det här förslaget. Med all respekt för Carl Bildts kunskaper i många frågor vill jag nog ändå påstå att sågspån knappast är hans starka sida.

En annan viktig fråga för sysselsättningen är småföretagens ansvar för de första 14 dagarna av sjukskrivningsperioden. Det är minst sagt märkligt att detta problem inte åtgärdas. Vi vet alla hur negativt denna ordning påverkar småföretagens intresse för nyanställningar. Det var ett steg i rätt riktning att minska sjuklöneperioden från 28 till 14 dagar. Men även 14 dagar utgör ett problem i de små företagen. Kontrollen av arbetssökande försvårar för människor med mindre krämpor att få arbete. Småföretagen drar sig för att nyanställa, då varje nyanställning utgör en liten risk. En vanlig korpfbollsmatch kan få svåra ekonomiska konsekvenser. När jag träffar småföretagare får jag alltid höra att det är denna fråga som utgör det största problemet när det gäller att nyanställa. Lagen om anställningskydd och andra arbetsrättsregler brukar sällan komma upp till diskussion.

Därför föreslår Vänsterpartiet att företag med mindre än tio anställda skall undantas från arbetsgivarinträde vid sjukdom. En sådan reform är sannolikt självfinansierad beroende på att den skulle leda till en märkbar ökning av anställningar i just de mindre företagen.

Menar regeringen och de borgerliga partierna efter dagens och även morgondagens diskussion allvar med sin sysselsättningspolitik, borde det ju vara lätt att komma till skott just i den här frågan. Det skulle också bevisa att vi, när vi talar om olika sysselsättningsfrågor och tar upp detta som det största problemet, verkligen är beredda att vidta åtgärder i stället för att hela tiden försöka slå varandra i huvudet med vem som är sämst på att klara sysselsättningen. I och med att vi inte klarar den här lilla åtgärden, som alla vet är av så fundamental vikt, kanske inte alla viktiga utspel kan tas på allvar.

Anf. 235 PAAVO VALLIUS (s):

Fru talman! Jag tänker ta upp en grupp som inte har debatterats i dag och som tyvärr har den högsta arbetslösheten, nämligen våra invandrare. Både de nya och de äldre invandrarna har högre arbetslöshet än vad andra grupper i samhället har.

Sverige har förändrats. Det svenska samhället präglas i dag av en mångfald kulturer, religioner och livserfarenheter. Mer än 900 000 personer är födda utanför Sveriges gränser. Ytterligare över 700 000 har åtminstone genom den ena av sina föräldrar en språklig och kulturell

*Fel! Okänt
växelargument.*

kontakt med ett annat land. Till den kulturella och etniska mångfalden bidrar också de nationella minoriteter som av hävd har funnits i Sverige.

Denna mångfald är en oerhörd resurs, en rikedom för hela samhället, om vi på rätt sätt vågar ta den till vara. Den etniska mångfalden kan tillföra samhället något nytt – en dynamisk skaparkraft som vi behöver speciellt i dessa tider av stora förändringar inom arbetsmarknaden. Vi måste lära oss att behandla dessa ca 1,5 miljoner människor som självständiga samhällsmedborgare och individer och ge dem reella möjligheter att vara med i samhällsutvecklingen – allt i enlighet med det integrationspolitiska beslutet som fattades i riksdagen i början av december förra året.

En viktig grupp i detta sammanhang, en grupp som tyvärr glömts bort i den integrationspolitiska debatten, är de gamla arbetskraftsinvandarna som kom till Sverige på 1960- och 1970-talen – en tidpunkt då den svenska industrin behövde arbetskraft. T.ex. Västmanland, ett landskap som jag själv företräder, tog vid denna tidpunkt emot ett stort antal arbetskraftsinvandrare, bland dessa många finländare. Som resultat av den kraftiga strukturomvandlingen har arbetslösheten hos de ”gamla” arbetskraftsinvandarna ökat markant. Eftersom en majoritet av dessa redan vid sin ankomst hade en kortare yrkesutbildning eller ingen utbildning alls bakom sig och saknade kunskaper i svenska, har de stora svårigheter att komma tillbaka till arbetslivet.

För att de äldre arbetskraftsinvandarna skall kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden behövs det därför särskilda åtgärder. Kunskapslyftet, som infördes förra året, är en viktig åtgärd som syftar till att höja befolkningens utbildningsnivå. På så sätt är satsningen ett viktigt steg i rätt riktning. Tyvärr ser det dock ut som om kunskapslyftet inte når de grupper i samhället som har den lägsta utbildningsnivån och den minsta studiebenägenheten, dvs. att de har den längsta vägen till kunskapsinhämtande.

En ökad satsning på folkbildningen vid genomförandet av kunskapslyftet skulle kunna ha lett till att flera av dessa gamla invandrare, som inte är gamla till åldern, hade kunnat delta i studier och kunnat skaffa sig bättre förutsättningar för ett återinträde på arbetsmarknaden. För att kunna tillgodogöra sig studier på t.ex. gymnasienivå behöver många först ha tillgång till någon form av förberedande kurser i form av preparandutbildningar, vilka med fördel skulle kunna anordnas av studieförbunden eller folkhögskolorna. Genom insatser via folkbildningen skulle också rekryteringen av dem som är i störst behov av utbildning kunna underlättas och effektiviseras.

Ett eget arbete är den absolut viktigaste förutsättningen för en invandrare att bli delaktig i samhället och för att fullt ut ta ansvar för sitt eget liv. Därför bör arbetsmarknadspolitiska åtgärder och invandrarernas självförsörjning stå i centrum vid förverkligandet av de nya integrationspolitiska målen. För de nya invandrargrupperna handlar det om inträdesbiljetten till det svenska samhället. För de äldre arbetskraftsinvandarna handlar det om att bibehålla den stolthet och den identitet som ett långvarigt arbete, ofta inom den tunga basindustrin, har gett dessa människor. Utslagningen från arbetsmarknaden slår därför hårt mot denna grupp lojala trojänare.

Tyvärr är utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden i dag negativ för alla grupper av invandrare. Många osynliga spärar och en dold diskriminering hindrar effektivt invandrare att få anställning – detta trots att

Anf. 236 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Fru talman! Efter andra världskriget insåg de flesta hur farligt det är med arbetslöshet. De liberala ekonomiska teorierna och kapitalets frihet hade lett till depressionen under 30-talet. I Tyskland fick nazismen grund ur folkmassornas förödmjukelse och desperation. De stora statliga beställningarna till vapenindustrierna vid världskriget avskaffade arbetslösheten. Vi borde vara mogna nu att finna bättre sätt att göra detta än genom krig.

Roosevelt skapade *New Deal* i USA. Enligt ekonomen J K Galbraith inspirerades han av Sveriges praktiska utformning av Keynes teorier. Sverige blev världsberömt för sin blandekonomi; *Sweden – the Middle Way*. Vi var ett välfärdssamhälle som blev världens rikaste land. Löneskillnaderna var förhållandevis små, och arbete åt alla var grunden. När näringslivet rationaliserade gick människor till arbete i den offentliga sektorn. Kvinnorna fick ekonomisk självständighet, och Sverige blev världens mest jämlika land. Lön utgick för vård- och omsorgsarbete i den offentliga sektorn – som räknas in i BNP precis lika väl som den privata sektorn. Det vanliga överallt i världen utom i Norden är att omsorgsarbetet utförs gratis av kvinnor som blir försörjda av sina män. Sverige höll länge stånd mot nyliberalismen.

På 70-talet återinförde EU – då EG – en liberal ekonomisk politik som ser kapitalets frihet och krympning av den offentliga sektorn som den enda vägen.

Sverige gick inte med i EG. Vi behöll vår frihet. Under de centerledda regeringarna drev vi en egen ekonomisk politik. Med den klarade vi en jättestor omställning av näringslivet utan långtidsarbetslöshet.

Sverige skakades på 70-talet av en s.k. asymmetrisk makroekonomisk chock, alltså något som drabbar *ett* land hårdare än andra. Oljepriset mångdubblades, och vi var till 80 % beroende av importerad olja. Det innebar att Norge och Storbritannien skar guld med täljknivar. För Sverige blev det dock dyrt. Vår varvsindustri, som var världens största efter Japans, såg marknaden för supertankrar försvinna över en natt. Detta drabbade också stålindustrin.

Centerns industriminister Nils G Åsling räddade malmmetallurgin i Luleå med statligt kapital. Domnarvet klarade han med en stor statlig satsning på tunnplåt. Varvens anställda avskedades inte, utan de fick lön och hjälp genom företagen att finna nya jobb – men med statliga medel.

Statsskulden växte enormt, till ungefär till samma storlek som nu. Vi hade också utlandslån. Vi lånade tillbaka en del av de pengar som vi hade betalat för oljan. Men man skulle inte ha drömt om att dra ned på den offentliga sektorn för det. Centerpartiet arbetade för fria resurser till kommunerna, mindre antal elever per lärare och god vård och omsorg genom den offentliga sektorn, genom energihushållning och god miljö. Statsskulden amorterades ned i början av 80-talet utan besvär eller neddragningar av den offentliga sektorn. De Centerledda regeringarna behöll alltså Sveriges blandekonomiska politik och klarade krisen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

I mitten av 80-talet började vi anpassa oss till EU. Det är inte konstigt att vi då också har fått samma problem som EU. Staten har fått ont om pengar. Marknaden står för kapitalet.

Sverige har nu en normaleuropeisk långtidsarbetslöshet. Det är en farlig situation. EU behåller nyliberalismen och söker lösa arbetslöshetskrisen med åtstramningar. Folk protesterar i många länder. En renodlad ekonomisk liberalism har aldrig skapat goda samhällen. Varför i hela världen skulle Sverige byta ut ett väl fungerande system mot ett sämre?

Men vi *är* medlemmar i EU. Vi är skyldiga att lyda EU:s bestämmelser. Vi hindras av artiklar i EU:s grundlag, Romtraktaten, att utforma en ekonomisk politik som skulle lösa arbetslöshetskrisen.

EU:s grundlag, Romfördraget, ger EU-byråkraterna både makt och skyldighet att skapa en federation av EU, alltså ett enda land som styrs från Bryssel och som tvingar med sig alla andra länder i denna destruktiva ekonomiska modell.

Varje gång EU har en regeringskonferens, som den i Maastricht och nu senast i Amsterdam, driver byråkraterna fram ändringar i Romfördraget mot ”en allt fastare sammanslutning av de europeiska folken” – dvs. mot alltmer överstatlighet.

Sverige bör självfallet arbeta för att ändra Romfördraget bort från federation. Till nästa regeringskonferens bör den svenska regeringen utarbeta konkreta förslag till grundlagsändring i EU. Byråkraterna skall få andra instruktioner. De skall systematiskt rensa undan alla onödiga förordningar och bestämmelser och återge medlemsstaterna friheten så länge detta inte skadar andra.

Därmed skulle Sverige åter kunna bli fritt att gestalta en ekonomisk politik för full sysselsättning, för arbete åt alla. En del av landets kapital kan frigöras från spekulation till investeringar i kretsloppsteknik. Det ger jobb i hela landet. I Orsa har vi börjat. En gammal plattfabrik gör nu pelletar. Vi installerar pelletkaminer för att ersätta elvärmen.

De kemiska massafabrikerna skulle, som i Mönsterås, kunna utnyttja hela sin potential för att producera el av spill. Det biobrännleeddade kraftvärmeverket i Falun skulle kunna få efterföljare i alla kommuner. Till sammans med t.ex. ett stort vindkraftsprogram skulle vi därmed kunna få all el vi behöver för att ersätta den del av kärnkraften som behöver ersättas.

Ett fritt Sverige kan också visa att en stor offentlig sektor är möjlig och önskvärd. För att finansiera den offentliga sektorn behövs ekonomiskt nytänkande. Det behövs en social innovation, en modern utveckling av Keynes teorier.

Den offentliga sektorn måste rimligen kunna finansieras utan att det blir okontrollerbar inflation och utan skattehöjningar. Varför skall man dra undan köpkraft när företagen vill sälja varor i överflöd? Varför skall spekulanterna ha rätt att lägga beslag på kapitalet?

Sverige, fru talman, har visat vägen förut – faktiskt! EU klarar uppenbarligen inte problemen. Låt oss sluta tvivla på vår egen förmåga!

Anf. 237 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Ingen uppgift i svensk politik de närmaste åren är viktigare än att avvärja hotet om en hög och bestående arbetslöshet. Social-

demokraterna verkar dock ha glömt för länge sedan vad man gav sken av i valrörelsen: ett Folkhemssverige med arbete åt alla.

I själva verket har arbetslösheten inte minskat ett enda dugg sedan Socialdemokraterna tog makten. Den har tvärtom ökat. I SCB:s arbetskraftsundersökningar jämför man det sista kvartalet under de borgerliga åren med de senaste siffrorna, dvs. för det fjärde kvartalet 1997. Då visar det sig att sysselsättningen i själva verket har minskat i alla län utom Stockholm och Göteborg sedan valet 1994. Hör här: Östergötland minus 14 000, Värmland minus 6 000, Gävleborg minus 12 000 och Norrbotten minus 11 000 – för att då inte tala om Skåne med minus 16 000 trots broarbete!

Totalt ger detta ett minus på över 80 000. Det handlar om 80 000 människor som lovades jobb och tryggad försörjning, 80 000 svikna väljare, 80 000 brutna löften.

Ser man på Västsverige totalt inklusive Halland, så är förändringen också där negativ. Tusentals människor står i dag utan jobb och möjlighet att försörja sig själva. Göran Persson brukar säga att den som är satt i skuld inte är fri. Det må så vara. Men den som är arbetslös är heller inte fri, Göran Persson!

Man får ju nästan ha en släng av galghumor för att kunna uppskatta titeln på det möte som regeringen inbjöd till inför toppmötet i Luxemburg i slutet av förra året. Rubriken var: Nu sätter vi Europa i arbete! Inte sedan vikingarnas tid har väl européerna haft anledning att frukta nordmännen så mycket som nu.

Man får faktiskt gå tillbaka så långt som till Olof Palmes regering i början av 70-talet för att hitta så låga sysselsättningssiffror som i dag. En annan smolk i bägaren är också att regeringen envisas med att tala om den öppna arbetslösheten som det viktigaste målet när det gäller att förändra. Problemet är att den öppna arbetslösheten egentligen inte är ett bra mått på hur många människor som är utan arbete. Tusentals och åter tusentals människor är bortdribblade i åtgärdsstatistik eller bokstavssystem. Hör här: ALU, API, AMU, OTA, OSA m.m. Vad människor vill ha och behöver stavas så här: j-o-b-b. De vill ha jobb – inte bokstavs-system.

När så få människor som i dag har en lön att leva på, fungerar inte heller den svenska välfärden. Välfärden i Sverige förutsätter en stabil skattebas. Med en stor arbetslöshet gröps skattebasen självklart ur. Pengarna går åt till a-kassa och socialbidrag när de bättre skulle behövas för vården, omsorgen och skolan. Gamla människor kan inte längre lita på att vården fungerar. Anhöriga kan inte lita på att de gamla får en värdig omvårdnad på ålderns höst. Barnen får inga skolböcker. Klasserna är stora. Lärarna är få och underbetalda. Mobbningen och utslagningen ökar. Många – alltför många – lämnar den svenska skolan med underkända kunskaper. Detta är ett gigantiskt misslyckande.

I en enkät i Dagens Industri i slutet av förra året fick över 1 000 läsare rangordna 131 konkreta förslag. De fem åtgärder som ansågs mest angelägna var dessa:

- Slopa dubbelbeskattningen av företagets vinster.
- Innan nya lagar och regler föreslås måste deras verkan prövas på små och medelstora företag.
- Ta bort skattedelen på arbetsgivaravgifterna.

- Gör ett bokförings- och deklarationspaket så att företagare kan klara av att bokföra och deklarerar själva.
- Undanta två personer från turordningsreglerna.

Alla fem förslagen finns i Folkpartiets program *Jobb genom företagande*. Alla fem förslagen har Folkpartiet lagt fram i riksdagen, tillsammans med ett batteri av andra åtgärder. Alla fem förslagen har avvisats av riksdagens röda majoritet.

Vår politik grundar sig på tron att varje människa har kapacitet att utvecklas och att skapa. Det måste därför finnas ett klimat i samhället som uppmuntrar och tar till vara de idéer som föds. Nya idéer kan aldrig kommenderas, administreras eller regleras fram. Däremot kan en politik som ger människor chansen att växa och fritt söka lösningar skapa ett klimat där nya idéer blomstrar. En politik för tillväxt måste därför vara en politik som sätter människan i centrum. Att skapa en entreprenörskultur där många tänker tankar är därför av största vikt. De problem som Sverige nu ställs inför i ett kritiskt ekonomiskt läge måste således få liberala svar.

Fru talman! Den liberala visionen om tron på individen i ett skapande samhälle går stick i stäv med de socialdemokratiska dogmerna och statistikpolitiken. Men att inte våga pröva nya banor, att krampaktigt hålla fast vid gamla lösningar, är det enda säkra sättet att misslyckas.

För att illustrera detta vill jag till sist låna några strofer ur vår nationalskald Esaias Tegnér's dikter. Denna framfördes för övrigt av den framstående svenske finansministern friherre Johan August Gripenstedt vid kampen om ståndsriksdagens upplösning.

Evigt kan ej bli det gamla,
ej kan vanans nötta läxa
evigt repas upp igen.

Vad förmulnat är skall ramla,
och det nya, friska växa
upp utur förstörelsen.

Anf. 238 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Först vill jag hälsa Eva Flyborg välkommen tillbaka till riksdagen. Hon har varit föräldraledig, efter vad jag har förstått.

Sedan blir jag kanske litet fränare. Hur är det nu, Eva Flyborg? Är det 64 000 brutna löften, som den presumptive statsministerkandidaten Carl Bildt talar om? Om det skulle gå så skulle väl Eva Flyborg vara regeringsunderlag för den regeringen. Eller är det 80 000, som Eva Flyborg talar om?

Det här är bara ett exempel på hur ni öser siffror omkring er utan att tänka särskilt mycket. Det är ert sätt att slippa tala om de jättelika problem som ni faktiskt åstadkom.

Anf. 239 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tackar för välkomsthälsningen.

Om det är 64 000, som Carl Bildt sade, eller om det är 82 000, som SCB:s arbetskraftsundersökningar anger, vet jag inte. Det spelar väl

egentligen ingen roll. Huvudsaken är att det är minus när det borde vara väldigt mycket plus. Det är väl egentligen det som är den stora frågan: Varför är det minus? Varför är det inte plus, som alla dessa väljare trodde på och som Socialdemokraterna sade före valet 1994? De skulle ordna jobben, men var är jobben? De är i alla fall färre. Det är i alla fall minus. Om det är 64 000 eller 82 000 spelar väl egentligen ingen roll. Svara på det i stället.

Anf. 240 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är ledsen att behöva säga det, Eva Flyborg, men det där var inte sant. Vi sade inte att vi skulle ordna jobb på nolltid eller på en kafferast. Vi insåg hur stora problemen var när arbetslösheten hade tredubblats på tre korta år, samtidigt som statsskulden hade fördubblats och budgetunderskottet fyrdubblats. Vi var tvungna att göra någonting åt det.

Jag hade själv en debatt med dåvarande skatteminister Bo Lundgren på Stora torget hemma i Borås, ett offentligt möte med massor av folk. De vet att jag sade: Det kommer att ta lång tid. Vi måste klara av båda sakerna. Men vi lovar inte att göra det här så där jätteenkelt. Det var vårt budskap till väljarna.

Anf. 241 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag har nu nästan hela dagen hört hur Socialdemokraterna skyller ifrån sig. Så här var det: Det var en ekonomi i fritt fall när den borgerliga regeringen tog över vid det förra regeringsskiftet. Det är klart att det var ett stort saneringsarbete – självklart. Men när de borgerliga lämnade över makten tillkom det ett antal tusen jobb i veckan. När vi fick makten var det ett antal tusen jobb i veckan som försvann.

Det hjälper heller inte vad Arne Kjörnsberg säger på torget i Borås. Det är vad administratörerna Carlsson och Persson sade till väljarna i valrörelsen som gäller, inte vad som sades på torget i Borås.

Det försvann jobb när de borgerliga tog över, och det fanns jobb samt skapades ett antal tusen jobb i veckan när vi lämnade över. Det är sanningen.

Anf. 242 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Eva Flyborg tog upp en del frågor ur ett västsvenskt perspektiv. Så återkom hon till att en rad åtgärder som vi har gjort på utbildningens område bara är tricksande med statistik. Jag skulle vilja fråga henne: I vårt nu gemensamma län, Västra Götaland, har de tre små högskolorna fått vardera drygt 1 000 nya platser. Är det för att främja utvecklingen i vårt nya län, eller är det för att tricksa med statistik?

En annan sak jag inte förstår är när Eva Flyborg tar som exempel att man skulle få sparka två personer i varje företag utan förhandlingar när man skall göra nedskärningar. Den förändringen av arbetsrätten vill Eva Flyborg ha. Hur skulle det skapa mer jobb i vårt län eller i vårt land om man får sparka två personer utan förhandlingar?

Anf. 243 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det också finns åtgärder som den socialdemokratiska regeringen gör som inte är dåliga. Allt är faktiskt inte helt dåligt. Men vår uppgift är att påpeka det som inte är bra och det som måste bli ännu bättre.

Vi är inne i en ny tid. Svenska företag, svensk industri och svenskt näringsliv måste förnya sig. Vi konkurrerar på världsmarknaden med alla andra länder som har en liknande situation som vi. Ta t.ex. IT. Om ett företag inom kunskapsbranschen inte har tillräckligt bra utbildad och kompetent personal och inte kan vidareutveckla den personalen måste man kunna ta till sig ny kompetens genom ny personal för att inte gå under. Om man däremot kan ta till sig den nya kompetensen på ett bra sätt – två stycken är faktiskt inte speciellt många – kan man kanske överleva och kanske t.o.m. nyanställa människor i stället. Man skapar alltså jobb i stället för att kanske hela företaget måste läggas ned. Det är därför vi vill att man skall undanta två personer vid turordningsreglerna för små företag.

Anf. 244 INGVAR JOHNSON (s) replik:

Fru talman! Då var det alltså så att de drygt 1 000 platserna till vardera Borås, Skövde och Trollhättan bidrar till att stärka utvecklingen. Jag fick inte något annat svar.

Eva Flyborg hade inte heller något svar på frågan hur rätten att sparka två anställda utan förhandlingar skulle ge fler jobb. Jag fick inget som helst svar på den frågan, och det tackar jag för, fru talman.

Anf. 245 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag kan vara så mycket tydligare än jag var. Företagen måste kunna ta till sig ny kompetens, t.ex. unga, välutbildade människor inom nya kompetensområden. Det tycker jag var ett fullödigt svar på den frågan. Jag förstår inte riktigt varför Ingvar Johnson frågar som han gör. Det ger ju sig självt: Man måste kunna ta till sig ny kompetens om man inte kan vidareutveckla den egna personalen. Det kan vara svåra områden, t.ex. IT och annat där man inte bara kan gå en kurs, och då måste man kunna ta till sig ny kompetens på det här sättet.

Anf. 246 HANNA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Vi hoppar mellan ämnena i dag, och det är väl litet det som är tanken. Jag tänker prata om sysselsättning och miljö.

Jag vill dock börja med att ställa en fråga, nämligen: Varför är vi här? Varför är vi politiker i Sveriges riksdag? Jo, det är bl.a., kanske huvudsakligen, därför att vi är de som skall ta det nationella ansvaret för våra gemensamma resurser.

Vi är de som skall se helheten och utifrån det besluta hur vi skall fördela resurser.

Vi har olika typer av rikedom i vårt land. Det mäts ofta i olika ekonomiska termer. Ofta glömmar man därmed också bort att människor är en resurs, en tillgång. En klok kvinna som är nybliven ordförande i Vänsterpartiets systerparti i Norge, Sosialistisk Venstre, har sagt att hon tycker

att alla människor skall börja sin dag med att titta sig själva i spegeln, säga "Jag är en del av BNP" och vara stolt över det.

Tyvärr tror jag inte att det är så många människor som gör det. Jag tror att det är väldigt få människor som vaknar upp och känner att de är en del av Sverige, en del av kraften, en del av det nya, en del av Sveriges resurser. Med andra ord tycker jag att vi både missbrukar och ofta miss-handlar människor i dag.

Det finns andra nationella resurser som missbrukas i dag. Jag tycker att miljön är en av dem. Trots de stora kunskaper och den stora medvetenhet som finns bland de allra flesta i Sverige görs det tyvärr väldigt litet för miljön egentligen.

Det nationella ansvar som vi måste ta handlar om att sammanföra de här två områdena. Miljön kommer förr eller senare att sätta gränser för oss människor om vi inte lär oss att arbeta och leva med miljön, utan fortsätter att tro att vi skall motarbeta miljö och natur. Jag tycker att det är idioti att betala ut så stora summor som vi gör i dag samhällsekonomiskt till passiv arbetslöshet, när vi vet att väldigt stora behov inom såväl sjukvård som miljöområdet, som är det som jag pratar om nu, kan tillgodoses med hjälp av samma pengar.

Fru talman! Jag vill veta varför. Varför kan inte vi som är nationellt ansvariga för detta se till att skapa en nationell politik där sysselsättning och miljö går hand i hand. Jag undrar vad det är som stoppar oss. Är det modet får vi väl ta varandra i hand och göra det tillsammans, stötta varandra. Är det någonting annat vill jag att vi pratar om det. Jag vill ha ett svar.

Det finns många partier som pratar fint om miljöfrågor. Jag skulle vilja säga att alla partier gör det. Men dubbelmoralen är ganska stor. Jag skulle vilja nämna två saker. Jag skulle vilja nämna moderaterna. Moderaterna går på avvecklingen av kärnkraften och argumenterar mycket hårt kring den, samtidigt som de över huvud taget inte är beredda att någonsin röra bilismen.

I Sverige i dag står bilarna för 36 % av det totala bidraget till växthuseffekten. Trafiksektorn är den enda sektor där koldioxidutsläppen ökar i dag. Alla andra sektorer minskar. Trots det är det inte det moderaterna pratar om, utan de tycker att det är förfärligt att vi skall avveckla kärnkraften.

Socialdemokraterna har tyvärr också en dubbelmoral i miljöfrågorna. Det sägs många fina ord. Många saker görs också, men det finns ett problem. Det är trafikfrågorna igen. Anledningen till att jag tar upp trafikfrågorna är att de är så fruktansvärt centrala i alla våra miljöproblem i dag.

Naturvårdsverket har plockat fram 13 miljöhot. Vad jag förstår är trafiken delansvarig i tolv av de här miljöhoten. I nio är trafiken huvudansvarig. Därför tycker jag att den socialdemokratiska trafikpolitiken ger ett sken av dubbelmoral. Vi pratar Öresundsbron, vi pratar förmånsbilar, vi pratar skattesystem och storstadspaket.

En viktig aktuell fråga är det samarbete som vi tidigare, för någon vecka sedan, hade i Stockholms stad vad gäller den kommunala ledningen. Socialdemokraterna har styrt tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet. Det samarbetet klarade Socialdemokraterna inte av. Den fällande faktorn var Södra länken, en trafikfråga igen, en fråga där Socialdemokraterna på nytt backar. Jag undrar nu, ni socialdemokrater som finns här

i kammaren, har ni någon kommentar till att det samarbetsprojektet, styrningen av Stockholms stad, har fallit och kanske någon kommentar till att det var just en trafikfråga som gjorde att socialdemokraterna, som jag ser det, tyvärr inte orkade längre.

Jag skall avsluta ungefär där jag började, nämligen med att ställa frågan, som man kanske skall gå hem och sova litet på: Anser vi själva att vi tar det nationella ansvaret för våra gemensamma resurser, människor och natur?

Anf. 247 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att vi gör det fullt ut. Men jag är nästan säker på att vi alla verkligen försöker att göra det. Vi har några exempel där Hanna Zetterbergs parti och mitt parti har samarbetat. Jag tänker på miljöbalken och följdlagstiftningen till den. Det tycker jag var bra. Låt oss fortsätta!

Hanna Zetterberg frågade varför det tar så lång tid. Jo, det är för att det är så svårt. Ta det här med trafiken. Vi kan lagstifta hur mycket vi vill, men om inte människorna någonstans där inne känner att de måste ta ansvaret hjälper det inte. Låt oss hjälpas åt med det. Jag kan gå till mig själv. Jag måste ta ett större ansvar för att använda vår bil mindre. Låt oss hjälpas åt med det så som vi har börjat. Vi har stora uppgifter inom ramen för det nationella ansvaret framför oss.

Anf. 248 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Det här inlägget gör mig litet positivt faktiskt. Det är nästan första gången jag hör någonting så positivt som ändå bottnar i diskussionen om trafikfrågor. Det tycker jag är bra. Det är en bra början.

Jag håller med om att det är mycket bra som har gjorts. Miljöbalken, utvecklingen av kärnkraften, det är jättebra, de ekologiska fonder som finns osv. Men i trafikfrågorna upplever jag fortfarande att socialdemokraterna är litet av det betongparti som de ibland anklagas för att vara. Jag skulle vilja att ni bryter det. Bevisa motsatsen! Det vore jättebra.

Anf. 249 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Som Hanna Zetterberg vet är det inte min huvuduppgift, inte ens min andrahandsuppgift, att syssla med trafikfrågor här i riksdagen. Men Hanna Zetterbergs partivän, Johan Lönnroth, som sitter några platser längre fram, kan nog tala om att vi i de frågor som vi gemensamt har att hantera ibland har haft ganska bra samarbete. Jag tycker faktiskt att vi skall ha ett öppet sinne mot varandra. Hanna Zetterberg kan börja med att hjälpa mig med att stödja våra tankar om det vi kallar Götalandsbanan, en snabb, bra kollektiv förbindelse Göteborg–Borås–Jönköping–Stockholm. Välkommen i den kampen!

Anf. 250 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om vi skall utveckla den här debatten. Jag vet att trafikfrågorna inte är Arne Kjörnsbergs specialitet. Men frågan om det nationella ansvaret kvarstår fortfarande.

Det är faktiskt en fråga till som kvarstår. Det är samarbetet i Stockholms stad, som jag fortfarande skulle vilja ha en kommentar till. Ni får

gärna sova på saken och återkomma om ni inte just i dag kan svara på den frågan. Men det är en viktig fråga. Jag tycker också att det är ett bevis på att det är socialdemokraterna som inte vill samarbeta. Det tycker jag är väldigt tråkigt, framför allt när det faller på en trafikfråga, som det har gjort i det här fallet.

Prot. 1997/98:53
21 januari

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 251 LAILA BÄCK (s):

Fru talman! I dagens debatt om sysselsättningsfrågor vill jag belysa glesbygdens arbetsmarknad i allmänhet och kvinnors situation i synnerhet.

För de människor som valt att bo i landets mest glesbefolkade delar ser arbetsmarknaden litet annorlunda ut jämfört med de mer tätbefolkade delarna av landet. Ofta finns arbeten, speciellt för kvinnorna, i den offentliga sektorn i glesbygden. De privata företagen är vanligtvis små med få anställda. Ett arbete inom pendlingsavstånd är ofta en omöjlighet, då avstånden är långa och kollektivtrafiken många gånger innebär två tre bussar i veckan.

Ett alternativ för många är att satsa på säsongarbete inom t.ex. turismen. Förutsättningarna för att försörja sig under resten av året måste också fungera bra. Det kan ske genom t.ex. utbildning, andra typer av arbeten eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Men för att kunna behålla arbetsmarknaden för framför allt kvinnorna i glesbygden behöver vi ett skatteutjämningsystem som inte utarmar glesbygdskommunerna, utan ger dem möjlighet att bedriva en bra arbetsmarknadspolitik. Det är viktigt att ta hänsyn till de skilda förutsättningar som finns mellan glesbygd och storstad.

Arbetsmarknaden och sysselsättningen ser som jag har sagt tidigare väldigt olika ut. Därför vore det lämpligt att se över skatteutjämnningen ur ett sysselsättningsperspektiv för att få en större rättvisa.

Det är viktigt att alla människor i Sverige har bra förutsättningar, oavsett om de bor i storstad eller i glesbygd. Glesbygd är inte bara små byar norr om Dalälven. Glesbygden finns i hela vårt land, i Stockholms skärgård, i Småland och på Gotland.

Fru talman! Det finns också ett annat stort problem som berör arbetsmarknaden i bl.a. mitt län, Dalarnas län. Det är den stora utflyttningen som sker från många län i Sverige. I Dalarna har under 1997 befolkningen minskat med 2 981 personer. 1 867 av dessa var en kraftig nettoutflyttning mot Mälardalen av främst ungdomar. Det innebär stora förluster i skatteintäkter för kommunerna. Det får till följd att neddragningar sker inom kommunernas verksamheter och många människor förlorar sina arbeten. En annan följd av den massiva utflyttningen är överskottet på bostäder. I stället för att bygga nytt får vi i Dalarna riva bostäder. Bland våra byggnadsarbetare finns en arbetslöshet på nästan 40 %. Fortsätter utflyttningen kommer det inte att skapas behov av nya bostäder, och byggjobben kommer att lysa med sin frånvaro.

Fru talman! Det finns trots allt ett ljus i mörkret. Det är regeringens beslut om fördelningen av de regionalpolitiska anslagen. Dalarnas län får 85 miljoner kronor, varav 16 miljoner är pengar som bemyndigar länsstyrelsen att under 1998 fatta beslut om nya sysselsättningsbidrag.

Det är också glädjande att självstyrelseorgan har utsetts som fram till 2002 skall ansvara för största delen av de regionalpolitiska verksamhet-

*Fel! Okänt
växelargument.*

erna. Det är ett steg i helt rätt riktning för att öka sysselsättningen. De kommuner som har deltagit i den tidigare försöksverksamheten har visat att de har lyckats, dvs. att kommunerna och regionerna själva bäst känner sin arbetsmarknad och vet vilka åtgärder som behöver vidtas.

Jag hoppas att en positiv utveckling av dessa försök leder till att alla län och regioner så småningom får förtroendet att ansvara för den regionalpolitiska och delar av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Fru talman! Den offentliga sektorn är en viktig del av kvinnornas arbetsmarknad i glesbygden. Det är därför viktigt att vi värnar den. I glesbygden kan det knappast finnas utrymme för en moderat arbetsmarknadspolitik. Det är just i glesbygden man kommer att finna de kvinnor och män som inte har fått något jobb efter 300 dagars a-kassa – de människor som trots Moderaterans arroganta övertygelse inte fått ett jobb efter 300 dagar. Är det meningen att vi skall leva på frisk luft och vacker natur?

Om hela landet skall leva, och om vi som har valt att bo i de mer glest befolkade delarna av Sverige skall kunna fortsätta att göra det, behövs en bra arbetsmarknads- och regionalpolitik. Det fungerar endast med en socialdemokratisk politik.

Anf. 252 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Rubriken på dagens debatt är Sysselsättning.

Men, fru talman, jag förutsätter att man får tala om och kring de flesta ämnesområdena, eftersom sysselsättningen har band till det mesta och allt slutar i det oerhört viktiga ordet sysselsättning och vad som kan ge jobb – om man nu saknar ett sådant.

Jag kommer, precis som föregående talare Laila Bäck, från Dalarnas län. Det är ett landskap som blöder! Vi i Dalarna tog den hemska guldmedaljen i befolkningsminskning då kyrkklockorna senast ringde in ett nytt år. Det är ingen guldmedalj att skryta över. Vi har kommit i ett läge då också våra, med våra mått mätt, stora städer minskar. Både residensstaden Falun liksom industristaden Borlänge tappar befolkning. När residensstaden minskar sin befolkning brukar det vara ett illavarslande tecken för övriga län i landet.

Jag skulle ha velat höra tonerna från Socialdemokraterna i denna talarstol om vi moderater hade haft majoriteten i 14 av 15 kommuner i mitt hemlän. Dessutom skulle landstinget i Dalarna ha styrts av oss. Nu styrs det av socialdemokrater och centerpartister. Jag skulle ha velat höra vad Socialdemokraterna då hade sagt, vilka ord och tonfall som skulle ha använts i talarstolen om vi hade haft makten.

Nu är det annorlunda. Nu väljer Socialdemokraterna att tala om de år som har gått. Vi har hela dagen i dag hört att man älskar att tala om åren 1991–1994 och gärna om hundra år före och hundra år efter.

Med den negativa utveckling som har skett både på företagsidan och arbetslöshetsfronten, skulle jag också om jag vore socialdemokrat försöka få oss att prata om något helt annat än arbetslöshet och företagande. Men det går inte att stryka över och radera ut vad ni lovade i valrörelsen 1994. Sätt er ned och titta på vad ni lovade i pressklipp och på videoband. Det skulle säkert vara nyttigt. Det är en bakgrund man bör ha med sig när man säger att Dalarna blöder.

Vi vet att hushållen drabbas trefaldigt av den socialdemokratiska skattechocken. Det är en sak man talade lågmält om i den förra valdebatten.

Minns ni socialdemokrater vad ni sade? Jo, att den öppna arbetslösheten skulle vara under 5 % redan 1995. Det är nu 1998, och vi vet hur det har gått. Även om det är omöjligt att nå siffran 0 %, skulle det med en annan politik gå att förbättra läget för Sverige. Det är inte bara vi moderater som föreslår den inriktningen. Precis som har sagts tidigare i dag har ekonomer, Valutafonden, EU:s ministerråd och OECD uttalat med en mun att arbetslösheten skulle kunna halveras med hjälp av en annan politik.

Notan för det socialdemokratiska misslyckandet är att skattehöjningarna tjugofalt överstiger vad som lovades i valrörelsen 1994. Det kommer förhoppningsvis väljarna att komma ihåg. Flertalet har ju hårt få känna på vad Socialdemokraterna har ställt till med.

Vi har bl.a. vårdsidan. Vem styr och ställer i kommuner och lands-ting? Vem har det tyngsta ansvaret till vad som har hänt med vård, vårdköer och problem inom skola och omsorg? Vi har så sent som i dag hört frågan om vårdköerna tas upp på TV.

Ett nytt hot är den förtida avvecklingen av kärnkraften. Länet är starkt energibehövande på grund av många tunga industrier.

Vi måste få till en politik som gör att folk kan leva på sin lön. Låg- och medelinkomsttagare måste få mera kvar efter skatt, få mer i plånbo-ken och mer att bestämma över. En sådan politik skulle göra att behovet av bidrag skulle minska – både bostadsbidrag och socialbidrag.

Jag återgår till mitt hemlän Dalarna. Dalarnas läge är prekärt – precis som för många andra län. Socialdemokraterna är med och styr och ställer för att det skall bli en minskning av befolkningen – den fråga Laila Bäck alldeles nyss tog upp.

Inte ger det några goda framtidsutsikter, Laila Bäck, att tvångsför- flytta jobb och folk från Skogsvårdsstyrelsen i Falun till Söderhamn – bara för att F 15 har lagts ned av Socialdemokraterna. Inte ger det några positiva effekter att flytta delar av skattemyndigheten från Falun till Gävle. Inte ger det något positivt att lägga ned Skogshögskolan i Garpen- berg och flytta jobben till andra platser i landet. Inte ger det några posi- tiva signaler att flytta kronofogdemyndigheten från Dalarna till Gävle. Det här var bara några exempel eftersom jag bara har sex minuter talartid.

Man behöver inte ha kommit långt i skolsystemet för att förstå, att en omflyttning av jobb inte skapar ett enda nytt jobb utan bara problem – likt vad näringsminister Anders Sundström och hans departement, stödda av er i riksdagen, gjorde då han lät tvångsförflytta Skogsvårdsstyrelsen.

Jag skrev i går kväll en motion om den socialdemokratiska regering- ens förslag att nu också ge sig på Bergmästareämbetet i Falun. Vi kanske skulle behöva en minister från Dalarna. Det kanske vore ett sätt att få behålla jobben.

Många pratar om hur viktig den privata företagsamheten är. Låt mig ta ett exempel. Det helägda Landstingsbolaget – som de två närvarande socialdemokraterna i kammaren känner till – driver ett arbete med 53 % externa kunder. Det är kunder som inte har med landstinget att göra. Bolaget är ute och konkurrerar på den fria marknaden – samtidigt pratar man om företagsamhet.

Dalarna är på väg utför backen i flera avseenden. Det har nyss presenterats en rankinglista i en strukturrapport där Dalarna hade placerats på 20:e plats av 23 län. Rubriken i tidningarna var Bottennapp för Dalarna.

Det råder en stark oro i mitt hemlän. Det går inte att leva på luft och vatten – vilket även Laila Bäck påpekade. Men vem har ansvaret för att det snart är bara luft och vatten kvar i vårt län? Är det Moderaterna eller ni socialdemokrater?

Anf. 253 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Rolf Gunnarsson sade att Dalarna är ett landskap som blöder. Det är alldeles rätt. Men Rolf Gunnarsson är väldigt försiktig med att nämna vad som skulle kunna bli konsekvenserna om en moderat politik skulle få råda.

Laila Bäck pekade på att vi måste titta över skatteutjämningen för kommunerna. Skulle moderaterna få råda skulle det bli betydligt mindre resurser till Dalarnas kommuner. Skulle moderaterna få råda skulle det bli mindre pengar till kommuner och landsting. Vården skulle få mindre pengar och det skulle bli svårare när det gäller sysselsättning för kvinnor i glesbygd.

Rolf Gunnarsson räknade också upp ett antal arbetstillfällen som har försvunnit, men gick med mycket stor blygsamhet förbi effekten av det som hände under den borgerliga regeringstiden när man sålde ut delar av Assi Domän och huvudkontoret flyttades.

Anf. 254 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Det är väl det här som kallas duell, eller kanske det är närkamp i politiken när vi för den här debatten, Per Erik Granström och jag.

Det finns en stor skillnad mellan Per Erik Granström och mig i det vi diskuterar just nu. Det fanns med ett ”om” när det gäller Per Erik Granström – *om* moderaterna fick styra. Vi vet hur det är när socialdemokraterna styr i Dalarna. 14 av 15 kommuner styrs av socialdemokraterna, och landstinget styrs av dem. Här i kammaren har ni röstat för nedläggning av flertalet offentliga arbeten. Det har utarmat residensstaden Falun, och det är ett farligt tecken för det övriga länet. Det skiljer mycket mellan ett ”om” och vad man tror. Det gör man ofta på kyrkofullmäktige. Men det här är Sverige riksdag.

Anf. 255 PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag får vara mycket tacksam för att det där om:et finns. Vi vet att en moderat regering inte skulle driva någon regionalpolitik. En moderat regering skulle välja att minska resurser till den offentliga sektorn. En moderat regering skulle minska förutsättningar för sysselsättning i glesbygd. Så det är mycket tacksamt att om:et finns.

Anf. 256 ROLF GUNNARSSON (m) replik:

Fru talman! Om:et är fortfarande knappast trovärdigt. Jag måste gå tillbaka till det. Per Erik Granström åker nu hem till Ludvika, hans hemkommun, eller till övriga Dalarna och räknar upp vallöftena från 1994 som vi minns så väl, som ni kan spela upp på band, som ni har pratat om mycket, både statsministern och övriga – en arbetslöshet på 5 % 1995 och skatter på högst 3,7 miljarder. Både han och jag var med i valdebatten.

Är det inte genant att komma hem till väljarna och se dem i ansiktet med det svek som ni socialdemokrater har utsatt dem för?

Prot. 1997/98:53
21 januari

Anf. 257 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Det har talats mycket om sysselsättning den här dagen. Det är en av våra viktigaste uppgifter att ge möjlighet att få människor i arbete i hela vårt land. Arbetslösheten är ett gissel och det är också en av orsakerna till att flyttlassen återigen har börjat rulla från glesbygden till stora koncentrationsorter.

Den regionala obalansen som ökar år efter år är ett problem för hela vårt samhälle. De senaste SCB-siffrorna visar att glesbygden än en gång blir glesare. Bara från mitt hemlän, Värmland, har det flyttat 2 000 personer det senaste året. De som nu flyttar är också personer i aktiv ålder. Det gör att befolkningsstrukturen blir alltför skev. Det krävs självfallet en mängd åtgärder för att komma till rätta med det här. Men en viktig förutsättning är att det finns jobb. Därför är det viktigt att ytterligare förbättra näringsklimatet för tillväxt i hela landet.

Den regionala näringspolitiken spelar en viktig roll i arbetet med att utveckla olika regioner. Den lilla regionalpolitiken med de stimulanser som den rymmer är en viktig del, men den är inte tillräcklig. Det måste också bli ett annat grepp när det gäller den stora regionalpolitiken. Inte minst gäller det att bryta sektorsgränser för att bruka de resurser vi har på bästa sätt.

Det gäller att vidta generella åtgärder för att förbättra näringsklimatet. Det gäller att sänka skatter och avgifter framför allt för småföretagen. Det gäller att förenkla regler, att utveckla tjänstesektorn m.m.

Jag vill här på den korta tid som står till förfogande ange tre viktiga områden som är väsentliga för den regionala näringspolitiken. Det är förbättrad riskkapitalförsörjning, det är utbildning och kompetensutveckling och det är förbättrade kommunikationer.

När det gäller förbättrad riskkapitalförsörjning kan det ske genom olika åtgärder. ALMI bedriver en bra verksamhet i de olika regionerna med ett visst lånekapital, med nyföretagarlån och med kvinnolån. Man har faktiskt varit mycket effektiv i sin utlåning och låneutrymmet har också till stora delar utnyttjats. Därför kan det behövas ytterligare kapital.

Jag hörde tidigare i dag av näringsministern att han skulle föreslå statliga lånegarantier i den regionalpolitiska propositionen. Det tycker jag är bra. Jag har tidigare efterfrågat det, och jag tror att det vore bra för företagare i vissa fall att kunna få en garanti när man startar ett företag, när man är i ett expansionskede eller vid en produktutveckling.

Teknikbrostiftelserna har också fungerat bra på många håll i landet. De har också varit med och finansierat olika teknikutvecklingsprojekt. Även arbetet med tekniknopolerna har varit framgångsrika i att skapa broar mellan den akademiska världen och småföretagen. Den verksamheten kan ytterligare utvecklas.

I det här avseendet vill jag också understryka behovet av ytterligare regional riskkapitalförsörjning. Det kan ske genom att skapa mötesplatser mellan investerare och företag som skall investera. Det kan vara både privata och institutionella placerare. Ett sådant projekt är Aktietorget. Det har startat på flera platser här i landet. Det är en verksamhet som bör stimuleras.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Kompetensutvecklingen är en avgörande fråga för utvecklingen av näringslivet ute i regionerna. Självfallet är den långsiktiga kompetensutvecklingen mycket viktig. Men även den kortsiktiga behöver förstärkas. Många företag behöver anställa men kan inte det på grund av att man inte får tag i kompetent personal. Därför är det viktigt att utbildningen riktas mot företagets behov. Det är väsentligt att flaskhalsproblemen kan avlägsnas så fort som möjligt.

Det är också viktigt att det sker en ytterligare teknikspridning inte minst från de små och medelstora högskolorna ut till företagen. Det är särskilt viktigt att småföretagen kan få del av den nya tekniken.

Forskningen och utvecklingen behöver också ytterligare stärkas inte minst på de små och medelstora högskolorna. De har ju en mycket stor betydelse för utvecklingen i en region. De kan vara nästan som en turbomotor i vissa regioner. Jag vill bara nämna Gunnar Björks utredning om ytterligare insatser för att förädla våra livsmedel. Likaså är det väsentligt med ytterligare forskning och förädling av träråvaror. Det är sådana saker som behöver göras ute i våra regioner.

Jag vill också nämna lärlingsutbildningen som en viktig utbildning. Den har startat i vårt hemlän Värmland. Man kopplade ihop dem som ville bli lärlingar med företagare som ville ta emot lärlingar. Den här sammankopplingen har gett ett mycket gott resultat. De flesta av lärlingarna har fått ett fast arbete efter lärlingsutbildningen.

Slutligen, fru talman, vill jag bara i korthet beröra behovet av förbättrade kommunikationer. För att kunna nå ut till olika delar av vårt land är det väsentligt med framför allt bättre vägar. Det finmaskiga vägnätet är kraftigt eftersatt i dag. Det behöver förstärkas och beläggas. Även tele, data och IT måste byggas ut. Där skall gälla likvärdiga villkor, t.ex. anslutningsavgifter för hela landet.

Fru talman! Det finns mycket man skulle vilja säga om regionalpolitiken. Men det kommer ju en proposition under våren så det kommer att finnas fler tillfällen att diskutera frågan. Men det är viktigt att det vidtas åtgärder så att människorna kan känna både tillförsikt och framtidstro i hela landet.

Anf. 258 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag och Kjell Ericsson kommer från samma län, och jag instämmer i vad han säger om vad som är viktigt för Värmlands län – satsning på lärlingsutbildning, riskkapitalförsörjning, infrastruktur, kompetenshöjning osv. Där är vi samstämmiga.

Men jag tror att Kjell Ericsson precis som jag också har haft kontakt med företagen i Värmland. Vi har vid flertalet tillfällen också pratat om sjuklöneperioden och de små företagen. Jag skulle vilja ställa en fråga till Kjell Ericsson. Hur ser Kjell Ericsson på sjuklöneperiodens längd – 14 dagar – och de små företagens möjlighet att anställa ytterligare personal?

Anf. 259 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare är det viktigt att vi också klarar av de generella åtgärderna för att få ett bra företagarklimat. En sådan åtgärd var att vi förkortade den period som var på en månad till 14 dagar. Jag var själv aktiv i den frågan för att så skulle ske. Det är dit vi har klarat av

att komma nu. Att gå längre i den här frågan tror jag kan bli svårt i nuvarande läge. Det krävs också pengar till det här. Så det är inget man kan göra rakt upp och ned.

Anf. 260 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vet att Kjell Ericsson har varit aktiv för att minska sjuklöneperioden från fyra veckor till två veckor. Det tycker jag har varit en bra inställning.

Vänsterpartiet har ett konkret förslag som en av Vänsterpartiets representanter framförde tidigare om att man skall minska sjuklöneperioden för de allra minsta företagen med upp till tio anställda eller helt enkelt ta bort sjuklöneperioden för dessa företag. Det är något som också har fallit mycket väl ut i småföretagarnas olika organisationer. Vi har finansierat detta inom vårt budgetförslag. Jag undrar om Kjell Ericsson och Centern ändå inte skulle vara villiga att diskutera denna fråga.

Anf. 261 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Det är många saker som man skulle behöva göra för att förbättra för småföretagarna. Jag har drivit många sådana här frågor under årens lopp och kommer att fortsätta att göra det. Men då måste man också se på helheten vad man önskar. Då talar man om bättre riskkapitalförsörjning och om bättre möjligheter att kunna låna för att starta företag, för att expandera och för att utveckla produkter. Men det gäller också enklare regelverk över huvud taget, att man får lättare att hantera vissa saker. Det finns alltså en mängd åtgärder som behöver vidtas.

En sak som Centern har medverkat till är att sänka arbetsgivaravgifterna. En sådan sänkning sker nu med 5 % för företag med en lönsamhet upp till 850 000 kr. Jag tror att det är också den vägen som vi får gå. Det finns många önskemål. Men vi måste också prioritera.

Anf. 262 ERLING BAGER (fp):

Fru talman! Denna debatt skall ju handla om sysselsättning, och jag vill då ta upp de yrken som finns inom sjöfarten. Det är ett viktigt område där Sverige tidigare har haft många människor sysselsatta, men där det nu på grund av bl.a. politiska beslut sker en kraftig negativ utveckling.

Den svenska handelsflottan under svensk flagg har under 1997 minskat. Orsaken till minskningen är att konkurrensförhållandena mellan EU-länderna dramatiskt har förändrats under slutet av 1996 och under 1997.

EU:s s.k. riktlinjer för exempelvis lägre beskattning av rederier har skapat förutsättningar för sjöfartsnäringen att minska sina kostnader för ombordanställda och för rederibolagen. Länder som Holland och Norge har snabbt utnyttjat denna nya möjlighet som innebär gynnsammare utvecklingsmöjligheter med lägre kostnadsnivåer för nationernas handelsfartyg. Tyskland följer nu efter och kommer att anpassa sig till EU-ländernas nya inriktning för sjöfartspolitik.

Under 1995 var den svenska handelsflottans nettoökning 16 fartyg och under 1996 ytterligare 13 fartyg. Den svenska handelsflottan bestod den 1 januari 1997 enligt Sveriges Redarförening av 256 fartyg och 2,4 miljoner ton dödvikt. Därefter har flottan minskat och bestod den 1 oktober 1997 av 240 fartyg och var nere på 2,2 miljoner ton dödvikt.

Minskningen fortsätter nu i allt snabbare takt vecka för vecka, och alltfler jobb inom sjöfarten försvinner.

Fru talman! Den svenska regeringen har visat sig ointresserad av att Sverige skall tillämpa EU:s nya möjligheter också för den svenska handelsflottan. Fråge- och interpellationssvar från skatteminister Thomas Östros i denna kammare under förra året har visat detta, och alltfler jobb försvinner på svenska fartyg och därigenom även skatteintäkter som den svenska staten förlorar.

Nästa hotande utveckling i nästa steg i denna process är att även rederierna överväger att flytta kontor utomlands, och då minskar ju antalet arbeten ytterligare.

Exempelvis har ju det svenska företaget Bylock & Nordsjöfrakt nu stängt sitt Göteborgskontor och flyttat över en del av verksamheten till det mindre kontoret i Skärhamn. Enligt intensiva rykten kanske man i stället öppnar kontor i Norge.

Som om dessa vedermödor inte vore nog för den svenska sjöfarten har riksdagen under hösten förra året fattat beslutet om avskaffandet av sjömansskatten. Detta beslut drevs igenom av en majoritet i riksdagen före jul. Det förstärker ytterligare den här negativa utvecklingen. Regeringen hade i en proposition hävdad att när man övergick från sjömansskatt till s.k. landskatt skulle det vara kostnadsneutralt för de berörda anställda som jobbar på svenska fartyg. Genom denna deklaration i propositionen fick regeringen fackföreningarna med sig, och de är tre fyra. Även Redarföreningen och alla andra berörda ställde sig bakom förslaget. Sedan visade det sig att beräkningsunderlaget i denna proposition var så erbarmligt dåligt att vissa ombordanställda, t.ex. sjöbefäl, förlorar upp till 3 000 kr per månad.

Trots hård kritik förra hösten vägrade regeringen att rätta till större delen av felaktigheterna. Den rättade bara till en mindre del. Nu ser vi resultatet. Alltfler sjöbefäl lämnar nu svenska fartyg.

Den 12 maj förra året erbjöds riksdagsmän att följa med Tärntank från Donsö i Göteborg på en studieresa från Södertälje kanal till Västerås hamn. Det var en intressant resa där jag tror att ett tjugotal ledamöter från riksdagen var med. Vi fick en genomgång av sjöfartens villkor. Det var en mycket värdefull dag. Nu hörde jag för en tid sedan att av de sjöbefäl som fanns på Tärntank den 12 maj fanns ett kvar som nu också övervägde att sluta.

Fru talman! Vi i Sverige, som är ett EU-land, kan inte stå utanför den sjöfartspolitik som övriga EU-länder nu driver. Den förre Labourledaren i England, Neil Kinnock, har som EU-kommissonär möjliggjort en gemensam sjöfartspolitik. Om vi skall få behålla de svenska rederierna är det viktigt att vi inte har en situation då andra EU-länder har kanske 20–30 % lägre kostnader än de svenska rederierna.

Vi har debatterat detta i trafikutskottet, och jag deltog i den debatten. Många socialdemokratiska ledamöter har förståelse för denna situation. Man måste se till att vi i Sverige har en sjöfartspolitik som är likartad med de övriga EU-ländernas.

Slutligen, fru talman, måste också skatteminister Thomas Östros förstå detta. Där har vi ett stort jobb framför oss.

En tumregel är att ett jobb till sjöss ger cirka tre fyra arbeten i land.

Anf. 263 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag tänkte ta upp frågan om kommunerna och sysselsättningen.

När jag slog upp tidningarna från mitt hemlän förra veckan möttes jag av artiklar som man kanske trodde inte skulle behöva skrivas så här i Perssonpengarnas tidevarv. Bl.a. säger en klinikchef vid vårt länsjukhus nu i desperation att gränsen är nådd. Efter år av nedskärningar har alltså nya besparingskrav lagts på den avdelning som han ansvarar för. Det som händer nu är inte etiskt och moraliskt försvarbart. Vi bedriver rena rovdriften på vår personal, och beläggningen är långt över rimlig nivå, säger han i en tidningsintervju. Just nu finns det inte resurser att ta emot alla prioriterade patienter inom rimlig tid. Prioriterade patienter i det här fallet är människor som riskerar att få allvarligt försämrad hälsa om de inte opereras inom en viss tid.

Det är inte bara den här kliniken som drabbas hårt. Det finns andra liknande fall, t.ex. inom psykvården, där både slutna avdelningar och öppenvårdsavdelningar tvingas stänga.

Även skolstarten den här vårterminen har varit orolig. Våldet inom skolan har ökat. Det är oerhört alarmerande, och det har skapat en stor oro hos föräldrar men också hos elever och lärare som har skolan som sin arbetsplats.

En längre tids avsaknad av elevvårdspersonal på många skolor, minskade resurser och stöd till elever med särskilda behov har kanske bäddat för den här utvecklingen.

I dag har 230 000 barn någon förälder som är arbetslös. Invandrarbarn har det i större utsträckning än svenska barn. Arbetslösheten har blivit en grogrund för ohälsa. Fler barn besöker de barnpsykiatriska klinikererna än tidigare. Genom färsk statistik från BRÅ vet vi att antalet anmälningar om barnmisshandel har ökat kraftigt under den senaste tioårsperioden. En huvudorsak är föräldrarnas arbetslöshet.

Vården, omsorgen och skolan är välfärdens kärna. Vi är många som säger det i denna talarstol. Jag inledde med att ta ett exempel som belyser situationen på en klinik i mitt landsting. Jag tror att var i Sverige vi än gör den här typen av nedslag så kommer vi att hitta denna typ av exempel på att välfärden inte fungerar på det sätt som vi vill att den skall göra. Jag vill verkligen understryka att det är bra att Perssonpengarna nu har kommit till kommunerna och landstingen men frågan är om det verkligen är tillräckligt. De höjda grundavdragen i den nyligen genomförda pensionsuppgörelsen kommer också att påverka kommunernas ekonomi. Vi har dock ännu inte fått något riktigt svar på frågan om, och i så fall med hur mycket, kommunerna och landstingen kommer att kompenseras för detta.

I en arbetskraftsundersökning som SCB gjorde före årsskiftet konstaterades det att det fortfarande, efter nästan ett halvår med höjda statsbidrag, inte fanns några tecken på att sysselsättningen ökat. Förhoppningen att vi snabbt skulle få fler människor i arbete ute i kommunerna kom tydligen på skam.

Den situationen bekräftas också i Kommunförbundets oktoberrapport. I och för sig är den nu nästan tre månader gammal, men ändå. Man säger att kommunernas ekonomiska situation har förbättrats under hösten. Man säger t.o.m. att genomsnittskommunen skall klara en budget i balans med oförändrad sysselsättning till år 2000. Men, och detta är viktigast, det är

Allmänpolitiskt debatt

Sysselsättningsfrågor

**Fel! Okänt
växelargument.**

en väldigt stor variation mellan kommunerna. Man spår att hälften av kommunerna, alltså närmare 140 kommuner, trots de ökade statsbidragen måste göra personalminskningar fram till millennieskiftet.

Också befolkningsförändringar gör att behovet av kommunal verksamhet kommer att öka. Det växande antalet äldre och även yngre människor – barn och ungdomar i åldern 7–15 år – gör att vi måste ställa högre krav på äldreomsorgen, skolan och sjukvården. SCB säger t.ex. att om vi år 2000 skall upprätthålla nuvarande nivå i kommuner och landsting behövs det ca 11 000 nyanställningar.

I höstas lade vi i Vänsterpartiet fram flera förslag i avsikt att förbättra just för kommunerna och kommunsektorn och för att få fler människor i arbete. Det handlar bl.a. om att ge den sektorn ett nettotillskott på 5 miljarder kronor. Dessutom vill vi använda pengar från arbetslöshetsförsäkringen. I det här fallet handlar det om drygt 3 miljarder kronor som vi vill föra över till jobsatsningar. Avsikten är att ge långtidsarbetslösa arbete inom kommuner och landsting. Det handlar då om arbete till ordinarie lön. Det här förslaget skulle kunna ge 25 000 arbetstillfällen under en tolv månadersperiod.

Detta är också ett sätt att få pengar som annars skulle betalas ut som passivt bidrag att bli aktiva. Det måste ju vara bättre att människor finns i det aktiva arbetslivet än att de förpassas till ett passivt bidragsberoende. Man gör också någonting åt den smått absurda situation som uppstår när kunnig arbetskraft står utanför arbetsmarknaden och ser på, medan det inom verksamheterna ropas efter mer personal.

Anf. 264 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill till Marie Engström lämna ett besked om de som en följd av pensionsuppörelsen minskade skatteintäkterna till kommunerna samt om egenavgifterna och avtalsrätten för dem.

Jag sitter med i den s.k. stora genomförandegruppen, vilken sysslar med infasning, finansiella frågor o.d. Vårt besked är fullständigt entydigt: Kommun- och landstingssektorn skall kompenseras fullt ut för de skatteminskningar som den sektorn får som en följd av egenavgiftsavgiften.

Anf. 265 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tackar Arne Kjörnsberg för den upplysningen. Både jag och Arne Kjörnsberg har nog samma ambitioner när det gäller att värna vården, omsorgen och skolan. Naturligtvis vill vi inte att kommunsektorn skall undandras några resurser.

Men, Arne Kjörnsberg, var tar ni de pengar som nu skall gå till kommuner och landsting som en ersättning för det höjda grundavdraget?

Anf. 266 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Herr talman! Marie Engström vet naturligtvis att vi inte har specialdestinerade inkomster och utgifter, i varje fall inte i huvudsak inom den statliga sektorn. Vi kommer att ta pengarna från precis samma ställe som när det gäller att ta pengar till alla andra utgifter, nämligen från statsbudgeten. Vi kommer att se till att pengarna finns där.

Anf. 267 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tackar Arne Kjörnsberg för beskedet om att pengarna tas inom statsbudgetens ram. Det betyder att uppemot 11 miljarder kronor – det är vad det handlar om och som Kommunförbundet har talat om – måste tas någonstans. Då måste man ju minska inom något annat område. Vilket område är det som nu får mindre pengar?

Anf. 268 DAG ERICSON (s):

Herr talman! Under den allmänpolitiska debatten vill vi riksdagsledamöter helst tala om saker som intresserar oss eller som vi tycker att det är viktigt att understryka eller förändra. Jag för min del vill gärna tala om småföretagens betydelse för sysselsättningen. Just i det här fallet gäller det storstadsregionerna. Med egen erfarenhet som småföretagare sedan 30 år tillbaka vet jag hur flexibel och allsidig denna grupp av företag är.

Arbetslösheten, både den öppna och den totala, har under det senaste året gått ned. Med den utveckling som vi i dag ser kommer målet om att halvera den öppna arbetslösheten att kunna uppnås år 2000, och därefter kommer den att sjunka ytterligare. Vi ser, och vet, att de stora företagen inte kommer att öka antalet anställda. Snarare blir det tvärtom. Inom den offentliga sektorn kommer en mindre ökning av antalet arbetstillfällen att ske. Hoppet står därför till att de små och medelstora företagen skapar de nya arbetstillfällena.

Vi vet också att det inte minst i storstadsregionerna skapas produkter och tjänster av mycket hög standard. Dessutom vet vi att dessa områden utgör ett nav i utvecklingen av andra delar av landet. Därför är det viktigt att företagen, inte minst de små företagen, får så bra arbetsmöjligheter som möjligt. Hela landet har glädje av att storstadsregionerna fungerar på ett bra sätt. Storstadsregionerna konkurrerar inte med övriga landet utan med storstäder i andra länder, t.ex. Helsingfors, Köpenhamn och Hamburg. För att storstadsregionerna med sina funktioner som nav skall kunna fungera fordras det att de bidragsformer som används är neutrala så att inte konkurrensfördelar uppstår mellan olika delar av landet.

Jag är mycket medveten om att kostnaderna för exempelvis transporter kan variera över stora delar av landet. Där kan det finnas ett behov av en viss utjämning. Däremot tycker jag inte att det finns skäl att flytta ut befintliga väl fungerande arbetsplatser från storstadsregionerna om inte den flyttade verksamheten efter en flyttning av olika anledningar kan fungera bättre och själv stabilisera sig och växa.

Anledningen till att jag tycker att det är så viktigt att även storstadsregionerna får så goda förutsättningar som möjligt för de små och medelstora företagen är alltså att en kraftig utveckling med fler arbetstillfällen gagnar hela landet. Jag tycker att förutsättningarna är goda.

För tillfället finns det gott om lokaler. Det finns också tillgång till mark, även om det i vissa lägen börjar bli knappt. Vidare finns det ett stort behov framför allt av tjänster till företag och organisationer. Det finns även goda nätverk mellan olika delar av näringslivet liksom stora företag med internationella kontakter och verksamheter. Slutligen finns det möjligheter till utbildning inom många områden samt ett bra boende med en mångfald av boendeformer. I de flesta fall finns det också en god samhällsservice till invånarna.

Herr talman! Med dessa exempel på behovet men också möjligheterna till ett bra företagsklimat för de små och medelstora företagen i storstadsregionerna önskar jag att en stor förståelse finns för dessa frågor.

En väl fungerande arbetsmarknad i storstadsregionerna gynnar hela Sverige.

Anf. 269 OLLE LINDSTRÖM (m):

Herr talman! Jag skall mycket kort peka på några områden som negativt påverkat och delvis orsakat befolkningsminskningen i glesbygden. I Norrbotten har vi liksom i stora delar av landet en mycket hög arbetslöshet. Det har diskuterats här i dag. Det finns kommuner där man har 15 %, 20 % och en kommun upp till 30 % arbetslöshet i Norrbotten. Under tre år – 1995, 1996 och 1997 – har Norrbotten förlorat nästan 6 000 invånare. Det finns givetvis många orsaker till detta, men en rad politiska beslut påverkar människor på olika sätt. En statlig regionalpolitisk utredning har pekat på de regionala skillnader som finns och konstaterat att de regionala skillnaderna genom statliga nedskärningar och besparingar ökat mellan 1985 och 1995. Dessutom har tillkommit ytterligare punktskatt höjningar som av klimatiska och andra skäl gör att kostnaderna ökat mer i de nordliga delarna.

Jag träffade en man häromdagen som berättade att familjen skulle flytta från Norrbotten. Han sade: Det finns ingen framtid i Norrbotten, särskilt inte för våra ungdomar. Motivet var hög arbetslöshet, höga energikostnader, nödvändigheten av att ha minst två bilar i familjen och därmed höga kostnader. Jag vill kunna leva på min lön, sade han och fortsatte: Vi litat inte på politiker. Politiker förstår inte verkligheten.

Det är inte upplyftande att höra sådana saker, men det tvingas man till ibland.

Näringslivet i Norrlands inland lever också under stora svårigheter, men det har inte lika lätt att flytta. Ett konsultföretag som sedan 1981 haft uppdrag av företag, kommuner, länsstyrelser och organisationer har arbetat med affärsutveckling och näringsutveckling i Norrlands inland, följt och analyserat näringslivets utveckling och också mätt resultat av olika åtgärder. Man har lämnat en rapport som kom ut alldeles nyligen. Man pekar på svårigheterna. Det är en dyster bild av näringslivets situation och utveckling i Norrbottens inland. Man säger också att det beror på den skeva befolkningsstrukturen, utflyttningen av yngre medborgare, speciellt kvinnor, i 18–30 års ålder, minskat marknadsunderlag för företag som är inriktade på lokala marknader och höjda skatter på många områden. Man ställer en del frågor. Bl.a. frågar man sig: Hur medvetna är befolkning, näringsliv, politiker och organisationer om den stora utmaning som inlandet nu står inför? Givetvis kan man fråga sig det. Men en sak är klar: Näringsklimatet är ännu sämre och svårare att klara av i inlandet.

I Tornedalen, där arbetslösheten ligger mellan 15 och 25 % hämmas näringslivet av försämrad konkurrenskraft gentemot Finland. Företagare och befolkningen i Tornedalen upplever dagligen problemet med de olika regler, lagstiftning och skatteskillnader som gäller på ömse sidor av den svensk-finska gränsen. Om fler arbetslösa skall få jobb måste svensk särslagstiftning förändras. Den inre marknadens principer gäller också i Sverige – vi är faktiskt EU-medborgare.

Herr talman! Eftersom alla partier i riksdagen är överens om att de nya jobben skall komma i den privata sektorn måste vi underlätta för företagen. Det är särskilt viktigt i glesbygden där arbetslösheten ligger på en mycket hög nivå och svårigheterna är större med alla de kostnader som också vi påverkar med beslut i riksdagen. Inte minst den senaste tidens punktskatt höjningar har drabbat företagen på olika sätt.

Tack, herr talman!

Anf. 270 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Jag ämnar i denna debatt ta upp några konkreta frågor som berör mitt hemlän Uppsala, så det är en stor skillnad i förhållande till den föregående talaren. Uppsala län är ett av de län som redovisar en befolkningsökning för 1997. En befolkningsökning tas ofta som intäkt för att det är en region som utvecklas väl. Men som förtroendevald från Uppsalaregionen ser jag något mer bakom dessa siffror.

Befolkningsökningen är relaterad till främst tätorterna, i första hand tätorten Uppsala. Men i länet finns fler kommuner som inte har den utvecklingen. I Tierps kommun, som utgör den nordligaste delen av länet, minskar befolkningen. Men jag ser också att till Håbo kommun, som är den sydligaste, flyttar många nya människor.

Det finns glädjeämnen i alla våra kommuner, oavsett hur många människor som bor där. Men det finns också problem som är oberoende av hur många som bor där.

Vad kan vi i riksdagen göra för dem som nu har valt att bo i ett expansivt område och som trivs att bo där? Jag anser att det måste finnas valmöjligheter, en frihet för människor att välja var man vill leva och bo. Jag anser att även befolkningsstata områden behöver förnyelse och ges förutsättningar att utvecklas.

Det finns oerhört mycket att göra i staden Uppsala för att staden skall bli ännu mer attraktiv att leva och bo i. Det går inte att helt förlita sig på att positiva befolkningsciffror i ett län visar på en positiv utveckling och att man därmed kan sitta lugnt och se tiden an.

”Dags att vakna” utropas det i dagens tidning hemma i Uppsala. ”Efter segdragna förhandlingar mellan företagsledningen i Pharmacia & Upjohn och de anställdas företrädare kom i går det definitiva beskedet om att företaget flyttar. Hela läkemedelsforskningen försvinner från Uppsala. Det är minst sagt beklagligt. Upp till 300 personer kan bli berörda. Flyttlassen kommer att gå till Stockholm.”

Det jag och många med mig undrar över är om det bara är en delflytt. Kommer nästa steg att vara en flytt ifrån Sverige? Här har regeringen en fråga att arbeta med så att inte kunskap och arbetstillfällen försvinner ut ur landet.

På en annan sida i tidningen står det om hur kommunalrådet uppvaktas med en väckarklocka som också har etiketten ”Dags att vakna”. Det är byggfacket som upplyser om att arbetslösheten bland byggnadsarbetarna stiger dramatiskt i kommunen, trots att människor står i kö för att få en bostad. Jag delar uppfattningen att det måste ske något på byggmarknaden i vårt län. Nya bostäder behövs och boendeområden behöver rustas upp. Vi har några områden som är i stort behov av renovering, områden som är på väg att bli problemområden därför att man inte får en blandning av olika människor som vill bo där. Uppsala kommun har sökt me-

*Fel! Okänt
växelargument.*

del ur de s.k. ekopengarna som finns hos regeringen. Jag anser att Uppsala kommun bör få del av dem. Det skapar meningsfulla arbetstillfällen.

Det kostar samhället massor av pengar att ha människor som går arbetslösa, oavsett om de finns i storstaden eller på landsbygden.

Herr talman! Till sist vill jag beröra universitetsvärlden i Uppsala, och då främst Sveriges lantbruksuniversitet. Varför får inte SLU del av regeringens mångmiljonsatsning på forskningen?

SLU:s utbildning och forskning är oerhört värdefull om vi skall få en ekologiskt hållbar samhällsutveckling, en inriktning i vårt land som ger nya arbetstillfällen som vi så väl behöver – inte minst när vi nu äntligen har tagit steget för en avveckling av kärnkraften.

I vårt län finns också Forsmarks kärnkraftverk. Det är onekligen en stor arbetsplats i en av våra nordligaste kommuner. När den dagen kommer då Forsmark skall avvecklas måste Östhammars kommun få nya arbetstillfällen. Detta måste redan nu tas med i planeringen.

Herr talman! Jag anser att det behövs en medvetenhet här i riksdagen så att såväl stad som land får ta del av de medel som ger möjlighet till utveckling och nya arbetstillfällen.

Anf. 271 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Det är många som har vittnat om hur klyftorna har ökat i Sverige under de senaste åren. Stora delar av vårt land avfolkas. De flesta inser nog att hela Sverige förlorar på en sådan regional snedfördelning. Människor flyttar från sina hemlän där de egentligen vill bo kvar. Det kostar Sverige mycket pengar, och det ökar kostnaderna för att ta hand om de äldre som bor kvar i glesbygden när det inte finns några ungdomar kvar för att sköta om dem. Kommunikationerna i glesbygden blir ett allt större problem.

Huvuddelen av det här anförandet tänker jag ägna åt att prata om kommunikationer. Jag bor själv i Norrbotten, i en glesbygd. En sak som man har kunnat notera under den senaste tiden är t.ex. att postservice har blivit kraftigt försämrade. Ett brev inom kommunen kan i dag ta en vecka innan det kommer fram. Det skall skickas över halva Sverige och sedan tillbaka igen. Det är en alldeles orimlig utveckling. Även om IT och datautvecklingen har blivit allt viktigare har posten en viktig funktion och kommer att ha det under lång tid framöver. Skall man kunna ha en hygglig näringslivsutveckling och en hygglig service till människor i hela Sverige krävs det en bra postservice.

Detsamma gäller för teletjänsterna. Även där har det skett försämringar, och speciellt alldeles nyligen då det har blivit en ökad diskriminering av stora delar av den svenska glesbygden i och med de högre och försämrade taxor som Telia annonserade för ett tag sedan – ett statligt bolag som tydligt och uppenbart diskriminerar stora delar av glesbygden i Sverige på ett alldeles ohållbart och orimligt sätt. Där måste det till en förändring och mer rättvisa villkor för alla, oavsett var man bor.

En tredje fråga gäller järnvägen. Det är rimligt att man har bra järnvägsförbindelser över hela landet, och detta är också någonting som hela Sverige tjänar på. Det finns t.ex. i nordliga Sverige stora möjligheter att satsa på både godstrafik och persontrafik om vi vågar och vill satsa på en bättre och mer modern järnvägsstruktur. Hundra år efter det att stambanan byggdes är det väl rimligt att anlägga en järnväg där människor bor

längs kusten och inte bara i glesbygden där jag råkar bo, men där det inte kan finnas underlag för en bra persontrafik.

Vad vi som bor i glesbygd däremot behöver när det gäller kommunikationer är bra vägar. Vi behöver inte stora motorvägar, utan vi behöver hyggliga och bra grusvägar och ibland också asfaltsvägar. Även om det kan tyckas vettigt för somliga att satsa många miljarder på att bygga stora motorvägar och motorleder runt Stockholm, Göteborg och Malmö tror jag att det för människornas skull många gånger finns större anledning att rusta upp grusvägarna. Det ökar inte trafiken, men det ger möjlighet för vanliga människor att ha en hygglig levnadsstandard och att kunna ta sig till posten och till affären, om dessa nu finns kvar, och till jobbet. Det ger också en möjlighet att kunna bo kvar där man lever.

Om man skall satsa på glesbygden och regionalpolitik i framtiden – vilket jag tycker att man skall göra – måste man satsa på dessa saker. Man måste också satsa på utbildning och bildning. Självförtroendet måste underbyggas mycket bättre om man skall få människor i glesbygd att i större utsträckning ta ansvar för sitt eget liv och för sin framtida utveckling, starta egna företag och våga satsa på sin bygd. Då är utbildning och bildning väldigt viktiga. Den satsning som har gjorts under de senaste åren är riktig, men det skulle kanske läggas ännu mer på just bildningen. Det är så man får självförtroende och insikter om omvärlden som gör att man kan se litet längre än till enbart den närmaste tiden framöver.

Herr talman! Det är viktigt att i ett globalt perspektiv satsa på lokal utveckling. Jag har litet mer att säga, men det får jag ta en annan gång.

Anf. 272 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Peter Eriksson beskrev litet grand de bekymmer som finns i glesbygden med post- och teletjänster. Denna problembild kan vara lätt att finna också på andra ställen i Sverige. Jag är intresserad av vad Peter Eriksson rent konkret har för förslag på just post- och teleområdet för att man skall kunna verka i den riktning som han föreslår. Det vore intressant att höra vad Peter Eriksson som miljöpartist har för konkreta förslag på den punkten.

Anf. 273 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! När det gäller de försämringar som vi har sett på teleområdet finns det ganska enkla åtgärder som man skulle kunna vidta. Ett lägsta krav kunde vara att teletaxorna till att börja med utgick från varje region, att varje län utgjorde ett enda riktnummerområde. Det kan kanske sluta med att det blir ett riktnummer för hela Sverige.

Ett län som Jämtland, Västerbotten eller Norrbotten skulle kunna utgöra ett riktnummerområde i likhet med att Stockholmsområdet har blivit ett enda riktnummerområde. Då skulle man inte så tydligt och uppenbart diskriminera små riktnummerområden. I Norrbotten kan ett riktnummerområde bestå av 250 hushåll. Det finns kanske inte en skola, inte en butik och ingen kommunal service inom samma riktnummerområde som man bor i. Det var bara en sak.

Anf. 274 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det vore bra om Peter Eriksson litet grand kunde reda ut frågan om posten. Sedan vill jag fråga om Peter Eriksson med svaret när det gäller telefrågor menar att han eftersöker större inblandning av statsmakten i de här verken eller hur han har tänkt sig.

Anf. 275 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! För att fortsätta med detta med Telia, så är det ju inte Telia som ansvarar för riktnummerområdena, utan det gör ju Post- och telestyrelsen. Detta är någonting som vi politiker har stora möjligheter att påverka, och det borde vi göra alldeles omgående. Det är nämligen den statliga post- och telestyrelsens ålderdomliga riktnummerområdesinriktning som skapar dessa extremt diskriminerande förhållanden som Telia egentligen inte är anledning till.

När det gäller posten tycker jag att det har blivit orimligt med de långa transporttiderna för brev. Postutdelningen har kraftigt försämrats. Det spelar för mig ingen roll hur det går till, men det är rimligt att alla i Sverige har en bra postutdelning. Det skall inte behöva ta nästan en vecka att skicka ett brev inom en kommun.

Anf. 276 EVA ARVIDSSON (s):

Herr talman! Jag skall i mitt inlägg spinna vidare på Åsa Stenbergs inlägg i den allmänpolitiska debatten för ett år sedan om en ny syn på regionalpolitiken. Vi tillhör båda valkretsen Stockholms län, som är kontrasterernas region. Det finns mycket att ta upp när det gäller Stockholms län, men under mina sex minuter i dag skall jag koncentrera mig på Stockholms skärgård.

Herr talman! Stockholms skärgård, vår glesbygd, är den geografiskt mest omfattande skärgården i landet. Det är en glesbygd som på kort sikt behöver stöd men som på längre sikt kan utvecklas mot social, ekonomisk och ekologisk bärkraft för att i framtiden klara sig utan särskilda stödåtgärder.

”Trots närheten till Stockholm tar det lika lång tid att ta sig ut i skärgården som att ta sig hem till Piteå”, sade näringsministern vid ett besök på Möja i Stockholms skärgård.

Vi har 270 mil kust från Strömstad till Haparanda. Utvecklingen i Sovjetunionen, de baltiska ländernas frigörelse, Tysklands enande och EU har skapat förutsättningar för en livlig sjöfart för länderna kring Östersjön.

I dag svarar sjöfarten för över 90 % av Sveriges utrikeshandel. Färjeförbindelser och annan sjöfart är Sveriges länk till Europa. Sjötrafiken ökar och ny teknik införs, men tyvärr har inte alla fartyg tillgång till den nya tekniken, vilket medför att det ibland finns brister i sjösäkerheten.

Antalet svenska hamnar har minskat till ett femtiotal. Stockholms hamn är den viktigaste hamnen för en tredjedel av Sveriges befolkning. Det betyder att det passerar väldigt många fartyg genom vår känsliga skärgård. Även antalet fritidsbåtar har ökat.

I Glesbygdsverkets ”Nationellt strategiskt handlingsprogram för skärgården” definieras begreppet skärgård på en rad olika sätt. Skärgårdsbefolkningens definition av skärgård är betydligt bredare än de andra. Den har en kulturell utgångspunkt och har stor betydelse när det gäller att se

skärgården som en resurs med speciella kvaliteter. Det handlar om samhällen vars kultur och försörjning har sin bas i maritima förhållanden.

Stockholms skärgård utgörs av 30 000 öar. Antalet fastboende på öar utan fastlandsförbindelse beräknas till drygt 7 000. I dag finns det 11 skolor på dessa öar.

För att bibehålla och utveckla vår levande skärgård behöver vi människor som bor och arbetar där året om. Vi behöver skolorna, och vi behöver den statliga servicen och verksamheten som i dag finns i skärgården.

Herr talman! Vi menar inte, och har aldrig menat, att vi skall behålla arbeten som inte behövs. Nej, vi menar att de arbetstillfällena som finns i skärgården i dag och som behövs skall bibehållas och utvecklas. Med hjälp av den nya tekniken kan vi få kvalificerade arbeten, som dagens unga i skärgården kan se som möjliga arbetstillfällena i framtiden.

Den nya tekniken gör att lokaliseringen av arbetstillfällena många gånger inte spelar någon roll. Det går lika bra att sköta jobbet ute på öarna som på fastlandet. Många nya arbetstillfällena kan skapas ute i skärgården, men för att få den utvecklingen krävs att den statliga verksamheten finns kvar som bas.

Statliga myndigheter och verk bör föregå med gott exempel och flytta ut arbetstillfällena som lika väl kan finnas i skärgården. I stället sker precis tvärtom. Arbetstillfällena dras in från öarna till fastlandet. Det senaste exemplet är Sjöfartsverkets indragningar av lotsutkikarna på Sandhamn och Landsort och nedläggningen av sjöräddningsstationen på Söderarm.

Länsstyrelsen fick i oktober förra året i uppdrag av Näringsdepartementet att verka för att behålla och utveckla statlig verksamhet i Stockholms skärgård och att samordna statliga verksamheter och även andra verksamheter.

I syfte att öka försörjningsmöjligheterna i skärgården undersöker länsstyrelsen förutsättningarna för att utlokalisera statlig och annan verksamhet.

Sjöfartsverkets planerade avveckling av verksamhet i skärgården motverkar dessa försök att öka sysselsättningen. Länsstyrelsen föreslår i sin lägesrapport att regeringen skall besluta om ett moratorium som innebär att Sjöfartsverket skall avvakta med förändringar i sin verksamhet till den 31 december 1998.

Länsstyrelsen har också låtit göra en utredning med anledning av de föreslagna indragningarna av lotsutkikarna. Utredningen har skickats på remiss till berörda myndigheter och organisationer. Remisstiden går ut den 15 mars 1998. I utredningen föreslås att förutsättningarna för en utlokalisering av Sjöfartsverkets trafikinformationscentraler skall utredas.

Vi socialdemokrater i Stockholms län har också framfört, både till Sjöfartsverket och till berörda departement, att det behövs rådrum för att kunna diskutera frågan ur ett regionalpolitiskt perspektiv. Men i stället för att avvakta forcerar Sjöfartsverket verkställandet av neddragningarna. Här har regeringen ett stort ansvar att få till stånd den nödvändiga dialogen mellan alla inblandade parter.

I en motion om samrådsskyldighet för statliga myndigheter och verk pekar vi på att det krävs samverkan och ett gemensamt synsätt i regionalpolitiken. Motionen kommer att behandlas i samband med den regionalpolitiska propositionen som läggs fram i februari, och vi förutsätter att den får en positiv behandling.

Herr talman! Som avslutning vill jag säga att det finns en gemensam vilja från riksdagen, regeringen, kommuner, landstinget, länsstyrelsen, skärgårdsbefolkningen och många fler att bibehålla och utveckla vår levande skärgård.

Vad som behövs är rådrom för samråd.

Anf. 277 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Vi är många som har anmält oss till debatten om sysselsättningsfrågor. Tänk om vi alla som deltar i debatten kunde komma med förslag som innebär fler arbetstillfällen. Det skulle vara mycket värdefullt för hela landet. Allting skulle bli bättre i vårt land om vi hade fler människor ute i arbetslivet. Många skulle må mycket bättre genom att ha ett arbete att gå till. Staten, landstingen och kommunerna skulle också få förbättrad ekonomi genom ökade skatteintäkter.

Mitt bidrag i debatten är att lyfta fram ett område där betydligt fler arbetstillfällen skulle kunna skapas, och det är inom livsmedelssektorn. I Skaraborg, som jag känner bäst till, är var tredje person direkt eller indirekt beroende av livsmedelssektorn för sin försörjning, och det skulle kunna vara ännu fler.

Omsättningen inom livsmedelssektorn var 1995 över 121 miljarder. Det finns bara en bransch som har större omsättning, och det är hela bil- och transportindustrin.

Vårt land har stora möjligheter att få fram råvaror till livsmedelsindustrin, om det ges en rimlig ersättning för den arbetsinsats som krävs för att klara av att få fram dessa råvaror.

Det är viktigt för oss alla att vi även i framtiden kan njuta av öppna landskap, se betande djur och odlad mark. Detta kan bara vara möjligt om den som möjliggör detta får en rimlig lön för sin arbetsinsats.

I Sverige belastas jordbruksnäringen med skatter och avgifter som våra grannländer inte har. Detta gör att lönsamheten för den svenske bonden är betydligt sämre än för konkurrenterna. Detta är inte en hållbar situation. Vi har stränga krav på våra livsmedelsproducenter, bl.a. på miljöområdet. Det skall vi inte ändra på. Men vi kan inte belasta näringen med pålagor som kraftigt försämrar lönsamheten. Dessutom innebär klimatet i stora delar av vårt land att kostnaderna här är högre.

På regeringens bord ligger nu den Björkska utredningen *En livsmedelsstrategi för Sverige*. I den finns förslag till förbättrad lönsamhet för jordbruksnäringen genom sänkta skatter och avgifter. Gunnar Björk föreslår också i sin utredning att det skall göras en satsning på forskning och utveckling för att främja livsmedelssektorns expansion. Det är här, genom denna satsning på att främja livsmedelssektorn, som jag är övertygad om att vi kan skapa fler arbetstillfällen. Vi kan, utöver att vara självförsörjande i högre grad än i dag, också genom ökad export av livsmedel få fler arbetstillfällen.

Våra grannländer har betydligt större export av livsmedel än vad vi har. De gör en större nationell satsning genom exportfrämjande åtgärder. Det finns många mindre livsmedelsföretag. För dessa är det viktigt att det bildas ett exportbolag för att hjälpa dem att nå ut med sina produkter utanför landets gränser. Detta ger möjlighet för dem att utveckla sin produktion och genom detta anställa fler personer.

Får lantbrukarna rimlig ersättning för sin arbetsinsats genererar också detta fler arbetstillfällen bl.a. genom att de får möjlighet att i större utsträckning anställa avbytare och investera i byggnader och maskiner.

Herr talman! Mitt förslag till regeringen är alltså att den Björkska utredningens förslag skall finnas med i en proposition till riksdagen redan i vår.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 278 SIGRID BOLKÉUS (s):

Herr talman! Den här debatten handlar om sysselsättning, men jag kommer även att ta upp några andra frågor som jag har drivit genom åren. När beslutet om nedläggning av flygflottiljen F 15 i Söderhamn fattades, kändes det tungt. Många statliga jobb hade redan försvunnit. Regeringen förstod Gävleborgs allvarliga situation och löftena om ersättningsjobb håller på att infrias. Det är inspirerande att besöka Söderhamn i dag, när pessimism vänts till framtidstro.

Positivt för vårt län är också att regeringen satsar på utbildning, vägar och järnvägar. Men allt är inte frid och fröjd. Vi har ingen glädje av bra järnvägar om turer dras in och om tågen slutar stanna i tätorter som Bollnäs och Ljusdal. Jag vet att riksdagen inte skall ta ställning till tågtidtabeller. Det räknas som detaljfrågor. Men vi har all anledning att ifrågasätta om Statens järnvägar i sin praktiska verksamhet lever upp till vad riksdagen har uttalat om järnvägstrafiken.

Under de tio år som jag har pendlat mellan Bollnäs och Stockholm har förutsättningarna att ställa upp i hemlandet norr om Gävle försämrats. Flyget är inget alternativ för mig och många andra. Sedan nattåget från övre Norrland till Göteborg har slutat stanna i Bollnäs och Ljusdal, jäser det av ilska. Ljusdalsborna skall t.ex. åka 11 mil till Ånge och edsbyborna skall åka 17 mil till Ånge där passagerare får kliva av och på tåget. Tidsbrist sägs vara orsaken. Ändå gör tåget stopp efter linjen. Tidsbrist brukar lösas med att man startar tidigare.

Vad SJ ägnar sig åt är en ändpunktsfilosofi. Målet är att erbjuda transport från en ända till en annan för att konkurrera med flyget. Det är viktigare än att vara hela Sveriges järnväg. Både i Bollnäs och i Ljusdal har vi t.ex. distansstuderande som behöver besöka sin högskola. Det måste vara samhällsekonomiskt bra att låta folk resa på nätterna.

Herr talman! Mitt första anförande för tio år sedan handlade om Tjernobyli. Det skall jag ta upp även i denna min sista allmänpolitiska debatt. Åren går men becquerelvärdena består – trots att man från Strålskyddsinstitutet kväll efter kväll i TV dagarna efter katastrofen den 26 april 1986 försäkrade att strålningen skulle vara borta bara en växtperiod förflutit.

Efter ett år var Tjernobylyolyckan ingen nationell angelägenhet längre. Regeringen trodde på den felaktiga informationen. Därefter har det inte hjälpt att visa på forskning med verklighetsunderlag oavsett om vi har haft en borgerlig eller en socialdemokratisk regering. Olyckan har kostat många gävleborgare både i form av pengar och försämrad livskvalitet. De har fått betala provtagningar. Det har blivit minskad fiskekortsförsäljning, värdeminskning av fritidshus vid drabbade sjöar och mycket annat. I Gävletrakten i fjol uppmättes cesiumhalter på uppåt 35 000 becquerel på rådjur, 5 500 becquerel på älg och 110 000 becquerel på insjöfisk.

Sedan Tjernobylyolyckan har jägare i Gävletrakten ingått i en undersökningsgrupp som FOA i Umeå följer. Cesiumhalten i jägarna minskar.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det tror man främst beror på att dessa har lärt sig att undvika vilt med höga cesiumhalter och att de äter mindre svamp och insjöfisk än före katastrofen.

Hela Sverige har haft nytta av våra erfarenheter. Det gäller forskning-
en och att människor som har förlorat både ekonomiskt och själsligt stäl-
ler upp som försökskaniner. Min starka önskan är att t.ex. Stockholms
skärgård eller Skåne inte lämnas åt sitt öde av övriga Sverige ifall olyck-
an är framme igen. Vad beträffar ersättningar till dem som drabbades av
Tjernobykastrofen 1986 har jag givit upp hoppet.

När det gäller omfattningen av rovdjursstammen och jakten kan jag
inte klaga på engagemanget från dem som inte berörs av bekymren. Om
samhället anser att de stora rovdjuren skall få etablera stora bestånd, bör
också kostnaden för dödade och skadade husdjur, som t.ex. hundar, katter
och boskap, betalas fullt ut med statliga medel.

Det finns ännu en hjärtefråga som jag vill ta upp igen, herr talman.
Där har jag fortfarande hopp om att få gehör. Det gäller de 137 helårsbo-
städer som ännu inte fått elektricitet. I mitten av 1900-talet började staten
bevilja nyelektrifieringsbidrag. Detta pågick till 1992. Då fanns en rest av
bidragsberättigade fastigheter som inte hunnit anslutas. Sedan dess har
man i dessa fastigheter kämpat för att slippa de osande dieselaggregaten
som är dyra i drift, ger ojämn ström och måste repareras ofta. En del
fastigheter ligger nära kraftverken. Husen kan vara betalda av lönen för
kraftverksbygget, men någon glädje av strömmen har man aldrig fått i
dessa hus.

År 1990 gjordes en inventering. Både 1995 och 1996 har NUTEK in-
venterat igen. Varför göra kartläggningar om de inte skall leda till något?
De flesta av dessa fastigheter ligger i Norrbotten och Jämtland. Jämtland
bidrar med ca 20 % av landets samlade vattenkraftsproduktion. I mitt län,
Gävleborg, rör det sig bara om sju fastigheter varav fyra ligger i Ljusdal.
Problemet är pengar. Kostnaden beräknas till 192 miljoner kronor. Jag
vet att möjligheterna till bidrag undersöks.

Under en havsfisketur på Irland i somras såg jag vid båtens motor
EU-märket – som på så många andra platser på Irland. Fiskarna hade fått
bidrag för byte av motor. Mitt förslag är: Undersök om inte EU-medel
kan beviljas om stödet utformas för att skapa förutsättningar för närings-
verksamhet i de aktuella fastigheterna. Dessutom måste pengar till delfi-
nansiering avsättas i budgeten. Hela Sverige har nytta och glädje av dessa
tåliga människor utan elektricitet. Jag tänker då speciellt på turismen,
fjällräddningen och försvaret.

Anf. 279 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Efter dagens debatt, där det har ventilerats hot och möj-
ligheter för vårt land i framtiden, kan man fundera på om det går att
vända utvecklingen och få utvecklingskraften att spira i vårt land igen.
Mitt svar är: Naturligtvis går det om bara viljan och förmågan finns. Det
är självklart ingen naturlag att vi skall ha en hög arbetslöshet och att
människor skall tvingas söka sig bort från bygder och landsändar med så
många i grunden goda förutsättningar som vi har i stora delar av vårt
land, inte minst i de sju skogslänen. I dessa sju län – inklusive mitt eget
län, Gävleborg – minskade befolkningen med sammanlagt 13 650 männi-
skor under det gångna året.

- En bättre arbetsmarknad med fler företag där människor kan få jobb.
- Fungerande samhällsservice.
- Bra vägar.
- Järnvägar där tågen inte bara går ofta utan också stannar – även om det är natt och det är Ljusdal eller Bollnäs som passerar, precis som Sigrid Bolkéus tidigare var inne på.

Detta är några av de förutsättningar som vi som beslutsfattare på olika nivåer måste medverka till.

Det är mycket allvarligt och får många negativa effekter om det blir en fortsatt koncentration till ett fåtal större städer och befolkningsminskning i övrigt. Det ger utglesning och försämrad service i stora delar av landet och risk för växande köer och miljöproblem på andra håll. För mig som centerpartist och decentralist är detta en helt oacceptabel utveckling. Nu krävs alltså aktiva åtgärder för regional rättvisa.

Ett viktigt steg, som vi har påtalat också vid tidigare tillfällen här i kammaren, är att få ett stopp för den nedrustnings- och avvecklingsfilosofi som en rad statliga myndigheter, verk och företag lagt sig till med i skydd av uttrycket: Vi skall spara pengar. Att det blir en nettoförlust för samhället när kronofogden och skattemyndigheten gör sig av med personal och minskar sin kapacitet är det uppenbarligen ingen som beaktar. Det är dock ganska självklart att dessa myndigheter får mindre möjligheter att få in den miljard i skatteskulder som faktiskt finns att hämta hem bara i mitt län, Gävleborg, när man radikalt minskar sin personal som jobbar med just de frågorna.

Det borde vara en självklarhet att offentlig verksamhet inte får skäras ned utan att också de regionala och lokala effekterna av föreslagna åtgärder redovisas innan åtgärderna eventuellt får vidtas. Men så är det tyvärr inte. Den offentliga sektorn går i spetsen för dramatiska neddragningar och nedläggningar av verksamhet som är av central betydelse för ett väl fungerande samhälle.

Från Centerpartiets sida kommer vi att skärpa kraven inför regeringens regionalpolitiska proposition – på postens, Telias, polisens m.fl. service och funktion, på väg- och trafikinvesteringarnas fördelning samt på högskoleutbyggnaden. Vi har tidigare i vårt parti stått på barriaderna för en regionalt och lokalt rättvis utveckling. Vi får uppenbarligen göra det igen, eftersom känslan för de här frågorna inte är särskilt väl utvecklad på en del håll i det här parlamentet.

En modern politik för regional rättvisa handlar inte i första hand om ökat stöd till vissa områden. Den måste i stället främst bygga på rättvisa åt de landsdelar som under många år brandskattats på resurser och befolkning.

Skogslänen behöver verkligen inte be om ursäkt för sig. Vår skogsindustri i norra Sverige ger ett överskott i export/importbalansen som är högre än den omhuldade bilindustrins. Ändå kan skogsverksamheten utvecklas ytterligare genom att vi förädlar mer av råvaran på hemmaplan. Vi kan i högre grad själva tillverka t.ex. möbler, som Italien i dag gör av vår skogsråvara och tjänar mycket pengar på.

Vi behöver bli bättre på att vidareförädla vår egen råvara ytterligare. Vi skulle också behöva utveckla en mer mångsidig arbetsmarknad där inte minst privata tjänsteföretag, som många talare har berört i debatten i dag, ges bättre och större möjligheter att växa framgångsrikt.

I stora delar av vårt land finns en värdefull stark lokal utvecklingskraft. Företag och lokala utvecklingsgrupper av olika slag finns och verkar nära människor på landsbygden, i små tätorter och i städerna. Genom de nya möjligheterna till snabb kommunikation via tele- och datanäten har geografiska avstånd blivit mindre betydelsefulla och förutsättningarna för utveckling av bygden förbättrats. Nu gäller det att också stat, lands-ting och kommuner på alla sätt bidrar till att ta vara på den utvecklingskraft som faktiskt finns.

Riksdag och regering bör fastställa konkreta mål för den regionala utvecklingen, på samma sätt som för budgetsanering och minskad arbetslöshet. Villkoren för företagande, särskilt för de mindre företagen, måste ytterligare förbättras och skatten på arbete minskas så att fler kan få jobb. Viktiga beslut har fattats med centermedverkan i det här syftet under 90-talet, men mer kan göras när vi nu har fått ordning och reda i svensk ekonomi.

För min del tror jag att arbetsmarknaden kan utvecklas mycket under de närmaste åren. En nyckelfråga kommer att bli hur en modern, mer individuellt anpassad arbetsmarknad kan bli mer flexibel så att enskilda människors situation kan få styra när man jobbar mera eller mindre i livets olika skeden, fler människor kan få arbete och de som redan har arbete slipper bli utbrända.

Slutligen, herr talman: Förmågan hos riksdag, regering och arbetsmarknadens parter att utveckla samhället och arbetsmarknaden till att svara mot tidens krav kommer att avgöra hur väl vårt land lyckas i ambitionen att åter sätta hela folket i arbete.

Anf. 280 SIGRID BOLKÉUS (s) replik:

Herr talman! Jag reagerade när Sven Bergström talade om indragningar av tjänster inom kronofogdemyndigheten i skydd av att spara pengar. Då vill jag tala om att kronofogdarna 1994/95 hade samlat på sig 215 miljoner i anslagssparande. Av det har vi tagit 63 miljoner till olika ändamål. Man har alltså 152 miljoner i överskott, så man har det inte alls dåligt ställt. Centern har heller inte föreslagit mer pengar.

Anf. 281 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Det är just därför som jag säger att det är en felsyn att tro att det blir en bättre samhällsekonomi om man lägger ned och drar ned på personal. Man får naturligtvis in mindre pengar till samhället på detta sätt. Som jag påtalade i mitt inlägg tidigare finns det 1 miljard i skatteskulder att hämta hem bara i Gävleborgs län. Då tycker jag att det är en självklarhet att använda befintlig personal, som har utbildning och som kan de här frågorna, till att göra det jobbet i stället för att tro att man blir effektivare genom att banta hårt och dra ned på verksamheten. Det är angeläget att dra in de här pengarna till samhället, och jag tror bestämt att det är en nettovinst för samhället att se till att kronofogdemyndigheten kan jobba effektivt.

Anf. 282 SIGRID BOLKÉUS (s) replik:

Herr talman! Vi anslår pengar, och sedan är det ju regionen som bestämmer hur bemanningen skall vara osv. Det känner man bäst till själv

ute i regionen. Vill de ha mera folk är det upp till dem. Och vem har sagt att man inte klarar att hämta den här miljarden med den bemanning man har?

Anf. 283 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Herr talman! Den frågan har jag diskuterat med direktören i regionen, Anders Brännholm. För mig är det en gåta att man driver verksamheten på det här sättet. Man är mycket medveten om att det finns oändligt stora uppgifter. Man har som sagt stora skatteskulder som man skulle kunna driva in. Men man anser sig ändå tvungen att göra de här förändringarna.

Jag tror att det kunde vara en vettig uppgift för Sigrid Bolkéus, mig och andra tillsammans att granska om det är särskilt klokt ur samhällsekonomisk synpunkt att göra sådana här förändringar, t.ex. att halvera personalen i Hälsingland trots att många stora uppgifter finns kvar.

Anf. 284 AGNETA BRENDT (s):

Herr talman! Vad behövs för att arbetsmarknaden skall fungera? Det krävs människor som är villiga att satsa på att etablera olika typer av verksamhet. En förutsättning för att detta skall lyckas är att det finns väl utbildad personal och en fungerande infrastruktur. Har vi det i min del av Sverige? Jag tänkte ta tillfället i akt och tala om vad som behövs för en fungerande arbetsmarknad i mitt hemlän Gävleborg och i Norrland.

Norrland är den del av landet som under de senaste århundradena svarat för en stor del av råvarorna till våra industrier. Malmen ur bergen, virket ur skogen och kraften från de forsande älvarna har bidragit till att skapa sysselsättning.

När industrierna etablerades, framför allt under 1800-talet, blev det möjligt för de människor som inte längre kunde försörja sig inom jordbruket att söka sig till Norrland, för där fanns arbete och utkomstmöjligheter. Råvarorna fanns, riskvilligt kapital fanns och arbetskraften fanns. Att arbetskraften fanns berodde till stor del på jordbrukets omstrukturering vid den tiden. Arbetskraften var dessutom självreproducerande, vilket innebar att pojkar – och vid tiden för den första industrialiseringen även flickor, vilket man ofta glömmer bort – när de slutade skolan gick till ett arbete i industrin. Behovet av utbildning var inte så påtagligt som i dag. Sedan man slutat skolan väntade oftast ett arbete inom industrin eller i skogen.

Den exportinriktade basindustrin dominerar än i dag näringslivet i vår del av landet. Men till följd av de rationaliseringar som skett kan inte industrin längre erbjuda arbetstillfällen i den utsträckning den gjorde tidigare, och det fordras numera oftast specialutbildning för att få anställning.

I de flesta Norrlandskommuner är i dag arbetslösheten stor och andelen invånare med eftergymnasiala utbildningar är lägre än i riket som helhet. Vad kan man göra åt detta?

Regeringens satsning på små och medelstora högskolor har varit mycket bra och har inneburit att alltfler unga människor skaffar sig en kvalificerad eftergymnasial utbildning. Det innebär också att de mindre högskolorna fungerar som en motor för näringslivet i sin region. Ofta inleds ett fruktbart samarbete med näringslivet i regionen, vilket på sikt

skapar arbetstillfällen. Satsningen har som sagt varit bra, men i allmänhet när man endast de riktigt unga, vilket i och för sig är viktigt. De har möjlighet att flytta till studieorten. De ortsbundna vuxna, yrkesarbetande som behöver höja sin kompetens, kvinnor och de som kommer från hem som saknar högskoletradition är det i allmänhet svårt att rekrytera till en traditionell högskoleutbildning.

De försök som pågått på flera platser i landet med lokala studiecentrum, där undervisningen skett i samarbete med en eller flera högskolor i olika former av distansundervisning – alltifrån decentraliserad undervisning till traditionell undervisning i form av samlingar vid *campus* och användande av olika typer av tekniska hjälpmedel, som telebild, datorer, fax osv. – har varit mycket positiva. I Hälsingland har man kunnat konstatera att distansutbildningar förlagda till lokala studiemiljöer når nya målgrupper som traditionellt inte påbörjar högskolestudier. För två tredjedelar av de studerande har studiecentrum varit inkörsporten till högre studier.

Det vi skulle behöva i dag är större möjligheter för kommunerna själva att köpa den distansutbildning man anser sig behöva. I dag är man huvudsakligen hänvisad att erbjuda invånarna den utbildning som högskolorna anser sig ha möjlighet att lägga ut som distansundervisning. Om vi skall ha en framtid i Norrland måste vi höja vår kompetens och skaffa en utbildning som svarar mot den nya tidens krav och den enskildes behov. Skall det vara möjligt för det stora flertalet är det nödvändigt att pröva nya vägar för att utbildningarna skall nå så många som möjligt.

Utflyttningen från länet är stor i dag, ett bekymmer som vi delar med andra Norrlandslän. Skall vi kunna vända trenden krävs som jag tidigare sagt möjlighet att utbilda sig, men det krävs också goda kommunikationer för att företag skall vara intresserade av att etablera sig i vår del av landet.

Vi kan erbjuda en storslagen natur och ett rikt friluftsliv, men det räcker inte. Det är nödvändigt att kunna erbjuda snabba och täta förbindelser med övriga delar av landet för att området skall vara intressant för företagsetableringar. Vi har arbetat hårt för att vägar och järnvägar skall byggas ut till en standard som motsvarar den standard som finns i Sverige i övrigt. Vi anser att den planerade Atlantbanan och en till snabbtågsstandard utbyggd ostkustbana är av väsentlig betydelse för näringslivet i vår del av landet. Men som tidigare sagts från talarstolen krävs det naturligtvis att det går tåg på banorna också. I dag finns en stor oro hos våra kommunpolitiker för hur det kommer att se ut i framtiden.

Jag skulle också vilja säga att vi nu är glada för att SJ har lyssnat på kritiken. Vi kommer att få en bättre tidtabell än den som var planerad från början på Ostkustbanan.

Under dagens debatt har, framför allt från moderaterna, regeringens satsning på kunskapslyftet kallats för kosmetika. Hemma i min kommun, Hudiksvall, har man motsatt uppfattning. Kunskapslyftet har inneburit att man ser en klar förbättring av arbetsmarknaden. Arbetslöshetssiffrorna sjunker, och man ser nu att den negativa utvecklingen av socialbidragen vänder i positiv riktning. Det innebär också att alla kommunens vårdbiträden kommer att utbildas till undersköterskor. Det ger jobb åt andra under tiden de går sin utbildning, och det innebär att de kommer tillbaka till sina arbetsplatser med höjd kompetens, vilket i sin tur leder till högre

kvalitet på vård och omsorg i vår kommun. Det tycker inte jag att man kan kalla kosmetika.

Prot. 1997/98:53
21 januari

Anf. 285 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Sverige drar litet olika, län för län, region för region. Vi har sett det den senaste tiden och fick en klar påminnelse om detta vid det senaste årsskiftet när vi såg befolkningsstatistiken för de olika landsdelarna, kommun för kommun, län för län.

Exempel på det här kan man finna på många ställen i Sverige, men jag kan nämna mitt eget län, Västmanland, som i grund och botten är ett industrilän. Där finns en tung basindustri i botten som under många decennier har gett sysselsättning och stor trygghet åt människorna i länet. Vi ser vad som händer under den här tiden som gör att många av kommunerna tappar befolkning, nästan de flesta. Länet minskar i sin helhet. Vi ser att befolkningskoncentrationen drar sig till några få centrum i hela landet.

Exempel på detta är hos oss genuina bruksorter som Hallstahammar, Surahammar och Fagersta. De kände av strukturrationaliseringarna redan i början av 80-talet. Rehabiliteringsarbetet för dem har pågått under ganska lång tid. I den situation som vi befinner oss nu, när nya problem också dyker upp, är det mycket viktigt att vi inte glömmer bort dessa orter och ser dem som problem som ligger längre tillbaka i tiden. I många fall är situationen lika akut även i dag.

Man talar om att det byggs för litet i Sverige. Det kan väl vara sant på vissa ställen. Det har framförts kritik mot regeringen i många fall. Men när många orter, långt ifrån få, dras med tomma lägenheter, minskande befolkning och det finns kommuner som t.o.m. söker bidrag för att riva bostäder måste man också ställa sig frågan: Skall man stimulera byggande, skall man stimulera rivande eller skall man ta en diskussion för att se vad man kan göra åt helheten i landet? Det tycker jag är en intressant diskussion som man faktiskt kan ägna litet tid åt.

Västerås ökar litet grand, men inte alls mycket, och kan inte heller vara den kraft i länet som bär upp det de andra tappar. Man kan säga att det är lätt att peka på problemen. Det är lätt att se bekymren. Men vad gör man åt dem på sikt?

Jag tror att en mycket viktig sak är att det får ske en fortsatt satsning på högskolan. I likhet med Västmanland gäller det för många län. Mälardalens högskola hos oss är ett lyckat exempel. Det behövs ytterligare satsning där, inte bara för att fler ungdomar skall få utbildning, utan också för att vi av erfarenhet känner det dynamiska fält som bildas omkring högskolorna: ökad sysselsättning, ökat företagande, forskning osv. Det är positivt.

Energiverket etablerades nyss i Eskilstuna. Det tycker vi är bra. Intressant i vårt län är ABB:s etablering. Där finns mycket högt tekniskt kunnande. Vi har i en motion från länet tyckt att det faktiskt vore intressant att titta närmare på en etablering av NUTEK även utanför Stockholm. I det fallet kanske Västmanland och Västerås kunde vara intressant.

Kommunikationer är en annan viktig del för länsdelar och delar av landet som vill utvecklas. Vi vet att det finns bekymmer med flygtrafiken och Arlanda. Åtminstone en del av stockholmarna har sagt att det snart får vara färdigflugnet på Bromma. Vi vet att Arlanda inte sväljer den tra-

*Fel! Okänt
växelargument.*

fikmängden. Det finns en rad olika exempel. När man ändå funderar på det här tycker jag att man också kan se en bit inåt landet. Där kanske skulle kunna vara någonting att titta på. Hässlö flygplats finns i Västerås som ett exempel som man skulle kunna satsa på i framtiden.

En annan sak som också är viktig är företagandet. Man har pratat mycket om nyföretagandet, kanske ofta i samband med att människor är arbetslösa. Då talas det också om att starta eget. Det är inte så lätt att starta eget. Det har inte varit lätt, det är inte lätt och det kommer inte att vara lätt heller. Alla passar inte till företagare, tror jag att man skall säga, lika litet som alla passar till lärare eller vilket yrke man vill. Men den verkliga satsningen tror jag att man skall göra på de många små företag som finns. De har några anställda men de fortsätter inte att växa. Jag tror inte att problemet är så enkelt att det bara är skattefel, kollektivavtal eller arbetsrätt.

Jag tror att man skall analysera detta litet mer och titta på vad det beror på att de små och medelstora företagen inte satsar offensivt framåt för att växa och bli större. Några fler anställda i varje företag skulle på sikt öka sysselsättningen enormt. Det blir litet grand av en dominoeffekt. Det skall man ta vara på.

Det är naturligtvis också viktigt att slå vakt om den basindustri som finns. Investeringar leder oftast inte till ökad sysselsättning, kanske t.o.m. tvärtom. Men de är ändå nödvändiga för att på sikt ha basindustrin kvar. Exportvärdet inom denna industri är enormt. Den får inte passeras på något sätt som inte hör framtiden till. Produktionen är stor, betydelsen av exportinkomsterna är stora, även om sysselsättningen inte är det viktigaste. Alternativet är att satsa på de små och medelstora företag som är på väg upp.

Med den linje som föreligger med utveckling av kompetens osv. går det att se optimistiskt på framtiden och att Sverige kan utvecklas till det bättre. Men det är också viktigt att se till att alla regioner och landsdelar ges möjlighet att utvecklas.

Anf. 286 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! God poesi bör säljas på apotek. Skriv ut en Pär Lagerkvist. Ordinera en dikt av Södergran eller Ekelöf. Poesi eller annan kulturverksamhet har sådana nyttiga och förbryllande biverkningar och läkande effekter att de borde användas i hälsoarbetet.

Detta sade den 70-årige diktaren Lars Forsell i en tidningsintervju häromdagen.

Kultur förlänger livet. Det finns vetenskapliga undersökningar som visar att regelbundna kulturupplevelser som teater, konserter, idrottsevenemang, konst osv. ger bättre hälsa och längre liv. Kultursektorn är den nya industrin för att möta nutidsmänniskans behov. Vi har i Sverige en rad exempel på enskilda konstnärer och musiker som i sig själva omsätter mer än stora industriföretag. Jag kan nämna ABBA, Roxette och Ace of Base. I dag finns svenska musiker representerade i det internationella musiklivet som aldrig förr. Det är frukten av ett gediget och uthålligt arbete inom den obligatoriska kommunala musikundervisningen.

Kultur skapar framtidstro, främjar skapande och frigör kreativitet hos människor som kan leda till nya initiativ och ny företagsamhet.

Ofta framhålls att kultursektorn varit relativt fredad i besparingstider. I nominella tal är det så. Samtidigt, sett i ett tioårsperspektiv, har kultursektorns andel av BNP minskat. Eftersom kultursektorn är så arbetsintensiv, innebär det att många kulturarbetare blir av med sina jobb och går ut i arbetslöshet.

Jag tänkte uppehålla mig litet grand vid arbetsmarknadspolitiken kontra kulturpolitiken.

Samtidigt som anslaget till hela kulturområdet uppgår till ungefär 4,7 miljarder, inklusive folkbildningen, kanaliseras ungefär 1,3 miljarder till den sektorn via arbetsmarknadspolitiken. Vi brukar ofta tala om att olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder snedvrider konkurrensen mellan företagen. Men i ingen annan sektor är relationen till arbetsmarknadspolitiken så sned som inom kultursektorn.

Här sitter vi och beslutar om kulturpolitiska mål som sedan riskerar att urholkas på grund av att en stor del av kulturpengarna fördelas på annat sätt. Nu skall erkännas att mycket bra har skett inom kultursektorn tack vare arbetsmarknadspolitiska medel. En del medel måste gå den vägen även i framtiden. Jag menar ändå att det vore betydligt bättre att medel fördes över från arbetsmarknadspolitiken till kulturpolitiken så att riktiga jobb kan skapas för konstnärerna.

I utredningen *Arbete åt konstnärer* pekar man på effekterna av nuvarande ordning. Där framgår att till kulturpolitiken hör att vidga gränserna. Arbetsmarknadspolitikens roll är att hålla sig inom dessa gränser och inom dem fullgöra arbetsmarknadspolitiska mål. De principerna kan tyckas vara självklara. Men under en längre tid har det faktiskt varit tvärtom. Kulturpolitiken har snävat av gränserna för konstnärer. Arbetsmarknadspolitiken har öppnat gränserna och i alltför hög grad nyrekryterat ej kvalificerade kulturarbetare till konstnärernas arbetsmarknad.

Allt detta har lett till en accelererande spiral där fler och fler okvalificerade kulturarbetare hamnar inom kultursfären och får del av dessa arbetsmarknadsmedel. Utredningen lägger fram en rad förslag för att förbättra situationen, bl.a. om att det är nödvändigt att definiera konstnärernas arbetsmarknad och vilka som är konstnärer på samma sätt inom båda sektorerna. Vidare föreslås att arbetsförmedlingen Kultur får ett direktanslag från AMS och en del viktigare insatser t.ex. till Centrumbildningarnas förmedlande verksamhet, arrangörsstöd, ett rådgivningscenter för dansare och en tredje anställningsform inom teatern. Det föreslås också att 50 miljoner skall föras över från Arbetsmarknadsdepartementet till Kulturdepartementet.

Allt detta är steg i rätt riktning. Men jag menar att det behövs ett betydligt större grepp för att t.ex. kulturinstitutioner och fria grupper av skådespelare skall kunna arbeta på ett bra sätt. Vi är på väg att hamna i en situation där projekt och *free lance*-arbete nästan tar över basverksamheten inom kultursektorn. De kulturarbetare som arbetar *free lance* har en tendens att flytta till Stockholm med en större arbetsmarknad och större möjligheter till att få jobb. De bidrar på det sättet till koncentration till storstäderna och utarmning av kulturlivet på landsorten – vilket är förödande.

Jag hoppas att regeringen när propositionen om konstnärerna och deras arbetssituation skall läggas fram i vår beaktar dessa frågor och låter kultursektorn få del av de pengar som skall gå till kultur. Resultatet skulle

bli fler riktiga jobb och ett bättre kulturliv för hela landet. Det skulle vara mycket bra för Sverige och minska arbetslösheten.

Anf. 287 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! I denna ganska sena afton skall jag prata litet allmänt kring arbetsmarknadspolitik och arbetsmarknadsfrågor. Jag kan med glädje konstatera att utvecklingen har vänt i Sverige, inte bara när det gäller ekonomin utan också när det gäller jobben. Det är litet trist med tanke på dagens debatt att konstatera att det inte är alla som är glada över den utvecklingen. Det finns somliga som tycker att det inte är så bra att det går bra för Sverige.

En anledning till att det går bra även när det gäller jobben är att ekonomin fungerar bra, att räntorna har sjunkit och är rekordlåga och att inflationen är låg. Det går bra för den svenska arbetsmarknaden jämfört med omvärlden. I förra veckan rapporterades en studie från EU, där man konstaterar att arbetslösheten sjunker i hela EU. Men i den jämförelsen framgår det att arbetslösheten sjunker mest i Sverige. Det känns ju väldigt positivt, inte minst med tanke på alla de kritiska synpunkter som har framförts i talarstolen i dag när det gäller det sätt som utvecklingen i Sverige har vänts på.

Vi kan också titta på enskilda orter. Det är orter som starkt bevisar att talet om att kamouflera arbetslöshetssiffror inte är korrekta. Karlskoga är en ort som är hårt drabbad av omställningen, av strukturomvandlingen och neddragningen inom försvarsindustrin. Den öppna arbetslösheten var hösten 1994 omkring 15 %.

Senhösten 1997 är arbetslösheten 6,6 %. Det är mycket, men det är oerhört mycket mindre än 15 %. Detta har inte skett genom att arbetslösa har gömts undan i olika åtgärder eller i utbildning, utan genom en mycket aktiv näringspolitik på det lokala planet. Man har sett till att få nya verksamheter till Karlskoga. Företagare har flyttat från andra länder och etablerat sig därför att de har sett att den arbetskraft och de utvecklingsmöjligheter de behöver har funnits.

Nu när det går så här pass bra för Sverige är det viktigt att arbetsmarknadspolitiken är i fas med konjunkturutvecklingen. Därför är det, tycker jag, väldigt bra att regeringen och AMS tonar ned volymmålet till förmån för mer av arbetsmarknadsutbildning i riktningen kvalificerad yrkesutbildning.

Men det finns också anledning att fråga sig varför debatten om flaskhalsar nu har tagit fart. Att företagen behöver nyanställa i en konjunkturuppgång, och att de behöver nyanställa nyckelpersoner kan ju inte vara någon nyhet. Jag frågar mig varför man från näringslivet och från de olika företagen inte tidigare har talat högt och tydligt om behovet av kvalificerade yrkesarbetare. Det är ju inte enbart ett ansvar för samhället att stå med färdigutbildade yrkesarbetare vid fabriksgrindarna när företagen behagar öppna och ropa på mer arbetskraft. Företagen skall vara med och ta sitt ansvar när det gäller planering men också ekonomiskt.

Vi har en mängd olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag ser att jag inte hinner gå igenom särskilt många av dem på den talartid som återstår. Jag skall nämna något om resursarbeten som från den här talarstolen i dag har kritiserats från både höger och vänster. Jag tycker att det

är litet märkligt. Jag tror att det till stor del beror på att man inte har velat se de positiva delar som ligger i resursarbeten.

Det leder faktiskt till att arbetslösa människor får högre inkomst. Det leder till att de blir delaktiga i arbetslivet. Det leder till att den personal som är anställd inom vården behöver slita litet mindre därför att det finns fler händer till hands. Dessutom leder det till att det i kommuner och landsting den dag som ekonomin blir ännu starkare och generationsskiftet tar fart finns arbetskraft som är redo att gå in och direkt ta en anställning.

Avslutningsvis, herr talman, hade jag tänkt prata en del om generationsväxling och de särskilda bekymmer som finns på bruksorterna. Men det torde jag få göra vid ett annat tillfälle med tanke på att jag just nu har två sekunder kvar av min taletid.

Anf. 288 CHRISTIN NILSSON (s):

Herr talman! Nu har vi ägnat en hel dag åt sysselsättningsfrågor. Arbetslöshet är ju något som berör väldigt många människor i Sverige i dag. Den ofrihet och otrygghet som det innebär gör att man känner litet vanmakt inför frågan om hur vi skall lösa arbetslösheten.

Man måste också gå tillbaka i tiden och titta på hur massarbetslösheten kunde bli verklighet i Sverige. Tidigare i dag har många gånger nämnts den förra regeringens bidrag till det. Vi har bankkrisen. Men något vi sällan diskuterar är den strukturförändring som har skett framför allt i industrin, men även inom andra sektorer. Man kan se i dag att tekniken har utvecklats. Man har fått en betydligt smalare organisation och de enklare jobben har försvunnit. Man kräver en längre utbildning och mer kvalificerade yrkesarbetare. Många som i dag är arbetslösa är komna litet till åren och har ingen utbildning att falla tillbaka på.

Jag vill också likt föregående talare, Hans Karlsson, ta fram frågan om flaskhalsarna. Varför har man inte gjort någonting från arbetsgivarsidan när man är klart medveten om att sådana här flaskhalsar kommer förr eller senare? Vi har haft dem tidigare och det ledde till att löneutvecklingen blev enorm och att vi fick en inflation som gjorde att fler jobb försvann senare.

Herr talman! Hur gör vi då för att komma ur massarbetslösheten? Jag vill peka på några delar som jag tycker är viktiga.

Det första är det livslånga lärandet. Vi ser en förändring på arbetsmarknaden i dag. Man har inte länge samma jobb. Man kommer inte att ha samma jobb i samma utsträckning som tidigare, då man kanske började någon gång i tjugooårsåldern och sedan var kvar inom samma yrke. Jag tycker att vår utbildningssatsning som vi har inlett denna mandatperiod är en mycket bra del i detta. Trots att man har jobbat i ett antal år kan man återigen gå tillbaka och lära sig något nytt och utvecklas i det yrke som man en gång har påbörjat eller kanske rent av byta yrke därför att man tycker att man inte trivs riktigt bra i det man har. Det är också något som naturligtvis kommer att öka sysselsättningen och där man har fler utbildningsinsatser.

Det andra är omställningen till det hållbara samhället. Jag tror att energiomställningen kommer att vara det som bidrar till en mängd nya jobb. Det gäller framför allt byggnadsjobb men även industrijobb. Tjänstesektorn kommer naturligtvis också att ta en stor del.

En annan fråga som jag tror att vi inom den närmaste tiden kommer att få ägna oss åt och fatta beslut om är förkortad arbetstid. Jag tror inte att man i den utsträckning som behövs kommer att komma överens avtalsvägen. Till det skall man naturligtvis koppla skärpningar i lagstiftningen när det gäller övertidsuttag.

Något som jag däremot inte tror kommer att bidra är avregleringen av arbetsrätten. Många hävdar att det skulle skapa mer sysselsättning. Vi har bl.a. i dessa dagar fått en mängd skrifter från en ny organisation som bildades i höstas och som kallar sig för Svensk Handel. Man pekar på att en avreglering av arbetsrätten skulle skapa mer sysselsättning. Jag tror inte det. Det skapar bara en massa otrygghet och gör att människor blir mer ovilliga. De blir ovilliga att konsumera, och på det sättet minskar sysselsättningen i stället för att öka.

Något som jag inte heller tror skapar fler arbeten är den otrygghet som lägre ersättningar i socialförsäkringssystemet skulle innebära. Återigen får vi lägre konsumtion och det skapar inte fler arbetstillfällen.

De två bitar som jag vill framhålla är alltså ny utveckling mot det hållbara samhället och det livslånga lärandet.

Anf. 289 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag tänker tala utifrån en något annorlunda infallsvinkel men ändå ta upp något som anknyter till dagens rubrik, sysselsättning. För en positiv utveckling av sysselsättningen i privata företag men också i offentlig sektor krävs kompetenta ledningar, som har förmåga att tillsammans med de anställda utveckla verksamheten på ett professionellt sätt och som ser, uppskattar och ger de anställda möjlighet till vidareutbildning. Kompetenshöjning inom företagen är i dag en förutsättning för den verksamhet som vill finnas kvar och dessutom kanske växa.

Nu har det uppstått några frågetecken som bör lyftas fram i något forum.

S-E-Banken satsar på glödande kol och häxor som kompetensutveckling. Vi har via medier kunnat följa hur 800 chefer har undersökt energier, träffat häxor och gått på glödande kol. Detta är enligt mig inte något som stärker förtroendet för bankväsendet.

Telia skall ha låtit 300 av sina chefer gå på kurs hos en sekt, TM-rörelsen. TM är grundad av gurun Maharischi Mahesh Yogi. Det är minst sagt förvånande och måste även anses som olämpligt att ett statligt företag ekonomiskt sponsrar sekter på detta sätt. Hur det är tänkt att Telias chefer skall tillämpa sina nyförvärvade kunskaper har inte framgått. Men jag väntar med spänning på motiveringen från Telia. Kanske har man tänkt att övergå från telefoni till telepati.

Sedan 1951, då religionsfrihetslagen instiftades, är alla utom kungen fria att tycka och tänka vad de vill i religiösa frågor. Det är bra. Jag har även stor förståelse för dem som är sökande och öppna för nya religiösa strömningar utanför de stora världsreligionerna. Men som anställd skall man själv kunna välja sin religiösa väg utan arbetsgivarens inblandning. Personalutbildning och ledarskapskurser behövs men att delta i New Age eller sektbaserade kurser får inte vara en förutsättning för att göra karriär inom ett företag. Det är därför oroande att denna flummighet nu även fått fäste i ledningar för stora svenska företag. Det är oroande då de stora företagen har helt andra möjligheter än ett litet företag att seriöst granska

vad de borde och inte borde släppa in över sin tröskel. Det är oroande att så många har kommit att beröras.

Hur ser det då ut på rekryteringssidan? Utvecklingen av psykologiska test drevs från början av militärpsykologer men har därefter spridit sig till helt andra områden i samhället. Bland företag i branschen finns det seriösa men också alltför många charlataner och lycksökare. Det finns ingen marknads kontroll eller auktorisation på området.

Branschföreningar har i regel någon form av etiska regler för de personer eller företag som är medlemmar. När det t.ex. gäller U-Man är företaget inte medlem i någon av de branschföreningar verksamma inom området som är kända.

Psykologförbundet håller med utgångspunkt i internationell praxis på och utarbetar standard för både test och den som testas, men redan i dag tillämpar Psykologförbundet klara regler.

Psykologförbundet har också tillskrivit Socialstyrelsen, som i sin tur överväger standardisering av test. Det är angeläget, men Socialstyrelsen har inte tillsynsansvar inom arbetslivet och därmed inte heller för rekryteringstest. Därigenom riskerar de att bli oreglerade. Det är något som också Margareta Winberg har bekräftat.

De fackliga företrädare som jag har varit i kontakt med uppger att de hittills främst prioriterat de allt tätare propåerna från arbetsgivare om fysiska test på medlemmar. SAF har ingen mening i frågan. Men jag tycker att arbetsgivarens parter här borde ta ett större ansvar än vad de gör i dag.

Användningen av test vid urvalsprocesser har nämligen blivit allt vanligare på den svenska arbetsmarknaden. Alltfler arbetssökande har kommit att beröras.

Herr talman! Vilken arbetssökande vill ifrågasätta det test som kan vara förutsättningen för att få det efterlängtade arbetet? Vem vågar ifrågasätta vilka värderingar som ligger bakom utvärderingen? Vem vågar fråga var testresultatet skall förvaras – om tystnadsplikten?

U-Man är t.ex. ett företag som säljer sina test direkt till företagen. Ett företag som köper tio test får betala 3 000–4 000 kr styck. Den person som testet är avsett för fyller i testet som därefter skickas in till U-Man. Inom 24 timmar skall testet vara utvärderat, men U-Man behåller själva testet. Inga som helst kompetenskrav ställs på dem som genomför testen.

Att scientologerna står bakom U-Man har man kunnat läsa i bl.a. Svenska Dagbladet. Den svenska grenen av företagsträdet använder två olika tester, U-test respektive Siluett Profilanalys. Det sistnämnda benämns ibland PFA-profil eller enbart Profilanalys. Det finns även andra företag som utgår från precis samma material.

U-test och Siluett Profilanalys bygger på idéer från scientologernas grundare Ron L Hubbard. Testen är i princip uppbyggda på samma sätt som dem som scientologerna använder när de rekryterar nya medlemmar.

Herr talman! Jag tycker att det är integritetskränkande och oacceptabelt att arbetssökande och den som vill göra karriär inom ett företag skall utsättas för sekteristisk rekrytering och personalutbildning. Själv tror jag att det är helt fel väg att gå för den som vill stärka sitt företag.

I de småföretagarbygder som jag kommer från har jag sett mer framgångsrika recept för företagare än att använda sig av sekter. Jag tycker att man kan lära sig av Gnosjöbygden även i detta fall.

Anf. 290 HANS STENBERG (s):

Herr talman! Vi har nu under flera år haft en katastrofalt hög arbetslöshet. Det talas ofta om de negativa ekonomiska konsekvenserna av arbetslösheten, både när det gäller samhällsekonomin och när det gäller de arbetslösas personliga ekonomi. Mindre talas det om hur de arbetslösa och deras familjer drabbas socialt och psykiskt av arbetslösheten. Detta märks inte minst på barnen som ofta mår mycket dåligt av föräldrarnas arbetslöshet. När man talar med dagispersonal brukar de säga att det faktiskt märks tydligast på barnen när en förälder får arbete igen efter en längre tids arbetslöshet. Då kan man se hur barnen lever upp igen och riktigt strålar av glädje. Tyvärr är risken nog ganska stor att vi under många år framåt kommer att kunna se effekterna av 90-talets höga arbetslöshet på många av de barn som har tvingats växa upp i den här situationen. Därför är det viktigt att samhället gör allt vad som står i dess makt för att stötta arbetslösa barnfamiljer.

Glädjande nog sjunker nu arbetslösheten. Även om antalet arbetslösa fortfarande är mycket stort kan man se en klar förbättring, och optimismen ökar nu runt om i samhället. Målet att halvera den öppna arbetslösheten fram till år 2000 kommer med all säkerhet att kunna klaras. Det här gör att man kan se ganska optimistiskt på framtiden, trots att arbetslösheten fortfarande ligger på en oacceptabelt hög nivå.

Tyvärr finns det ett område där man inte alls ser samma positiva utveckling, och det är byggbranschen.

I går talade jag med ordföranden i Byggnadsarbetareförbundets största avdelning i mitt hemlän Västernorrland. Det var en mycket dyster beskrivning av situationen i länet som han kunde ge. Med en öppen arbetslöshet i kåren på 37 % och ytterligare 10 % i olika åtgärder är det naturligtvis en fullkomligt oacceptabel situation. Det är helt uppenbart att ytterligare åtgärder måste sättas in för att minska byggarbetslösheten.

Vad kan nu göras för att förbättra läget för byggnadsarbetarna i Västernorrland och på andra orter?

En grundläggande förutsättning är att den bostadspolitiska proposition som skall läggas fram om några veckor innehåller sådana förslag som innebär att vi både kan lösa problemen med de s.k. krisåtgångarna och sätta fart på ombyggnads- och reparationsverksamheten i det äldre bostadsbeståndet. Det är också angeläget att man så snabbt som möjligt kommer i gång med de investeringar som behövs för att klara energiomställningen och för att bygga om Sverige till ett långsiktigt hållbart samhälle.

En annan minst lika viktig förutsättning är att vi lyckas stoppa utflytningen från Västernorrland och andra utflyttningslän. Det minskande befolkningsunderlaget skadar kommunernas och landstingets ekonomi på ett förödande sätt och minskar underlaget även för den privata näringsverksamheten. Därför är det nödvändigt att den regionalpolitiska proposition som skall läggas fram i vår innehåller kraftfulla inslag för att få stopp på befolkningsomflyttningen. De statliga myndigheterna och företagen måste åläggas att ta ett regionalpolitiskt ansvar. Det finns alltför många exempel på statliga verksamheter som koncentrerar sin verksamhet till Stockholmsområdet utan att på något sätt väga in de regionalpolitiska effekterna. Två mycket aktuella exempel på detta är kustbevakningens flytt från Härnösand till Stockholm och förslaget inom Luftfartsverket

om att flytta flygledningen från Midlanda till Arlanda. Om också detta förslag skulle genomföras är det inget annat än en fullkomlig skandal.

En tredje grundförutsättning är att utbildningsstatsningen fullföljs, både när det gäller kunskapslyftet och satsningen på att ge Mitthögskolan universitetsstatus. Mitthögskolan måste också ges möjlighet att fortsätta utvecklas till ett fullvärdigt nätverksuniversitet. Då kan Mittuniversitet bli en kraftfull motor för utvecklingen i hela Mellannorrland.

Den fjärde grundförutsättningen är bättre kommunikationer. Den satsning som görs på Botniabanan och byggandet av Vedabron har inneburit en klar förbättring av kommunikationerna längs Norrlandskusten. Men det behövs ytterligare förbättringar också av vägstandarden. Den planerade ombyggnaden av E 4 genom Sundsvall behöver tidigareläggas både av miljöskäl och av sysselsättningskäl.

Också länsvägnätet behöver rustas upp till en sådan standard att det är framkomligt året om för skogsindustrins transporter eftersom den moderna skogsindustrin kräver färskt virke för att kunna producera miljövänliga och konkurrenskraftiga produkter. Det går inte att ha vägarna stängda för tung trafik under långa perioder varje år.

Västernorrland är ett exportintensivt län med en basindustri som bidrar med en mycket stor del av landets exportinkomster, samtidigt som importen är relativt liten. Därför är det ett nationellt intresse att den elintensiva basindustrin ges möjlighet till långsiktiga elförsörjningsavtal på en sådan nivå att konkurrenskraften tryggas. Då kan också investerings- takten inom basindustrin öka. Det var välgörande klarlägganden på den punkten från näringsministern här i kammaren tidigare i dag.

Herr talman! Om dessa förutsättningar kan uppfyllas har Västernorrland mycket goda förutsättningar att fortsatt bidra till Sveriges försörjning med ett stort nettoexportöverskott också i framtiden. Då kommer även byggbranschen i länet att aktivt kunna bidra till att öka tillväxten och sysselsättningen i samhället.

Anf. 291 BENGT SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Utbildning och kompetenshöjning är viktiga förutsättningar för sysselsättning och tillväxt. När borgerliga företrädare, främst moderater, i dagens debatt talar om att det är ett statistiskt tricksande och manipulation som förklarar nedgången av den öppna arbetslösheten är detta i själva verket ett angrepp på den massiva utbildningsstatsning som nu sker i det svenska samhället. Enligt moderaterna är satsningen på kunskapslyftet och på utbyggnaden av högskolan en utspädning av resurserna och en koncentration på kvantitet i stället för på kvalitet.

För moderaterna tycks utbildning vara en kortsiktig kostnad, åtminstone vad gäller de många som saknar grundskole- och gymnasiekompetens. För oss socialdemokrater är utbildning en investering i människor – en väg att stärka individens självförtroende, sociala trygghet och kompetens för att kunna hävda sig på dagens och morgondagens arbetsmarknad. Utbildning ger dessutom inga undanträngningseffekter på arbetsmarknaden och bidrar därför på kortare sikt, men främst på längre sikt, till en varaktig höjning av den totala sysselsättningen i samhället.

Sverige är en ledande kunskapsnation. Vårt land ligger i topp bland industriländerna i fråga om problemlösning och läsförståelse. Den senaste OECD-rapporten om utbildning i de 27 medlemsländerna visar också att

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sverige tillsammans med USA, Kanada och Norge har en större andel högskoleutbildade än övriga OECD-länder. Till bilden hör också att skillnaden i utbildningsnivå är mindre i vårt land jämfört med hur det är i flertalet andra länder.

En annan mycket intressant iakttagelse i OECD-rapporten är att svenskar i åldern 25–64 år med högst grundskola når samma nivå i fråga om problemlösning och läsförståelse som motsvarande USA-medborgare med kortare högskoleutbildning. Här tecknar sig ett intressant ideologiskt perspektiv.

Vi socialdemokrater vill bygga och utveckla kunskapens hus från botten, dvs. med en massiv satsning på breddutbildning. Moderaterna vill starta sitt bygge från toppen, skapa s.k. excellenta centrum för särskilt utvalda, avseende spetsutbildning och spetskompetens. Det är förvisso alldeles riktigt att vi behöver både spetsutbildning och spetsforskning för att hävda oss i en allt hårdare internationell konkurrens. Men det är bara genom en massiv satsning från grunden som vi kan nå också högt uppsatta kvalitativa mål. Utomordentligt sedelärande exempel på detta resonemang kan hämtas från både musikens och idrottens värld, ty det är mycket tack vare de kommunala musikskolorna som Sverige hävdar sig så väl inom den lättare underhållningsbranschen och på den seriösa musikens område. Det är utifrån de breda satsningarna på kommunala ishallar som Sverige når ständiga framgångar i ishockey i hård internationell konkurrens och därutöver också bidrar med en inte oväsentlig export av ishockeyspelare i hårdvaluta.

En positiv grundton får givetvis inte undanskymma de problem som vi fortfarande brottas med. Vi har sålunda för få examinerade tekniker och naturvetare i förhållande till antalet anställda. Men också här är vi på rätt väg genom den kraftiga utbyggnad av högskolan som nu pågår. Utbudet är större än efterfrågan beträffande lågutbildad arbetskraft, och samtidigt är utbudet av högkvalificerad arbetskraft för litet i förhållande till behovet.

När det gäller universitetens och högskolornas betydelse för den regionala utvecklingen kan ett par intressanta exempel nämnas. Ett exempel är hämtat från Norrland. När valet stod mellan Umeå och Härnösand som norrländsk universitetsort hade båda städerna drygt 20 000 invånare. I dag har Umeå över 100 000 invånare, medan Härnösand står kvar på samma nivå. I Umeå har det börjat växa upp små högteknologiska företag som ett resultat av forskningen.

De regionala högskolorna kallas föraktfullt för ”bygdehögskolor” av moderaterna, som vill förmena dessa högskolor rätten att bedriva forskning. Högskolan i Karlskrona/Ronneby har som profilområden dels tillämpad IT, dels utveckling av näringsliv och samhälle. Det innebär att man bl.a. från högskolans sida varit med om att utveckla verksamheter som expanderat med 1 600 nya arbetstillfällen under de senaste tre åren, främst inom IT-sektorn. Det är ganska fantastiskt vad en liten ”bygdehögskola” kan åstadkomma!

Låt mig slutligen vad gäller möjligheterna till bredare regional utveckling och nätverkssamarbete nämna Öresundsområdet. Här har högskolorna i Lund, Alnarp och Malmö tillsammans med högskolor i Köpenhamnsområdet skapat Öresundsuniversitetet, en kraftsamling som givetvis gör högskolorna än mer intressanta i ett omvärldsperspektiv.

Herr talman! Till sist vill jag något kommentera diskussionen om den s.k. utbildningspremien. Visst måste det löna sig med utbildning! Förutsättningen för detta är ett generöst studiemedelssystem. Sverige har det mest frikostiga studiestödet till högskolestuderande bland OECD-länderna. Avkastningen på högre utbildning är med hänsyn tagen till lön, skatter och kostnader för utbildning och studielån ungefär lika hög i Sverige som exempelvis i Tyskland och England. Moderaterna har motsatt sig höjningen av studiebidragen. I deras partimotion kan man bl.a. läsa följande: "I ett något längre perspektiv finns skäl att styra över den offentliga utbildningsfinansieringen från producenten till de studerande."

Moderaterna umgås uppenbarligen med allvarliga planer på att avskaffa den avgiftsfria högskolan och har ju då och då också blottat tanken att elever med högskoleambitioner i framtiden kan klara sina studier medelst privata banklån. För oss socialdemokrater är saken helt klar: Högskolan skall vara öppen för alla. Den är, och skall förbli, avgiftsfri. Både unga och gamla skall uppmuntras att skaffa sig högre utbildning. Andelen av befolkningen med högskoleutbildning skall höjas. Målet är att alla behöriga sökande skall kunna beredas plats i högskolan. Alla ansträngningar skall göras för att bryta den sociala snedrekrytering till högre studier som fortfarande finns. En viktig del av denna politik är att högskolan byggs ut över hela landet, till fromma för den regionala utvecklingen och för en bestående förstärkning av sysselsättningen.

Anf. 292 AGNETA LUNDBERG (s):

Herr talman! Vi önskar ökad sysselsättning och ökad tillväxt. Hur skall vi då åstadkomma det? Ja, det är många faktorer i samverkan som kan bidra till det. Jag skall ta upp den, som jag tycker, viktigaste faktorn – utbildning.

Det moderna samhället kännetecknas av internationalisering och av en förändringstakt inom alla sektorer som aldrig har varit högre. Det finns inga indikatorer på att utvecklingstakten skall minska. Tvärtom pekar alla tecken på att framtiden kommer att innebära att individen får uppleva allt tätare förändringar och att individen kommer att ställas inför än fler alternativ. Därmed ställs nya och högre krav på kunskaper och utbildning. En bred kunskapsbas är det viktigaste verktyget för att individen skall förmå att hantera en föränderlig verklighet. Utvecklingen medför samtidigt risker för nya klyftor i samhälle och arbetsliv. Därför är utbildningsfrågorna, som jag ser det, starkt ideologiska.

En bristfällig utbildning riskerar att bli ett allt större handikapp. Det gäller inte bara i arbetslivet utan även i samhällsdebatten. Individens möjlighet att påverka, göra sin röst hörd och ta ställning i viktiga frågor är intimt förknippad med individens kunskaper.

Vi kan se hur befolkningens genomsnittliga utbildningsnivå har ökat genom reformerna på skolans område. Samtidigt ser vi att det framför allt är den sysselsatta andelen människor i arbetsför ålder som har en högre genomsnittlig utbildningsnivå.

Rationaliseringar och effektiviseringar har ökat industrins produktivitet och minskat behovet av arbetskraft, i synnerhet av arbetskraft med kort utbildning. Antalet sysselsatta med enbart folkskola har minskat inom alla sektorer, vilket visar att arbetslösheten för dessa grupper inte kan lösas genom byte av sektor.

Den allmänna utbildningsnivån måste fortlöpande anpassas till samhällets och arbetslivets utveckling.

Under den gångna hösten har många fler än tidigare deltagit i vuxenutbildning. Förklaringen till den kraftiga utbyggnaden av vuxenutbildningen heter kunskapslyftet. Det är socialdemokraternas stora satsning på vuxenutbildning för att bekämpa arbetslösheten.

Satsningen på utbildning har folkligt stöd. Många var de domedagsprofeter som för ett år sedan sade att det där går aldrig. Inte kan kommunerna klara så här många utbildningsplatser, sade somliga. Inte finns det så där många som vill studera, sade andra.

Men resultatet under hösten visar att de hade fel. Minst 226 000 personer har deltagit i kommunal vuxenutbildning. Det visar Skolverkets preliminära uppgifter. Av dessa personer studerade 171 500 på gymnasial nivå. De 171 500 som studerade på gymnasial nivå delade på de totalt 134 500 heltidsplatserna. Av dessa 134 000 platser förklaras nästan 98 000 av kunskapslyftet.

Dessa siffror visar att kunskapslyftet blivit en succé både därför att våra kommuner klarat utmaningen och därför att människor har strömmat till vuxenutbildningen när möjligheterna har öppnats. Jag tycker att Lars Leijonborg visar ett förakt för dessa människors omdöme och insikt om att kunskap är nödvändig om man skall kunna få ett arbete eller byta tidigare inriktning i sitt arbetsliv när han i debatten i dag sade att människor som deltar i kunskapslyftet gör detta för att kvalificera sig för en ny a-kasseperiod.

Kunskapen har en nyckelroll i socialdemokratisk politik för att Sverige åter skall bli ett land med tillväxt och full sysselsättning. Arbetslivet ställer allt större krav. Yrken förändras och teknik blir föråldrad och byts ut. De enkla handgreppens arbetsmarknad är på väg att försvinna.

Denna utveckling erbjuder möjligheter för oss som individer och för Sverige som nation. Förändringen kan ge oss ett samhälle där människans rätt att utveckla sina möjligheter kan förenas med rättvisa och omsorg om varandra. Kunskapssamhället gör också att vi kan planera för ett samhälle där ekologisk hållbarhet inte står i konflikt med tillväxt och välfärd.

För att kunna ta till vara alla dessa möjligheter behöver vi mer kunskap. Det räcker inte att vi låter några få välutbildade specialister stå för tänkandet. Sverige måste bli ett rättvist kunskapssamhälle där alla får tillgång till utbildning. Hur mycket man är villig att satsa på att ge alla människor kunskap ger därmed en bild av hur stor vår framtidstro är och hur rättvist vi vill att vårt samhälle skall vara.

Regeringen har avsatt stora pengar på utbildning för vuxna. Det handlar om totalt 90 000 platser på högskolan och på den omfattande satsningen på kunskapslyftet, som alltså redan under den gångna hösten inbegripit 98 000 heltidsplatser och som nu fortsätter att expandera. Hösten 2000 handlar om totalt 130 000 utbildningsplatser.

Sverige skall möta framtiden med välutbildad arbetskraft. Det är ett mycket ideologiskt val vi socialdemokrater gör – inte någon statistikpolitik som moderaterna kallar det.

Vi vet genom forskning att det allra bästa sättet att få jobb och att inte bli långtidsarbetslös är att skaffa sig en högskoleutbildning. Därför är den kraftiga expansionen på högskolan viktig. Vi vet också att de jobb som inte kräver gymnasiekompetens numera är försvinnande få. Därför är

satsningen på kunskapslyftet helt avgörande – kanske framför allt för dem som förlorat sitt jobb, har brister i sin utbildning och nu äntligen får en chans att utbilda sig.

Detta är tydliga skiljelinjer i svensk politik. Moderaterna är kunskapslyftets mest aggressiva motståndare. När det första beslutet om kunskapslyftet fattades ville moderaterna inte vara med. I våras kröp de litet närmare regeringens uppfattning, och nu i höstens budgetförslag för 1998 avsätter de pengar till totalt 90 000 årsstudieplatser i kunskapslyftet, alltså 25 000 färre platser än vi socialdemokrater gör.

Men det är på litet längre sikt som moderaternas ointresse för kunskapslyftet blir tydligt. När valdagen till hösten är passerad vill de kraftigt minska antalet platser i kunskapslyftet. I budgeten för 1999 har de avsatt pengar för drygt 50 000 platser färre än den socialdemokratiska regeringen. År 2000 är moderaterna nere i 80 000 färre platser än regeringen. Däremot räknar moderaterna med att var och en av dessa platser skall vara billigare än vad regeringen utgår från. Totalt sett skär moderaterna 700 miljoner 1998.

Det moderata samhälle som träder fram bakom dessa data skrämmer. Det är ett samhälle som inte tar sin utgångspunkt i alla människors möjlighet att växa. Tvärtom är det ett samhälle som vänder på spiralen – från en uppåtgående rörelse där kompetens och utbildning skapar utveckling, som ger tillväxt och möjliggör välfärd åt alla till en nedåtgående rörelse där utslagning skapar motsättningar, som skapar stora kostnader, som i sin tur omöjliggör satsningar på välfärd åt alla. Det är en samhällsutveckling som vi socialdemokrater inte vill se.

Anf. 293 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att hela Agneta Lundbergs anförande mycket handlar om kvantitet i stället för kvalitet. Vi moderater har även tidigare satsat väldigt mycket på vuxenutbildning och tillfälliga platser, men man kan inte bara satsa på mängdutbildning, utan man måste också se till att man har en utbildning och ett utbildningsväsen som är anpassade till framtidens krav. Det är just därför som vi satsar mindre på kunskapslyftet, precis som Agneta Lundberg säger, men mer på kvalificerad yrkesutbildning, en ny utbildningsform som är eftergymnasial och som också leder till arbete.

Jag har en konkret fråga till Agneta Lundberg. Det är så att man får gå på kunskapslyftet ett år och få a-kassebidrag, eller utbildningsbidrag som det vackert heter. När det året har gått får man söka svuxa eller studielån. Vad avser regeringen att göra för de människor som lämnar kunskapslyftet till våren? Skall de söka studielån, eller avser man att förlänga utbildningsbidraget?

Anf. 294 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Självklart tycker vi att det är viktigt med kvalitet på utbildningen. Vi har samma ambitioner där. Vi tycker också att det är viktigt med satsningen på kvalificerad yrkesutbildning. Men det ena förtar inte det andra. Vi ser tillströmningen till bägge områdena. Som jag sade i mitt anförande är det en stor kunskapsklyfta. De som inte har ens nivån upp till gymnasieutbildning är så pass många att om vi inte ser till att de

*Fel! Okänt
växelargument.*

får en utbildning upp till gymnasienivå kommer de att riskera att bli helt utslagna. Vi satsar också på kvalificerad yrkesutbildning.

Jag är väl medveten om att en del tycker att det är mycket kämpigt om de efter det första året skall ta ett studielån. Det kan vara en och annan som inte fullföljer, men det är också väldigt många som sagt att de är medvetna om att de inte får a-kassestödet utan får låna eller få utbildningsbidrag. Men man är beredd att göra det ändå för det handlar om en satsning för framtiden.

Anf. 295 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Det är oerhört viktigt att man ser till att de människor som är motiverade att utbilda sig också skall ha möjlighet att göra det. För socialdemokraterna är kunskapslyftet ett sätt att dölja misslyckandet, att man inte fått ned arbetslösheten. Jag hävdar att många människor i princip är tvingade till det därför att det inte finns något annat alternativ.

Det Agneta Lundberg nämnde om kvalitet tycker jag är bra. Då har jag en konkret fråga. Många lärare lämnar grundskolan och gymnasieskolan för att i stället undervisa i kunskapslyftet, vilket innebär att den ordinarie skolan tappar många lärare. Det innebär att undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan blir sämre. Är det kvalitet, Agneta Lundberg?

Anf. 296 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Nu återkommer moderaterna till att vi gömmer arbetslösheten. Precis som i fråga om det Leijonborg förde fram, att man deltar i kunskapslyftet för att kvalificera sig för en a-kasseperiod, tycker jag att det är förklenande att säga att man gör det därför att man inte har något annat alternativ. Som jag sagt förut i kammaren brukar jag fråga dem som deltar i kunskapslyftet hur många av dem som inte skulle vara där om de hade ett arbete. Det är förvånansvärt få som räcker upp handen och säger att de inte skulle gå där. Det bekymmersamma är att de få som räcker upp handen oftast är män. Trots att det till 75 % är kvinnor som deltar är det män som tycker att de hellre skulle ha haft ett arbete än höjde sin utbildning till att motsvara gymnasiekompetens.

Jag tycker naturligtvis att det är bekymmersamt att vi har en lärarbrist. Men vi upplevde redan före kunskapslyftets tid att många lärare sökte sig till t.ex. kommunal vuxenutbildning för att byta miljö och prova på någonting annat. Det tycker jag är positivt.

Anf. 297 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s):

Herr talman! Vi lever i en tid formad av en tidigare aldrig skådad snabbhet i förändrade verklighetsbilder och av ord som fortare och snabbare kan användas som en allt täckande beskrivning av den utvecklade världen i dag befinner sig i. Nya tekniska landvinningar gör snabbt tidigare arbetsuppgifter förlegade och oanvändbara, men skapar i gengäld nya där kraven på kunskap och kompetens ställs högre. Den globaliserade ekonomin flyttar snabbt arbetstillfällena dit där vinsterna för tillfället antas vara de snabbaste och de högsta.

På den enskilde arbetstagaren ställs i dag krav på ständig förändringsberedskap för att kunna följa med i de snabba förändringarna. Kravet på att vara geografiskt rörlig har i dag utökats med kravet på det som jag vill

kalla för mental rörlighet. Viljan och förmågan att hela tiden ta till sig nya kunskaper och bredda och fördjupa sin kompetens blir de viktigaste förutsättningarna för att vinna inträde på arbetsmarknaden och för att kunna stanna kvar där. Den geografiskt och mentalt rörliga människan – nomaden, om man så vill – blir åter förebilden för vårt livsmönster.

Denna nya snabbt föränderliga verklighet lockar många som redan har alla förutsättningar att kunna ge sig ut på den nya arbetsmarknaden, men jag är övertygad om att denna verklighet samtidigt skrämmer alla dem som i dag känner sig sakna dessa förutsättningar och därför ser faran som akut att inte längre platsa på denna nya mer krävande arbetsmarknad. Samtidigt med snabbheten har alltså osäkerheten ökat i samhället.

Att skapa förutsättningar för trygga yttre levnadsvillkor i samhället för den enskilda människan är och måste förbli politikens främsta uppgift. Därför måste vi nu skapa de villkor som behövs för att möjliggöra för alla att med tillförsikt möta de nya krav som det snabba samhället ställer.

Tryggheten på den nya arbetsmarknaden kommer att formas av utbildning. Möjligheten att få rätt utbildning på rätt plats i rätt tid måste erbjudas alla, och vi är på väg dit.

Kunskapslyftet omfattar i dag över 220 000 människor – de allra flesta kvinnor, som Agneta Lundberg sade – som har börjat arbetet med att läsa in treårig gymnasiekompetens. 220 000 människor förbättrar sina kunskaper i bl.a. svenska, engelska och matematik. Det är människor som inte anser sig vara siffror i ett statistiskt spel om arbetslösheten, som vissa politiska partier i denna riksdag vill göra gällande att de är.

Nej, alla de som jag har träffat under mina besök hos komvuxenheter och studieförbund talar om vilken härlig känsla det är att upptäcka att man trots allt har förmågan att tillvarata nya kunskaper, lägga dem till gamla beprövade och på så sätt känna tilltron till sin möjlighet att kunna bli efterfrågad på arbetsmarknaden igen.

10 000 platser för IT-utbildning i samverkan med näringslivet kommer att fyllas under den närmaste framtiden. Därigenom kommer enskilda företag att få en viss del av sina behov av IT-kompetens täckt, samtidigt som ytterligare 10 000 personer kommer att känna större trygghet på arbetsmarknaden i kraft av sina kunskaper.

Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning ger närmare 10 000 människor möjlighet att skaffa sig en eftergymnasial yrkesutbildning uppbyggd i nära samarbete mellan kommun, högskola och näringsliv. Detta nära samarbete innebär att de olika utbildningarna svarar mot aktuella behov inom de branscher som finns representerade, vilket kommer att leda till anställning för de studenter som finns i utbildningarna.

Alla dessa utbildningar kan ses som delar i det system för det livslånga lärandet som nu måste ges en form och en struktur för att kunna möta människors berättigade krav på den trygghet som rätt utbildning i rätt tid och på rätt plats ger.

Vi har kommit en bit på väg när det gäller det livslånga lärandets organisatoriska former. Därför är det viktigt att vi nu också snabbt lyfter upp frågan om dess finansiering på dagordningen.

Alla måste ges möjlighet att växa med arbetslivets krav. Arbetslösa måste erbjudas utbildning för att snabbt kunna komma tillbaka i arbetet. De som befinner sig på arbetsmarknaden måste kunna förnya sina kunskaper och sin kompetens. Tider med insatser i arbetslivet måste kunna

varvas med tider för inhämtande av ny kunskap. För att göra detta möjligt för alla krävs ett stabilt finansieringssystem för den tid som omfattas av studier. Detta system måste vara så uppbyggt att ingen av ekonomiska skäl skall behöva avstå från nödvändig utbildning. Det skulle då utgöra ett nödvändigt komplement till vårt nuvarande trygghetssystem som omfattar ekonomiskt stöd vid sjukdom och ålderdom. Brist på utbildning kommer liksom sjukdom och ålderdom att plocka bort människor från arbetsmarknaden.

Rätt utbildning kommer att skapa anställningstrygghet för den enskilde individen. Rätt utbildad arbetskraft är också kanske den mest betydelsefulla konkurrensfaktorn för varje enskilt företag.

Kompetens som ger konkurrensförmåga är därför en mycket viktig tillväxtfaktor. Därför är det nödvändigt att vi skapar förutsättningar för alla att utveckla sin begåvning för att aktivt kunna delta i det nya samhälle som i rasande fart formerar sig runt omkring oss.

Anf. 298 ULF MELIN (m):

Herr talman! På förmiddagen i dag fick vi höra att det var viktigt att hålla nere inflationen. Men var det något anförande som var inflationsdrivande så var det Majléne Westerlund Pankes anförande. Hon sade att det var 220 000 människor inom kunskapslyftet. Såvitt jag kan förstå rör det sig om 124 300 människor. Resten är nog i reguljär komvuxverksamhet.

Jag har en fråga till Majléne Westerlund Panke, som är en duktig ordförande i Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Min fråga gäller er hantering av detta. Vad man har gjort är att man har satsat mycket på kvantitet för att dölja arbetslösheten i stället för att satsa på utbildning som leder till arbete. Det finns mängder av olika utbildare som vi i kommittén får säga nej till på grund av platsbrist. Dessa utbildningar är visserligen dyrare än kunskapslyftet, men de leder till jobb. Långsiktigt vore det bättre att man satsade på kvalificerad yrkesutbildning än på det kvantifierade kunskapslyftet. Min fråga är då: Är Majléne Westerlund Panke nöjd med den platstilldelning som regeringen har gett till Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning?

Anf. 299 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s):

Herr talman! I dagsläget är jag nöjd med de platser som vi har fått till Kvalificerad yrkesutbildning. Jag kan inte, som Ulf Melin vill göra gällande, se på att en hel generation kanske går förlorad för arbetsmarknaden på grund av att det inte ges möjlighet att skaffa sig en treårig gymnasiekompetens.

Det är viktigt att så många som möjligt kan ta sig tillbaka till arbetsmarknaden och stanna kvar där. Där måste man som grundideologi ha att denna möjlighet skall omfatta alla.

Därför är jag nöjd med den tilldelning som vi har fått till Kvalificerad yrkesutbildning utöver alla de platser som man i dag fördelar i det s.k. kunskapslyftet för att inhämta den treåriga gymnasiekompetensen.

Anf. 300 ULF MELIN (m):

Herr talman! Majléne Westerlund Panke talar i sitt anförande om flaskhalsar. Vi måste ha ett utbildningsväsende som ser till att människor är välutbildade och framför allt att vi har ett utbildningsväsende som motsvarar arbetsmarknadens krav. Klarar vi inte av detta kan vi ju fortsätta hur länge som helst att utbilda människor. Vi måste ju se till att vi har en skola som utbildar människor som får ett arbete. Vem skall betala det här? Jo, det är ju alla vi som arbetar för att klara av det här. Då måste man faktiskt våga satsa på kvaliteten i stället för kvantitet. Långsiktigt är det ju farligt med den politik som ni för just nu.

Jag tror faktiskt att Majléne Westerlund Panke innerst inne inser att regeringens hållning när det gäller just tilldelning av platser till den kvalificerade yrkesutbildningen har varit alldeles för njugg i förhållande till det behov som finns. Är det inte så?

Anf. 301 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s):

Herr talman! Jag vill erinra Ulf Melin om att det i dag faktiskt pågår ett försöksprojekt när det gäller kvalificerad yrkesutbildning. Vi får se var volymen kommer att hamna när försöksprojektet så småningom blir permanent verksamhet. Då kan vi väl börja diskutera om platsantalet är tillfyllest eller inte, men i dagsläget när verksamheten är på försöksstadiet tror jag att man skall akta sig för att spä på med alltför många platser.

Dessutom kan jag inte riktigt se skillnad på kvantitet och kvalitet. Om 200 000 människor ytterligare skaffar sig en treårig gymnasiekompetens kan det väl inte innebära att den treåriga gymnasiekompetensen förlorar i kvalitet. Jag kan inte tänka mig att man resonerar likadant, att om vi utexaminerar 2 000 läkare i stället för 1 000 så blir de 2 000 läkarna sämre kvalitetsmässigt. Jag förstår inte riktigt resonemanget, måste jag erkänna. (forts. prot. 54)

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1997/98:54 Vissa ändringar i lagstiftningen om genomförande av EG:s försäkringsdirektiv

6 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 20 januari

1997/98:126 av *Birgitta Hambraeus* (c) till näringsministern
Vattenfall AB

1997/98:127 av *Lennart Daléus* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Föräldrastyrelser

1997/98:128 av *Lennart Daléus* (c) till jordbruksministern
Jordbruksnäringen

1997/98:129 av *Olof Johansson* (c) till statsministern
Högskolornas roll i den regionala utvecklingen

1997/98:130 av *Andreas Carlgren* (c) till utbildningsministern
Utbildningens infrastruktur

1997/98:131 av *Marie Wilén* (c) till statsrådet Leif Blomberg
Ungdomar i gles- och landsbygd

1997/98:132 av *Helena Nilsson* (c) till näringsministern
EU:s regional- och strukturfondspolitik

1997/98:133 av *Margareta Andersson* (c) till näringsministern
Turistsatsningen i glesbygd

1997/98:134 av *Sven Bergström* (c) till näringsministern
Regionalpolitiken och den lokala utvecklingskraften

1997/98:135 av *Kerstin Warnerbring* (c) till kommunikationsministern
IT och regional utveckling

den 21 januari

1997/98:136 av *Kjell Ericsson* (c) till näringsministern
Regional näringspolitik

1997/98:137 av *Sivert Carlsson* (c) till kommunikationsministern
Postens service

1997/98:138 av *Ingbritt Irhammar* (c) till justitieministern
Rättsväsendet

1997/98:139 av *Marianne Andersson* (c) till kulturministern
Kultur och regional balans

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 januari.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 januari

1997/98:329 av *Annika Nordgren* (mp) till jordbruksministern
Djurförsöketsiska nämnderna

1997/98:330 av *Göte Jonsson* (m) till näringsministern
Utredningen *En livsmedelstrategi för Sverige*
1997/98:331 av *Eva Goës* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Återtagandeavtal med Förbundsrepubliken Jugoslavien
1997/98:332 av *Elver Jonsson* (fp) till socialministern
Spritsmuggling
1997/98:333 av *Sten Tolgfors* (m) till näringsministern
Beslutet om stängning av Barsebäck
1997/98:334 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ylva
Johansson
De fristående gymnasieskolornas rätt till momskompensation

den 21 januari

1997/98:335 av *Owe Hellberg* (v) till näringsministern
Bidrag för energiomställningen

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 27 januari.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 20 januari

1997/98:304 av *Barbro Andersson* (s) till försvarsministern
Militära vapenstöder
1997/98:313 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsministern
Vapenstöder

den 21 januari

1997/98:294 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
Zambia och demokratin
1997/98:295 av *Eva Goës* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Biståndet till Zambia
1997/98:296 av *Kenth Skårvik* (fp) till kulturministern
Nordens akvarellmuseum
1997/98:297 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Kunskapslyftet och gymnasieskolan
1997/98:307 av *Kenth Skårvik* (fp) till miljöministern
Döda havsbottnar
1997/98:309 av *Carina Hägg* (s) till arbetsmarknadsministern
Anställningstester
1997/98:310 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Vetenskaplig kompetens om radioekologi
1997/98:315 av *Elver Jonsson* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Olaglig vapenimport

Prot. 1997/98:53
21 januari

1997/98:316 av *Margitta Edgren* (fp) till utbildningsministern
Studerande på naprapatutbildningen

1997/98:317 av *Erling Bager* (fp) till inrikesministern
Den svenska byggforskningen

1997/98:318 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Kommunal musik- och kulturskola

1997/98:321 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Radon

1997/98:322 av *Berndt Ekholm* (s) till miljöministern
Ökat skydd för naturskogen

1997/98:324 av *Barbro Westerholm* (fp) till justitieministern
Vandalisering av homosexuellas lokaler

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 27 januari.

9 § Kammaren åtskildes kl. 22.12.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 1 § anf. 34 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.30,
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 4 § anf. 133 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 203 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 263 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

1 § Allmänpolitisk debatt	1
<i>Partiledardebatt.....</i>	<i>1</i>
Anf. 1 CARL BILDT (m).....	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	3
Anf. 3 CARL BILDT (m) replik.....	4
Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	4
Anf. 5 CARL BILDT (m) replik.....	5
Anf. 6 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	5
Anf. 7 CARL BILDT (m) replik.....	6
Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	6
Anf. 9 CARL BILDT (m) replik.....	6
Anf. 10 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	7
Anf. 11 CARL BILDT (m) replik.....	7
Anf. 12 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	8
Anf. 13 CARL BILDT (m) replik.....	8
Anf. 14 OLOF JOHANSSON (c).....	8
Anf. 15 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	11
Anf. 16 OLOF JOHANSSON (c) replik.....	12
Anf. 17 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	12
Anf. 18 OLOF JOHANSSON (c) replik.....	12
Anf. 19 ALF SVENSSON (kd) replik	13
Anf. 20 OLOF JOHANSSON (c) replik.....	13
Anf. 21 ALF SVENSSON (kd) replik	14
Anf. 22 OLOF JOHANSSON (c) replik.....	14
Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp)	15
Anf. 24 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	18
Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik	18
Anf. 26 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	18
Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik	19
Anf. 28 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	19
Anf. 29 LARS LEIJONBORG (fp) replik	20
Anf. 30 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	20
Anf. 31 LARS LEIJONBORG (fp) replik	20
Anf. 32 GUDRUN SCHYMAN (v)	21
Anf. 33 MARIANNE SAMUELSSON (mp).....	24
Anf. 34 ALF SVENSSON (kd)	27
Anf. 35 GUDRUN SCHYMAN (v) replik	31
Anf. 36 ALF SVENSSON (kd) replik	31
Anf. 37 Statsminister GÖRAN PERSSON (s).....	31
Anf. 38 CARL BILDT (m) replik.....	34
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	35
Anf. 40 CARL BILDT (m) replik.....	36
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	37
Anf. 42 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	38
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	39
Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	40

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 45	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	40
Anf. 46	GUDRUN SCHYMAN (v) replik	41
Anf. 47	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	41
Anf. 48	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	42
Anf. 49	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	43
Anf. 50	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	43
Anf. 51	ALF SVENSSON (kd) replik	44
Anf. 52	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	45
Anf. 53	ALF SVENSSON (kd) replik	45
Anf. 54	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	45
Anf. 55	OLOF JOHANSSON (c)	46
Anf. 56	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	46
Anf. 57	LARS LEIJONBORG (fp)	46
	(forts. 4 §)	46
	Ajournering	46
	Återupptagna förhandlingar	47
	2 § Meddelande om motionstid	47
	3 § Hänvisning av ärenden till utskott	47
	4 § (forts. från 1 §) Allmänpolitisk debatt	47
	<i>Sysselsättningsfrågor</i>	47
	Anf. 58 LARS TOBISSON (m)	47
	Anf. 59 HANS ANDERSSON (v) replik	49
	Anf. 60 LARS TOBISSON (m) replik	49
	Anf. 61 HANS ANDERSSON (v) replik	50
	Anf. 62 LARS TOBISSON (m) replik	50
	(forts.)	50
	Ajournering	50
	Återupptagna förhandlingar	50
	4 § (forts.) Allmänpolitiskt debatt	51
	<i>Sysselsättningsfrågor (forts.)</i>	51
	Anf. 63 ROY OTTOSSON (mp) replik	51
	Anf. 64 LARS TOBISSON (m) replik	51
	Anf. 65 ROY OTTOSSON (mp) replik	51
	Anf. 66 LARS TOBISSON (m) replik	52
	Anf. 67 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik	52
	Anf. 68 LARS TOBISSON (m) replik	52
	Anf. 69 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik	52
	Anf. 70 LARS TOBISSON (m) replik	53
	Anf. 71 ELVING ANDERSSON (c)	53
	Anf. 72 LARS TOBISSON (m) replik	54
	Anf. 73 ELVING ANDERSSON (c) replik	55
	Anf. 74 LARS TOBISSON (m) replik	55
	Anf. 75 ELVING ANDERSSON (c) replik	56
	Anf. 76 HANS ANDERSSON (v) replik	56
	Anf. 77 ELVING ANDERSSON (c) replik	56
	Anf. 78 HANS ANDERSSON (v) replik	57

Anf. 79	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	57
Anf. 80	CARL B HAMILTON (fp).....	57
Anf. 81	ANDRE VICE TALMANNEN	59
Anf. 82	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	59
Anf. 83	CARL B HAMILTON (fp) replik	59
Anf. 84	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	60
Anf. 85	CARL B HAMILTON (fp) replik	60
Anf. 86	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) re- plik.....	60
Anf. 87	CARL B HAMILTON (fp) replik	60
Anf. 88	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) re- plik.....	60
Anf. 89	CARL B HAMILTON (fp) replik	61
Anf. 90	HANS ANDERSSON (v).....	61
Anf. 91	ROY OTTOSSON (mp).....	63
Anf. 92	CARL B HAMILTON (fp) replik	64
Anf. 93	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	64
Anf. 94	CARL B HAMILTON (fp) replik	65
Anf. 95	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	65
Anf. 96	SONJA FRANSSON (s) replik	65
Anf. 97	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	65
Anf. 98	SONJA FRANSSON (s) replik	66
Anf. 99	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	66
Anf. 100	DAN ERICSSON (kd)	66
Anf. 101	HANS ANDERSSON (v) replik	68
Anf. 102	DAN ERICSSON (kd) replik	68
Anf. 103	HANS ANDERSSON (v) replik	68
Anf. 104	DAN ERICSSON (kd) replik	69
Anf. 105	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	69
Anf. 106	LARS TOBISSON (m) replik	71
Anf. 107	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	72
Anf. 108	LARS TOBISSON (m) replik	72
Anf. 109	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	72
Anf. 110	CARL B HAMILTON (fp) replik	73
Anf. 111	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	73
Anf. 112	CARL B HAMILTON (fp) replik	73
Anf. 113	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	74
Anf. 114	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	74
Anf. 115	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	74
Anf. 116	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	74
Anf. 117	Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s) replik.....	75
Anf. 118	DAN ERICSSON (kd) replik	75

Anf. 119 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	75
Anf. 120 DAN ERICSSON (kd) replik	76
Anf. 121 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	76
Anf. 122 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik	76
Anf. 123 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	77
Anf. 124 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik	77
Anf. 125 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	77
Anf. 126 STEN ANDERSSON (m) replik	77
Anf. 127 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	78
Anf. 128 STEN ANDERSSON (m) replik	78
Anf. 129 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	78
Anf. 130 ULLA LÖFGREN (m) replik	78
Anf. 131 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	79
Anf. 132 ULLA LÖFGREN (m) replik	79
Anf. 133 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	79
Anf. 134 ROY OTTOSSON (mp) replik	79
Anf. 135 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	80
Anf. 136 ROY OTTOSSON (mp) replik	80
Anf. 137 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	80
Anf. 138 HANS ANDERSSON (v) replik	80
Anf. 139 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	81
Anf. 140 HANS ANDERSSON (v) replik	81
Anf. 141 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	81
Anf. 142 INGVAR ERIKSSON (m) replik	82
Anf. 143 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	82
Anf. 144 INGVAR ERIKSSON (m) replik	82
Anf. 145 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	83
Anf. 146 OLLE LINDSTRÖM (m) replik	83
Anf. 147 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	83
Anf. 148 OLLE LINDSTRÖM (m) replik	83
Anf. 149 Näringsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)	
replik	84
Anf. 150 BERTIL PERSSON (m).....	84
Anf. 151 HANS ANDERSSON (v) replik	85

Anf. 152	BERTIL PERSSON (m) replik.....	86
Anf. 153	HANS ANDERSSON (v) replik	86
Anf. 154	BERTIL PERSSON (m) replik.....	86
Anf. 155	PER-OLA ERIKSSON (c)	87
Anf. 156	CARL B HAMILTON (fp) replik	88
Anf. 157	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	89
Anf. 158	CARL B HAMILTON (fp) replik	89
Anf. 159	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	89
Anf. 160	HANS ANDERSSON (v) replik	89
Anf. 161	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	90
Anf. 162	HANS ANDERSSON (v) replik	90
Anf. 163	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	91
Anf. 164	KARIN PILSÄTER (fp).....	91
Anf. 165	INGRID BURMAN (v) replik.....	93
Anf. 166	KARIN PILSÄTER (fp) replik.....	93
Anf. 167	INGRID BURMAN (v) replik.....	93
Anf. 168	KARIN PILSÄTER (fp) replik.....	94
Anf. 169	JOHAN LÖNNROTH (v)	94
Anf. 170	CARL B HAMILTON (fp) replik	95
Anf. 171	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	96
Anf. 172	CARL B HAMILTON (fp) replik	96
Anf. 173	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	96
Anf. 174	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	96
Anf. 175	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	97
Anf. 176	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	97
Anf. 177	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	97
Anf. 178	MATS ODELL (kd)	97
Anf. 179	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	99
Anf. 180	MATS ODELL (kd) replik	99
Anf. 181	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	99
Anf. 182	MATS ODELL (kd) replik	100
Anf. 183	INGER LUNDBERG (s).....	100
Anf. 184	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	101
Anf. 185	INGER LUNDBERG (s) replik.....	102
Anf. 186	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik.....	102
Anf. 187	INGER LUNDBERG (s) replik.....	102
Anf. 188	EVA BJÖRNE (m).....	102
Anf. 189	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	104
Anf. 190	EVA BJÖRNE (m) replik.....	104
Anf. 191	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	104
Anf. 192	EVA BJÖRNE (m) replik.....	104
Anf. 193	MARGARETA ANDERSSON (c).....	104
Anf. 194	INGRID BURMAN (v) replik.....	106
Anf. 195	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	106
Anf. 196	INGRID BURMAN (v) replik.....	106
Anf. 197	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	106
Anf. 198	ISA HALVARSSON (fp).....	107
Anf. 199	MONICA GREEN (s) replik	108
Anf. 200	ISA HALVARSSON (fp) replik.....	108

Anf. 201	MONICA GREEN (s) replik	108
Anf. 202	ISA HALVARSSON (fp) replik	108
Anf. 203	INGRID BURMAN (v)	109
Anf. 204	MONICA GREEN (s)	110
Anf. 205	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik	112
Anf. 206	MONICA GREEN (s) replik	112
Anf. 207	ANN-KRISTIN FØSKER (fp) replik	112
Anf. 208	MONICA GREEN (s) replik	113
Anf. 209	INGRID BURMAN (v) replik	113
Anf. 210	MONICA GREEN (s) replik	113
Anf. 211	INGRID BURMAN (v) replik	113
Anf. 212	MONICA GREEN (s) replik	114
Anf. 213	HANNA ZETTERBERG (v) replik	114
Anf. 214	MONICA GREEN (s) replik	114
Anf. 215	HANNA ZETTERBERG (v) replik	114
Anf. 216	MONICA GREEN (s) replik	115
Anf. 217	TOMAS HÖGSTRÖM (m)	115
Anf. 218	PAAVO VALLIUS (s) replik	116
Anf. 219	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	116
Anf. 220	PAAVO VALLIUS (s) replik	116
Anf. 221	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	116
Anf. 222	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	116
Anf. 223	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	117
Anf. 224	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	117
Anf. 225	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	117
Anf. 226	SIVERT CARLSSON (c)	118
Anf. 227	TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik	119
Anf. 228	SIVERT CARLSSON (c) replik	120
Anf. 229	ANDERS JOHNSON (fp)	120
Anf. 230	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	121
Anf. 231	ANDERS JOHNSON (fp) replik	121
Anf. 232	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	122
Anf. 233	ANDERS JOHNSON (fp) replik	122
Anf. 234	LENNART BEIJER (v)	122
Anf. 235	PAAVO VALLIUS (s)	123
Anf. 236	BIRGITTA HAMBRAEUS (c)	125
Anf. 237	EVA FLYBORG (fp)	126
Anf. 238	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	128
Anf. 239	EVA FLYBORG (fp) replik	128
Anf. 240	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	129
Anf. 241	EVA FLYBORG (fp) replik	129
Anf. 242	INGVAR JOHNSSON (s) replik	129
Anf. 243	EVA FLYBORG (fp) replik	130
Anf. 244	INGVAR JOHNSSON (s) replik	130
Anf. 245	EVA FLYBORG (fp) replik	130
Anf. 246	HANNA ZETTERBERG (v)	130
Anf. 247	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	132
Anf. 248	HANNA ZETTERBERG (v) replik	132
Anf. 249	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	132

Anf. 250	HANNA ZETTERBERG (v) replik	132
Anf. 251	LAILA BÄCK (s)	133
Anf. 252	ROLF GUNNARSSON (m)	134
Anf. 253	PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik	136
Anf. 254	ROLF GUNNARSSON (m) replik	136
Anf. 255	PER ERIK GRANSTRÖM (s) replik	136
Anf. 256	ROLF GUNNARSSON (m) replik	136
Anf. 257	KJELL ERICSSON (c)	137
Anf. 258	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	138
Anf. 259	KJELL ERICSSON (c) replik	138
Anf. 260	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	139
Anf. 261	KJELL ERICSSON (c) replik	139
Anf. 262	ERLING BAGER (fp)	139
Anf. 263	MARIE ENGSTRÖM (v)	141
Anf. 264	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	142
Anf. 265	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	142
Anf. 266	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	142
Anf. 267	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	142
Anf. 268	DAG ERICSON (s)	143
Anf. 269	OLLE LINDSTRÖM (m)	144
Anf. 270	RIGMOR AHLSTEDT (c)	145
Anf. 271	PETER ERIKSSON (mp)	146
Anf. 272	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	147
Anf. 273	PETER ERIKSSON (mp) replik	147
Anf. 274	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) replik	147
Anf. 275	PETER ERIKSSON (mp) replik	148
Anf. 276	EVA ARVIDSSON (s)	148
Anf. 277	BIRGITTA CARLSSON (c)	150
Anf. 278	SIGRID BOLKÉUS (s)	151
Anf. 279	SVEN BERGSTRÖM (c)	152
Anf. 280	SIGRID BOLKÉUS (s) replik	154
Anf. 281	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	154
Anf. 282	SIGRID BOLKÉUS (s) replik	154
Anf. 283	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	155
Anf. 284	AGNETA BRENDT (s)	155
Anf. 285	SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	157
Anf. 286	MARIANNE ANDERSSON (c)	158
Anf. 287	HANS KARLSSON (s)	160
Anf. 288	CHRISTIN NILSSON (s)	161
Anf. 289	CARINA HÄGG (s)	162
Anf. 290	HANS STENBERG (s)	164
Anf. 291	BENGT SILFVERSTRAND (s)	165
Anf. 292	AGNETA LUNDBERG (s)	167
Anf. 293	ULF MELIN (m) replik	169
Anf. 294	AGNETA LUNDBERG (s) replik	169
Anf. 295	ULF MELIN (m) replik	170
Anf. 296	AGNETA LUNDBERG (s) replik	170
Anf. 297	MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)	170
Anf. 298	ULF MELIN (m)	172

Prot. 1997/98:53
21 januari

Anf. 299 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)	172
Anf. 300 ULF MELIN (m).....	172
Anf. 301 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)	173
(forts. prot. 54)	173
5 § Bordläggning.....	173
6 § Anmälan om interpellationer.....	174
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	174
8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	175
9 § Kammaren åtskildes kl. 22.12.	176

Elanders Gotab, Stockholm 1998